

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ**

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU**

**TUTANAK DERGİSİ**

**12'nci Toplantı  
12 Kasım 2025 Çarşamba**

*(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)*

**İÇİNDEKİLER**

**I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR**

**II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI**

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ve dün askerî kargo uçağının Gürcistan'da düşmesi sonucu şehit olan 20 askere ilişkin açıklaması

**III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER**

**A) Kanun Teklifleri**

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri

**a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ**  
**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU**

-----0-----  
**12'nci Toplantı**  
**12 Kasım 2025 Çarşamba**  
-----0-----

**I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR**

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.04'te açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, Komisyonun bugünkü gündemine ve dün askerî kargo uçağının Gürcistan'da düşmesi sonucu şehit olan 20 askere ilişkin açıklama yaptı.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2026 yılı bütçesi ve 2024 yılı kesin hesabı kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2026 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 13 Kasım 2025 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 21.24'te son verildi.

12 Kasım 2025 Çarşamba  
BİRİNCİ OTURUM  
Açılma Saati: 10.04  
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)  
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)  
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)  
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)  
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarının değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 12'nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ve dün askerî kargo uçağının Gürcistan'da düşmesi sonucu şehit olan 20 askere ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, dün Azerbaycan'dan ülkemize gelmek üzere havalanan askerî kargo uçağımızın Gürcistan'da düşmesi sonucu şehit olan 20 kahraman askerimize Allah'tan rahmet; ailelerine, silah arkadaşlarına, aziz milletimize başsağlığı diliyorum. Cenab-ı Hak vatan uğruna can veren aziz şehitlerimizin mekânlarını cennet, makamlarını ali eylesin, milletimize bir daha böyle acılar yaşatmasın.

Değerli milletvekilleri, şimdi Komisyonumuza katılan Bakanlık bürokratlarının kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleleri <sup>1</sup>

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi Sayın Bakana otuz dakika süre veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sayın Başkan, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin hemen başında, dün şehit olan tüm askerlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, şehitlerimizin yakınlarına ve milletimize başsağlığı diliyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün 2026 yılı bütçe teklifimiz ve 2024 yılı kesin hesabı hakkında bilgi sunmak üzere huzurlarınızdayız. Bakanlığımız her haneye ulaşan, toplumun tüm kesimlerine dokunan, insan yaşamının her evresini kuşatan bir hizmet sorumluluğu taşımaktadır. Bu anlayışla kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını ve gazi ve sosyal yardımlardan yararlanan tüm vatandaşlarımıza uzanan geniş bir hizmet alanında faaliyet yürütüyoruz. Toplumun sosyal refahının güçlendirilmesi için yoğun bir çaba içerisindeyiz. Bugün görüşmelerini yürüteceğimiz 2026 yılı bütçemiz bu temel anlayışı esas almaktadır. Bu vesileyle, bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Gençleri, çocukları, kadınları koruyamadınız, özür dileyerek başlasanız daha doğru olacak Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aile, milletimizin kökü, kültürümüzün taşıyıcısı, medeniyetimizin temelidir. Bu nedenle, aileyi korumak ve güçlendirmek bir sosyal politik olmanın ötesinde, tarihimize, kültürümüze ve geleceğimize karşı bir sorumluluktur. Bu sorumluluk Anayasa'mızın 41'inci maddesinde açıkça ifade edilmektedir fakat bugün elimizdeki veriler aile ve nüfus yapısındaki önemli bir dönüşüme işaret ediyor.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Bu milletin özür dileyerek başlayabilirsiniz öncelikle. Bu kadınları koruyamadınız, bu çocukları koruyamadınız, gençlere umut olamadınız, görevinizi yapamadınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Serkan Bey, tamam, buradasınız, fark ettik.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Evlilik yaşı ile boşanma ve hiç evlenmeme oranlarının yükselmesinin de etkisiyle tek kişilik hane oranı yüzde 20'ye ulaşmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi doğurganlık hızımız gerilemiş, aile kurumunun ve demografik yapının güçlendirilmesi artık toplumsal bir öncelik hâline gelmiştir. Bu bağlamda, 2025 yılında kurumsal yapımızı daha da güçlendirdik.

SERKAN SARI (Balıkesir) - "Aile Yılı" dediniz, Aile Yılı'nda boşanmalar arttı.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sayın Başkanım, biraz yavaş okusun, böyle geçiştirme ne ya!

---

1. (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Teklifleri 23/10/2025 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, uğultu olursa, konuşmayı da sizlere dağıttık, QR kodlu diğer detay çalışmayı da verdik.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bizler mi okuyalım buradan? Sayın Bakanın işi yoğun olduğu için.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İstedığınız yerde okuyabilirsiniz ben karışmam. Uğultu olduğu için böyle bir problem var. Herkesi sükûnete davet ediyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Aile Enstitümüz, aile yapısındaki dönüşümü ve toplumsal eğilimleri analiz eden ve politika üreten çalışmalarına bu yıl başladı. Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Başkanlığında, Bakanlığımız koordinesinde yürütülen Nüfus Politikaları Kuruluyla ülkemizin demografik yapısına ilişkin politikaları stratejik bir vizyonla ele alıyoruz. Öte yandan, aileyi odağına alması bağlamında bir ilk olan Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Eylem Planı'mızı kararlılıkla uyguluyoruz.

Değerli milletvekilleri, aile dostu ekosistem anlayışıyla aileyi koruyan, değerlerini yaşatan, kuşaklar arası dayanışmayı güçlendiren ve güçlü bir toplumun temelini ailede gören bir vizyonla çalışıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle ilan ettiğimiz 2025 Aile Yılı toplumun tüm kesimlerinde büyük bir teveccühle karşılık buldu. Bu teveccühe 81 ili ziyaretimizde de yakinen şahit oldum. Bakanlık olarak yıl boyunca 14.121 etkinlik ve faaliyet gerçekleştirdik. Aileyi ve nüfus yapısını güçlendirmeyi, toplumu kapsayan ortak bir hedef hâline getirdik. Kamu kurumları, STK'ler, üniversiteler, iş dünyası ve yerel yönetimler Aile Yılı'na özgü çalışmalar yürüttüler. Bu kapsamda destek veren bütün yerel yönetim ve belediye başkanlarımıza teşekkür ediyorum. Aile Yılı'nda önemli politikalar hayata geçirdik. Deprem bölgesinden başlattığımız Aile ve Gençlik Fonu'nu 81 ilimizde yaygınlaştırdık. Bugüne kadar 62.074 çiftimiz projeden yararlanmaya hak kazandı. 49.112 çiftimize de 7 milyar 367 milyon lira ödeme gerçekleştirdik. 125 bin 112 çiftimiz evlilik öncesi eğitim ve danışmanlık iznimizden faydalandı. Bunun yanı sıra, pek çok sektörde yaptığımız 1925 indirim anlaşmasıyla çiftlerimizin evlilik hazırlıklarını kolaylaştırdık. Projeden daha fazla gencimizin yararlanması için gelir şartını güncelledik. Kırk sekiz ay içinde çocuk sahibi olan çiftlerimizin geri ödemelerine her çocuk için on iki ay erteleme imkânı getirdik. Kredi miktarını 25 yaşına kadar olan gençlerimiz için 250 bin liraya, 26 ila 29 yaşlarındaki gençlerimiz için 200 bin lirayı yükselttik.

Bu yıl doğum yardım sisteminde önemli bir reform yaptık. İlk çocuk için verdiğimiz tek seferlik doğum yardımını 5 bin liraya çıkardık, ikinci çocuk için her ay 1.500 lira, üçüncü ve sonraki çocuklar için ise her ay 5 bin lira veriyoruz. Doğrudan annelerin hesabına yatırdığımız destekleri çocuklar 5 yaşını doldurana kadar sürdüreceğiz. Mayıs ayından bugüne kadar 567 bin 546 çocuk için 5,86 milyar lira ödeme gerçekleştirdik.

Hayata geçirilen bir diğer önemli düzenleme ise memurlara yarım zamanlı çalışma hakkının sağlanmasıdır. Böylece hem kadın hem erkek memurlar çocukları ilköğretim çağına gelene kadar bu haktan yararlanabilecek. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarında kreş ve çocuk bakımevlerinin yaygınlaştırılması için yapılacak yatırımları tasarruf tedbirleri kapsamında çıkardık. İnanıyoruz ki bu köklü politikalar sayesinde 2025 Aile Yılı, aile kurumunu güçlendiren, aile değerlerini ve dayanışmayı yeniden canlandıran bir dönüm noktası olacak. Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu 2026-2035 "Aile ve Nüfus 10 Yılı" vizyonu ile elde ettiğimiz tüm kazanımları daha da kalıcı hâle getireceğiz.

Değerli milletvekilleri, sosyal hizmet merkezlerimiz güçlü aileden güçlü topluma uzanan vizyonumuzun sahadaki somut yansımasıdır. 12'sini bu yıl açtığımız 432 sosyal hizmet merkezimiz ve 311 irtibat birimizle vatandaşlarımıza uygun sosyal destek modelleri sunuyoruz. İlçe sağlık müdürlüklerinde, toplum sağlığı ve sağlıklı hayat merkezlerinde de irtibat birimini açıyoruz. Diğer yandan, mobil sosyal hizmet merkezlerimizde 21 ilimizde 226 bin 668 vatandaşımıza ulaşarak aile danışmanlığı ve rehberlik hizmeti sunduk. Aile Sosyal Destek Programı'mızla (ASDEP) 2017 yılından bugüne 10,1 milyon haneye dokunduk.

Öte yandan, kadına yönelik şiddet, çocuk ihmali, suça sürüklenme ve bağımlılık gibi toplumsal risk alanlarını analiz ederek sosyal risk haritalarımızı dinamik ve güncel bir yapıda oluşturuyoruz. Tüm bakanlıklarla veri entegrasyonu sağlayarak oluşturduğumuz sosyal risk haritalarıyla risk altındaki ailelere erken müdahale ederek kalıcı çözümler üretiyoruz. Sosyal risk haritalarından elde ettiğimiz riskli hanelere yönelik sosyal hizmetleri Aile Rehberi Sistemi'yle takip edeceğiz. Aile ve toplum temelli sosyal destek modeliyle de tüm paydaşlarımızla iş birliğimizi daha da güçlendiriyoruz.

Diğer yandan, afet ve acil durumlarda ilk andan itibaren vatandaşlarımızın yanındayız. 2013 yılından bu yana yaşanan 280 afet ve acil durumda 6 milyon vatandaşımıza psikososyal destek hizmeti sunduk. Bağımlılıkla mücadelede Yeşilayla birlikte 1,9 milyon kişiye önleyici rehberlik, eğitim ve farkındalık programları düzenledik.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, uyuşturucu aldı başını gitti yani.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sokak zaten madde bağımlısı gençlerle dolu, mahalle aralarına girin biraz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Değerli milletvekilleri, 2025 Aile Yılı'yla birlikte danışmanlık hizmetlerinde ihtisaslaşma dönemini ve çevrim içi danışmanlık uygulamalarımızı başlattık.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Arka mahallelere gidin, çocukların çektiklerini görün, ailelerin mağduriyetlerini görün.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 1,5 milyon vatandaşımızın kullandığı "İlk Öğretmenim Ailem" mobil uygulamasıyla ebeveynlere çocuk eğitimi, gelişimi ve aile içi iletişim konularında rehberlik ediyoruz. Diğer yandan, Aile Eğitim Programı ve ailelerin değişen ihtiyaçlarına göre şekillendirdiğimiz Modüler Aile Eğitim Programı'yla 5,7 milyon kişiye ulaştık. Evlilik Öncesi Eğitim Programı'yla 2013'ten bugüne 2,4 milyon gencimizin bilinçli ve sağlıklı evlilik yapmalarına destek olduk.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu yüzden boşanma sayısı arttı, sağ olun!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ayrıca, aile danışmanlığı hizmetimizi 81 ilde ücretsiz olarak başlattık. Tüm bu çalışmalarla sosyal hizmeti sahada daha etkin ve erişilebilir kılmayı hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evlatlarımızın özgüveni yüksek ve topluma değer katan bireyler olarak yetişmeleri için tüm kaynaklarımızı seferber ediyoruz. Çocuğun üstün yararı ilkesi doğrultusunda koruyucu ve önleyici hizmetlerimizi geliştiriyor, değişen ihtiyaçlara uyum sağlayacak şekilde yeniden yeniliyoruz. Ebeveyn kaybı yaşayan 105.598 çocuğumuzu güvenli bir gelecek

kurmaları için takip ediyoruz. Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetiyle 179.266 çocuğa ailelerinin yanında destek oluyoruz. SED alan ortaokul ve lise öğrencilerimizin kültür, sanat ve spor alanlarında kendilerini geliştirmelerine imkân sağlıyoruz. Bugün Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde yürütülen ve UNICEF'in iyi uygulama örnekleri arasına giren Gönül Elçileri Projesi'yle 10.732 çocuğumuz koruyucu ailelerin yanında güvenli büyüyor. Bu yıl geçici ve profesyonel koruyucu aile modellerimizin pilot uygulamasını başlattık. Ayrıca, bugüne kadar 20.644 çocuğumuzun evlat edinme hizmetiyle kalıcı bir aileye kavuşmasını sağladık.

SERKAN SARI (Balıkesir) - FİSA raporuna göre üç ayda 257 çocuk öldü.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Değerli milletvekilleri, 1.307 çocukevi ve çocukevleri sitelerinde 13.813 çocuğumuza hizmet veriyoruz. Diğer yandan, 59 ihtisaslaşmış çocuk evleri sitelerinde 1.350 çocuğa özel bakım ve rehabilitasyon desteği sunuyoruz. Çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini güçlendirmek amacıyla spor, sanatı ve bilimi hayatlarının doğal bir parçası hâline getiriyoruz. Bugün 46'sı millî, 3.109'u lisanslı olmak üzere 6.008 çocuğumuzu sporla buluşturduk. Haziran ayında devlet himayesindeki çocuklarımızın oluşturduğu futbol takımı Polonya'da dünya 3'üncülüğü elde etti. 2025 TEKNOFEST'te çocuklarımızın 2 takımı finale yükselirken "En İyi Takım Ruhü" ödülünü de kazanarak gururumuz oldular. Bu yıl korumamız altındaki 286 çocuğumuz üniversiteye yerleşti. Ayrıca, yıl içinde 1.269 gencimizi istihdam ederek 65.534 gencimizin kamuda görev almasına imkân tanıdık. Gençlerimizin özel sektörde istihdamını teşvik etmek için beş yıl boyunca SGK primlerini devlet olarak biz karşılıyoruz. Koruma altında yetişen 9.536 çocuğa rehberlik sunarken istihdam edilen 5.413 çocuğa iş hayatına uyum desteği verdik.

Değerli milletvekilleri, Adalet, İçişleri, Millî Eğitim, Sağlık, Gençlik ve Spor Bakanlıklarımız, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Yeşilayla yaptığımız iş birliği çerçevesinde Güçlendirici Bakım Modeli'ni hayata geçiriyoruz. Bu modelle suça sürüklenen ve madde bağımlılığı tedavisi tamamlanan çocuklarımıza yönelik destekleyici hizmetleri daha bütüncül bir yapıya kavuşturuyoruz. Çocuklar Güvende Programı'yla risk altındaki çocuklarımıza ve ailelerine koruyucu, önleyici ve destekleyici hizmetler sunmaya devam ediyoruz. 2017'den beri 325.733 çocuk için izleme ve değerlendirme süreci başlattık. Bakanlığımız denetimindeki 2.377 kreş, gündüz bakımevi ve çocuk kulübünden 82.837 çocuğumuz faydalanırken bunlardan 3.099 çocuğumuza ücretsiz bakım hizmeti sunuyoruz. Bu yıl Çevre ve Şehircilik Bakanlığı iş birliğinde mahalle tipi kreş modelimizin bir adımı olarak büyük konut projelerinde gündüz bakımevi açma zorunluluğu getirilmesine öncülük ettik. Bakım hizmetlerinin çeşitliliği açısından sosyal kooperatifiçiliği önemli bir araç olarak görüyoruz. Sosyal kooperatiflerle kadınları güçlendirmenin yanı sıra bakım hizmetlerini yaygınlaştırmayı hedefliyoruz. Öte yandan, ev temelli çocuk bakım hizmeti olan Komşu Anne Projesimizin pilot hazırlık çalışmalarını yürütüyoruz.

Değerli milletvekilleri, çocuklarımızın dijital dünyanın sunduğu imkânlardan güvenle yararlanabilmesi için koruyucu çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürüyoruz. Sosyal medya çalışma grubumuzla zararlı içerikleri tespit ediyor ve gerekli müdahaleleri anında yapıyoruz. Öte yandan, sosyal medya kullanımına yönelik yaş sınırı düzenlemesi üzerinde de titizlikle çalışıyoruz. Çocuk İçin Dost Uygulamalar (DUY) ihbar platformuyla çocuklar için güvenli bir dijital alan oluşturuyoruz. Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilk imzacısı olarak Sayın Cumhurbaşkanımızın da desteğiyle çocukların dijital haklarının korunmasında ulusal ve uluslararası farkındalığa öncülük ediyoruz. Bugün 81 ilimizde 46.996 üyeye ulaşan Çocuk Hakları Komitelerimizle çocuklarımızın, hak ve sorumluluklarının bilincinde bireyler olarak yetiştirilmelerini destekliyoruz. Çocuk katılımı konusunda rol model alınan ülke olarak 26'ncı Çocuk Forumu'nu önümüzdeki hafta "Dijital Dünyada Çocuk Hakları" temasıyla gerçekleştireceğiz. Çocuklarımızın güvenle büyüyebileceği bir geleceği inşa etmeye kararlıyız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; erişilebilir, güvenli ve nitelikli hizmetlerle engelli bireylerin toplumsal yaşama tam katılımını destekliyoruz. Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kuruluyla politika ve uygulamaları yakından takip ediyoruz. Bakanlığımıza bağlı 106 merkezde 6.879 engelli bireye, 330 özel bakım merkezinde ise 31.480 kişiye yatılı bakım hizmeti sunuyoruz. 142 gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezimizde 7.100 kapasiteyle engelli vatandaşlarımızın sosyal ve mesleki gelişimlerini güçlendiriyoruz.

Ayrıca, 145 umutevimizde 497 engelli vatandaşımızın toplumla iç içe bir hayat yaşamalarını sağlıyoruz. Engelli vatandaşlarımız tüm bu hizmetlerimizden tamamen ücretsiz faydalaniyor. Bu yıl 360 kapasiteli 4 yeni engelsiz yaşam merkezi ve 3 gündüzlü hizmet merkezini açtık. 2026 yıl sonuna kadar 305 kapasiteli 3 engelsiz yaşam merkezi ve 2 gündüzlü hizmet merkezini daha açacağız.

Geçen sene pilot uygulamasını İstanbul Kıracaoğlu'ndan başlattığımız geçici bakım uygulamamızı ülke genelinde yaygınlaştırıyoruz. Öte yandan, il izleme komisyonları aracılığıyla 2'nci Ulusal Otizm Eylem Planı'mızın yerelde etkin biçimde yürütülmesini sağlıyoruz. Bireysel sosyal hizmet danışmanlığıyla otizmlili bireylere ve ailelerine bire bir destek oluyoruz. Bu yıl başlattığımız, yeni bir model olan 0-8 yaş arası erken çocukluk gelişim merkezlerinde gelişim riski veya engeli olan çocuklarımız için eğitim, sağlık, bakım ve rehabilitasyon hizmetleri sunuyoruz.

Ayrıca, ailelerin bu süreçte bilinçli ve güçlü bir rol üstlenmelerini sağlıyoruz. Ankara, Bursa, Kahramanmaraş ve Mersin'de açtığımız bu merkezleri yaygınlaştıracğıız.

Diğer yandan, evde bakım yardımıyla 521 bin kişiye destek oluyor, bakımı üstlenen engelli yakınlarına aylık 11.702 lira ödeme yapıyoruz.

Değerli milletvekilleri, engelli bireylerin istihdamını sosyal kapsayıcılığın temel unsuru olarak görüyoruz. Sınav ücretlerini Bakanlığımızın karşıladığı e-KPSS'yle engelli bireylerin niteliklerine uygun kadrolarda görev almasını sağlıyoruz. 2002'den bugüne kamuda engelli istihdamında 14 kat artış sağlayarak 81.677 engellinin kamuya yerleştirilmesini sağladık. Korunmalı iş yerlerine her ay engelli için aylık 6.454 lira ücret teşviki veriyoruz.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - 6 bin lira ne kadar Sayın Bakan, 6 bin lira para mı Allah aşkına!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bu yıl erişilebilirlik konusunda iki önemli Cumhurbaşkanlığı genelgesi yayımlandı. İlkinde Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle 16 Mayıs Ulusal Erişilebilirlik Günü ilan ettik.

Diğerinde ise "web" siteleri ve mobil uygulamalarda erişilebilirliği zorunlu hâle getirdik. Bunun haricinde ücretsiz seyahat uygulaması kapsamında 15 binden fazla araca gelir desteği sağlıyoruz. Şehirlerimizi engelsiz kılma çalışmaları kapsamında 81 ilde vali başkanlığındaki komisyonların kararlarıyla 3.992 kuruma erişilebilirlik belgesi verdik; 29.801 kişinin erişilebilirlik eğitimi almasını sağladık; kamu kurumlarından 5.089 temsilciye erişilebilir dijital tasarım ve sosyal medya eğitimi verdik.

AİLEM Engelsiz İletişim Merkezimizde işitme engelli vatandaşlarımıza haftanın her günü ücretsiz hizmet sunarak 222 binden fazla aramaya destek verdik.

Değerli milletvekilleri, küresel eğilime benzer olarak ülkemizin de nüfusu giderek yaşlanıyor, yaşlı nüfus oranının ülkemizde 2040 yılında yüzde 16'yı aşacağı öngörüldü. Bu demografik dönüşüm yeni politikalar geliştirmemizi zorunlu kılıyor, sağlıktan sosyal destek mekanizmalarına, emeklilik ve bakım hizmetlerinden şehir planlamasına kadar pek çok alanda yeni ihtiyaçlar ortaya çıkıyor. Bu ihtiyaçları karşılamak üzere 24.697 kişiyle yaptığımız görüşmelerle yaşlılık saha araştırmasını gerçekleştirdik. Ayrıca 81 ilimizde çalıştaylar düzenledik.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Emekliler kaç yaşına kadar yaşayacak, karar verdiniz mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Elde ettiğimiz bulguları tüm paydaşlarımızın katılımıyla gerçekleştireceğimiz 2'nci Yaşlılık Şûrası'nda ele alacağız. Şûra'dan çıkacak sonuçlarla birlikte yaşlılarımızın aktif ve üretken bir yaşam sürdürebilmeleri için güçlü bir yol haritası ortaya koyacağız.

Değerli milletvekilleri, Yaşlanma Vizyon Belgesi ve Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı'yla her yaşta aktif ve üretken yaşamı destekleyen çalışmalar yürütüyoruz. 172 huzurevimizde, 15.280 özel huzurevinde ise 13.633 yaşlımıza ev sıcaklığında bakım sunuyoruz. Bakanlığımıza bağlı huzurevlerinde kalan yaşlılarımızın yaklaşık yüzde 30'u bakım hizmetinden tamamen ücretsiz yararlanıyor. 2025 yılında 8 huzurevini hizmete sunduk. 2026 yılında da 8 yeni huzurevinin açılması için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. 41 gündüzlü bakım ve aktif yaşam merkezimizle 2.050 kapasiteyle yaşlılarımıza psikososyal destek sunuyoruz. Yaşlı Destek Programı'yla 159.499 yaşlımıza kendi evlerinde destek sağladık.

Tazelenme Üniversitesi programları kapsamında 27 üniversiteyle 6.320 yaşlımızı aktif ve sağlıklı yaş almaya teşvik ediyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımızın vizyonu ile hayata geçen Avrupa'nın en büyüğü Darülaceze Sosyal Yaşam Şehri'yle yüz otuz yıllık köklü sosyal hizmet geleneğimizi geleceğe taşıyan bir merkez inşa ettik. Burada yer alan Türkiye'nin ilk resmî alzheimer ve demans bakım merkezinde özel ihtiyaçlara yönelik sağlık, rehabilitasyon ve sosyal destek hizmetleri sunuyoruz.

Ayrıca, bu yıl ilk öğrencilerini kabul eden Sağlık Bilimleri Üniversitesine bağlı Arnavutköy Darülaceze Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu yaşlı ve engelli bakımı alanında nitelikli insan kaynağı yetiştirecek.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son yirmi üç yılda hayata geçirdiğimiz politikalarla kadınların her alanda daha etkili bir şekilde yer almasının önünü açtık. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı'yla bu kazanımları kalıcı hâle getirecek faaliyetler yürütüyoruz. Bu çabalarımızı bir üst seviyeye taşıdığımız, 8 Martta yayımlanan Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle koordinasyon kurulları oluşturduk. Bu kurullarla politikalarımızın yerelde daha etkin uygulanmasını sağlıyor, kurumlar arası iş birliğini artırıyoruz. Diğer yandan, kadınların ekonomide öncü bir güç olmalarını sürdürülebilir kalkınmanın temel koşulu olarak görüyoruz. Yürüttüğümüz çalışmalarla bugün kadınların iş gücüne katılım oranını yüzde 35,7'ye, kadın istihdam oranını ise yüzde 31,8'e yükselttik. Kamu, sivil toplum ve özel sektörle kurduğumuz iş birlikleriyle kadın girişimciliğini ülkenin dört bir yanında daha da görünür kılıyoruz. Tüm meslek destek ve teşviklerini "kadingirisimci.gov.tr" platformuyla bir araya getirdik. Öte yandan, kadın girişimciliğini yaygınlaştırmak için yeni bir vizyon ortaya koyduk, 7 bölgede "Yükselen Kadınlar: Kendi İşim, Benim İzim Programı"nı başlattık. Bu programla marka yönetimi, dijitalleşme, finans ve girişimcilik alanlarında eğitimler veriyoruz. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla küresel temiz teknolojiler alanında kadın girişimciliğini desteklemeye devam ediyoruz. Enerji sektöründe kadın istihdamını artırmak ve temsiliyetini güçlendirmek için "Kadınlar İçin Enerji Okulu"nu hayata geçirdik. TÜRSAB'la imzaladığımız protokolle turizm sektöründe kadının varlığını ve gücünü artıran stratejik bir adım attık. Bunun yanı sıra, kadın kooperatiflerini üretimden pazarlamaya kadar her aşamada destekleyerek daha güçlü ve sürdürülebilir yapılar hâline getiriyoruz. Bu süreçte 1.319 kadın kooperatifinin kurulmasına destek olduk, 7.352 kadın girişimcinin e-ticaret yoluyla satış yapmalarını sağladık. SPK'yle imzaladığımız protokol kapsamında verdiğimiz finansal okuryazarlık eğitimleriyle yaklaşık 1,2 milyon kadına ulaştık.

Değerli milletvekilleri, hızla ilerleyen bilim ve teknoloji alanında kadınların etkin bir şekilde var olmalarını Türkiye'nin geleceği açısından en büyük güvence olarak görüyoruz. Bu kapsamda, kadınların ve kız çocuklarının yeşil ekonomi, teknoloji ve dijital dönüşümde yeni beceriler kazanarak bugünün ve yarının liderleri olmaları için çalışmalar yürütüyoruz. Türkiye'nin Mühendis Kızları Projesi'yle 1.546 kız öğrenciye burs, staj ve mentörlük desteği sağladık. Geleceğini Kuran Genç Kadınlar Projesi'yle eğitimde veya istihdamda yer almayan 4.500'e yakın genç kadına ulaştık. Onlara mesleki eğitim, psikososyal destek ve dijital fırsatlara erişim imkânı sunduk, girişimcilik potansiyellerini güçlendirmek amacıyla çalışmalar yürüttük. Kadınlara Yönelik Yapay Zekâ ve Veri Bilimi Geliştirme Programı'yla kadınların bu alanda daha fazla temsil edilmelerine destek oluyoruz.

Değerli milletvekilleri, küresel bir sorun olan kadına yönelik şiddete karşı mücadelemizi sıfır tolerans ilkesi doğrultusunda sürdürüyoruz. Bu anlayışla, şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması, failerin cezalandırılması için bütüncül ve kararlı bir mücadele yürütüyoruz. Bu mücadeleyi her zaman siyasetüstü bir anlayışla ele aldık. 6284 sayılı Kanun ve ilgili düzenlemelerle şiddetle mücadelede dünyada eşi benzeri olmayan güçlü bir yasal altyapı oluşturduk. Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişikliklerle şiddet eylemlerine yönelik caydırıcı mekanizmaları daha da artırdık. 81 ilde avukatlarımızla her türlü şiddet, tehdit, istismar, ısrarlı takip vakalarını ve iddialarını büyük bir titizlikle takip ediyoruz. Mağdurların korunması ve failerin en ağır şekilde ceza almaları için açılan davalara hukuk hizmetlerimizle müdahil oluyoruz. Bu süreçte, tüm paydaşların katılımıyla, beşer yıllık dönemlerle uygulamaya koyduğumuz 4 ulusal eylem planı bizler için önemli bir yol haritası oldu. 5'inci eylem planımızı 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde açıklayacağız. Bunun yanı sıra on yıl aradan sonra Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırmasını 18.275 kadınla yapılan görüşmeyle tamamladık. Araştırmada dijital şiddet ve ısrarlı takibe ilişkin ilk kez kapsamlı veriler elde ettik. Yeni eylem planımızı da dijital şiddet dâhil olmak üzere kadınların bugün karşılaştığı tehditlere ve geleceğin risklerine yanıt verecek

biçimde hazırlıyoruz. Öte yandan, şiddet mağdurlarının iyilik hâlini güçlendirmek amacıyla şiddetin kaynağına inen yeni bir destek modeli geliştiriyoruz. Bu modelle, şiddet uygulayanlara yönelik psikososyal müdahaleyle, faili de odağa alarak şiddet döngüsünü kırmayı hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, kadına yönelik şiddetle mücadelemizi merkezde ve yerelde oluşturduğumuz koordinasyon kurullarıyla en üst düzeyde sürdürüyoruz. Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıklarımız arasında kurduğumuz veri entegrasyon sistemleriyle şiddetle mücadelede teknoloji altyapısını sağlamlaştırdık. Alo 183, KADES, elektronik kelepçe uygulamasıyla şiddet vakalarına müdahale mekanizmalarımızı güçlendirdik. Alo 183 hattımızın 112 Acil Çağrı Merkezine dâhil edilmesi için çalışmalarımızı tamamladık. Böylece mağdura daha hızlı ulaşıyor, etkin izleme ve takip sürecini gerçekleştiriyoruz. Öte yandan, 81 ilde faaliyet gösteren ŞÖNİM sayımızı Mersin, İzmir, İstanbul, Antalya ve Ankara'da açtığımız yeni merkezlerle 86'ya çıkardık. Ayrıca, 432 sosyal hizmet merkezinde şiddetle mücadele irtibat noktaları kurduk. Bakanlığımıza bağlı 112 kadın konukeviyle şiddet mağduru kadınlara ve çocuklara hizmet vermeye devam ediyoruz. Adıyaman, Hatay, İstanbul ve Kocaeli'de 4 yeni kadın konukevi de inşa edeceğiz. Risk ve farklı ihtiyaçlarına göre 16 ilde 19 kadın konukevini ihtisaslaştırdık. Böylece, kadınların çocuklarıyla birlikte güvenli ve destekleyici bir ortamda kalmalarını sağlıyoruz. Öte yandan, şiddetle mücadelede farkındalığı artırmak için 6,8 milyon kişiye eğitim verdik.

Değerli milletvekilleri, 2026 yılı bütçemizde evde bakım, SED, koruyucu aile, doğum yardımları, eşi vefat eden engelli ve 65 yaş üstü kadınlara verilen destekler, ADEM ve SODAM projeleri, genel sağlık sigortası primleriyle birlikte kadınlar için ayrılan toplam tutar 287 milyar 36 milyon liradır. Bu rakamlarla Bakanlığımız bütçesinin yüzde 53'ünü kadınlara ayırdığımızı özellikle ifade etmek isterim. Nitekim, son dönemde planlama ve bütçeleme süreçlerinde kadın-erkek fırsat eşitliğini öncelikli hâle getirecek adımları da attık. Merkezî yönetim bütçesinde yer alan programlarla ilgili gösterge sayısı 2022'de 39 iken 2025 yılı bütçesinde bu sayıyı 60'a yükselttik. Böylece OECD'nin eşitlik temelli bütçeleme uygulayan 23 ülkesinden biri olduk.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu "Terörsüz Türkiye" vizyonuyla güçlü ve müreffeh bir Türkiye'yi inşa ediyoruz. Terörsüz Türkiye hedefi sadece güvenlik meselesi değil, ülkemizde huzurun, istikrarın ve millî birliğin de ortak davasıdır. Bu davanın esas mimarları vatanımızı canları pahasına koruyan şehitlerimiz ve fedakâr gazilerimizdir. Bu süreçte, Terörsüz Türkiye Kardeşlik Sofraları vesilesiyle ülkemizin dört bir yanında sivil toplum kuruluşları, şehitlerimizin yakınları ve gazilerimizle bir araya geldik. Bakanlık olarak şehit yakınlarımızı ve gazilerimizi her yönüyle güçlendiren kapsamlı bir destek sistemini yürütmeye devam ediyoruz. Onları her fırsatta ziyaret ediyor, yanlarında oluyoruz. Bu amaçla, sadece bu yıl 111.616 ziyaret olmak üzere 2017'den bugüne kadar 831.633 ziyarette bulunduk. Yaptığımız düzenlemelerle şehit yakını, gazi ve gazi yakınlarımız için kamuda istihdam hakkını genişleterek 51.947 atama gerçekleştirdik. 250.966 kişiye ulaşımdan ücretsiz yararlanmaları için seyahat kartlarını teslim ettik. 31.180 Kıbrıs gazimize Millî Mücadele Madalyalarını tevcih ettik. Barınmadan istihdama, rehabilitasyon, sosyal konutlara kadar her alanda öncelik tanıyarak vefamızı bir sosyal politika kültürüne dönüştürdük. Nitekim, TOKİ'nin Yüzyılın Konut Projesi'nde engelli vatandaşlarımız ve gençlerimizin yanı sıra, şehit yakını ve gaziler için ayrı bir kontenjan ayrıldı. Dahası, şehit aileleri, terör, harp ve vazife malullerinden herhangi bir başvuru bedeli de alınmıyor. Öte yandan, Sağlık Bakanlığıyla kurduğumuz iş birliğiyle şehit yakını ve gazilerimizin Merkezî Hekim Randevu Sistemi'nde öncelikli randevu almalarını sağladık. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı iş birliğiyle bu yıl ilk kez evsel doğal gaz faturalarında yüzde 50 indirim uygulamasını hayata geçirdik. Ayrıca, bu yıl özel öğretim kurumlarında şehit ve gazi çocuklarımız için yemek, pansiyon, kitap, kırtasiye ve ilave ücretleri de kaldırdık. Şehit Gazi Mobil Uygulama'yla bu alandaki hizmetlerimizi daha erişilebilir kıldık. Bu vesileyle, tüm şehitlerimize bir kez daha Allah'tan rahmet diliyor, gazilerimize milletimiz adına minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; büyüyen ve gelişen Türkiye'nin artan refahını kimseyi geride bırakmayan bir anlayışla, sosyal yardımlar aracılığıyla vatandaşlarımıza ulaştırmaya devam ediyoruz. Dünya Bankası ve Avrupa Konseyi tarafından iyi uygulama örneği olarak gösterilen Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi'yle tüm süreçleri veriye dayalı ve etkin biçimde yönetiyoruz. Türkiye'nin dört bir yanında görev yapan 1.003 sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfıyla devletimizin şefkat elini vatandaşlarımıza uzatıyoruz. Şunu özellikle vurgulamak isterim ki sosyal yardımdan faydalananların yüzde 83,2'si engellilik, yaşlılık, hastalık veya bakım nedeniyle çalışamayacak durumda olan kişilerden oluşuyor. Çalışabilir durumda olup sosyal yardımlardan yararlanan vatandaşlarımızı İŞKUR'la güçlendirdiğimiz iş birliği kapsamında istihdama yönlendiriyoruz. Özel sektörde istihdam edilen kişilerin sigorta primlerini on iki ay boyunca karşılıyoruz. 568 ADEM ve 87 SODAM'la kadınların kurs, eğitim ve üretim faaliyetleriyle yeteneklerini kazanca dönüştürmesini sağlıyoruz. Bu yıl merkezlerin tamamında açtığımız çocuk oyun odaları ve kreşlerle, kadınların beraberindeki çocukların da güvenli bir ortamda vakit geçirebilmelerini sağlıyoruz. Ulusal Vefa Programı'yla 128.080 yaşlımızın temel ihtiyaçlarını evlerinde karşılıyoruz. Dijital alandaki gelişmelere paralel olarak bilgi teknolojileri alanında da önemli adımlar attık. E-Ailem, yeni sosyal ödeme sistemi Aile Kart uygulamalarıyla sosyal yardımlara erişimi daha etkin, hızlı ve şeffaf hâle getirdik. Gerçekleştirdiğimiz bu dönüşüm sayesinde sosyal yardım modelimiz bugün uluslararası alanda takdir gören ve 22 ülke tarafından örnek alınan bir model hâline geldi. Öte yandan, tüm paydaşlarımızın sosyal hizmet süreçlerine aktif katılımını önemsiyoruz. Sivil Toplum Vizyon Belgesi ve 2'nci Eylem Planı kapsamında, kamu, sivil toplum, üniversiteler ve özel sektörle güçlü iş birlikleri geliştiriyoruz. Kurumsal hayırseverlik ve bireysel gönüllülük alanında yeni bir yapılanma süreci de başlattık. Gönüllülük faaliyetlerini tek bir çatı altında toplayarak bireylerin, kurumların ve topluluklarının sosyal projelerle aktif katılımını kolaylaştıracğız.

Değerli milletvekilleri, küresel sorunların ortak çözümler gerektirdiği bir dönemde ülkemizin insani duruşunu ve sosyal adalet vizyonunu dünyaya yansıtıyoruz. Bu kapsamda, G20, OECD, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, İslam İşbirliği Teşkilatı ve Türk Devletleri Teşkilatı başta olmak üzere uluslararası platformlarda aktif rol alıyoruz. Aile, kadın, çocuk, engelli ve yaşlı politikalarında iyi uygulama örneklerimizi paylaşarak iş birliklerini güçlendiriyoruz. Uluslararası alandaki temas ve çalışmalarımız neticesinde, bugün, ülkemiz, aile diplomasisini dünya gündemine taşıyarak bu alanda etkisini güçlendiren bir ülke konumuna geldi. Bu kapsamda, Türkiye olarak Birleşmiş Milletler Ailenin Dostları Grubuna üye olduk ve küresel politikalara öncülük eden ülkeler arasında yer aldık. Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında ilk kez Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlar Toplantısı'na ev sahipliği yaparak bu alanda bölgesel bir mekanizma oluşturduk. Ayrıca, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı bünyesinde aile ve nüfus konulu çalışma alanlarına öncülük ettik. Bu yıl düzenlediğimiz Uluslararası Aile Forumu'na 26 ülkeden bakanların yanı sıra, devlet temsilcileri, akademisyenler

ve uluslararası kuruluşlar katıldı. Forum, aileyi merkeze alan küresel iş birliğinin en güçlü platformlarından biri hâline geldi. Öte yandan, kadın hakları alanındaki gelişmeleri uluslararası düzeyde yakından takip ediyor, küresel gündemlere aktif katkı sağlıyoruz. CEDAW, BM Kadının Statüsü Komisyonu, Pekin Deklarasyonu'nun 30'uncu yıl dönümü toplantıları, G20 Kadının Güçlenmesi Çalışma Grubu toplantılarına katılarak kadın çalışmalarımızı uluslararası platformlarda görünür kılıyoruz.

ASU KAYA (Osmaniye) - Biraz da bütçe ayırın kadının güçlenmesi için.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 2026'nın Haziran ayında 60'tan fazla ülkeden binin üzerinde kadın liderin, kamu-özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin bir araya geleceği Küresel Kadınlar Zirvesi'ne ev sahipliği yapacağız. Bunun yanı sıra, bölgesel eşitsizlikler ve adaletsizliklerin derinleştiğine dikkat çekiyoruz. Özellikle, İsrail'in zulmü altındaki Filistinli kadın ve çocukların sesi olduk. 2025 yılında 47 farklı ülkeden bakanlar ve uluslararası kuruluşlarla yaptığımız 69 temaslama mevcut iş birliklerini derinleştirirken yeni ortaklıkların da temelini attık. Bu görüşmeler sonucunda sadece bu yıl 8 yeni mutabakat zaptı ve 3 faaliyet planı imzaladık. Böylece, göreve geldiğimizden bugüne 18 ülkeyle 19 mutabakat zaptı ve 4 faaliyet planını hayata geçirmiş olduk. Temsilciliklerimizle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza destek olmayı da sürdürüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son olarak, Sayıştayın raporlarında yer alan bulguları titizlikle değerlendirdiğimizi ve gerekli tüm adımları attığımızı özellikle belirtmek isterim. 2024 yılı kesin hesap döneminde bütçemizin yüzde 94,7'sine denk gelen 316,6 milyar liralık ödeneği kullandık. 2026 yılı bütçe teklifi ise 531 milyar 905 milyon 396 bin liradır. Bakanlığımız merkez ve taşra birimlerinde personel giderlerine 73 milyar 473 milyon, sosyal güvenlik prim giderlerine 11 milyar 623 milyon, mal ve hizmet alım giderlerine 26 milyar 633 milyon, cari transfer giderlerine 413 milyar 859 milyon, sermaye giderlerine 6 milyar 312 milyon, sermaye transferlerine ise 7 milyon Türk lirası bütçe tahsis edilmektedir.

"Biz büyük bir aileyiz." anlayışıyla ülkemizin birliği, refahı ve sosyal adaletini güçlendirmek için çalışmaya devam edeceğiz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı vizyonu doğrultusunda hizmetlerimizi toplumun tüm kesimlerine hızlı ve etkin biçimde ulaştırmayı sürdüreceğiz. Bu büyük sorumluluğu fedakârlıkla taşıyan tüm çalışma arkadaşlarıma ve desteğini esirgemeyen siz değerli milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

2026 yılı bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi konuşmalara geçiyoruz.

İlk söz... Cumhuriyet Halk Partisinden başlayacağız. Sayın Selma Aliye Kavaf ve Sayın Asu Kaya... Hanginize önce söz vereyim?

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) - Asu Hanım'a.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi adına Sayın Halide Türkoğlu yirmi dakika, İYİ Parti Grubu adına Sayın Selcan Taşcı yirmi dakika, YENİ YOL Partisi adına Sayın Sema Silkin Ün yirmi dakika, Milliyetçi Hareket Partisi adına Sayın Ayşe Sibel Ersoy ve Sayın Fevzi Zırhioğlu onar dakika, AK PARTİ adına da Sayın Nilgün Ök yirmi dakika...

Değerli milletvekilleri, lütfen, sizden bir istihdamım şu: Sükûnetle müzakereleri yapaım. Her milletvekili kendisine söz hakkı geldiği zaman fikirlerini, görüşlerini, politik yaklaşımlarını ortaya koyabilir. On dakika konuşanlara bitirememeleri hâlinde bir dakika, 20 dakika konuşanlara da iki dakika ilave süre vereceğim, süreyi asla uzatmayacağım.

Sayın Kaya, buyurun lütfen.

ASU KAYA (Osmaniye) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar; bugün burada konuştuğumuz şey sadece kuru bir bütçe cetveli değil, kadınların yaşam hakkı, çocukların geleceği, yaşlıların onuru, engellilerin eşitliği yani bu ülkenin vicdanıdır ve bu bütçeye baktığımızda görüyoruz ki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bir kez daha kadınları, çocukları, yoksulları yalnız bırakmıştır. 2026 yılı bütçesi sosyal devletin değil, sosyal çöküşün belgesidir. Bakanlık 2026 yılı için 531 milyar 905 milyon TL bütçe teklifinde bulunmuş ama bu büyük rakamın içinde kadın yok, toplumsal cinsiyet eşitliği yok, en önemlisi adalet yok. Bakın, Kadının Güçlenmesi Programı'na ayrılan pay sadece 6 milyar 737 milyon TL; hiç de sizin dediğiniz gibi değil Sayın Bakan. Yani toplam bütçenin sadece yüzde 1,2'si kadınlara ayrılmış. Kadını korumak yüzde 1 önceliğiniz mi Sayın Bakan, bunun cevabını bekliyorum.

Kadınların yaşam hakkı, emeği, özgürlüğü yine arka plana itilmiş. Bakanlığın adından kadını çıkardığınız gibi, yine bütçeden de çıkarmışsınız. Üstelik, 2025'in ilk altı ayında bu bütçenin sadece 1 milyar 894 milyon lirası kullanılmış, yılın yarısı bitmiş ama kadınlar için ayrılan bütçenin yüzde 60'ından fazlası hâlâ yerinde duruyor çünkü kadın politikası üretmiyorsunuz, çünkü eşitlik sizin bir önceliğiniz değil. Kağıt üzerinde kadın dostu bütçe, gerçekte ise kadınsız bir yönetim anlayışı.

Bakan Hanım'ın açıklamalarına göre, 83 bine yakın çocuğa kreş ve gündüz bakım hizmeti verilmiş. Oysa Türkiye'de kreş çağında 9 milyondan fazla çocuk var yani her 100 çocukta yalnızca 1'i bu hizmetten yararlanabiliyor ve Bakan Göktaş, daha çok kreş açmak yerine komşu annelere çocuk teslim etme gibi akıl dışı bir öneriyle övünüyor ve bu AKP iktidarı Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin kreş açmasını engellemeye çalışıyor. Bu, politika falan değil, sizin çaresizliğinizin resmi. Kadınların omzundan bakım yükünü almayan, kamusal sorumluluğunu yerine getirmeyen iktidar, kadını güçlendirmiyor, sadece kadını yalnız bırakıyor. Kadın bütçede de yok, icraatta da yok, vizyonda da kadın yok ama "Aileyi güçlendiriyoruz." diyorsunuz. Siz aileyi değil, eşitsizliği güçlendiriyorsunuz.

Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma kalemi... 2026 bütçesinde yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma kalemine 284 milyar lira ayrılmış ama 2027 bütçe tahminine baktığımızda bu kalem bir anda 644 milyar liraya fırlıyor. Bu olağanüstü artışın nedeni nedir Sayın Bakan? Bu, seçim bütçesi midir? Önce halkı yoksullaştırıp sonra kendi yarattığınız yoksulluğun finansmanını mı sağlayacaksınız? Bu artış sosyal devletin güçlenmesi falan değil, basbayağı sizin iktidarınızın seçim yatırımıdır çünkü biliyoruz ki siz refahı değil, yoksulluğu yönetiyorsunuz. Sosyal yardımlar hak değil, lütuf gibi dağıtılıyor sizin nezdinizde. Kadınlar sizin yoksulluk düzeniniz yüzünden yardım kuyruklarında bekliyor. İşte bu yüzden bu bütçe refah bütçesi değil, bir seçim bütçesidir.

2025 yılını "Aile Yılı" ilan ettiniz, hangi aile? Kadının şiddet gördüğü, katledildiği, emeğinin karşılığını alamadığı, yoksullukla boğuştuğu aile mi? Kadını koruyamadığınız gibi, adaletsiz, güvensiz bir yaşama da hapsettiniz. Bugün Türkiye'de kadınlar yoksulluğu geçti, artık yokluk sınırında yaşıyor. Kadın işsizliği erkeklerden 2 kat fazla, kadının emeği ucuz, kadın bedeni ise güvencesiz sayınız. Kadın hayatı değersiz hâle getirilmiş durumda. Hâlâ siz "Aileyi koruyoruz." diyorsunuz; hayır, siz kadınları yapayalnız bırakınız.

Değerli arkadaşlar, bu ülkede her gün biz bir kadın daha, en az bir kadın daha eksiliyoruz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sayın Bakan, dinliyorsunuz değil mi açıklamaları?

ASU KAYA (Osmaniye) - Geçen yıl da dinlememişti, bu yıl da dinlemiyor, telefon kaydırıyor Sayın Bakan.

Geçtiğimiz yıl tarihin en yüksek kadın cinayetlerini yaşadığımız yıl oldu, bu yıl da durum çok farklı değil maalesef. Sadece ekim ayında 27 kadın cinayeti işlendi, 2025'in ilk on ayında 317 kadın katledildi; bunların 241'i kadın cinayeti, 76'sı da şüpheli ölüm. Her gün kadınlar öldürülüyor, her gün bir evden bir çığlık yükseliyor maalesef. Rojin, Emine, Özgecan, Ayşenur Halil, İkbâl, Ceren Özdemir, Ayşe Tokyaz, Başak Cengiz, Şule Çet, Pınar Gültekin ve Meclisteki -az önce de ifade ettiğimiz- Saliha Akkaş arkadaşımız; bu isimleri burada anmak bizim boynumuzun borcudur çünkü onlar istatistik değil, onlar bu ülkenin ve sizin utanç hanenize yazılmıştır. Peki, bu acı tablo ortadayken siz "Kadına karşı şiddete sıfır tolerans." demekten başka ne yaptınız? Kocaman bir sıfır, hiçbir şey... Kadınlar evlerinde, iş yerlerinde, sokak ortasında katlediliyor. Çağlayan'da binlerce polis Çağlayan Adliyesinin önünde bekliyor ama arka sokakta katledilen kadının korunması için bir polis veremediniz siz, hâlâ da "Aileyi güçlendiriyoruz." demeye devam ediyorsunuz, siz aslında eril şiddeti güçlendiriyorsunuz.

6284 sayılı Yasa kadını şiddetten korumak için var ama uygulama yalnızca kâğıt üzerinde kalıyor, sizin arada bir sarf ettiğiniz cümlede kalıyor. Kadınlar çantalarında koruma kararlarıyla katlediliyor. Mahkemeler uzaklaştırma kararıyla yetiniyor, elektronik kelepçe gibi etkin yöntemler maalesef etkin kullanılmıyor. Süreci takip etmiyorsunuz, denetim mekanizmaları tam işlemiyor. Bu yüzden de her ihlal, her cinayet sizin denetimsizliğinizin, sizin işte bu umursamazlığınızın bir sonucudur.

Tek adam kararıyla İstanbul Sözleşmesi'ni siz feshedeli dört buçuk yıl oldu. O günden bu yana kadın cinayetleri azalmadı, arttı. Devletin görevi kadını korumakken siz korumasız bıraktınız. Bütçenizde de politikanızda da kadın yok. Bir gecede imzayı çektiniz, işte bütün kadınların ömrünü o gece kısalttınız siz ama bilin ki o kararı alanların elinde yani sizlerin elinde o kadınların kanları var.

Sayın Bakan, 2024 bütçesinde 174 sığınak hedefi koymuştunuz. Kadınların yaşam hakkını korumakla sorumlu olan Bakanlığınız ve siz, 2026 bütçe teklifinde bu hedefi 151'e düşürdünüz. Yani kâğıt üstünde bile 23 sığınak eksildi. Yani şiddet artarken devletin koruma kapasitesi geriye gidiyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - CHP'li belediyeler kaç tane sığınmaevi açtı?

ASU KAYA (Osmaniye) - Bu iş devletin görevidir, devletin görevi; silkelediğiniz belediyelerin değil! (AK PARTİ ve CHP sıralarından gürültüler)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Az kaldı, sorunları biz çözeceğiz.

ASU KAYA (Osmaniye) - Bu iş devletin görevidir, sizin görevinizin yükümlülüğünü belediyelerin üzerine atmayın!

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biraz utanma ya! Biraz utanma ya! İnsanlıktan çıktınız ya!

ASU KAYA (Osmaniye) - Katledilen kadınların hesabını verin. Ayşe Tokyaz'ın kız kardeşi karakola gitti, eli boş döndü. Ayşe Tokyaz'ın kanı sizin elinizde, Ayşe Tokyaz'ın kanı sizin elinizde! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Ben dinledim, lütfen siz de dinleyin; dinleyin, dinlemeyi öğrenin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sükûneti tesis edelim değerli arkadaşlar, lütfen.

ASU KAYA (Osmaniye) - 2024 yılı için hedef 164; 2025 için 169; 2026 için 174 olarak planlanmışken şimdi, aynı yıllar içinde hedeflerin 150, 151, 152'ye düştüğünü görüyoruz. İşte bu, şiddete uğrayan kadınlara "Yer yok." denilmesinin sebebidir. Bu şiddeti önlemek yerine yönetmeye, yönetmek yerine de görmezden gelmeye devam ediyorsunuz, sizin anlayışınız bu. Kadın cinayetleri, ev içi şiddet vakaları, tehditler giderek artarken sığınak sayısını azaltmak nasıl bir politika aklıdır? Bir kez daha açıkça söylüyorum: Kadınlar ölürken sığınak sayısını azaltmak bütçe tercihi değil hayatlara kasteden sizin siyasi tercihinizin bir sonucudur. ŞÖNİM'ler kâğıt üzerinde kadını koruma merkezleri olarak sunuluyor ama gerçekte kadınlara yeterli hukuki, ekonomik, psikolojik, sosyal eğitim ve istihdam desteği verilmediği açık. Kadını yalnızca şiddetten değil yoksulluktan, güvencesizlikten ve çaresizlikten korumak gerekir. Koruma sadece yaptığınız duvarlarla olmaz, kadının yaşamını yeniden inşa etmekle olur ama siz bunu yapmıyorsunuz. Bu yoksulluk düzeninizde kadınlar çocuk yapmak istemiyor. Üstüne ne kadar para vererseniz verin evlilik teşviki için verdiğiniz üç kuruş kredi, bırakın hayat kurmayı, beyaz eşya almaya bile yetmiyor. Gençlerin ağzına sadece bir parmak bal çaluyorsunuz. Peki, soruyorum size Sayın Bakan: Kadınların çalışmadığı, gençlerin hayalinin bile kalmadığı bir ülkede kim çocuk sahibi olmak ister? Belçika başka tabii.

Çocuklar, engelliler, yaşlılar... Bu bütçede onlar da unutuldu. Çocukların Korunması Programı'na 2025'te 41 milyar, 2026'da 54 milyar ayrılmış ama TÜİK verilerine göre çocuk yoksulluğu hâlâ yüzde 32'nin üzerinde yani her üç çocukta 1'i yoksul. Çocuklar oyun oynamak yerine çalışmak zorunda kalıyor ve işte yanarak, denetimsizlik yüzünden atölyelerde, fabrikalarda can veriyor.

Engellilerin topluma katılımı için ayrılan ödenek 99 milyardan 128 milyara çıkmış ama engelli yurttaş hâlâ istihdam dışı. Yaşlılara aktif yaşam değil yalnızlık ve yoksulluk içinde ömrünü tamamlıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kaya, bir dakika veriyorum.

Buyurun.

ASU KAYA (Osmaniye) - Evet, değerli arkadaşlar, kadın cinayetleri politiktir çünkü bu ülkenin kadını devlet koruması altında değil devletin ihmali altında ölüyor. Bu tabloya rağmen hâlâ utanmadan "Aile Yılı" demeye devam ediyorsunuz. Kadınları koruyamayan bir devlet aileyi koruyamaz; kadını güçlendirmeyen bir Bakanlık toplumu, aileyi güçlendiremez. Çağrımız açık: Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu bütçeyi reddediyoruz çünkü bu bütçe adaletsizdir, kadını yok saymaktadır. Kadın cinayetlerinin

durdurulmadığı, şiddet mağdurlarına yeterli kaynak ayrılmayan, kadının emeğine ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yatırım yapılmayan her bütçe eksik ve kusurludur. Biz kadınlar, bu ülkenin geleceği için mücadele edenler, şunu söylüyoruz: Bu bütçeye "evet" demek bu düzeni onaylamaktır, reddediyoruz. Biz bu ülkenin emeğiyle, alın teriyle, aklıyla var olan kadınları, gelecek arayan gençleri, yoksulluğa mahkûm edilen halkı temsilen buradayız. Biz, halkı AKP iktidarının karanlığına teslim etmeyeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kavaf, Sayın Bakanım, hazırsanız buyurun.

Süreniz on dakika.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Komisyonun değerli katılımcıları; sözlerime başlamadan, çünkü kazada şehit olan askerlerimize Allah'tan rahmet, kederli ailelerine sabır ve metanet diliyorum.

Bütçeler yalnızca rakamları ve istatistikleri göstermez, aynı zamanda iktidarların vatandaşlarına insan onuruna yaraşır bir yaşam sunup sunmadığının, insana bakış açısının bir göstergesidir; kâğıt üzerindeki her hedefin arkasında bir insan hikâyesi vardır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2026 yılı bütçe hedefleri 6 ana başlıkta ele alınmış. Bakanlık "ailenin korunması ve güçlendirilmesi" diyor; güzel bir ifade ama pratikte karşılığı yok. Bakanlık 2026 için boşanma hızını binde 1,7'ye düşürmeyi hedefliyor; 2025 için de aynı hedef konulmuştu, gerçekleşen oran binde 2,18. TÜİK'in Türkiye Aile Yapısı Araştırması'na göre, ekonomik yetersizlik boşanmanın önde gelen nedenleri arasındadır. Ev kurmanın maliyeti en sade hâliyle bir asgari ücretlinin beş yıllık birikimini aşılıyor. Ortalama ev kirasının asgari ücreti aştığı bir yerde hangi bütçe kalemiyle aile birliğini koruyacaksınız? Aile Bakanlığı boşanma hızını düşürmeyi hedefliyor ama boşanmayı doğuran nedenlere dokunmuyor.

Aileyi kökünden sarsan, kumar bağımlılığı... Yeşilayın verilerine göre bağımlılık başvurularının yüzde 34'ü kumar bağımlılığı kaynaklı. Başvuranların yüzde 97'si erkek; bu erkekler kiminin babası, kiminin eşi, kiminin oğlu. Türkiye'de 15 yaş ve üzerindeki bireylerin yüzde 10,1'i, yaklaşık 6,8 milyon kişi hayatında en az bir kez kumar oynamış; kumara başlama yaşı 15'e düşmüş. Son aylarda gençlerin yüzde 6,6'sı internet üzerinden yasa dışı bahis oynadıklarını söylüyor ve çoğu bunu akıllı telefonlarından yapıyor; kumarhane ceplerinde, evlerinde, her yerde. Buna karşılık iktidar yaptığı düzenlemelerle şans oyunlarını meşrulaştırıyor. 2020'de 3,5 milyar lira olan şans oyunları vergisi, 2024'te 36,7 milyar liraya çıkmış, 2025 için hedef 56,5 milyar lira. İktidarın bütçesi kumar bağımlısı olmuşken kumar bağımlılarıyla nasıl mücadele edilecek, bunu bütçede göremiyoruz.

Türkiye'de 9,1 milyon 65 yaş üstü vatandaşımız var. Yaklaşık 1,2 milyon yaşlı vatandaşımız emekli maaşıyla geçinemediği için hâlâ çalışıyor. Bunların yüzde 80-90'ı kayıt dışı, sigortasız, güvencesiz çalışıyor. En düşük emekli maaşı 16.880 TL iken, TÜRK-İŞ verilerine göre yoksulluk sınırı 2025 Ekim ayı itibarıyla 92.547 lira.

Değerli milletvekilleri, "aktif yaşlanma" denince aklımıza yaşlıların sosyal hayata katılımı, kültürel etkinliklere erişimi, ömür boyu öğrenme fırsatları, sağlıklı bir yaşam ve en önemlisi insan onuruna yaraşır bir yaşam gelir ancak bu bütçeye baktığımızda, aktif yaşlanmayı değil hayatta kalma mücadelesini görüyoruz.

Yaşlılarla ilgili bir diğer konu, aktif yaşlanma adı altında 65 yaş üstü nüfusun iş gücüne katılım oranını artırmak; bu hedef yoksulluğun itirafıdır. Emekli maaşıyla geçinemeyen insanlar yeniden pazarda, tarlada, güvenlik kulübesinde çalışıyor çünkü emekli maaşı geçinmeye yetmiyor. Bakanlık, yaşlıların yaşam süresini 18,8 yıldan 19,2 yıla çıkarmayı hedefliyor; teknik olarak doğru olabilir ama esas olan, yaşam kalitesini artırmaktır. Yaşlılara "Daha fazla çalışın." demek yerine onurlu bir yaşam hakkı tanıyın, emekli maaşlarını yoksulluk sınırının üzerine çıkarın, bakım hizmetlerini yaygınlaştırın, huzurevlerine zam yapmayın.

Bir diğer başlık, çocukların korunması ve gelişiminin sağlanması programıdır. Bakanlık, ailesinin yanında desteklenen çocuk sayısını 2025 yılında 195 bin olarak vermiş, 2006'da da yine rakam 195 bin. TÜİK'in 2024 Türkiye'deki Çocuklar araştırmasına göre yoksul çocuk sayısı 7 milyon 39 bin, gıda yoksulluğu yaşayan çocuk sayısı 5,4 milyon. 195 bin çocuğa ulaşmak ihtiyaç sahibi çocukların yalnızca yüzde 2,77'si, geride kalan 6,8 milyon çocuk ne olacak? Ekonomik destek kapsamında sağlanan SED yardımı tutarları ulaşım, beslenme, giyim, eğitim materyali, dersane ve sosyal aktivite gibi temel gider kalemleri göz önünde bulundurulduğunda bir çocuğun aylık asgari ihtiyaçları için gerekli olan 12 bin TL, maliyetin oldukça altında. Verdiğiniz parayla maalesef çocuklar aç kalmaya devam edecek. Bu tabloyla çocuklar ülkenin geleceği değil, yoksulluğun aynası.

Engelli vatandaşlarımızla ilgili tablo da umut vermiyor, kamu kurumlarında istihdam edilen engelli memur sayısı 81.600, "2026 için hedef 82 bine çıkarılacak." deniyor, bir yılda 400 kişi. Engelli yurttaşlar için erişilebilirlik hâlâ bir lüks, rampa yapılmadığı için binaya giremeyen, asansör olmadığı için üst katlara çıkamayan insanlar var. Engelli kotası kâğıt üzerinde dolu ama uygulamada yok, kalıcı çözümler yok.

Bakanlığın şehit yakınları ve gazi programında "Yüzde 100 yararlanma oranı hedefleniyor." denilmiş, onları istatistiğe indirmek devletin şerefine yakışmaz, daha dün 20 şehidimiz oldu. Onlar yararlanan değil hakkı olan kişilerdir. Bütün şehit yakınları ve gazilerimiz için tanınan imkânlar eşitlenmelidir. Farklı dönemlerde şehitlik statüsünü kazanmış insanlar farklı imkânlardan faydalandırılmamalıdır.

En can alıcı maddelerden biri yoksullukla mücadele. 2025 yılında sosyal yardımların millî gelir içindeki payı yüzde 1, 2026 hedefi yüzde 1,2 yani Türkiye'nin ürettiği her 100 liranın sadece 1 lirası yoksulluğu önlemeye ayrılıyor. Emekli aylığı ödemeleri hariç sosyal korumaya ayrılan pay millî gelirimizin yalnızca 3,4'ü, bizi kıskanan Almanya'da ise bu oran yüzde 16. Yardım kalemlerinin önemli bölümü aynı yardımlardan oluşuyor; gıda kolisi, yakacak, geçici ödemeler oysa insanların ihtiyacı olan onurlu bir yaşam sürdürecektir kalıcı gelirdir. Yoksulluğun kalıcı hâle gelmesi toplumsal barışı da bozacaktır. Yoksulluk, borç, işsizlik, güvencesizlik, bunlar bütçede ekonomik faktörler olarak geçiyor ama gerçek hayatta insanların kaderi olmuş durumda. İktidar yoksulluğu ortadan kaldırmıyor, yalnızca yönetiyor, yoksul olarak yaşamayı öğretiyor. Bu nedenle 2026 bütçesi yalnızca teknik olarak değil, vicdani olarak da eksiktir. Yaşlılara "Daha fazla çalışın." demek yerine onurlu bir yaşam hakkı tanıyın. Emekli maaşlarını yoksulluk sınırının üzerine çıkarın. Bakım hizmetlerini yaygınlaştırın. Çocukları yoksulluktan kurtarmak istiyorsanız SED bütçesini arttırın, erişilebilirliği zorunlu kılın, denetleyin, yoksullukla, sosyal yardımlarla değil istihdamla mücadele edin, işsizliği azaltın, kayıt dışılığı önleyin. Asgari ücreti açlık sınırının altına düşürmeyin ve en önemlisi yalnızca rakamlara değil insanlara bakın çünkü bu ülkenin her bir vatandaşı

devletin gözünde sadece bir istatistik olmamayı çok fazlasıyla hak ediyor. Onlar onurlu bir yaşam, eşit fırsatlar, güvenli bir geleceği hak ediyor.

2026 bütçenizi gözden geçirin, hedeflerinizi gerçeklerle yüzleştirin. Şu anda önümüze bütçe diye konan şey yalnızca temenni, istatistikler ve rakamlar yoluyla oluşturulmaya çalışılan algıdan ibaret. Biz gerçek rakamları ve gerçek çözümleri görmek istiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Türkoğlu.

Süreniz yirmi dakika.

HALİDE TÜRKÖĞLU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe teklifi üzerine konuşacağım ancak adından "kadın"ın çıkarıldığı, kadınların nasıl yaşayacaklarından nasıl çalışacaklarına; nerede, ne kadar ücret alacaklarına; sosyal yardımlardan hangi koşullarda, nasıl faydalanacaklarına varıncaya kadar karar veren bir Bakanlığın bütçesi üzerine konuşuyorum. Her şeyden önce, en sonda söyleyeceğimi ilk başta söyleyerek başlamak istiyorum; adından "kadın"ın çıkarıldığı, toplumun yarısı olan kadınları yaşamın öznesi olarak değil bir kurum içerisinde erkekler üzerinden tanımlayan bir Bakanlık elbette kadınların Bakanlığı değildir ve bu Bakanlığa ayrılan bütçede kadınlara, kadınların eşitlik ve özgürlüklerine, şiddetsiz, sömürsüz bir yaşama ayrılmış bir bütçe de olamaz. Nitekim, bu yıl da tüm bakanlıklarda olduğu gibi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının da bizlere sunduğu bütçe cetvelleri de bir kez daha bunu doğrulamıştır. Sayın Bakan, Bakanlığınızın üçüncü yılındasınız, geçmiş iki yılın bütçesini her konuştuğumuzda baştan sona bir bütçenin nasıl olması gerektiğini sizlere kadınların talepleriyle birlikte anlattık, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir bütçe olması gerektiğini söyledik, kadınlara yönelik şiddeti durduracak bir bütçe olması gerektiğini söyledik; bakım emeğinin kadınların omuzlarından kaldırılması, kadınlara lütuf gibi sunulan sosyal yardımlardan ziyade üretim alanlarında kendi ekonomik bağımsızlıklarını elde edecek imkânların yaratılacağı bir bütçenin olması gerektiğini söyledik. Ancak görüyoruz ki yirmi üç yıllık iktidarınızda partinizin kadına yaklaşımı değişmediği gibi sizin de değişmemiş. Tarih yaşananlardan her defasında bizleri haklı çıkardı, keşke haklı çıkarmamış olsaydı.

Bakin, 2025 yılında partinizin kadına yönelik şiddetle mücadele yaklaşımının kadınların yaşamlarında nelere mal olduğunu ilk dokuz ayda işlenen kadın cinayetleri göstermektedir ve yine, bu kadınların nerede -tırnak içerisinde- hangi gerekçeyle öldürüldüğü de iktidarınızın, Bakanlığınızın politikalarının bu cinayetleri önlemenin önüne geçmediğini göstermektedir. Nitekim 2025 yılının ilk dokuz ayında 224 kadın katledildi, 169 kadın tacize uğradı, 561 kadın fiziksel şiddet gördü, 247 kadın şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. 2025 yılının ilk altı ayında öldürülen 9 kadının öldürüldükleri anda koruma kararları vardı, altını çizerek söylüyorum Sayın Bakan, koruma kararı vardı. Soruyorum: Bu karar olmasına rağmen kadınların katledilmesini nasıl açıklıyorsunuz? Bunun bir diğer anlamı bu ülkede kanunların, kararların ve uygulamaların kadını korumada yetersiz olduğu gerçeği değil midir? Eğer bu söylediğimizin gerçek olmayan bir tarafı varsa buyurun, söyleyin. Tüm bunlar yaşanırken, kadına yönelik şiddet artarken sizlerin çözümü bu yılı "aile yılı" ilan etmek oldu. Sonrasında "Bir yıl yetmez." diyerek, âdeta bu şiddeti körükleyerek önümüzdeki on yılın aile yılı olacağını söylediniz. Ben öncelikle şunu söylemek isterim: Bizler demokratik, özgür ve eşit yaşamın savunucularıyız, ataerkilliği besleyen erkek egemen bir aile yapısını asla kabul etmeyeceğiz. "Aile reisliği" adı altında erkekliğin beslenmesini asla kabul etmedik, etmeyeceğiz. Bu kadar kadının evlerde öldürülmesinin bir açıklaması varsa o da evlerin şiddet gören kadının sığınacağı alanlar olmadığı gerçeğidir.

Yirmi iki yıl boyunca kadınların haklarından, yaşamlarından çalan iktidarınız, Bakanlığınız bu yıl da bu politikalarından geri durmamıştır. Bakın, sadece bu yılın ilk dokuz ayında kadınlara, farklı cinsel yönelimlere, kimliklere karşı işlenen suçlar bizzat iktidarınıza bağlı kurumlar ve Bakanlığınızın iş birliğiyle gerçekleşmiştir. Özellikle Diyanet eliyle hazırlanan cuma hutbelerinde okunan fetvalarla kadınlar hedef alınmıştır. Kadınların miras hakkına, yaşam hakkına, kendi bedeni üzerinde söz ve karar hakkına bu fetvalarla saldırı gerçekleştirilmiştir. Ben soruyorum size: Kadınların binbir emekle elde ettiği miras hakkının Diyanet eliyle hedef alınması sizi rahatsız etmiyor mu? Bakanlığınız bu konu hakkında neden çıkıp tek bir kelime etmiyor? Bizler bunun cevabını biliyoruz çünkü Diyanetin kadınları hedef alan fetvaları sizlerin "toplumsal cinsiyet" kavramına yönelik saldırılarınızdan bağımsız değildir. Sayın Bakan, Bakanlığınıza bağlı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2 Mayıs 2025 tarihinde tüm il müdürlüklerine gönderilen utanç verici bir genelge yayımlandı. Genelgede toplumsal cinsiyetle ilgili bazı kavramların eğitim belgelerinden, politika belgelerinden çıkarılması yer alıyor. Ben gerçekten şunu sormak istiyorum: Bu genelge Bakanlığınızdan ayrı gitmediğine göre kadınların yaşadığı ayrımcılığın, eşitsizliğin giderilmesine dönük bir kavram neden hedef alınır? Nitekim, gönderilen genelgede kavramın neden kaldırıldığı erkek egemen kodlarla anlatılmıştır ama ben buradan bu genelgenin en azından bu bütçeyle bağını kurarak birkaç şeyin altını çizmek istiyorum: Kadınların yaşadığı şiddetin, yoksulluğun, işsizliğin temelinde cinsiyetçilik vardır, cinsiyet ayrımcılığı vardır ve bu şiddet, ayrımcılık, eşitsizlik karşısında etkin mücadele yürütmenin yolu tüm politikaların toplumsal cinsiyet eşitliğini gören bir yerden yapılmasından geçer. Sadece Bakanlığınızın bütçesi değil, tüm bütçe için bu geçerlidir. Aksi her durum ise bu cinsiyetçiliği, cinsiyet eşitsizliğini beslemektedir. Kadına yönelik şiddeti beslemek kadın yoksulluğunu, işsizliğini derinleştirmektedir. Kapalı kapılar arkasında, erkek egemen zihniyetle toplumsal cinsiyet duyarlılığından uzak hazırlanan bütçenizdeki tüm ödenekler de cinsiyet eşitsizliğinin nasıl beslendiğinin göstergesidir.

Sayın Bakan, bu ülkede, maalesef ki, kadınların en fazla ihtiyaç duydukları yer sığınaklardır. Bakın, siz "konukevi" diyorsunuz, bizler dünya kadın hareketi tarafından kabul gören "sığınak" kavramını kullanıyoruz. Kadınlar buralara konuk olmak için gitmiyor. Gerçekten bir şeyleri değiştirip dönüştürmek istiyorsak, önce hangi kavramın neye hizmet ettiğini bilmemiz gerekiyor. Ülkedeki konukevi sayısına gelince sunduğunuz bütçe tablolarında 2024 yılındaki sığınak sayısı 150; hedef olmuş herhâlde çünkü bahsettiğinizde "112" ya da "114" dediniz. Kadına yönelik şiddet katmerleşerek artarken, 2025 yılında Bakanlığınız sadece 1 sığınak açmıştır ve 2026 yılı sığınak hedefi ise yine 1 tane olacakmış. Ben özellikle şunu sormak istiyorum: Neden sadece bir sığınak açılacak, gerçekten hâlihazırda sığınak sayısı yeterli midir? Ben söyleyeyim, elbette ki bu sayı yeterli değildir. Ancak sizlerin kadına yönelik şiddetle mücadele politikası, kadınların şiddet gördüğü evlerde kalmasında ısrar etmektir. Nitekim, daha önce de belirttim,

"Aile Yılı" adı altında yürütülen politikalar da bunun göstergesidir. Siz, her ne kadar kendi politikalarınızda ısrarcıysanız, bizler de nasıl bir yaşam istediğimiz konusunda ısrarcıyız. Evet, evler kadınların sığınakları değil, şiddet gördüğü mekânlar hâline gelmiştir. Sizin yapmanız gereken, kadınları şiddet gördüğü evlerde tutmak değil, var olan sığınakların sayısını artırmaktır; nüfusu 100 bini geçen belediyelerin sığınak açması için gerekli denetimlerin yapılması, mekanizmaların etkin çalıştırılmasıdır. Bakın, 2024 yılı verilerine göre 30 büyükşehirden sadece 13'ünün sığınağı var. Geriye kalan 17 büyükşehir belediyesini sığınak açmaya teşvik edecek ne yapıldı bu Bakanlık tarafından? Ben sormak istiyorum. Ancak iktidarınızın belediyelere yaklaşımı noktasındaki geçmiş kayyım pratikleri ve bugün de hâlâ devam eden gasplar bu konuda bir girişimin olmayacağını da bizlere gösteriyor.

Bir diğer konu ise Alo Şiddet hatları. Bu şiddet hatlarının yerel yönetimlerde yaygınlaşması için Bakanlığınızın bir girişi oldu mu? Bu sorunun cevabını sizden bekliyoruz. Ancak bir diğer cevap bulunması gereken soru ise daha vahim. Belediyelere bağlı Alo Şiddet hatlarının tarifeli olarak hizmet vermek zorunda kaldığı bilgisi. Belediye bu hizmeti kadınlara sunarken bu hatların tarifeli olması bu hatlara yaklaşımın göstergesidir. Bu, belediyeyle ilgili değil, elbette ki sizin bu konudaki politikalarınızla ilgilidir. Kontörü olmayan, hattı olmayan kadınlar bu hizmetten nasıl faydalanacak? Soruyorum. Belediyelerin açtığı ve kadına şiddetle mücadelede önemli bir mekanizma olan bu hatların tarifesiz hâle getirilmesi için Bakanlığınızın bir girişi olacak mıdır, bu hatlar neden tarifeli hâle getirildi? Soruyorum.

Sayın Bakan, bakın, kadın yoksulluğu her geçen gün derinleşmektedir. Türkiye'deki kadın yoksulluğu, işsizliği verileri bunun göstergesidir. 10 milyona yakın kadın ev işleri, hasta, çocuk, yaşlı, engelli bakım hizmetleri omuzlarına yüklediği için çalışma hayatına katılamıyor. 2 milyon 122 kadın tam zamanlı ancak kayıt dışı çalıştırılmaktadır, güvencesiz çalıştırılmaktadır. Kocaeli'nin Dilovası ilçesinde bir parfüm dolum tesisinde çıkan yangında 2'si çocuk 6 kadının yaşamını yitirmesi bunun göstergesidir. Şimdi soruyorum size: Bu kadınların kayıt dışı, güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kalması, iş güvenliklerinin olmaması kısa vadeli esnek çalışma koşulları projeleriniz ile kadınlara lütuf olarak sunduğunuz sosyal yardımlarla çözülebilir mi? Şimdiye kadar çözülemediğine, tam tersine her bir projenizin bu ayrımcılığı, eşitsizliği beslediğine yaşanan bu olaylarla defalarca kez şahitlik ettik, bunu yaşadık. Böyle bir derdinizin olmadığını da çok iyi gördük çünkü Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi kadınların yaşadığı ayrımcılığı, eşitsizliği, sömürüyü gidermenin bütçesi değil, evliliğe teşvik paketlerinin bütçesidir; kadınların, çocukların yaşadığı yoksulluğu gidermenin değil, nüfus politikaları altında bu yoksulluğu nasıl derinleştirebilirimin bütçesidir. Sizler bunu büyük bir başarıymış gibi gösterip kendi Bakanlığınızın sosyal medya hesaplarında, iktidarınıza bağlı medyanızda her gün propagandasını yaparken kadınlar yoksullukla sınanmaya devam ediyor.

Ben yine Bakanlığınızın bütçe cetvelinden yola çıkarak birkaç şey söylemek istiyorum: Bakın, konuşmamın başında da belirttim "sosyal yardım" adı altında kadınlara bir lütufmuş gibi sunulan hizmetler kadınların yoksulluğunu gidermeye çözüm olmuyor. Bu hizmetler kadınlara yoksulluğu mecbur kılan hizmetlerdir. Hane başı ortalama aylık sosyal yardım tutarının 2024 yılında 3.088 TL olduğunu belirtmişsiniz ve yine bu yardımlar 2025 yılında 4.100 TL olmuş, geldiğimiz aşamada 2026 için sunduğunuz teklif ise 5.050 TL. Ben hiç lafı uzatmadan sadece şu soruları sormak istiyorum: Gerçekten hiçbir geliri olmayan kadınların, çocukların bu ödeneklerle yaşamlarını sürdürebileceğine mi inanıyorsunuz? 1 kilo yağın, 1 kilo domatesin ne kadar olduğuna dair bilginiz var mı? Sizin ev kiralardan haberiniz var mı? Sizin bir kadının günün sonunu getirememenin çaresizliği içinde nasıl yaşadığından dolayı bilginiz var mı? Olsaydı zaten bu teklifleri sunmazdınız.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Öyle bir derdleri yok.

HALİDE TÜRKÖĞLU (Diyarbakır) - Ben tekrar ediyorum: Kadın yoksulluğunu gidermenin yolu sosyal yardım, kısa vadeli, esnek, güvencesiz işler değil; tam zamanlı, güvenceli istihdam alanlarına ihtiyaç var. Yöntem sunuyoruz size. İstihdam alanları açın, yerel yönetimlerin bu alanlarda çalışmalarını güçlendirecek teşvikler geliştirin, bakım emeğini kadınların omuzlarından alın, kamusal bir hizmet hâline getirin.

Bu bağlamda, engelli kadın bireylerin yaşadığı sorunlara, engelli bireylere bakım hizmeti noktasında sunulan hizmetlere ilişkin birkaç noktaya daha değinmek isterim: Öncelikle şunu belirtmem gerekiyor ki bizler bu ülkede kaç engelli bireyin olduğunu bilmiyoruz çünkü bu konuda kamuoyuna sunulan bir bilgi yok. Yine bu bireylerin kaçının kadın olduğunu da bilmiyoruz. Ben sormak istiyorum: Bu veriler neden yok, var ise neden sunulmuyor? Bu soruların cevabını sizden beklerken özellikle aylığa bağlanan ve bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin neler yaşadığına, bu bakımı sunanların yaşadığı sorunlara değinmek istiyorum. Sizin destek sunduğunuz, aylık bağlanan ve bakıma ihtiyacı olan engelli birey sayısı 285 bin. Gerçekten bakıma ihtiyacı olan engelli sayısı 285 bin midir? Elimizde veri yokken bu tabloyu nasıl gerçekçi bir yerden değerlendirebiliriz ve yine sunduğunuz bütçe dosyalarında bu hizmetlere ne kadar ödenek ayrıldığı yazıyor, kaç kişinin bu hizmetlerden faydalandığı da yazıyor ancak kişi başına sunulan ücretlere dair bir veri yok. Şayet biz de kaçırmış olabiliriz, buradan sizden duymak isteriz. Engelli, bakıma muhtaç kişilerin aldığı ödenek ne kadar? Bu hizmeti alanların yaşı, cinsiyeti nedir? Bu sorular sadece bizim değil, bu ülkede yaşayan engelli bireylerin, bakım hizmeti verenlerin cevaplarını beklediği sorulardır.

Sayın Bakan, bir diğer konu ise bu ülkenin en can yakıcı sorunlarının başında gelen kadın mahpuslar. Evet, belki sizin çalışma alanınıza girmeyebilir cezaevleri ancak bu cezaevlerinde kadınların yaşadıkları sorunlar sizin de öncelikle mücadele yürüteceğiniz alanlar olmalıdır. Özellikle kadın siyasi mahpusların yaşadığı hak gaspları sizin sorunuz olmak zorundadır. Cezaevlerinde gıdaya, sağlığa erişim noktasında yaşanan sorunlara sessiz kalamazsınız ancak gelin görün ki bu konuda da yürüttüğünüz tek bir politika olmadığını görüyoruz. Bu durum yine bu Bakanlığın kadınların bakanlığı olamayacağını göstermektedir.

Ben son olarak kadına yönelik şiddetle mücadelenin sunduğunuz bütçeyle mümkün olmadığına dair birkaç şey söyleyerek konuşmamı bitirmek isterim. Bakın, kadına yönelik şiddet türleri nettir; fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik, dijital ve daha burada sayamayacağımız birçok şiddet türüyle kadınlar karşı karşıya kalmaktadır. Şiddetin kökenine inmeden, bu sorunun kaynağını görmeden bu şiddetin önüne geçemezsiniz. En somut örneğini yaşanan son şiddet olaylarında görmekteyiz. Bakın, son zamanlarda yaşanan şiddet olaylarında göze çarpan önemli noktalardan biri, şiddet uygulayan, kadını katleden failin sonradan intihar etmesi. Bakın, Ayşenur Halil, İkbâl Uzuner cinayetleri bu ülkede kadına yönelik şiddetin nasıl vahim bir duruma geldiğinin göstergesidir. Şimdi, bizler bu cinayetlerin karşısında şunu mu söyleyeceğiz: "Evet, kadınlar öldü ama cezalandırılacak fail de öldü." İşte tam da

burası bizler için mücadele alanıdır. Bu şiddeti besleyenler, bu şiddetin önünü almakta yetersiz kalanlar, caydırıcı yasaları uygulamayanlar bu cinayetlerin asıl görünmeyen failleridir. Yapılması gereken, şiddetle mücadelede şiddeti besleyen erkek egemen kodlarla hazırlanacak bir bütçe değil, şiddetin önüne geçecek, toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirecek bir perspektifle bu bütçenin hazırlanmasıdır. Her bir kalemden, her bir ödeneğinden cinsiyetçilik akan bu bütçe ne kadınların bütçesidir ne de şiddetle mücadelenin bütçesidir. O yüzden bir kez daha bu bütçeyi reddettiğimizi, kadın özgürlükçü bir bütçe, bir ekonomi için mücadele edeceğimize devam edeceğimizi söylüyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, Sayın Bakan; bakar mısınız? Şimdi, gelelim şu 50 kuruşun hikâyesine. Aslında 1 kuruşa da ihtiyacım var ama o 1 kuruş sizde kaldı herhâlde, bulamadım çünkü. Bu, kadının güçlendirilmesine dair her bir kadına düşen günlük 51 kuruş yani bu 51 kuruş, bu ülkenin, bu toplumun, kadınların geleceğine karar veren bir bütçe aslında. Yani kadının güçlenmesine ödenek ayırmadığınız sürece bu toplumda şiddet sarmalı devam edecek. "Ekonomik yoksulluklar." dediğimizde bu devam edecek çünkü kadın güçlenmediği zaman bu toplum da güçlenemeyecek. İşte o yüzden diyoruz ki Sayın Bakan, kadınların yaşamlarına hiçbir şekilde katkınız olmadığı gibi -burada da gördüğünüz gibi- tasarruf tedbirlerini kadınların yaşamlarından, emeklilerinden, güvencelerinden, alması gereken hizmetlerden kıskarak uyguluyorsunuz. Sayın Bakan, biz kadınlar sizden alacaklıyız, hiç kuşkunuz olmasın ki o Bakanlık sizden alacağız, kadın bakanlığını bu ülkede kuracağız, 51 kuruşluk politikaların da hesabını soracağız. "Bu ülkede kadının da, ailenin de yaşam güvencesi İstanbul Sözleşmesi'dir." diyerek sözleşmeyi tekrardan imzalayacağız. Kamuda, özel sektörde çalışan kadınlar, evlerde çalışan ev emekçisi kadınlar için, iş yerindeki herkesin güvenliği ve refahı için İLO 190'ı imzalayacağız. Bu inanç ve kararlılıkla açlığın, yoksulluğun, şiddetin karşısında kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesiyle bu 25 Kasım'da da alanlarda olacağız. Size tavsiyem, kadınların seslerine ve çağrılarına kulak verin. Kadınların talepleri bu ülkeyi daha yaşanabilir kılmak ve gelecek umudunu büyütmek içindir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bitti süre, ilave verdim iki dakika.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) - Kadınlar bu ülkede kendisi ve toplumu için eşit ve özgür bir gelecek kurmak istemektedir. Biz kadınlar evlerden kurumlara, iş yerlerinden kentlere özgür ve eşit bir dünya inşa etmek için mücadele etmekteyiz. Biz de bu mücadeleye inanıyor ve şunu söylüyoruz: Bu ülkede şiddetsiz, ayrımcılığın olmadığı, açıklıkla sınanmadığımız bir geleceğin tahayyülüyle bu erkek egemen düzeni değiştireceğiz, hiç şüpheleniz olmasın.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi de Sayın Selcan Taşcı.

Buyurun Sayın Taşcı.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, kıymetli Bakanlık bürokratları; bir yas gününde birlikteyiz. Şehitlerimize öncelikle Allah'tan rahmet, başta aileleri olmak üzere bütün Türk milletine sabır diliyorum. Türkiye'nin bir ucundan bir ucuna, benim vekâlet ettiğim Tekirdağ'da da, hemen komşu ilimiz Kırklareli'de de ama dediğim gibi Türkiye'nin her yerinde ocakların cayıp cayıp yandığı, annelerin, babaların, eşlerin, evlatların bir daha hiç sönmeyecek bir ateşle yandığı, bugün üzerine konuşacağımız belki nice ailenin, ailelerinin aslında temelden sarsıldığı, belki direklerinin yıkıldığı şu saatlerde bize, her birimize hiç değilse bugün bir vakarı korumak düşer diye düşünüyorum.

Hem günün ruhuna hem de ortak olmasını ümit ettiğim duygularımıza da uygun olarak bütçenin geneliyle ilgili bir değerlendirme yapmadan önce şehit yakını ve gazilerimizle başlamak istiyorum ben. Bakanlık bütçesinden şehit yakını ve gaziler için ayrılan payda ilk bakışta yüzde 44 gibi azımsanmayacak bir artış var gibi gözüküyor ama geçen yıl bu artışın oranı yüzde 67'yd. Her fırsatta her şeyimizi borçluyuz dediğimiz şehit yakınları ve gazilerimiz için ayrılan payın bütçenin yüzde 0,03'üne denk gelmesini ben kendi adıma kabullenemiyorum yani bizim can borcumuzun karşılığı bu olmamalı. Bir devlet borcumuz var, bayrak, vatan borcumuz var onlara ve neredeyse bu oran hiç. Evet, aslında performans göstergelerine baktım yani şehit yakınları ve gazilerimizle ilgili Bakanlığın hedeflerinin gerçekleşme oranı yüzde 100, bunu görüyorum ama o yüzde 100'ün karşılığı ne, buna bakmak lazım belki. Bu arada herhangi bir şehit yakınından, gaziden gelen herhangi bir talebi geri çevirmediğinizi de biliyorum ben, görüyorum, gözlemliyorum, bu bütçe çerçevesi dışında da öyle olduğunu biliyorum ama Türk devletinin görevinin de -sadece bu Bakanlığın değil- devletinin ebedi varlığı için canından geçmiş, kolundan, bacağından, gözünden, kulağından geçmiş evlatlarını, onlardan emanet kalanları kapısında el avuç açmak durumunda kalmayacak bir standarda kavuşturmak olduğunu düşünüyorum. Yani 1 şehidimizin ailesi bile muhtaç durumda olmamalı, 1 şehidimizin ailesi bile ihtiyaçlarını karşılayamaz durumda olmamalı, 1 şehidimizin ailesinin bile evine icra geldiğini duymamalıyız biz mesela; talep etmek durumunda kalmamalı bu insanlar bizden herhangi bir desteği veya yardımı ki genel manada yüzde 100'lük bir başarıdan bahsedebilelim.

Şimdi, 2026-2027-2028, düzenli olarak burada yararlanan kişi sayısı düşüyor bu oranda, ben nedenini merak ediyorum bunun. 15 Temmuz gazileri ile terörle mücadele gazileri ve muharip gaziler arasında bir fark var, fark konusu var biliyorsunuz. Gazilik ünvanını elde etme sürecinden başlayarak bu farklılıkların ortadan kaldırılması gerekiyor yani şehitleri ve gazileri kategorize etmek bize yakışmıyor. Şehit ailelerimizde 1 çocuğa kadro hakkı tanıyoruz, onları evlat seçmek durumunda bırakıyoruz aslında yani şehitlerimizin bütün çocuklarına bu hakları tanıyalım diyoruz biz. Keza malul gazilerimizin, muharip gazilerin de çocuklarıyla ilgili benzer istihdam talepleri var. Yine bir talep, istihdam önceliğinin Devlet Memurları Kanunu'nun 53'üncü maddesi ve İş Kanunu'nun 30'uncu maddelerine eklemeye yapılarak genişletilmesi bu aileler için. Terörle mücadelede şehit ve gazi olmuş lojman hakkı bulunan rütbeli personele ve polislerimize yüz yirmi ay kira desteği veriliyor. Bu desteğin yine rütbe ve sınıf gözetmeksizin verilmesi, ihtiyaç sahibi gazileri de kapsayarak verilmesi yine bir talep, onu aktarmak istiyorum. Ve terörle mücadelede yaralandıkları hâlde gazi sayılmayan kahramanlarımız var yani vücutlarında hâlâ şarapnel parçaları çıkarılamayan mermileri taşıyorlar, bundan dolayı ağır metal zehirlenmeleri başta olmak üzere birçok sağlık problemi yaşıyorlar. Toplamda da 23 bin kişi yani 23 bin bu durumda evladımız var bizim. 15 Temmuz için şimdi yaralanma derecesine bakılmaksızın bir KHK'yle gazilik ünvanı pekâlâ verilebiliyorsa eğer bu vatan evlatlarını haklarına kavuşturmak da çok çetrefil, zor değildir diye düşünüyorum. Son yolculuklarına ay yıldız sarılı bayrak içinde

uğurlanmak çok görülmemeli bu insanlara ve evlatlarına bir ünvan, bir madalya bırakmak istiyorlar aslında, verdikleri mücadelenin hatırası olarak.

Şehit yakını ve gazilerimiz için birçok destek, dayanışma maddesi konuşulabilir burada ama şu günlerde, özellikle bu içinde bulunduğumuz konjonktürde ben hem şehit ailelerimizin hem gazilerimizin en temel ihtiyaçlarının, evlatlarının katilleri bu çatı altında alkışlansın diye ölmediklerini hissetmek olduğunu düşünüyorum. Hani diyorlar ya "Şehit aileleri de razı, bakın, sesleri çıkmıyor." Siz de annesiniz Sayın Bakan, ben de anneyim; hangi annenin yüreği evladının katilinin alkışlanmasına, üstelik de evladının uğruna can verdiği, cumhuriyeti kuran bu kutlu çatı altında alkışlanmasına razı gelir? Sesleri çıkmıyor değil bu insanların, sesleri kısıyor; şimdi burada anlaşılmamız gerekiyor. Diğer evlatlarına verilen o bir tek kadro var ya, onunla tehdit ediliyorlar; şehit aileleri, şehit evlatlarının rızıyla tehdit ediliyorlar. Şehit aileleri evlatlarının şehitlik ünvanını geri almakla tehdit ediliyorlar yani bire bir, isim isim bildiğim örnekler var. Bu kepezeliğin son bulması için ben inisiyatif almanızı, devreye girmenizi bütün şehit aileleri adına rica ediyorum. Bir şehit ailesinin her birimize her şeyi söyleme hakkı olmalı; hiçbirimiz de alınmamalıyız bundan yani kızmak da hakları olmalı, öfkelenmek de hakları olmalı, hesap sormak da hakları olmalı. Hiçbirimiz bir annenin evladının hatırasının çiğnenmesi karşısında feryat etme hakkını elinden almak haddine sahip olmamalıyız, olamamalıyız. Bu yetkiye de sahip değiliz zaten. Dolayısıyla, devletin susturması gereken şehitlerin aileleri değil, şehitlerimizin katilleridir, bu çatı altında dahi o katilleri övenlerdir ve onlara bu cüreti verenlerdir.

Şimdi, bütçenin geneline gelince de geçtiğimiz yılki sunumunuza şöyle başlamıştınız: "Ülkemizin dört bir yanında bulunan kadın, çocuk, engelli, yaşlı başta olmak üzere tüm vatandaşlarımıza daha iyi bir gelecek inşa etmek için çalışıyoruz." Daha iyi bir gelecek, evet, bir inşa hedefidir ama buna kadınları korumaya çalışarak, çocukları korumaya çalışarak, yaşlıları korumaya çalışarak, açları doyurmaya, işte, üşüyeni ısıtmaya çalışarak ulaşamayız. Zira bunlar inşa değil, tamirat faaliyetleri olabilir ancak. Daha iyi, güvenli, müreffeh bir geleceğe kadınları, çocukları, yaşlıları, engellileri aslında koruyarak değil de korunma ihtiyacı duymayacakları bir toplum, iklim, zemin tesisiyle ulaşabiliriz ve bu, isterseniz 10'a katlayın bu bütçeyi, sadece bu Bakanlığın tek başına yapabileceği bir iş değildir. Bakanına göre değişmeyen bir millî eğitim politikası lazımdır bunun için, cehalettir çünkü sarmaya çalıştığınız aslında çoğu yaranın membası; bilinçsizliktir. Bir millî kültür politikası lazımdır çocuğu ailesinden, annesinden, babasından bile korumak zorunda kalıyorsak, bir yozlaşmadır çünkü aslında burada mücadele alanımız. Hukukun üstünlüğü lazımdır, adalet, sosyal adalet lazımdır. Siz, dilediğiniz kadar çırpın, bir ülkede cezasızlık yerleşik hâle geldiyse hiçbir suçu önleyebilme ihtimaliniz yoktur zaten. Yine ekonomik kalkınma, bir iktisadi dönüşüm lazımdır aile ilişkilerinin bertarafına, tahammülün azalmasına, öfke patlamalarına, kronik umutsuzluk ile çaresizliğe; bütün bunlardaki ekonomik çöküşün payını, rolünü inkârdan kurtulmamız lazımdır her şeyden önce. Türkiye'nin bütün diğer alanlardaki tahribatı vakıa iken bütün bu alanlar da desteklenmeden sizin kendi Bakanlığınız eliyle, bireysel elbette yapabilirsiniz ama toplumsal boyutta iyi bir gelecek inşa etme imkânınız yazık ki yok. İyi gelecek inşa edilmemiş bir toplumun yaralarına pansuman yapabilirsiniz ancak. O anki sızıyı, evet, dindirebilirsiniz ama yaraların hiçbirisi kapanmaz; bu yoksulluğun, şiddetin, istismarın, eşitsizliğin, açlığın açıklığının sebepleri ortadan kalkmadıkça sonuçları her geçen yıl daha da ağırlaşmaya, taşınamaz bir yüke dönüşmeye mahkûm ve maalesef Sayın Bakan, siz de bürokratlarınız da biz de toplum olarak hep birlikte bu yükün altında kalırız günün sonunda. En basiti, çalışanların neredeyse yarısının asgari ücrette eşitlendiği, asgari ücretin ise açlık sınırının -yani yoksulluk sınırı da değil, açlık sınırının- altında olduğu bir iklimde hangi sosyal yardımla sonlandırabiliriz biz yoksulluğu, hele bir de bu bütçeyle? 2022'de 3,77 olan bütçe payınız, 2023'te 3,35'e, 2024'te 3'e, 2025'te 2,76'ya düşmüş ve şimdi 2026 için de yüzde 2,81'i merkezî yönetim bütçesinin; 531 milyar 905 milyon 396 bin lira. Şimdi, geçtiğimiz yıl da aynısını demiştim; bu payla, bu meblağla bu hedeflere ulaşabilmek için zaten sihirbaz olunması gerekiyor. Personel giderlerinizde yüzde 37,9'luk bir artış var, bu hizmet niteliğinin, saha personelinin artırılmasıyla ilgili ise çok olumlu, desteklenmeye değer ama sadece ücret ve maaş artışı dolayısıyla hedeflere matuf olmaz maalesef. Zira, Bakanlığın çok ciddi meslek elemanı sayısının artırılmasına ihtiyacı var; dışarıdan bizim yaptığımız gözlem bu yönde.

Dikkatimi çeken bir durum var, işte Batman'da sokakta uyuyan çocuk vakasından tutun da Diyarbakır'da kreşte şiddete uğrayan çocuğa, Karaman'da çocuğindeki o yazışmalardan İzmir'de babaanne şiddetine uğrayan çocuğa, evet, bunları öğrendiği anda Bakanlık müdahil oluyor. Bu arada bizden öğrendiği konulara da yani bütün siyasi partiler için aynı şey söz konusudur, arkadaşlarımız ilettiklerinde takibi yapılıyor, geri dönüşünü de alıyoruz bunun için teşekkürler. Bütün bu öğrenme sürecinin yani bu kadar skandalı, şiddeti, istismarı, öğrenme sürecinin kahir ekseriyetle biz basından ya da sosyal medyadan olduğunu görüyoruz. Şimdi, öyleyse Bakanlığın kendi takip mekanizmalarında bir zafiyet ya da iç denetimde bir zafiyet olduğu düşüncesi oluşturuyor bizde.

Yine, bütçede mal ve hizmet giderlerinin payı yüzde 5. Sosyal hizmet merkezlerinin bakım onarım, teknik destek, temizlik, güvenliği için bu pay yeterli midir, merak ediyoruz. Keza, cari transferlerin de bütçedeki payı yüzde 77,81 ama sosyal yardımları da içerdiği için yani bu enflasyonist ortamda gelir kaybı da göz önünde bulundurulunca geçen yıldan bu yıla yüzde 29,48'lik bir artış, bunun kapsamını genişletmekten çok sadece bir maliyet güncellemesi gibi duruyor. Yine, sermaye giderleri payı yüzde 1,9. Bu, yeni sosyal hizmet merkezi, sığınmaevî, bakımevi, çocukeyi yapmak gibi bir planlaması yok anlamına mı geliyor Bakanlığın? İhtiyaç var çünkü bütün bunlara ama bu payla yapmanın da imkân dâhilinde olmadığı ortada.

Ben şimdi "aile" desem Aile ve Gençlik Fonu'nu söyleyeceksiniz; "akran zorbalığı" desem BİZ Projesi; işte "Çocuklar okula aç gidiyor." diyeceğim, Okul Destek Projesi'ni anlatacaksınız; dijital tehditlerden yakınsam DUY İhbar Platformu'nu, az önce söylediniz, "uyuşturucu" desem "Çocuklar Güvende" diyeceksiniz sokaklarla ilgili; "kadın cinayetleri" -çok konuşuldu, çok girmeyeceğim o yüzden ama- desem 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan örnekler vereceksiniz, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nı anlatacaksınız. Şimdi, şöyle bir handikap var: Bizim aslında şikâyet ettiğimiz ya da sorun olarak buraya taşıdığımız bütün başlıkların kâğıt üzerinde bir karşılığı var, şimdi burada yok demeyelim, kâğıt üzerinde bir karşılığı var, fena da olmayan, iyi karşılıkları var ama fiilî durum oluşamıyor; uygulamada aşamadığımız bir problem var. Neden aşılamadığına dair, bununla ilgili çok ciddi bir değerlendirme yapılması gerekiyor.

Kadına Yönelik Şiddet Araştırma Komisyonu kuruldu, siz de geldiniz, başka bakanlarımız da geldi. Oradan bir örnek vereyim mesela, İçişleri Bakanlığına gittik, brifingi veren amir, bu kadına dönük şiddet vakalarında, kadın cinayetlerinde asli sebebin

ekonomik sorunlar olduğunu söyledi. Keza, bir gün önce Adalet Bakanı gelmişti, Adalet Bakanının verileri de temel sebebinin ekonomik olduğunu söylüyordu yani ekonomik sorunlara dayandığını söylüyordu ama Sayın İçişleri Bakanı bize ısrarla "Yok, ilgisi yok. Rusya'da da zaten çok alkol içiliyor, Türkiye'de de; temel sebep alkoldür." dedi. Şimdi veriler ortada, bakanlık verileri, bizzatıhi Bakanlığın kendi verileri ortada yani verileri bile ideolojimize göre takla attırırsak nasıl olacak bu iş; ben gerçekten anlamakta zorlanıyorum.

Şimdi, bugün burada konuşulan her şeyin ekonomik sorunlarla bir illiyet bağı var; bunu inkardan vazgeçmemiz gerekiyor. Her an daha da derinleşen yoksulluk aile içi ilişkileri de etkiliyor, psikolojik dayanıklılığı da tahammülü de düşürüyor, çocuk gelişimini de etkiliyor. Evlenme oranı düşmüş, yakınıyoruz yani 2001'de 8,35; 2024'te 6,65. Bu ekonomik ortamda evlenemezler ki yani düşün masraflarını filan geçtim, düşünden dernekten vazgeçtiler; ya, kira artışında dünyada zirvedeyiz. Hadi evlendiler diyelim, evlenseler de o evliliği sürdüremezler, nitekim sürdüremiyorlar yani keza boşanma hızında da 2024'te binde 2,19'la en yüksek seviyeye fırladık kendi içimizde. Şimdi, aile kurumunu, evet, koruyalım yani aile toplumun temel çekirdeği, kalesi, sonuna kadar katılıyorum, koruyalım ama yani kirası ödenmemiş bir çatı altında, faturaları ödenmemiş bir çatı altında, babanın çocuğunun defterini, kalemini alamadığı, ona harçlık veremediği, annenin bir kap çorba kaynatamadığı bir çatı altında aile kurumunu biz koruyamayız, mümkün değil böyle bir şey. Sadece aile kurumunu değil yani o çatı altında yaşayan kadınların, çocukların canlarını da koruyamayız.

Doğurganlık düşmüş; evet, bir millî güvenlik meselesi, varlık yokluk meselesi. Fransa, İrlanda, Almanya ve daha birçok Avrupa ülkesi bile doğurganlıkta Türkiye'yi geçmiş durumda. Türkiye'nin 2100 nüfusu 54-55 milyon gibi tahmin ediliyor. Bu şu demek: Bugün doğan bir çocuk 75 yaşına geldiğinde nüfusunun yarısı 65 yaş üstü bir toplumun mensubu olacak maalesef. Yani nasıl bir toplum? Daha çok okula, daha çok üniversiteye değil de daha çok hastaneye, daha çok huzurevine, daha çok bakımevine ihtiyacı olan bir toplum olacağız biz artık, iş gücüne katılımı düşmüş bir toplum olacağız, üretimi düşmüş, tüketimi artmış bir toplum olacağız, yaşlı yoksulluğundaki yükselme trendini göz önünde bulundurunca da o tüketimi de gerçekleştiremeyecek, bu imkânını da kaybetmiş bir toplum olacağız.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı el yükseltti "5 çocuk" diyor. Tekrar söylüyorum: Doğuramazlar Sayın Bakan yani bu ekonomik şartlarda istediğiniz bilinci verin, bilinçlendirin, zaten bilinçlendikleri için de ayrıca doğuramazlar çünkü sadece doğurma meselesi değil, bir çocuğu vatana, millete faydalı bir evlat olarak, kendi gelişimini tamamlamış bir evlat olarak yetiştirme meselesi de... Ha, doğururlar yani doğururlarsa işte, Ahmet Minguzzi'nin katilleri olur o çocuklar, Balçova'daki karakol basanlar gibi olurlar, Hakan Çakır'ı canice katledenler gibi olurlar, Casper'lar, Dalton'lar, Red Kit'ler olurlar yani, böyle doğururlar. Uyuşturucu, kara para, yasa dışı bahis, gasp, on-line siparişle tetikçilik; şimdi böyle bir yeni nesil mafya kol geziyor sokaklarımızda, Z mafyası ve çocuklar bu mafyanın mensupları. Terör örgütlerinin çocuk militanları olurlar, PKK'nın 8-12 yaş taburu malumunuz ve yeri gelmişken, bütün dünyada -yani bunu hiç konuşmuyoruz, herhâlde süreçten dolayı konjonktürel bir şey, bir karartma- en büyük suçlu üretim merkezlerinden biri terör örgütleri, 2012'den itibaren de terör örgütlerinin çocuk militan sayısında yüzde 159 bir artış var, yüzde 40'ı da kız bunların ve bu kızlar da cinsel köleliğe maruz kalıyorlar ama mesela biz bu yokmuş gibi, yani çocuğa şiddeti konuşurken de kadına şiddeti konuşurken de bu yokmuş gibi davranıyoruz. Bu yok saymayı, bu karartmayı da gerçekten ben anlıyorum da yakıştıramıyorum kendi ülkeme.

Çocuklarla devam edeyim, sınıksız tutunmamız gerekiyor çünkü onlara. Doğurganlık hızından bahsettik. Bakınca devamlılığı olmasa da an itibarıyla çocuk nüfusumuz yüzde 24'le Avrupa'nın ilk sırasında ve bu çok büyük bir fırsat yani heba ediyoruz bu fırsatı. Avrupa Komisyonu 2025 Türkiye Raporu "Çocuk Hakları" başlığı altında maalesef yine, işte mevzuatın uygulanmasından şiddete, eğitime erişime kadar birçok başlıkta "ilerleme yok" kaydı düşüyor Türkiye'yle ilgili. 2024'te çocukların karıştığı suç sayısı 2023'e göre sadece bir yıl içinde -hep söylüyoruz, neredeyse yüzde 10'larda- yüzde 9,8 arttı. Eurostat verisi: Yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında çocuk oranımız yüzde 39, Avrupa ortalamasının 15 puan üstündeyiz bu alanda. Çocuklar Güvende Ekiplerini bugüne kadar 46.754 çocuğu sokaktan -işte o dilendirilen, zorla çalıştırılan- almışlar ama bu kalıcı bir sonuca dönüştü mü, bunu da merak ediyorum yani bu çocukların sokağa dönme oranı nedir sonrasında? Zira, 5,5 milyon civarında çocuğun çalışma hayatının -kayıtlı, kayıtsız, MESEM'ler, hepsi dâhil olmak üzere- içinde olduğu tahmin ediliyor, öngörülüyor ve her 5 çocuktan 1'i çalışıyor demek bu ve ölüyor aynı zamanda bu çocuklar yani 2024'te 71 çocuk, Eylül 2024'ten Ağustos 2025'e kadar da 72 çocuk iş cinayetlerinde can verdi. Özellikle 15 yaş altı çocuklarla ilgili bir saha çalışmanız var mı, bunu da merak ediyorum yani sizin bu çocukların durumuyla ilgili bir analiziniz var mı yaptığınız? Oyun çağındaki çocuklar merdiven altı iş yerlerinde çalıştırılabilirler ama çok trajik, kreşe gidemiyorlar, okula gidemiyorlar. 3 yaş çocukların okul öncesi eğitime katılım oranında yüzde 15'le OECD ülkeleri arasında son sıradayız; keza, 4 yaşta da yüzde 50'nin altında kalan tek ülke OECD'de. Yine OECD raporu, 15 yaşındaki öğrencilerin yüzde 20'si yeterli parası olmadığı için haftada en az bir gün hiç yemek yiyememekte, her 5 çocuktan 1'i de okula aç gidiyor.

En başa dönüyorum, siz ne yaparsanız yapın, bütün bu verilere rağmen yoksulluğa "algı" denilirken iktidar sıralarında, yok sayılan bir sorunu çözebilme kabiliyeti olabilir mi zaten herhangi bir bakanlığın ya da kurumun, kuruluşun? Şimdi, açlığı çözememişken fantastik oluyor biraz ama internete erişimde de Kolombiya ve Meksika'yla birlikte dipteyiz OECD verilerine göre.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

SELCAN TAŞÇI (Tekirdağ) - Adalet Bakanlığı Adalet İstatistikleri 2024 Raporu'ndan bana çok korkutucu gelen bir veriyi paylaşmak istiyorum sizinle: 2015'ten 2024'e cumhuriyet savcılıklarındaki çocuğun cinsel istismarı dosyası yüzde 84 artmış. Ben hükümlere baktım Sayın Bakan, 9.087 sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş. Şimdi, hüküm var, erteleniyor yani çocuk istismarı gibi bir suçta böyle bir şey kabul edilemez. Yani, bütün başka suçlarda olabilir ama çocuk... Bunun takibini rica ediyoruz çünkü cezasız kalmış ilk suçtan daha büyük bir teşvik yok biliyoruz ki sonraki suçlar için.

Yoksulluğa da girmek istiyordum ama herhâlde vakit ona çok elverişli olmayacak.

Son bir şey söyleyeceğim: Şimdi, ithamlar, eleştiriler çok yoğun. Tabii, hepimizi bire bir de ilgilendiren alanlar, bunların hepsi, her biri oluyor. Şimdi, muhalefetin ne kadar doğru bilgilendirildiğiyle ilgili de Bakanlık çalışanları, bu konunun muhatapları bence bir öz eleştiri yapmalı çünkü biz 28'inci dönemde 11 Kasım 2025 itibarıyla 1.373 soru önergesi vermişiz ve bunlardan sadece

155'i yani yüzde 11,2'si süresi içinde, yüzde 67'si de süresi geçtikten sonra cevaplanmış, yüzde 18,7'si hiç cevaplanmamış. Şimdi, bizim eleştirilerimizin hakkaniyetli, bizim eleştirilerimizin gerçeğe uygun olabilmesi için elimizde gerçek verilerin olması gerekiyor yani siz bizi bilgilendireceksiniz, öğrenmek istediklerimizi bize vereceksiniz ki biz de sizin Parlamentodan beklediğiniz hakkaniyetli eleştiri zemininde o zaman yükseltelim eleştirileri. Dolayısıyla, bu soru önergeleri konusunda hassasiyet rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Sema Silkin Ün, buyurun.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanımız ve değerli bürokratları, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun kıymetli milletvekilleri; milletimiz adına yürüttüğünüz bu bütçe çalışmamızın, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın bütçe çalışmasının hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Ben de sözlerime başlarken acılara karşı direnç geliştirmek zorunda kaldığımız bir dönemden geçtiğimiz için üzüntülerimi ifade etmek istiyorum. Gün geçmiyor ki gerçekten yüreğimizi dağlayan bir olay yaşamamış olalım. Dün akşam saatlerinde Azerbaycan'dan kalkıp Gürcistan sınırında düşen askerî helikopterde şehit olan vatandaşlarımıza Rabb'imden rahmet diliyorum. Askerlerimizin ailelerinin, silah arkadaşlarının ve milletimizin başı sağ olsun diyorum. Mekânları cennet olsun inşallah.

Aile Bakanlığı bütçemiz... Yine toplumun bütün sorunlarının bir arada toplandığı ve çözüm iradesini tek bir Bakanlıktan beklemek durumunda olduğumuz, bazen de haksızlık ettiğimizi düşündüğümüz bir Bakanlık ama gerçekten bütün milletvekillerimizin de sözcülerimizin de ifade ettiği gibi, ekonomik krizlerden geçtiğimiz dönemin en büyük acısını bu Bakanlık çekiyor. Tabii, bizler de önerilerimizle biraz daha bunu hafifletmeye çalışıyoruz, ne kadar kayda alınıyor bilemiyoruz ama alındığı kadarına da teşekkür ediyoruz.

Hiçbirimiz aileyi bir bütçe kalemi olarak görmüyoruz mutlaka, milletimizin varoluşunun teminatı olarak değerlendiriyoruz hepimiz ancak toplumdaki yozlaşmaya sebep olan bu derin ekonomik krizlerin etkisinden aileyi, çocuğu, kadını korumak ve güçlendirmek hattında bütçeyi de bir araç olarak görmek zorundayız, değerlendirmek zorundayız.

Önceki yıllarda bütçe görüşmelerinde iktidarıyla muhalefetiyle hepimiz birden çok tehlikeli bir duruma işaret etmiştik ve nüfusumuzun geleceği için ciddi bir tehlike arz ettiğini ifade etmiştik. Bunun sonunda, bu tehlikenin farkında olan iktidar 2025 yılını "Aile Yılı" olarak ilan etti. Bu vesileyle başlatılan teşviklerin etkisini hep birlikte takip edeceğiz. Dramatik bir kırılma yaşandığı için bu teşviklerin sürekliliği ciddi bir önem arz ediyor yani ne bu yılla ne önümüzdeki birkaç yılla noktalanması, devam etmesi kesinlikle düşünülemez. Buralardan aldığımız sonuçları da yeniden yeniden değerlendirmek durumundayız. Bugün zaten kurumlarımızın en büyük problemlerinden bir tanesi konularla alakalı kararlar alındığında bunun süreklilik arz etme meselesi; bu, genel çağımızın da problemi, o yüzden, bu süreklilik meselesini Bakanlığımızın halletmesi gerekir.

Bütçeye dair bazı verilerimiz var. Tabii, Aile Yılı'nda yüzde 4,1 pay almıştı Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı, bu yıl da aynı şekilde devam ediyor. Aileyle yatıyoruz, aileyle kalkıyoruz ama bütçeden ayırdığımız pay genel bütçe içerisinde binde 1'e bile erişmiş değil.

Şimdi, mesela, bazı şeyler, evet yani büyük çapta bütçe meselesidir ama bir zihniyet de meselesidir. TOKİ bir sosyal konut projesi başlatıyor; 55 metrekare, 1+1 daire. Burada bir aile olmak mümkün mü sizce? Yani bu konut tipi birçok şeye imkân sağlıyor, bir tek aile olmaya imkân sağlamıyor. Buna Aile Bakanımızın ben müdahale etmesini beklerdim ama maalesef yine rantın içerisinde gözden kaçmış. 1+1 daire olmaz, bu daire tipinde çocuk sahibi olunmaz, aile olmaz.

Ülkemizde evlilik istatistikleri maalesef şöyle ilerliyor: Üç ileri, bir geri yani üç yuva kuruluyorsa bir yuva dağılıyor, boşanma gerçekleşiyor. Her yıl 550 bin dolayında evlilik gerçekleşiyor ülkemizde. İki yıl öncesinde bir Aile Fonu kuruldu, minimum evlilik maliyetlerinin milyonu bulduğu bir dönemde yeni yılda 200 bin lira kredi verilecek. Şimdi, 2004 yılında 56 bin çift başvuru yapmış, bunların 5.348'ine ödeme yapılmış oysa açıklanan verilerde sadece İstanbul'da 8 bin başvuru aslında onaylanmış. Neden bunlara ödeme yapılamamış? Veriler arasında birtakım çelişkiler söz konusu oluyor ve bu projenin sahada tıkanıldığı izlenimi uyandırıyor bizlerde.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 50 bin kişi aldı şu ana kadar.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Ama açıklanan rakam...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 62 bin hak sahibi var, 50 bin kişi şu ana kadar aldı, 159 bin başvurumuz var.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - O zaman bunların kamuoyuyla daha açık paylaşılması gerekiyor çünkü 5.348 diye bir rakam var yani istifade eden.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Geçen senenin Maraş deprem bölgesinde yaptığımız pilot çalışmaya ait.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Pilot çalışmaya ait diyorsunuz. Tamam, onu düzeltmiş olayım.

Bir de -bazı bütçedeki- işte yaşlılar için huzurevleriyle, sığınmaevleriyle ilgili bütçede arz edilen rakamlar ile sizin ifade ettikleriniz rakamlarda -belki yeni çalışmalardır- diğer konuşmacılarımız da birtakım çelişkilerle düştüler, bunların düzeltilmesinde fayda var. 2023 yılında 150 bin lirayla başlamıştı, eğer bugün sadece devletin resmî enflasyonunu takip etseydi 300 bin lira olacaktı bu destek. Burada bir güncelleme çok sınırlı şekilde yapılmış, şu an 200 bin lira olarak devam edecek. Güncellemeyi bu oranda yapıyorsunuz ama mesela başvuru kriterlerindeki güncellemede asgari ücretin 2,3 katını hemen 2,5 katına çıkarmakta bir beis görmüyorsunuz.

Şimdi, evlilik teşviklerinde özel sektörden destek almanızı çok değerli buluyoruz. MÜSİAD da bu konuda üzerine düşeni yapmış ve evlenecek çalışanlarına 3, çocuk sahibi olan çalışanlarına 2 net asgari ücret vereceğini teminat altına almış. Burada biz kamunun öncü olmasını beklerdik çünkü böyle bir uygulamanın kamuda olmadığını görüyoruz.

2022 yılında "Aile Destek Programı" adıyla toplumun en kırılgan kesimlerine yönelik bir çalışma başlatıldı. Bu, güvencesiz işlerde çalışan, açlık sınırının altında geçinmeye çalışan ailelere nefes aldirmek amacıyla getirilmişti. Sonraki yıllarda uzatıldı, evet, ilk

önce bir yıllık bir projeydi ama tam Aile Yılı'na gelindi, bu destek kaldırıldı mesela. Şimdi sosyal yardıma ihtiyacı olan kişilerin sayısı arttığına göre, bu program da iptal edildiğine göre bu insanlara nasıl dokunulabiliyor? Bu insanlar şu an hangi destekten faydalaniyor?

Kadına şiddet meselesinde artık ne söyleyeceğimizi gerçekten şaşıyoruz. Ya, her yıl bir trenin vagonlarını dolduracak yolcu kadar kadını biz maalesef toprağa veriyoruz. Ulaştığınız, görüşme yaptığınız kadınlardan bahsediyorsunuz, projelerden bahsediyorsunuz ama biz buraların geri dönüşleri hakkında çok detaylı bilgiye sahip değiliz yani bu programlar şiddeti gerçekten önüyor mu? Sığınmaevleri açarken bütçedeki rakam ile sizin ifade ettiğiniz rakamlar arasında fark var. ŞÖNİM'ler ilk açılırken çok büyük lansmanlarla, çok büyük önemler atfedilerek açılmıştı, bugün bunlardan çok fazla bahsedilmiyor. ŞÖNİM'ler acaba misyonunu doldurdu da mı, tamamladı da mı artık bugün çok fazla bu konunun üzerine düşmüyoruz ŞÖNİM'lerle alakalı. Yani bir seferberlik ihtiyacı olduğunu, kadına yönelik şiddet meselesinde bir seferberlik ihtiyacı olduğunu çok fazla kez zikrettik bu kürsülerden ama maalesef bunu göremiyoruz ve yılın ilk dokuz ayında 290 kadını kaybetmenin hüznüyle baş başa kalmakla yetiniyoruz bu Aile Yılı'nda. Bu kadınların yarısından fazlası kendi aileleri içerisinde yaşıyorlar hem bu şiddeti hem bu cinayeti ve Aile Yılı'nda gerçekten ailelerin içindeki, yuvaların içindeki krizi yeterince göremiyoruz. Bu konuda radikal tedbirler alınabilir yani erkeklerin üzerinde etkisi olan kanaat önderlerinden destek alınabilir, ya burada benim derdim, bizim derdimiz de bu olmalı, bu meselenin çözümü. Buradan kimden destek aldığımız önemli değil, kimin kimi neyle yaftaladığı benim için hiç önemli değil, ben sadece kadınlarımızın yuvalarında huzur bulmasını, huzura ermesini istiyorum, onların mutlu olmasını istiyorum ve bunun için yapılması gereken erkekleri yönlendirirken kimlerin etkisi olacağı, bunların sadece... Elbette adli kurumlar, güvenlik tedbirleri vesaire bunlar devletin görevleri ama devletin dışında da birçok unsur var ve bunları yeterince değerlendirmedığımızı düşünüyorum.

Daha önceki toplantılarımızda evlilik öncesinde evlilik ehliyeti şartının getirilmesi gerektiğini ben çokça kez ifade etmişim. Bugün, basından bazı haberler okuyoruz bu konuyla alakalı çalışma yapıldığını ama konuşmanızda değinmediğiniz için belki tekrar ifade etme imkânınız olduğunda bu konuya da değinirseniz memnun olurum.

Ülkemizin geleceği çocuklar yani bir konuda aslında, kaç bütçe dönemidir burada konuşuluyor ama bir açıklama yapılmadı. TÜİK dedi ki: "2008-2016 yılları arasında 104.531 çocuğumuz kayıp, bu rakamların manipüle edildiği söyleniyor. Dezenformasyon Merkezi geçtiğimiz yıl dedi ki: "Böyle bir şey doğru değil." Ama bunu zaten TÜİK söylemiş, biz söylemedik arkadaşlar, sizlerden de doğrusunu söylemenizi bekleriz. 2016'da kayıp çocuklarla alakalı açıklama yapılması, bilgi verilmesi, veri akışı sağlanması durduruldu. Bu kayıp çocukların hepsi bulunmuş olabilir, bu bizi en çok mutlu edecek olan haberdur, hiçbirisi bulunmamış olabilir ama bir bilgiye sahip olmamız gerekir. Bir tek çocuğun dahi akıbetinin bilinmemesi büyük bir olayken yüz binlerle ifade edilen bir sayıdan bahsediyoruz, kamuoyunu tatmin edici bir açıklamanın rakamlarla birlikte ifade edilmesini bekliyoruz.

Şimdi, eğitimdeki çocuklarımız Millî Eğitim Bakanlığımıza emanet, orada da tartışacağımız bir sürü mesele var, ayrı. "Çalışan çocuklar" diye bir gerçeğimiz var, Çalışma Bakanlığımız ilgileniyor. Bu yıl 77 çocuğumuzu -3'ü daha üç gün önce yanarak can vermişti- iş cinayetlerine kurban ettik. Emek ucuzladıkça çocuk işçiliği de üretimin çarklarını ayakta tutan bir konuma indirgeniyor. Oysa, maliyeti en yüksek emek çocuk işçiliği çünkü geleceği çalışıyor, yok ediyor. Çalışma Bakanlığı mobil ekipler kurmuştu sokaklarda, bir takip yapmıştı; işte, Ocak 2024 ile Haziran 2025 arasında 1.731 çocuğa adli işlem başlatıldığını ve 771'inin Bakanlık koruması altına alındığını söyledi, diğerlerinin ne olduğunu bilmiyoruz. Sadece bir öğretim yılında arkadaşlar 613 bin çocuk okulunu bıraktı, bu çocukları kim takip ediyor? Millî Eğitim Bakanlığımızla bu çocukların durumuyla alakalı bir çalışma yapıldı mı? Bu çocuklar ne yapıyorlar? Daha doğrusu, siz bu çocuklar için şu an ne yapıyorsunuz? 613 bin çocuğumuzdan bahsediyoruz. Çalışan çocuk oranı her yıl azalacağı yerde artıyor, neden? Çünkü çocuk yoksulluğu çok büyük bir gerçeğimiz ve burası tam olarak sizin dokunduğunuz alan. Yoksulluk nöbetleşe bir şekilde devam ediyor ve çocuklara devrediliyor. Çocuk yoksulluğu yetişkin yoksulluğuna da benzemiyor yani sefaletin boyunduruğu altında yetişen o çocuklar yoksulluğu kendi çocuklarına da taşıyorlar. Ben, yoksulluk diyorum ama veriler, hem de resmî veriler bunu şiddetli maddi yoksulluk olarak söylüyor. Çocukların okulları terk etmesinin de sanayilerde iş aramasının da altında yatan neden hep yoksulluk maalesef. Bu yüzyılda, işte adını "Türkiye Yüzyılı" verdiğiniz yüzyılda 7 milyon çocuğumuz aç, 5 yaş altı 6,7 milyon çocuk günde bir öğün protein tüketmiyor, 5,5 milyon çocuğun oyuncacı yok. Oyuncacının bir çocuk için gıdadan daha önemli olduğunu anneler çok iyi bilirler. Çocuklarla ilgili verilerin alarm verdiğinin Bakanlığınızın da farkında olduğu anlaşılıyor ama esaslı bir çözümün üretilmediğini görüyoruz. Dünyada çok model var; çocuğu okula sağlıkla ve güvenlikle bağlayan bir destek sistemini hayata geçirmek zorundayız. Bunu yapmamak için nasıl bir sebebimiz olabilir? 11 milyon çocuğuna hayal bile kurduramayan bir sistemde sömürünün her türlü yaşanır arkadaşlar, istismarın her türlüüne açık hâle gelir.

Şimdi, çok önemli bir meselemiz sosyal yardımlar, ülkemizin çok büyük bir gerçeği. Evet, bir ekonomi programımız var; bu izlenilen ekonomik program Türkiye'yi, milletimizi tamamen fakirleştirmeye yönelik. En alt gelir grubundaki yüzde 20'lik dilim sadece toplam gelirin yüzde 6,3'üne sahip. On yılda, sadece on yılda 55 kat artan bütçe açığı var ve bu bütçe açığı tamamen milletin omuzlarına yüklenmiş. Bu, aslında ekonomik bir soykırım arkadaşlar, bunu bu şekilde ifade etmekten başka çaremiz yok; bu fakirleştirme politikası ekonomik soykırımdır. Bu yoksulluk sarmalında sizin de payınıza yoksulluğu yönetmek düşüyor Sayın Bakanım. Yoksullukla Mücadele Programı'na ayrılan pay seçimden sonra düşürülmeye başlandı, 2023 seçimlerinden sonra. Yoksulluk azaldığı için mi? Hayır tabii ki. TÜİK sürekli yoksulluk oranlarının arttığını söylüyor, bu yıl da yüzde 13,7 olduğunu söyledi mesela yani daha da derinleşmiş bir yoksullukla karşı karşıyayız ama neden azalıyor? Seçim yok şu anda. Bir daha ne zaman artıyor peki? Gelecek seçimlere doğru yani 2027 yılında astronomik bir artış gözleniyor. Ya, bizler diyoruz ki: Hak temelli, insanları bağımlılıktan kurtaracak bir destek mekanizması devreye girsin. Biz bunu beklerken sosyal yardım bile diyemeyeceğimiz, seçim yardımı diyebileceğimiz bir mekanizma işletiliyor. Bu, yoksulluğun sürdürülebilirliğinin garanti altına alınmasından başka bir motivasyon demek değil yani yönetilmek istenen bir yoksulluk var, bu, siyasi bir tercih mutlaka, bu yönünü görmezden gelemeyiz.

Şehit ailelerimizle alakalı benim de iki yıl öncesinde kanun teklifini verdiğim bir husus var. Şehit yakınlarımızın, özellikle çocuk ve eşlerinin kullandığı 1 kişilik kamu istihdam hakkının çocuklar arasında bir ayrımcılığa yol açıyor ve zaten şehitlerimiz çok genç yaşlarda -yani devamı gelmesin, sürecin başarıya ulaşmasını elbette istiyoruz ve devamı gelmesin- çocukları zaten az, bu çok ciddi bir yük getirmeyecektir, getirse de bunu bir yük olarak zaten değerlendirmememiz gerekir. Burada yapmamız gereken şey,

çocuklarımızın arasında ayırım yapmadan kaç çocuğu varsa onları kamu istihdamından faydalandırmak; kanun teklifi verdiğimiz üzere hayata geçirilmelidir.

Bir diğer ayırım, eşitsiz bir uygulama var. Er Şehit Aileleri ve Gaziler Platformu'nun sizlere de ulaşmış bir çağrısı var. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında bir emsal düzenleme talep ediyorlar çünkü muvazzaf olan erler ile şehit gaziler arasında haklar bakımından derin bir eşitsizlik var oysa aynı mücadeleyi veren sivil memurlar bile bu eşitsizliğe uğramıyorlar. Bu konuyu mutlaka sizin tekrar gözden geçirmenizi rica ediyorum.

Şimdi, Aile Yılı'nda çok önemli bir mesele, iki buçuk yıldır bunu her bulduğum kürsüde ifade ediyorum; aile birleşimi meselesi. 696 sayılı KHK'yle kadroya geçen 4/D'li işçilerin tayin yasağı konusu, bu tayin meselesi bir aile dramı aslında. Bakın, Sayın Bakanım, siz gurbetçi bir ailenin çocuğusunuz yani bu "aile birleşimi" kavramının literatüre geçtiği yerde yaşadınız. İşçilerin ailelerini birleştirmek için, aile bütünlüğünü sağlamak için Türkiye'den aileler Avrupa'ya eşlerinin yanına gidebilirler. Bu zorluğu en iyi sizin anlamanız gerekir, teknik düzenlemeyi siz yapmasanız da bu konuda baskı kurmak zorunda olan Bakanlık sizsiniz. On yıl geçti, bu insanlar kadroya geçtiler ama hâlâ bir çözüm yok. Birkaç meslek grubuna özel çalışma yapıldı ama bu sefer, meslek grupları arasında da barışı zedeleyen, eşitsizliği artıran bir durum ortaya çıkmış oldu. Hâlâ binlerce aile bu düzenlemenin yapılmasını bekliyor. Eşler ayrı şehirlerde, evlilikler kâğıt üzerinde kalmış durumda ve aile bütünlüğü de tabii ki kâğıt üzerinde. Yani Aile Yılı ama aileler birleşmiyor maalesef, bu çiftlerin birçoğu boşanıyor. Yani biz birçok yerde çalıştaylar yapıyoruz, boşanmalar neden artıyor vesaire diye. Evet, o çalışmaları yapalım ama burada bizim elimizin dokunacağı çok basit bir düzenlemeyle önüne geçebileceğimiz bir durum var. Maalesef buraya devletimiz hâlâ dokunamamış, tayin hakkı tanınması için verdiğimiz kanun teklifleri yine Meclisin raflarında duruyor. Devlet basit bir düzenlemeyle ailelerin parçalanmasının önüne geçemiyorsa biz çareyi nerede arayacağız?

Sayın Bakanım, siz buradayken -sürem çok kısıtlı, diğer konulara devam edeceğim ama- şimdi, bir derginiz var, Aile ve Çocuk Dergisi. Bu dergide birtakım uyarılar yapılmış çocuklara "su ayak izi" konusu işlenerek ve 1 kilogram etin 15 bin litre su tükettiği söylenip daha az et yiyin diye öğütlenmiş çocuklar. Bu yaklaşımın zaten aileyle bir alakası olup olmadığını bir tarafa bırakalım ama bu yaklaşım bir ideolojik meseledir. Yani insanları et yemekten uzaklaştırmaya çalışan küresel bir akıl var ve bu dergideki bu öğüt o küresel akla hizmet ediyor. Bunun kimler tarafından yapıldığını, yazıldığını bilmiyorum, o küresel aklın Bakanlığınızın bürokrasisine de sirayet ettiğini üzülerken görmüş bulunmaktayım. Kaldı ki Türkiye'de zaten et yiyememekten yakınıyoruz, OECD ülkelerinin yarısından daha az et tüketimimizin nasıl önüne geçebiliriz diye konuşurken, çareler üretmeye çalışırken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Et tüketimi ile ruh sağlığı arasında bir pozitif ilişki var, bunu sizlerin biliyor olması lazım. Bu safsataların önüne geçmek için bürokratlarınızı uyarmanızı bekliyorum.

Çok önemli bir meselemiz kadın programları arkadaşlar. Bugün ısrarla kendini yerlilik ve millîlik üzerinden ifade eden bir iktidarımız var. Aile kurumumuzun bizim bu topraklarda varlığımızın kıyamete değin sürmesindeki yegâne güvencesi olduğuna hepimiz inanıyoruz ama öyle görüyoruz ki iktidara yakın medyanın politikası hiç bunu desteklemiyor. Şiddeti artıran, toplumdaki yozlaşmayı hızlandıran, AIDS virüsü gibi kötücül duyguları uyandırıp bünyeleri yavaş yavaş tahrip eden sözde gündüz kuşağı adı altında, özde skandallar kuşağı programları hâlâ devam ediyor. Meclisin Bütçe Komisyonu bu konuda gelen dilekçelerle dolu. Yani lütfen, Allah rızası için ben sizlere sormak istiyorum: Bu programlara, her gün sahnelenen rezaletlere siz razı mısınız, bunlar sizin kanınıza dokunmuyor mu? Bu programların devam ettirilmesinde vebaliniz olduğunu düşünmüyor musunuz? Aileyi korumaya böyle mi devam edeceksiniz? O kanallardaki ifsat edici içerikler sizleri rahatsız etmiyor mu? Bu, yerlilikle, millîlikle nasıl örtüşebilir? Şimdi diyeceksiniz ki "O özel sektördür, o kanallara bizim sözümüz geçmiyor." ama o kanallara kamu bankalarından oluk oluk reklam parası akıtılıyor arkadaşlar. "Sözümüz geçmiyor." diyemezsiniz, kestirin o kamu bankalarından akan paraları, reklam bütçelerini, bakın, sözünüz geçiyor mu, geçmiyor mu? Bu çok güzel bir özet veriyor; Ziya Paşa'nın bir terkibibendi var, sizin şu an içinde bulunduğunuz durumu özetleyen: "Onlar ki laf ile dünyaya verir nizamat, bin türlü teseyyüp bulunur hanelerinde." Allah'tan sizleri bu yaman çelişkiden kurtarmasını bekliyorum.

Tekrar bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ayşe Sibel Ersoy, buyurun lütfen.

On dakika süreniz.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dün çok üzücü bir haber aldık. Azerbaycan'dan ülkemize dönüş yolunda düşen askerî kargo uçağında şehit olan kahraman şehitlerimize Allah'tan rahmet, yakınlarına ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum.

Bugün Komisyonumuzda görüşülen Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesi sadece rakamların toplamı değil, devletin vicdanının sesi, milletin merhametinin temsili, Türk ailesinin geleceğe uzanan elidir. Türk milletin en temel kurumu ailedir. Kültürümüzde aile, küçük bir devlet; devletimiz, büyük bir ailedir. Burada konuşurken her satırın ardında bir anne, bir baba, bir çocuk, bir yaşlı, bir engelli vatandaşımızın duası olduğunu biliyoruz çünkü bu bütçe insanı merkeze alan, aileyi kutsal gören, Türk toplumunun vicdanında karşılık bulan bir anlayışın ürünüdür. Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz sosyal devleti bir lütuf değil, millî sorumluluk olarak görürüz çünkü bu topraklarda dayanışma yardım değil, imanla yoğrulmuş bir vicdan ve nizam meselesidir. Devletin şefkatli eli, milletin yüreğiyle birleştiğinde orada güç, güven ve istikrar doğar.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı en geniş hizmet yelpazesine sahip Bakanlıklarımızdan biridir. Sosyal yardımlardan çocuk koruma sistemine, yaşlı ve engelli bakımından kadın destek merkezlerine kadar uzanan bir zinciri taşımaktadır. Bu kadar geniş bir sorumluluk alanı yalnızca mali bir planlamayla değil, aynı zamanda güçlü bir sosyal vizyonla yönetilmelidir. 2026 yılı bütçesiyle birlikte cumhuriyet tarihimizin sosyal hizmetlere en yüksek pay ayrılmış dönemine girilmiştir. Bu tablo sadece ekonomik bir tercih

değil, devletin vatandaşına duyduğu bağlılığın mali ifadesidir. Sosyal yardım harcamalarının toplam bütçe içindeki payı artmış, refahın daha geniş tabana yayılması yönünde tarihi bir irade ortaya konulmuştur. Bakanlığın kaynaklarının önemli kısmı doğrudan ailelere, çocuklara, engelli bireylere ve yaşlılara yöneltilmiştir. Evde bakım hizmetlerinde kapsam genişlemiş, engelli eğitimi ve koruyucu aile uygulamalarında nitelikte dönüş hedeflenmiştir. Bu, sadece bir yardım değil, toplumun kendi kendine onarma kapasitesine yatırım anlamına gelmektedir.

Öte yandan, deprem bölgesinde yürütülen psikososyal destek, sosyal uyum ve bakım hizmetleri bu bütçenin en anlamlı başlıklarından biridir. Afetlerin yarattığı fiziksel tahribatın yanında ruhsal ve sosyal yaraların sarılması da en az o kadar önemlidir. Bu noktada Bakanlığımızın sahada gösterdiği çaba, sosyal devletin gerçek gücünün sahada ölçüldüğünü bir kez daha kanıtlamaktadır. Bu bütçe sadece gelir dağılımını değil, milletin birbirine yaslanma kudretini de düzenlemektedir. Devletin eli milletin kalbine değdiğinde adaletin ve dayanışmanın sesi daha gür çıkar.

Aile milletin çekirdeği, devletin dirliğidir. Aile çözülürse toplum çözülür. Bu nedenle aile içi iletişim, evlilik öncesi eğitim, ebeveynlik programları ve bağımlılıkla mücadele gibi önleyici sosyal politikalar ülke çapında yaygınlaştırılmalıdır. Aileye ayak tutan yalnızca ekonomik güvenlik değil, kültürel kökler, ahlaki bağlar ve ortak değerlerdir. Bakanlığın aile destek merkezleri salt yardım noktaları değil, aileyi güçlendiren, psikolojik ve sosyal dayanıklılığı artıran merkezler hâline getirilmelidir. Aileyi korumak yalnızca sosyal hizmet değil, millî bekanın da en derin hattıdır.

Kadın, Türk milletinin hem iradesi hem vicdanıdır. Kadın emeğinin üretimle, kadın onurunun adaletle buluştuğu bir sosyal düzen inşa etmek zorundayız. Kadın kooperatiflerinin ve girişimciliğin desteklenmesi kadın istihdamında kalıcı artışın en etkili yoludur. Kadının toplum içindeki yeri güçlendikçe devletin adalet duygusu da kökleşir. Çocuk koruma sisteminde hedef kurum bakımı değil aile temelli koruma olmalıdır. Korunmaya muhtaç her çocuğun önce bir aile sıcaklığıyla buluşması sağlanmalıdır. Bir çocuğun yurdu değil, yuvası olmalıdır. Biz, o yuvayı güçlendirmeliyiz.

Yaşlı ve engelli bireyler içinse evde bakım artık sadece maddi bir destek değil, psikososyal, rehabilite edici ve dijital takip odaklı bir sistem hâline getirilmelidir. Bu çerçevede, bakım veren aile fertlerine yönelik eğitim ve psikolojik destek de önem arz etmektedir. Gençler ile yaşlılar arasında gönül köprüsü kuracak, toplumsal vefayı yeniden canlandıracak çalışmalar ön plana çıkarılmalıdır. Bu bütçenin kaynak gücü kadar önemli olan etki gücüdür. Sosyal yardımların pasif bir destek olmaktan çıkıp dönüştürücü hâle gelmesi şarttır. Yani, yardımla ayakta kalan değil, yardımla yeniden üretime, istihdama, topluma dönen vatandaş hedeflenmelidir.

Sayın Bakanım, Bakanlığın dijital sistemleri gelişmiş olsa da veri paylaşımı ve izleme değerlendirme mekanizması daha güçlü hâle getirilmelidir. Verinin gücü kararın isabetini belirler. Bu nedenle, veri odaklı sosyal politika endeksi oluşturulmalıdır. Böyle bir sistem sadece hesap verilebilirliği değil aynı zamanda şeffaflığı da güçlendirecektir. Bizim anlayışımızda sosyal devlet, yalnızca el uzatan değil, el tutan, el kaldıran, yeniden ayağa kaldıran devlettir. Devletin görevi, vatandaşına merhametle değil onurla yaklaşmaktır. Bu çerçevede, sosyal yardımlar bireyleri edilgen hâle getiren bir anlayışla değil, çalışma ahlakını ve üretkenliği teşvik eden millî bir dayanışma ruhuyla yürütülmelidir. Bu kapsamda, vatandaşlarımızın mesleki beceriler kazanarak üretime katılması hem devletin yükünü hafifletecek hem de toplumun direncini artıracaktır. Toplumun temeli olan Türk ailesinin güçlendirilmesi amacıyla sosyal hizmetler dağınık yapılardan kurtarılmalı; aile, destek ve dayanışma merkezleri çatısı altında da bütünleştirilmelidir. Bu merkezler sadece yardım değil, rehberlik, eğitim, psikososyal destek ve aile içi dayanışmayı güçlendiren yapılar olmalıdır.

Afetler ve kriz dönemlerinde vatandaşını kaderine terk etmeyen bir devlet anlayışıyla kriz ve afet sonrası millî dayanışma programı hayata geçirilmelidir. Bu program yalnızca maddi yardımı değil, psikolojik, sosyal ve toplumsal rehabilitasyonu da içermelidir. Günümüz dünyasında sosyal politika ancak veriye dayalı, şeffaf ve denetlenebilir bir yapıyla sürdürülebilir. Dijital sosyal devlet anlayışını benimsemeli, yardımların adil, hızlı ve isabetli biçimde ulaştırılması hedeflenmelidir. Bu anlayış hem geleneklerimizden hem de geleceğimizden beslenmektedir. Sosyal devletin gücü sadece bütçede değil, milletin gönlündeki karşılığında aranmalıdır. Biz bu karşılığı büyütme, Türk milletine yaraşır bir sosyal dayanışma modeli kurmak niyetindeyiz. Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz bu bütçeye "güçlü aile, güçlü toplum, güçlü devlet" ilkesiyle yaklaşıyoruz. Bu anlayış ne popülist bir vaat ne de bürokratik bir kalem oyunudur. Bu, Türk devlet geleneğinin çağdaş yansımasıdır. Bu bütçe sadece bugünün ihtiyaçlarını değil, gelecek nesillerin huzurunu da inşa etmektedir. Ailesini koruyan, çocuğunu geleceğe hazırlayan, yaşlısına vefa gösteren, engellisini üretime katan bir Türkiye, cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına yakışan Türkiye'dir. Her harcamanın ardında bir insanın duası, her kalemin ardında bir çocuğun umudu vardır. Biz o umudu diri tutmak zorundayız.

Bu inançla, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın 2026 bütçesini destekliyor, hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ersoy, teşekkür ederim.

İkinci söz Fevzi Zırhlıoğlu'nun.

Buyurun.

Süreniz on dakika.

FEVZİ ZIRHLIOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamın başında, Azerbaycan'dan ülkemize dönüş yolunda düşen Türk Silahlı Kuvvetlerine ait kargo uçağında şehit olan kahraman personelimize Cenab-ı Allah'tan rahmetler diliyorum. Milletimizin başı sağ olsun.

Bugün burada sadece bir Bakanlığın bütçesi değil, toplumumuzun kalbini oluşturan aile kurumunu, bu kurumun etrafında şekillenen değerleri, inancı ve geleceğimizi konuşuyoruz çünkü aile yalnızca bireylerin bir araya geldiği bir yapı değil, millet olma bilincimizin en canlı ifadesidir. Aile sevginin, dayanışmanın, merhametin ve vatan sevgisinin ilk filizlendiği yerdir. Bu yönüyle aile yalnızca özel bir alan değil, devletimizin ve milletimizin temel direğidir.

Değerli milletvekilleri, her çağın kendi zorlukları vardır. Dijitalleşmenin getirdiği hızlı değişimlerin arasında hem geleneklerimizi korumak hem de çağın gereklerine ayak uydurmak zorundayız. Bu nedenle, aileyi korumak artık yalnızca sosyal bir

politika değil, geleceğimizi inşa etmenin zorunlu bir adımıdır. Aile kurumunu tehdit eden her türlü sosyal ve kültürel olumsuzluğa karşı ortak bir bilinçle ve sağduyuyla hareket etmek hepimizin ortak sorumluluğudur. Bu noktada özellikle belirtmek isterim ki kadınlarımız toplumun taşıyıcı gücüdür. Türk kadını tarih boyunca sadece bir anne değil, aynı zamanda bir mücadele insanı, bir ilim ve inanç abidesi olmuştur. Bugün de kadınlarımızın eğitimde, istihdamda, siyasette ve sosyal hayatta daha fazla yer almasını desteklemek toplumsal gelişmemizin en temel şartıdır. Kadına fırsat eşitliği sağlamak sadece adaletin değil kalkınmanın da gereğidir. Eğitimli, üretken, öz güvenli kadınlarımız sayesinde hem ailelerimiz güçlenecek hem de Türkiye daha müreffeh bir geleceğe yürüyecektir. Unutmamalıyız ki mutlu kadın, huzurlu toplum demektir.

Değerli milletvekilleri, aileyi güçlü kılan unsurlardan biri de çocuklarımızdır. Çocuk sadece bir ailenin değil, bir milletin geleceğe uzanan umududur. Bu nedenle, çocuklarımızı her türlü şiddet, istismar, zararlı alışkanlık ve dijital tehlikelerden korumak yalnızca devletin değil, hepimizin ortak gayesidir. Madde bağımlılığı ve sigara kullanımını özendiren yazılı, görsel ve dijital ortamlardaki her türlü zararlı yayınlardan korumak mecburiyetindeyiz. Bu doğrultuda, ailemizin bilinçli medya kullanımı, dijital farkındalık, millî değer bilinci konularında desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kavramlar üzerinde hem Aile Bakanlığımıza hem de Millî Eğitim Bakanlığımıza büyük görevler düşmektedir.

Bir diğer önemli husus, korunmaya muhtaç çocukların öncelikle kendi aileleri yanında desteklenerek yetişmeleri sağlanmalı, bu mümkün olmadığında ise koruyucu aile sistemi özendirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca, korunmaya muhtaç çocuklar için çağın ihtiyaçlarına uygun alternatif bakım modelleri geliştirilmelidir. Anadolu'nun köklü kültürünü, geleneksel dayanışma anlayışını, manevi değerlerimizi yeni nesillere aktarmak, kültürel varlığımızın teminatı olan çocuklarımıza ve gençlerimize iyi bakmakla mümkün olacaktır. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifadeleriyle Türk gençleri henüz yazılmamış destanların pahalılık müellifleridir. Türk gençleri, hayalleri gerçeğe dönüştürecek potansiyel güçtür. Türk gençliği becamızın ve millî beraberliğimizin can damarıdır. Biz Türk gençliğine inanıyoruz. Gençliğimiz Türk asrını kuracak olan ana dinamiktir. Her bir Türk evladı vatani için çalışacak, milletine hizmet edecek, bayrağını gururla taşıyacak bir ülkü neferi olacaktır. Radikal grupların ve bölücü unsurların gençlerimizi tuzaklarına çekmesine asla müsaade etmeyeceğiz. Cumhuriyetimizin ikinci asrına Türk yüzyılı mührünü vuracak olan işte bu imanlı, vatansever, ahlaklı Türk gençliğidir.

Kıymetli milletvekilleri, bildiğiniz üzere, geçtiğimiz yıl Aile ve Gençlik Fonu kuruldu. Bu fon gibi uygulamalar gençlerimizin geleceğe umutla bakmasına katkı sağlayan önemli adımlardır. Yeni evlilikler için destek verilmesi sadece ekonomik bir katkı değil aynı zamanda aile kurumunun korunması adına toplumsal bir yatırımdır. Bu bilinçle Aile ve Gençlik Fonu gibi projeler de destekliyor, gençlerimizin evlilik hayallerini gerçeğe dönüştürecek adımları memnuniyetle karşılıyoruz. Bu noktada Sayın Bakanımıza da teşekkür ediyorum. Bu fonun daha da güçlendirileceğine, gençlerimize ve aile kurumuna faydalı olacağına inancımız tamdır. Tabii, aile konusunda sosyal, ekonomik, psikolojik, hukuki, politik yönleriyle çok boyutlu araştırmaları destekleyecek, kapsayıcı ve bütüncül bir yaklaşımla çalışmak gerekir. Burada hepimizin malumu, eş tayinlerini tekrar hatırlatmak istiyorum. Aile toplumun temel taşı diyoruz, sağlıklı bir toplum için güçlü aile diyoruz ancak devletimizin çeşitli kademelerinde görev yapan kamu görevlileri eşleriyle uzun süre ayrı şehirde kalmakta ve aile birliğini sağlayamamaktadır. Bu durum hem aile düzenini hem de bireysel psikolojik sağlığı olumsuz etkilemektedir, dolayısıyla çocukların gelişimi üzerinde de olumsuz etkileri görülmektedir. Kamu hizmetlerinin sürekliliği elbette çok önemli ancak bu sürekliliğin en sağlıklı biçimde yürütülmesi çalışanların aile huzuru içinde görevlerini yapabilmeleriyle mümkündür. Dolayısıyla, aile birliğini korumak güçlü toplum kadar verimli bir kamu hizmetinin de teminatıdır. Bu çerçevede, kurumlarımızın eş durumu tayinlerine ilişkin uygulamalarda aile birliğinin korunmasının öncelikli ilke olarak ele alınması önem taşımaktadır. Aile Bakanlığımızın ilgili mevzuatın oluşturulması, uygulamaların hayata geçirilmesi ve sürecin değerlendirilmesine öncelik tanıyacağına güvenimiz tamdır.

Kıymetli milletvekilleri, Milliyetçi Hareket Partisi olarak her insanın onurlu bir yaşam sürmesi gerektiğine inanıyoruz. Toplumun onuru gazisine, şehidine, yaşlısına ve engellisine verdiği değerden anlaşılır. Yaşlılarımızın, engellilerimizin, gazilerimizin, şehit yakınlarımızın toplumda saygı ve sevgiyle anılması bizim medeniyetimizin asli bir parçasıdır. Eğer engelli kardeşlerimizin hayatını kolaylaştırmak istiyorsak şehirlerimizi ve kamu hizmetlerini herkes için erişilebilir hâle getirmeliyiz. Özellikle engelli aylıklarının iyileştirilmesi, aile gelirin, bireyin durumuna göre belirlenmesi sosyal adaletin gereğidir.

Sayın milletvekilleri, şehitlerimizin aileleri ve gazilerimiz bu ülkenin en kıymetli emanetidir. Onlara vefa göstermek sadece bir sosyal politika değil millî bir borçtur. Şehit ailelerinin ve gazilerin yaşam standartlarının yükseltilmesi her koşulda devletin önceliği olmalıdır. Gazilere ikinci istihdam imkânı sağlanmalı, şehit anne ve babalarının maaşları artırılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika ek süre veriyorum.

FEVZİ ZIRHLIOĞLU (Bursa) - Teşekkür ederim.

Malul sayılmayan gazilerimize gazilik ünvanı verilmelidir. Biz biliyoruz ki insanı yaşatmadan devleti yaşatmak mümkün değildir. Bu nedenle, sosyal politikalarda temel hedefimiz kimseyi arkada bırakmamak, her bir vatandaşımızın onurlu bir yaşam sürmesini temin etmektir. Birlikte üretmek, birlikte paylaşmak ve birlikte güçlü olmak; işte, Türkiye'nin gerçek gücü bu dayanışma ruhundadır.

Değerli milletvekilleri, bugün karşımıza çıkan küresel krizlere, toplumsal sorunlara ve değişen dünyaya rağmen biz umudumuzu kaybetmiyoruz çünkü bizim umudumuz bu milletin sağlam karakterinde, güçlü aile yapısında, fedakâr insanında saklıdır. Türkiye...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Selamlayın, bitirin efendim.

FEVZİ ZIRHLIOĞLU (Bursa) - Bu duygu ve düşüncelerle 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanımız başta olmak üzere tüm çalışanlarımıza başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubu adına Sayın Nilgün Ök, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Çok Değerli Bakanım, çok Değerli Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, Bakan Yardımcıları, çok değerli basınımızın güzide temsilcileri; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Maalesef, dün Gürcistan'da düşen uçağımızda vefat eden, şehit olan askerlerimize başsağlığı diliyorum. Mekânları cennet olsun. Ailelerimizin, vatanımızın başı sağ olsun diyorum.

Tabii, Sayın Bakanım, öncelikle sunumunuz için çok teşekkür ediyorum, gerçekten çok detaylı, her alana dokunulmaya çalışılmış. Aslında ülkemizin de en önemli Bakanlıklarından biri ve ülkenin hem en önemli Bakanlığı hem de en önemli hassas kesimlerine hizmet götüren bir Bakanlık. Bu anlamda da sizin şahsınızda tüm götürmüş olduğunuz çalışmalardan dolayı hepinizi tebrik ediyorum, teşekkürlerimi sunuyorum.

Tabii, biz diyoruz ki güçlü aile, güçlü Türkiye anlayışıyla, aile odaklı bir bakış açısıyla bugüne kadar, yirmi üç yıldır hizmet götürdük ama tabii ki güçlü aile derken güçlü kadını da çok büyük önemsiyoruz çünkü eğer kadın güçlü olmazsa aile güçlü olmaz, aile güçlü olmazsa da ülkenin güçlü olmayacağını bilincinin farkındayız. Evet, aslında biz kadın ve aile politikalarını birbirini tamamlayan ve destekleyen, el birliğiyle toplumun temellerini sağlamlaştıran 2 önemli politika olduğunu düşünüyoruz ve bu yoğun da politikalar üretiyoruz yani kadın hakları ile aile politikalarını hiçbir zaman birbirinin karşısı olarak görmüyoruz, asla da görmedik, tam tersini bunu bir tamamlayıcı olarak görüyoruz, hem kadınların hem de ailenin güçlenmesi yönünde çok ciddi çalışmalar yapıyoruz.

Şimdi, kadın hakları denildiğinde akla ilk gelen kuşkusuz ki eğitimidir çünkü eğitim, kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını kullanabilmesi için en önemli fırsat eşitliğidir. Kadınların eğitime erişimi engellendiğinde sadece onların geleceği değil, tüm toplumun kalkınma potansiyeli de engellenmiş olur. Geçmişte özgürce eğitime katılamayan kadınların eğitim ve iş gücü piyasasından da engellenerek sözde hani, o makbul kadın dayatmasıyla toplumsal ilerlemenin önüne aslında set çekilmişti ama biliyorsunuz, yapmış olduğumuz mücadelelerimizle eğitimdeki eşitsizlikleri ortadan kaldırdık, yasakları tarihe gömerek kadınların eğitimde daha fazla yer almasını sağlamak yönünde politikaları hayata geçirdik. Bunun sadece kadınlar için değil, aynı zamanda toplumun tümü için çok önemli bir kazanç olduğunu düşünüyoruz. Tabii ki kadının iş gücüne katılım oranları konusunda eleştiriler oldu ama işte o geçmişte kadınlar tam anlamıyla eğitim hayatlarına devam edebilseydi ya da iş hayatlarına o işte görünüşlerinden dolayı iş hayatlarında da aktif olarak daha fazla rol alabilirdi belki bu oranlar çok daha farklı yerlerde olabilirdi. Ama bugün üniversite öğrencileri arasında kız öğrencilerimiz o eksikliği, farkı kapatmış durumda; yüzde 52'ye çıkmış durumda, yine, kadın hâkim oranına baktığımızda yüzde 47'lerde, yine kamudaki öğretmen oranına baktığımızda yüzde 60 civarında, kadın girişimci oranımız da yüzde 36'larda.

Biliyorsunuz, tabii, cumhuriyetin ilk yıllarında önemli kazanım elde ettik Mustafa Kemal Atatürk sayesinde, Türk kadınının Parlamentoda seçme ve seçilme hakkıyla birlikte. Tabii o yıllarda oran yüzde 4 küsurlardaydı, sonraki yıllarda bu oran ciddi anlamda düşüyor ama 2002 yılına kadar hani o yüzde 4 eşiği aşılamamış durumdaydı ama çok şükür bugün geldiğimiz noktada evet çok iyi midir? Değildir ama 2002'den itibaren yüzde 4 kırılarak bugün yüzde 20'lere çıkmış durumda. Tabii, biz AK PARTİ olarak ve ilk hükümetlerimiz zamanında seçim beyannamemizde de özellikle kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetleriyle ilgili kadınlara çok önemli sözler vermiştik ve bugün bu sözleri yerine getirmiş olmanın da aslında bir mutluluğunu yaşıyoruz. 2004 yılında Anayasa değişikliğiyle "Kadın ve erkek eşittir." hükmünü Anayasa metnine dâhil ederek bu sözümüzü tuttuk.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İstanbul Sözleşmesi'nden çıktınız, daha ne anlatıyorsunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine, 2005 yılında yaptığımız Türk Ceza Kanunu'ndaki köklü değişikliklerle kadına yönelik şiddet ve cinsel saldırı suç olarak ilk defa tanımlandı ve kadına karşı her türlü ayrımcılığa karşın etkin yasal önlemler aldık. Şimdi, bugün "Kadınlar için ne yapıyorsunuz?" dendi, aslında bunlar bile çok önemli, bu yönde yaptığımız adımlardır.

Yine, biliyorsunuz, ASDEP'ler var aileyle ilgili, aile konusuna değinmek istiyorum. Bizim için en kıymetli toplumsal kurumumuz, çok önemsiyorum bu kurumu Sayın Bakanım.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - ASDEP'te adaletsizlikler var, maaş adaletsizliği de var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bugüne kadar 10 milyondan fazla haneye girebiliyorlar ve yerinde çözüm üretebilme ve aileyi yerinde gözlemlene şansları oluyor açıkçası ve 5.614 ASDEP çalışmamız var ve 10 milyondan fazla haneye ulaşmış durumda; bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Yine, Aile ve Gençlik Fonu'yla ilgili teşvik ederek gençlerimize destekler veriyoruz. Fon'da yuva kuracak gençlere iki yıl geri ödemesiz, 48 ay vadeli, faizsiz 150 bin liraya kadar destek sağlıyoruz. Tabii, bu 2026 yılında 250 bin liraya çıkacak, bugüne kadar da yaklaşık 60 bine yakın çiftimiz bu kredi imkânlarından yararlanmış durumda.

Doğum yardımlarıyla ilgili, evet, çok düşüktü rakamlar, hep birlikte burada, Plan ve Bütçe Komisyonunda ciddi bir artış sağladık. Ben bu anlamda da çok teşekkür ediyorum. Tabii, baktığımızda o yeterli midir, değil midir o tartışılır ama ilk çocukta 5 bin, ikinci çocukta aylık 1.500 ve üçüncü çocukta aylık 5 bin olarak ve çocuklar beş yaşında gelinceye kadar bunun devam ediyor olabildiğinin çok önemli olduğunu düşünüyorum ki sadece Mayıs-Ekim döneminde 567.546 çocuk için 5,86 milyar, neredeyse 6 milyara yakın bir yardım ödemesini hayata geçirmiştik.

Evet, kadına yönelik şiddetle mücadele; kadına yönelik şiddetle mücadelede sıfır tolerans ilkesi dediğimizde "Bununla ilgili bir şey yapmıyorsunuz." dendi.

ASU KAYA (Osmaniye) - OECD ülkelerinde yüzde 38'le neden birinci sıradayız o zaman?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, tam aksine, bununla ilgili o kadar çok politikayı hayata geçirdik ki, biraz önce de söylediğim gibi Türk Ceza Kanunu'nda olduğu üzere. Yani şimdi şöyle baktığımızda, 2002 öncesi kadına yönelik şiddet konusu çoğu zaman görmezden gelinen sistematik bir politika çerçevesine oturtulamamıştı bile aslında. Dünyada neler olup bittiğine de baktığımızda yani kadına yönelik şiddetle mücadeleyi araçsallaştıranların söylediğinin aksine Türkiye kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin müstakil kanununu yani 6284'ü çıkarmış. Evet, "İstanbul Sözleşmesi" dendi, "İstanbul Sözleşmesi'nden çıktınız. Kadın bir geceyle yok hükmünde sayıldı." dendi. Evet, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldı. İstanbul Sözleşmesi marjinal gruplar ve farklı boyutlara çekildi çıktık ama bu çıkmış olmamız sebebiyle iç hukukla ilgili, iç hukukta...

ASU KAYA (Osmaniye) - Ne alakası var, konuyu nereye çekiyorsunuz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ne alakası var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ben şimdi bununla ilgili...

ASU KAYA (Osmaniye) - OCED ülkeleri arasında kaçınıcı sıradayız? Birinci sıradayız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Asu Hanım, şöyle: Bakın, bugün Aile Bakanlığı bütçesi ve ağırlıklı kadınlar, ben sizi saygı çerçevesinde dinledim. Bence biz bugün burada, bu Komisyonunda kadınlar olarak birbirimize karşı konuşmaları saygıyla dinleyip, sonrasında bence bir farklılığımızı da ortaya koymamız gerektiğini açıkçası düşünüyorum.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Evet, ölenlere saygı duymalısınız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Şimdi, dolayısıyla şu an siz bunun, söyleminin nesine itiraz ettiniz, ben onu da anlayabilmiş değilim ama şimdi İstanbul Sözleşmesi'nden evet, çıktık ama bakın, Avrupa Konseyi 24 Mayıs 2024 tarihli Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Direktifi'ni yayınlamış durumda ve bununla biz aslında Türkiye'yi böyle kıyasladığımızda ve 45 ülkenin imza koyduğu İstanbul Sözleşmesi'yle aslında direktif diyor ki: "Siz bu sözleşmeye imza koydunuz ve Avrupa Birliği'ndeki ülkeler maalesef, siz bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmadınız." diyor yani diyor ki Avrupa Parlamentosu: "Bu direktifi tamamlamak için ve 51 maddelik direktifi, siz bunları tamamlayın, bunu tamamlamanız için de üç yıllık size süre tanınmıştır." Türkiye'ye baktığımızda söz konusu direktifteki maddelerin tamamıyla ilgili düzenlemeleri gerek 6284 sayılı Kanun'da gerekse Türk Ceza Kanunu'nu ve iç hukuki düzenlemeleri hayata geçirmiş tek ve örnek ülkedir ve sözleşmeye imza konulan 2011'den çok çok daha önce 2005 yılında yaptığımız Türk Ceza Kanunu düzenlemesiyle kadına yönelik şiddeti biraz önce de söylediğim gibi ilk defa suç olarak tanımladık.

Şimdi, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmış olmamız demek bir mücadeleden vazgeçmişiz anlamında değildir. Bu aslında, bugüne kadar yapılan çalışmaların görmezden gelinmesidir. Türkiye, gerçekten sözleşmeden çıktıktan sonra da bu yönde düzenlemeleri hayata geçirmeye devam etmiştir. "Bunlar nelerdir?" dersek, kadına yönelik şiddetin katalog suç hâline getirilmesi, boşanmış eşe karşı işlenen suçun tıpkı nikâhlı eşe işlenmiş gibi ceza alması, iyi hâl indiriminin kaldırılması gibi düzenlemeler, daha sonra hayata geçirdiğimiz, hep beraber Mecliste hayata geçirdiğimiz düzenlemelerdir. Öyle ki direktifte dahi öngörülmeleyen mağdurun kimliğinin ve adresinin değiştirilmesi, elektronik kelepçe uygulaması gibi tedbirleri de hâlihazırda ülkemiz uygulamaktadır.

Bugün 6284 sayılı Kanun, Türk Ceza Kanunu'ndaki değişiklikler, Anayasa düzenlemeleri, Medeni Kanun'daki eşitlik ilkesi ve en önemlisi ulusal eylem planlarımız sayesinde aslında bu mücadelede artık kurumsal değil veriye dayalı ve sürekli hâle geldiğimizin de göstergesidir. Evet, 2007 yılından bu yana düzenli olarak hazırlanan ulusal eylem planlarıyla artık bu alanda dönemsel değil stratejik bir mücadele yürütüyoruz. 81 ilde elektronik kelepçe uygulaması var ve yine yaklaşık günlük 1.200 elektronik kelepçe takılan suçlular takip edilmekte. Yine KADES, yine Alo 183 Şiddet Hattı gibi önemli düzenlemeleri hayata geçirdik.

Kadın konukevlerine gelince Eylül 2025 itibarıyla 150 kadın konukevimiz hizmet vermekte ve sadece Bakanlığımıza bağlı olanların sayısı 112; toplam kapasitesi de 2.819. Bugün 16 ilde de 19 konukevi mağdurların özel ihtiyaçlarına göre hizmet vermekte. Konukevlerinin sayısının azaltıldığıyla ilgili eleştirilerde bulunuldu. Hepimiz biliyoruz, nüfusu 100 binin üstünde olan belediyelerin konukevlerini açma zorunlulukları var. Şimdi, böyle bir şeye baktığımızda, belediyelere baktığımızda -ben İzmir'e baktım- İstanbul'a baktığımızda, İstanbul'da mesela Büyükşehir Belediyesi 1 tane kurmuş, 2014 yılında kurmuş, 2014 yılı AK PARTİ döneminde, ilave bir şey yok. Kaldı ki bu evlerin kapasitesine bakmak lazım. Sizce yani soru-cevap usulü olmadığını biliyorum ama bugün kadın konuk evlerinin kapasitesi sizce yüzde kaçla doluluk oranı? Yüzde 69 yani kadın konukevi tabii ki ihtiyaç dâhilinde kurulmalı. Hatta keşke belediyeler işte görevini yerine getirirse kursa ama baktığımızda... (CHP sıralarından gürültüler)

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Belediyelerle kafayı bozmuş, Bakanlık kursun! Belediyenin kesmeyin kaynaklarını!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kanun var, kanun.

CAVİT ARI (Antalya) - Belediyenin kaynaklarını kesmezseniz... Belediyenin kaynaklarını kesiyorsunuz...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Cavit Bey, konuşmanızda değinirsiniz, lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, bugüne kadar belediyenin kaynaklarını kesmek diye bir şey söz konusu değildir. (CHP sıralarından gürültüler) Türkiye'de belediyeye verilen kaynakların, o İller Bankasından giden kaynakların Türkiye'de tüm partilisine bakılmaksızın kişi başına düşen para ve miktar bellidir. Belediyeler burada tercihte bulunacak, öncelikleri nelerdir? (CHP sıralarından gürültüler)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bakanlık kapatalım, belediyelere verelim! Bakanlık iş yapmıyor!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Madem bu kadar hassasız önce ona bakmak lazım.

Gelelim İzmir'e, İzmir'de 6 tane kadın konukevi var, bu 6 tanesinin 4 tanesi belediyeler tarafından kapatılmış durumda. Şimdi, baktığımızda da bununla da ilgili, bence, gidip bunlarla da ilgili onlara da sormak lazım belediyelerinize "Neden kapatıyorsunuz?" diye.

Sayın Bakanım, çok önemli bulduğum; biliyorsunuz, 2002 yılında kadına yönelik şiddete dair ulusal bir veri tabanı yoktu, bununla ilgili 2008 yılında yapılmıştı, sonra 2014 yılında, on sene önce, en son da işte 2024 ve 2025 dönemlerinde TÜİK'le yine Marmara Üniversitesinde ve diğer üniversitenin iş birliği içinde Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması yapıldı. Açıkçası, araştırmanın geniş kapsamlı örnekleriyle ulusal temsiliyeti sağlayacak biçimde tasarlanmış olduğunu görüyoruz. Şimdi, son araştırma da şöyle; 18.275 kadınla yüz yüze yapılan görüşmelerde şu çıkmış: Kadınların yüzde 28,2'sinin yaşamı boyunca psikolojik, yüzde 18,3'ünün ekonomik, yüzde 12,8'inin fiziksel şiddete maruz kaldığı bu araştırma sonucunda belirlenmiş; yine, son on iki ayda ise kadınların yüzde 11,6'sının psikolojik, yüzde 3,7'sinin dijital, yüzde 3,2'sinin ekonomik, yüzde 3,1'inin ısrarlı takip, yüzde 2,6'sının fiziksel şiddete maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Tabii, şöyle baktığımızda, Dünya Sağlık Örgütü'nün de 2021 tarihli son yayınladığı "Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlık Tahminleri" raporuna göre dünya ortalamasının yüzde 27 olduğunu görüyoruz yani kadına yönelik şiddet sadece Türkiye'nin değil tüm dünyanın ciddi anlamda mücadele etmesi gereken bir konudur.

ASU KAYA (Osmaniye) - Böyle de sıyrılamazsınız ki OECD'de 1'inciyiz, yüzde 38.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, Asu Hanım, böyle diyerek hiç kurtulamıyoruz, bugüne kadar yaptıklarımızı ortaya koyduk.

Şimdi, Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansının yaptığı araştırmaya bakıldığında ise 2024 yılı verilerine göre Avrupa ülkelerinde kadınların ortalama yüzde 13,5'inin fiziksel şiddete maruz kaldığını görüyoruz; bizimki de aslında Avrupa Birliğiyle aynı oranda. Tabii ki şiddet...

ASU KAYA (Osmaniye) - Yüzde 38, aynı değil; 1'inciyiz, 1'inci.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Veri yok onların elinde ya. Cahil cahil konuşuyorsun.

ASU KAYA (Osmaniye) - OECD verisi öyle değil Ayşe Hanım, lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, şu anda rakamlara baktığımızda yine şöyle: 100 bin kadın nüfusuna göre yapılan kadın cinayetleri ortalamasına da baktığımızda dünyada yüzde 1,27; mesela, Amerika'da yüzde 3, şimdi Türkiye'deki bu oran 0,66. Bir kadının bile saçının teline zarar gelmesin, öldürülmesin vesaire ama "Hiçbir şey yapmıyorsunuz. Efendim, çok büyük cinayetler, her gün..." Ben bunun haksızlık olduğunu düşünüyorum. Bununla hepimizin toplu hâlde mücadele etmesi gerekiyor; parti gözetmeksizin, sizin partiniz, bizim partimiz, hepimizin birlikte mücadele etmesi gerekiyor.

ASU KAYA (Osmaniye) - İcra makamındasınız siz, devleti yöneten sizsiniz, icra makamındasınız; sadece üzölmek yetmez.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ben burada şunu söylemek istiyorum: Bize haksızlık yaptığınızı burada ifade etmek istiyorum.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Sürekli bir cezasızlık indirimi yapıyorsunuz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kaldırdık, kaldırdık onları, takip edememişsin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine, bu yapmış olduğumuz araştırma, dijital şiddetin ve ısrarlı takibin ilk kez kapsam altına alındığı bir çalışma. Teknolojinin getirdiği yeni risklere karşı devletimizin aslında farkındalık düzeyini de ortaya koyacak önemli bir veri tabanı olduğunu düşünüyorum. Sayın Bakanım, sizi bu konudaki hassasiyetinizden dolayı tekrar tebrik ediyorum.

"Kadingirisimci.gov.tr" Buradan söylemek istiyorum, bence çok güzel bir sayfa. Kadın girişimciler, kooperatifler ürettikleri ürünleri buradan satabiliyorlar; bence, bunu daha fazla duyurmamız gerektiğini düşünüyorum. Şimdi, kadın kooperatif sayısında da ciddi anlamda artışlar oldu bu KOOP-DES destekleriyle birlikte. Sürem azalıyor.

Tabii, biliyorsunuz, 2002 yılından bu yana sosyal devleti bir tercih değil bir devlet sorumluluğu olarak biz gördük. Bu anlayışla, aslında sosyal yardımı bir lütuf olarak asla görmedik ama bunu bir hak hâline getirdiğimizi açıkçası düşünüyorum. Bizim hikâyemiz, güçlü devlet ile merhametli elin el ele verdiği bir kalkınma hikâyesidir. Bugün dünyanın en iyi işleyen, en kuşatıcı sosyal destek sistemine sahip ölkelerinden biriyiz. 2026 yılında bu destekler için 917 milyar TL kaynak ayırmış bulunmaktayız, bu tutar bütçemizin yüzde 4,8'ine denk gelmekte.

ASU KAYA (Osmaniye) - Kadının güçlenmesi için yaptığınız bütün yardımları kadına diye saymışsınız siz. Doğum yardımını da kadına diyorsunuz, aileye yapılan yardımı da kadına diyorsunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - 2002 yılında yüzde 0,4 olan sosyal yardım ve desteklerin gayrisafi yurt içi hasılaya oranını 2026 yılında yüzde 1,2'ye yükseltiyoruz.

ASU KAYA (Osmaniye) - Ama kadının güçlenmesi için yüzde 1...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Asu Hanım, ben rakamları verdim, ne yaptığımızı verdim, hâlâ niçin... Ben burada bağırmanızla sizi bu konuda tatmin etmek için değil, ben konuşmamı yapmak istiyorum müsaadenizle.

ASU KAYA (Osmaniye) - Benim derdim de tatmin olmak değil, siz tatmin oluyor musunuz, önemli olan o.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine, 2026 yılı bütçemizden ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık prim giderlerini karşılamak amacıyla, bakın, 157 milyar TL; 65 yaş üstü yaşlılarımız, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız ile yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 106 milyar TL. Bakın, Türkiye'nin ilk Engelliler Kanunu'nu 2005 yılında biz hayata geçirdik. Engellilerin kamuda daha fazla görünmesi için kotaları artırdık; yine, işveren prim desteklerini hayata geçirdik. Yine, sosyal konut finansmanının desteklenmesi amacıyla bu bütçeden 100 milyar lira ayırıyoruz. Yine, engelli vatandaşlarımızın evde bakım desteği amacıyla 90 milyar, engelli vatandaşlarımızın eğitim desteği için 56 milyar, doğum yardımı ödemeleri için 44 milyar, ekonomik yoksulluk için de çocuklarımızın ailelerinin yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyoekonomik destek ödemeleri için 23 milyar, koruyucu aile uygulamaları kapsamında 3 milyar TL kaynak ayırmış bulunmaktayız. Yine, elektrik üretim desteği kapsamında 3,5 milyon haneye 486 milyar, doğal gaz desteği için de 679 bin haneye 117 milyar TL ayırmış bulunmaktayız. Böylece "Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi" programına önceki yıla göre yüzde 30'un üzerinde, "Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması" programına yüzde 34, "Kadının Güçlenmesi" programına da yüzde 35 artışla bu bütçede kaynak ayırmış bulunmaktayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İki dakika ek süre.

ASU KAYA (Osmaniye) - Yüzde 1,2.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Biliyorum, sürem bitiyor ama çok önemli bulduğum bu özellikle çöcukevleriyle ilgili, aile ortamında büyümesini çok önemsiyorum. Zaman zaman çöcukevlerine ziyarette bulunuyorum, orada bulunan çocuklarımız sadece aile ortamında kalıyorlar, önceden koğuş tipi yerlerde kalıyorlardı. Artık çocuklarımız orada kalmakla sadece aile ortamı değil, her çöcuğumuz ilgisi bulunan alanda resim, müzik, spor olmak üzere farklı alanlara gidiyorlar ve özel ders almaları sağlanıyor ve inanılmaz da mutlular, çocuklarımızın yüzlerinin güldüğünü görmek bizim için çok mutlu. Bu anlamda da ben Bakanlığımıza teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Denizli'de hiç sorun yok mu bu konularda?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Evet, Denizli de...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hiç bir sorun yok mu bu konularda?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ne konuda?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Engellilerle ilgili hiç mi sana şikâyet gelmedi? Bak daha şimdi telefon çaldı ya.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hiç merak etmeyin.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Gürer, lütfen, siz süreniz geldiğinde Niğde'nin sorunlarından bahsedin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sayın Bakanım, ben 2026 yılınızın hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum. Daha konuşacağımız birçok konu vardı ama sürem yetmediği için o konulara değinemedim. İnşallah, bu toplumun her kesimini öncelikleyen, herkese dokunan Bakanlığımızın, Bakanlığımız bütçesinin bereketlenmesini temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ök, teşekkür ederim.

Böylece gruplar adına konuşmalar bitti.

Komisyon üyeleri adına ilk söz Sayın Erhan Usta'nın.

Süreniz on dakika.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Tabii, hüznülyüz, üzüntülyüz, Azerbaycan'dan kalkan bir kargo uçağı düştü ve 20 şehidimiz var. Samsun'dan da Emre Altıok isminde bir şehidimiz var. Ben bütün şehitlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum, milletimize başsağlığı diliyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, tabii, sorumluluk alanı çok geniş bir Bakanlığınız var yani işte gazi, şehitler, yoksullar, engelliler, aile, kadın, çocuk; ciddi organizasyon gerektiren ve ciddi kaynak gerektiren bir alanının sorumluluğu sizin üzerinizde. Şimdi, tabii, bütçeden fazla para vermek veya fazla para harcamak her zaman işi çözmez, onu biliyoruz. Ben o konuda mesela "Şu kadar bütçemiz arttı." diyenlere de bu eleştirileri getiririm genelde, sonucuna bakmak lazım. Şimdi, hem sonucunu hem de kaynağını biraz değerlendirecek olursak, önce bir defa kaynaklarınız sürekli azalıyor. Yani Bakanlığınızın, bu kadar geniş bir sorumluluk alanı olan Bakanlığınızın kaynakları hem bütçe içerisindeki pay olarak hem de millî gelir payı olarak azalıyor. Bunu bize nasıl izah ediyorsunuz? Tekrar rakamlara falan girmeyeceğim ama isterseniz de söyleyeyim, mesela 2022 yılında bütçe içerisindeki payınız 3,40, şu anda en son bütçede 2,81 alıyorsunuz yani bu ciddi bir azalma. Neredeyse yani oransal olarak baktığınızda, ne bileyim ben, yüzde 20 civarında falan bir azalma var oransal olarak bakınca, millî gelir olarak bakınca da aynı şekilde bir azalma var. Dolayısıyla bir defa kaynağınız olması lazım, tabii, bir de o kaynağı iyi kullanmak gerekiyor iyi sonuç alabilmek için ama kaynağınızda azalmayı bize bir izah ederseniz mutlu oluruz.

Şimdi, Türkiye'deki yoksulluk göstergeleriyle isterseniz başlayalım. Şu, işte yıllık program, Cumhurbaşkanlığının yıllık programı, buranın 332'nci sayfasına baktığımızda, yoksulluk göstergelerinde mesela 2017 yılında -burada esas medyan gelirin yüzde 60'ını alıyor, yoksul tanımında biliyorsunuz çok farklı ama Cumhurbaşkanlığı yıllık programının kullandığı tanımları kullanmak gerekirse- yüzde 20,1 olan yoksulluk oranının 2024 yılında yüzde 21,2'ye çıktığını bu söylüyor, bu doküman söylüyor; dolayısıyla, bu, önemli bir şey tabii.

"Çalışan yoksullar" kavramı var bir de tabii. "Çalışan yoksullar" kavramını -bakın ben otuz beş yıldan fazladır bu işlerle ilgilenirim- sizin Hükûmetinizden önce Türkiye bilmiyordu, sizin Hükûmetinizle birlikte -çalışamayan zaten yoksul da- çalıştığı hâlde yoksullar kavramıyla tanıştı. Şu anda, çalışan yoksullar oranı da yüzde 10,7 olarak kayıtlara geçiyor.

Tabii, Türkiye'de gelir adaletsizliğinin sizin iktidarınız döneminde ara ara biraz düzeldiği dönemler oldu ama yine, Gini katsayısına en sonda baktığımızda... Yıllık programa bakıyorum -burada başlayan yıla söylüyorum, 2018 yılı konulmuş- 0,408 olan Gini katsayısı 0,413'e yükseliyor 2024 yılında. Gelir dağılımı da bozuluyor, zaten gelirimiz çok artmadığı gibi gelir dağılımında da bir bozulmaya biz şahit oluyoruz özellikle son yıllarda.

Şimdi, bakıyorsunuz, tabii, sosyal yardım hizmeti veren kamu kuruluşlarının sosyal yardım harcamaları var, burada da yine bununla ilgili geniş bir tablo var. Ben totaldeki büyüklüklerine baktım, örneğin 2022 yılında sosyal yardım harcamalarının millî gelire oranı 0,93'müş; 2023 yılında -seçim döneminde gaza bastığınızı her defasında biliyoruz- 1,06 olmuş ama hemen seçimden sonra 1,01; muhtemelen 2025 çok daha düşük olacak, Tabii, burada da bu işleri biraz Allah rızası için yapmak lazım yani seçim döneminde sosyal yardım harcamalarını artıran, seçim dönemleri dışında düşüren bir Hükûmet olmak, Bakanlık olmak bana göre hiç şık değil; onu söyleyeyim.

Şimdi, mesela, OECD'yle mukayeseli olarak aile yardımlarındaki kamu harcamalarına bakıyorsunuz, şimdi, grafik şu: En sondaki, en küçük olan Türkiye, şöyle de diğer ülkeler sıralanmış OECD ve Avrupa Birliği ortalamaları. Yani buraya baktığınızda, aile yardımlarında millî gelire oran olarak Türkiye 0,4; millî gelirin 0,4'ü kadar aile yardımı -OECD tanımlamasına göre söylüyorum, diğer ülkelerin hepsi aynı tanımlama içerisinde- ama mesela OECD ortalamasına bakıyorsunuz, yüzde 2,4; bizim yaklaşık 6 katımız, Avrupa Birliği ortalaması daha da yüksek. Artık orada İzlanda'yı, Polonya'yı falan söylemiyorum, bizim 10 katımızdan daha fazla kendi millî gelirlerine oran olarak aile yardımı yapıyorlar. Bu oranlar çok düşük yani çok daha fazla buralarda destek vermemiz lazım uluslararası mukayeselere baktığımız zaman.

Şimdi, doğurganlık oranı düşüyor, hepimiz biliyoruz, bu hakikaten siyasetüstü bir konu; Türkiye'nin bunun üzerine eğilmesi lazım. Mesela 2024 yılı -o zaman İYİ Parti Grup Başkan Vekiliydim- Şubat ayında bununla ilgili bir araştırma önergesi verdim ama sizin partilileriniz reddetti yani siyasi bir konu değildi, orada da söyledim: "Bakın, siyasi bir konu değil, gelin, Meclis otursun, şunu konuşsun. Türkiye'de doğurganlık hızı düşüyor, nüfusumuz yaşılanıyor ve demografik fırsat penceresini bu ülke kaçırıyor. Meclisiz biz ya, biz yasama organıyız; oturalım, bununla ilgili bir araştırma komisyonu kuralım." Yani çiçeğe, böceğe araştırma komisyonu kuruyoruz, bununla ilgili niye kurulmasın? Çünkü toplumun bütün kesimleri... İktidar kendi tarafında ne yapıyorsa yapsın. Benden bir yıl sonra Cumhurbaşkanı bununla ilgili, bu konunun önemli olduğuna ilişkin açıklamalar da yaptı; günaydın yani günaydın. Şimdi, niye düşüyor, bakıyorsunuz... Ya, Allah aşkına, şimdi çocuklarımızın durumuna bir bakalım Sayın Bakan: Çocuklar kumar bağımlısı, uyuşturucu ilkokul seviyesine düşmüş; çocuklarımız mafyanın elinde, çok meşhur çocuk mafyaları oluştu Türkiye'de; terör örgütlerinin eline geçiyor çocuklarımız kimi bölgelerimizde, çocuklarımız -birazdan bunların hepsinin rakamlarını konuşacağız vaktimiz kaldıkça- olağanüstü bir şekilde cinsel istismara uğruyor; iş cinayetlerine kurban oluyor, işçi oluyor. Şimdi, bu şartlar altında... Üstelik bir de bakıyorsunuz, kreş yok anneler için yeteri kadar; yeteri kadar değil, kreş "Neredeyse hiç yok." denecek kadar yetersiz. Çocuklar yeterli beslenemiyor, okula aç gidiyor. Ya, bu şartlar altında... Şimdi, annesinizdir muhtemelen, daha yaşınsız genç ama diyelim ki anneanne veya babaanne de olacaksınız; siz -hadi bizim zamanımız biraz daha iyiydi- çocuklarınıza "2, 3, 4 çocuk yap." diye tavsiye

eder misiniz, Allah rızası için bize söyleyin bunu ya. Şuradaki herkesin bu ortamla ilgili kaygısı yok mu? Ahlaki yozlaşmanın bu kadar çok arttığı, çocuklarla ilgili asayişin, güvenliğin, hiçbir şeyin olmadığı, gelecek kaygısının olduğu, eğitimiyle ilgili sorunların olduğu bir ortamda, bakın, geliri olan da -sadece mesele ekonomik de değil, ekonomi çok önemli- çocuk yapmıyor, geliri olmayan da çocuk yapmıyor. Sadece belli bölgelerimizde bilinçsiz bir şekilde bir doğurganlık oranı fazla; o da başımıza ayrı bir sıkıntı açıyor yani böyle bir şey olmaz; buna bir bakmak lazım. Ama siz yirmi dört yıllık bir iktidarsınız Sayın Bakan, hani iki yıl, üç yıl olsa "Ülkenin temel meselelerini nasıl çözecek, bir sürü sıkıntı filan var." dersiniz ama ya çeyrek yüzyıl, cumhuriyetin çeyrek yüzyılı maalesef sizinle geçti ama çığ gibi büyüdü sorunlarımız.

Bakın, iktisadi sorunlarımız da çığ gibi büyüdü, biz bunları burada çok anlattık. Bütün göstergelerde -ekonomik göstergeler için söylüyorum- çanak oldu yani kötüydü, aldınız, düzelttiniz, şimdi eskisinden daha kötü hâle getirdiniz; hepsinde bir çanak şeyi var bütün göstergelerde, ekonomik göstergelerde. Ama onun dışındaki şeyleri söylüyorum. Hadi ekonomi şöyle olur, böyle olur, düzeltiriz ama bunları nasıl yapacağız? Cidden sorumluluk alanınız çok fazla yani bununla ilgili sizleri çok daha gayretli olmaya davet ediyoruz.

Şimdi, yapılacak işler var. Yani 3 yaş çocuk öncesi okullaşma oranı. Ya, Allah aşkına ya, Allah aşkına ya, Türkiye 0,69; yüzde 1'in altında, şurada, bakın, minnacık, görünmüyoruz; OECD. Tabii, OECD ortalaması yüzde 29. 3 yaş altı çocuklarda okullaşma oranında yüzde 1 bile değiliz. Şimdi bu eğitim bu yaşlarda başlıyor. Bakın, bütün Kore'yi inceleyin, Kore'nin eğitiminin, Kore'nin kalkınmasının arkasında bu vardır ve buralarda çocuklara millî olma öğretilmiştir, ahlaklı olma öğretilmiştir, çalışkan olma öğretilmiştir. Yani, şimdi, çocuklarımızı... Çünkü imkân yok, kreş yok, bilmem ne yok. Ya, şimdi geçenlerde arkadaşların bir kısmı eleştirdi beni. Yani dedim ki: "Ya, arkadaş, şu, içerisinde hoca olmayan hatta şimdi, artık son zamanlarda öğrenci olmayan bir sürü üniversite yapacağımız yerde bu paralarla kreş yapmış olsaydık, Türkiye için çok daha faydalı iş yapmış olurduk." Son zamanlarda açılan, eğitim kalitesi son derece düşük ve şu anda öğrenci ve hoca olmayan üniversitelere yıllık 240 milyar lira para ayırıyoruz. 240 milyar lirayla 15 binden fazla hemen kreş yaparsınız ve bunları yaşatırsınız. Her yıl çünkü bu paralar her yıl ayrılıyor. Bakın, tercihleriniz ne kadar yanlış ama hiç olmazsa bundan sonrasında bu işlerle biraz daha ilgilenmek gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, yani çok büyük şeyler, devrim mahiyetli işler yaptınız(!) Tabii, çocuk yardımı, bir defalık 5 bin lira çocuk yardımı veriyorsunuz Sayın Bakan(!)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 1'inciye.

ERHAN USTA (Samsun) - 1'inciye bir de o da yani 2'nciye o da yok Allah'tan.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 2'nciye aylık...

ERHAN USTA (Samsun) - O 1.500, biliyorum, biliyorum, hepsi var elimde.

Bak, şimdi, 5 bin lira, tek seferlik verdiğiniz parayla bu çocuğa ne alıyoruz? 1 kutu bebek bezi, 2 kutu mama, 1 beşik, bir aylık giyim gideri 5 bin lira gitti. Bu çocuk bundan sonra yemeyecek, içmeyecek mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Usta, bir dakika süre veriyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir dakika değil, iki artı iki.

2'nci çocukta yardım aylık 1.500 lira; 1 tane mama, 1 tane bez, bir de ıslak mendille bitiyor para. Şimdi, isterseniz, her bir verdiğiniz paralarla ilgili neler olduğu var. Yani bunlar komik şeyler, bunlarla bu işler olmaz, bunlarla bu işler olmaz. Şimdi, tabii, çocuk yapmayınca evlenme de olmuyor. Kaba evlenme hızına bakıyorsunuz yani son yirmi iki yıldır en düşük seviyesine gelmiş. Sonra yaşlı yoksulluğu... Şimdi, hadi çocuklarımızı yapamıyoruz, bilmem ne olmuyor filan. Yaşlılarda da aynı problem var. Yaşlı nüfusumuz daha az Avrupa'ya göre ama mesela Türkiye'nin yaşlı nüfusunun yaklaşık yüzde 23,3'ü -bu, TÜİK rakamıdır- yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında Sayın Bakan. Yani yaşlılarını da ihmal eden bir toplum hâline gelmişiz biz. Eurostat verilerine göre yüzde 28,8 yoksulluk ve sosyal dışlanma oranı, dışlanma hissedenen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sözcülere bir dakika daha ek süre veriyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, bu şekilde konsantrasyonum bozuluyor farkında mısınız? İki artı iki diye gidiyoruz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Süreyi de biliyoruz, bir dakika daha uzatıyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Peki, "Birer birer süre vereceğim." diyorsunuz; tamam.

Dışlananlar, tabii, kendisini dışlanmış hissedenenler sadece yaşlılar değil çocuklarda da benzer oran var Sayın Bakan. Bu rakamları biliyorsunuz ama ben bir kez daha hatırlatacağım. Yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altındaki çocukların oranı Türkiye'de -OECD'nin en yükseği- yüzde 39,5. Çocuklarımızın yüzde 40'ı yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında. Mesela Slovenya'da bu oran yüzde 11,8. Neyi eksik Türkiye'nin Slovenya'dan? Bana nasıl izah edeceksiniz bunu? Yani OECD ortalaması ortada, yüzde 24,2. Vallahi, yani, gece gündüz oturup ağlamanız lazım, hem Bakan olarak hem de Bakanlık olarak -başarısızlığınız anlamında demiyorum- bunun sorumluluğunu üzerinizde hissetmeniz lazım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

ERHAN USTA (Samsun) - Şimdi, TÜİK hane halkı iş gücü anketlerine göre 15-17 yaş grubundaki çocuklarda -burada da tam tersi bir durum var- çalışma hayatına katılma, iş gücüne katılma oranı emsal ülkelerden yüksek yani çocuklarda iş gücüne katılma daha yüksek.

Şimdi, bakıyorsunuz çocukların cinsel istismara uğramalarında 63 bin tane dosya var şu anda soruşturmasını bekleyen. Çok yüksek oranlar.

Kadının iş gücüne katılım oranları yine OECD rakamlarıyla söylüyorum. Türkiye rakamları tanım icabı daha düşük. 2024 OECD tanımlarına göre Türkiye 35,8, OECD ortalaması 63. Şimdi "Efendim, bu düşüktü, bunu yükselttik." Ya, hayatın olağan akışı bu. Emin olun, hiç iktidar olmasa Türkiye'de 35,8'in üzerinde olurdu kadınların çalışma, iş gücüne katılım oranı. Hayatın olağan akışı, yirmi yılda dünya değişti, kadınların meselelere bakışı değişti. Kendimden yaşıyorum yani 3 kız çocuğum var, yani kendimizin meselelere bakışı bile değişti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Usta, biliyorsunuz, beraber karar aldık.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, karar şu: Grup sözcüleri iki artı iki.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - O, yirmi dakikada.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, değil efendim. Mehmet Muş'a sorun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Yirmi dakikada onu yapıyoruz. Siz zaten şu an üç dakika kullandınız, bir dakika daha kullanın.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkanım, hayır, ben sizden dakika dilenmiyorum ama grup sözcülerinde iki artı iki olarak veriliyor, ister on dakika konuşsun ister yirmi dakika konuşsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Dakika dilenecek bir şey yok. Beraber aldığımız kararlar.

Buyurun, lütfen tamamlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Efendim, karar bu işte. Mehmet Muş'a sorun, mesaj atın Mehmet Muş'a sorun. Zaten konuşmayı altüst ettiniz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Benden kessinler.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır.

Cinsiyet eşitsizliği: Dünya Ekonomik Forumu'nun verilerine göre söylüyorum. Dünyada 148 tane ülkenin rakamlarına bakılmış. Küresel cinsiyet eşitsizlikte Türkiye 135'inci sırada. Utanılacak bir durum ya! Dünyanın cinsiyet eşitsizliğinin en yüksek olduğu ülkelerinden bir tanesi. 148 ülke içerisinde 135'inci sıradayız ve bunu konuştuğumuz iktidar da yirmi dört yıllık bir iktidar.

En son olarak da bu gazilerin durumlarıyla ilgili çok sorunları var. Vakti yetiştiremedim ama en azından şunları yapmayın Sayın Bakan: Bakın, gaziler arasında ayırım yapmayın. Terörle mücadeledeki gazilerimiz, askerlerimiz, polislerimiz ile özellikle 15 Temmuz gazileri arasında bir adaletsizlik yapıyorsunuz. Böyle bir şey olabilir mi ya? Böyle bir şey olabilir mi? Yani vücudunun her tarafı şarapnel dolu "Efendim, yüzde 40 engelliliğiniz yok." diye gazilik haklarından faydalanamıyor insanlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Selamlayalım.

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum Başkan.

Bunu yapmayın lütfen! Bunu yapmayın! Yani hadi 15 Temmuzun sıcaklığında o düzenlemeleri filan çıkardınız. Siz Bakansınız, artık sizin bunun arkasına düşmeniz lazım. Allah rızası için bize -soru-cevap kısmı olacak- bu haksızlığın, bu adaletsizliğin, bu farklılaştırmanın bir tane makul gerekçesini söyleyin. Böyle bir şey olabilir mi ya? Bu insanlar canını ortaya koymuşlar, ondan sonra da gazi olmuşlar. Bunlarla, diğeriyle şu kategori, bu kategori, şunda olmuş, bunda olmuşla arasında farklılık olmaz. Gazileri çok incitiyorsunuz. Olmaz! Yani bütün vücudunu ortaya Koymuş. Yani yüzde 40'la kaldı diye şimdi üzülün mü yani. Böyle bir şey olabilir mi? Böyle bir mantıksızlık olabilir mi? Öbür tarafta parmağının ucu yaralansa gazi oluyor, diğer tarafta vücudu şarapnel dolu, şurasında, göğsünde mermi var. Ya, x-ray cihazlarından geçemiyor bu insanlar, cihazlar çalıyor. Bunları bilmiyor musunuz siz? Lütfen bu konuda sizden destek bekliyoruz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Usta, teşekkür ediyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) - Bütçenizin her şeye rağmen hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Adalet Kaya, buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sanırım hepimiz şu cümleyle başladık: Bugün sadece bir Bakanlığın bütçesini konuşmuyoruz, ülkenin sosyal adaleti tesis edip edemediğini, sosyal devlet olup olmadığını konuşuyoruz esasında; yurttaşına ne kadar temas edebildiğini ve ne kadar koruyabildiğini, sosyal risklere karşı ne kadar önleyici tedbirler alabildiğini de konuşuyoruz. Ben de Bakanlığınızın sosyal hizmetlerle ilgili bölümüne dair konuşacağım. Ya, bu ülkenin en kırılgan gruplarına ulaşan en temel kamu kurumu, en temel Bakanlık sizsiniz. Elbette paydaş pek çok kurum ve Bakanlık var ama asıl kurum, asıl organ, meselenin omurgası sizin Bakanlığınızla ilgili. Bu nedenle bütçenizdeki her eksiklik bu ülkedeki kadınları, yoksulları, çocukları, engellileri, yaşlıları yani tüm risk grubunda olanların hepsini ilgilendiriyor. Bu nedenle de oldukça önemli.

Bakanlık bütçesinin genel bütçe içindeki payına baktığımız zaman yıllar içerisinde gittikçe reel olarak düştüğünü görüyoruz. Evet, biz de inceledik rakamları. Artan yoksulluk ve sosyal risklere rağmen bu düşüş gözlemleniyor. Yani yoksulluk gittikçe derinleşiyor, evet, sosyal riskler büyüyor ama ne yazık ki sosyal hizmete dair finansman küçülüyor. Stratejik planda koruyucu ve önleyici hizmetler hedefi öne çıkarılsa da bu hedefin karşılığını verecek bir bütçe ayrılmış, ödenek ayrılmış değil; bir kere böyle başlayayım.

Sosyal yardımların niteliği değil, sayısını esas alan, onu önceleyen eğer bir bakış açısı, bir anlayış söz konusu. Yoksulluğun sebepleriyle mücadele etmek yerine, ne yazık ki yoksulluğu geçici olarak giderecek, bir yandan da aslında yoksulluğu sürdüren bir sosyal yardım anlayışı gittikçe yerleşiyor diyelim. Yani bu, şu anda da var. Oysa, sosyal devletin görevi yurttaşın yardıma muhtaç hâle gelmesini önlemektir yani bunun altını çizmek istiyorum, yardıma muhtaç hâle gelmesini önlemeye dair tek bir politika yok ne yazık ki bu bütçede.

Bir diğer temel sorun, sağlanan sosyal hizmetlerde personel ve kapasitenin yetersizliği. Bakanlığın toplam personel sayısı 19 bin civarında. Sosyal hizmet merkezlerinde 4,6 milyon kişiye yalnızca 3.400 sosyal çalışmacı hizmet veriyor. Yani Sayın Bakan, bu rakam çok yetersiz. Yani "yetersiz" demek bile yetmiyor, her bir sosyal çalışmacıya ortalama 1.300 dosya düşüyor. Bu yoğunluk altında koruyucu, önleyici hizmet sunmak, dosyaları izlemek, risk altındaki çocuklara, kadınlara, engellilere nitelikli destek sağlamak

mümkün değil. Tam tersi, bir de sosyal çalışmacıyı da risk altına sokan bir çalışma yüküdür bu. Yani şunu demek istiyorum: Tükenmişlik, işten ayrılma, görev değişikliği gibi pek çok oran hızla artıyor; siz de bunu biliyorsunuz. Bütçe bu yükü hafifletmek yerine mevcut kadroların omzuna yeni yükler, yeni görevler getirmiş; bunu böyle belirtelim, bunun düzeltilmesini talep ediyoruz.

Sosyal yardımların yönetimine ve dağılımına baktığımız zaman yine bir keyfîlik, eşitsizlik ve adaletsizlik söz konusu. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları üzerinden yürütülen yardımlarda objektif kriterler yerine, kentlerin mülki idare amirlerinin inisiyatifi, takdiri belirleyici durumda. Bu da ne yazık ki bir tür eşitsizlik ve adaletsizlik durumunu daha da büyütüyor. Yardım alan hane sayısı artarken yoksulluk oranında hiçbir değişiklik yok çünkü bu sistem hak temelli değil, idari bir denge aracı olarak kullanılıyor. Mesela, bölgesel ayrımcılık haritalarına baktığımız zaman bu haritalarda en çok görünen yani o ayrımcılık hattının, yarığının en derin olduğu kalemlerden biri de bu sosyal yardımların dağılımıdır. Bunu da belirtmek istiyorum çünkü tamamen siyasi anlayışlara ve keyfîliğe göre eşitsizliği derinleştiren bir yaklaşımla bu dağılım gerçekleşiyor. Yurttaş sosyal hak sahibi olmaktan çıkarılıp yardıma muhtaç konumuna indirgenmiştir bu anlayışla. Bu, sadece ekonomik değil, ekonomik bir sonuç doğurmuyor aynı zamanda onur kırıcıdır. Yani sosyal yardımın en başta insanlık onuruna yakışır bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir; bunu da belirtelim.

Engelli bireylere gelmek istiyorum: Yine, engelli bireylere dönük politikalarda da ciddi yapısal sorunlar var. Evet, sizinle başlamamış ama bu yapısal sorunlar hâlâ devam ediyor. Son yıllarda engelli aylığı ve evde bakım desteği alan yurttaşların sayısında düşüş var. Sayın Bakan, engellilere ve destek hedeflerinizi kişi sayısına göre yapıyorsunuz. Yani başvuru sayısı hedef sayıyı geçtiğinde raporların çıkma süreci geciktiriliyor.

**AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ** - Sağlık Bakanlığı veriyor raporu.

**ADALET KAYA** (Diyarbakır) - Evet ama buna dikkat edilmesi lazım, bu doğru değil. Özellikle, bakın, otizmlili çocuklarla ilgili örnek vereceğim: Raporlar yenilenirken engellilik puanı düşürülüyor, böylece yardımlar kesiliyor. Yani bu durum hem çocukların eğitimini hem de o ailenin bakım yükü açısından çok derin mağduriyetler yaratıyor. Engellilik idari bir kararla azaltılabilecek bir husus değil, olamaz. Yani Sağlık Bakanlığı yapıyorsa da doğru değil. Devletin görevi raporları daraltmak değil, engelli bireylerin yaşamını kolaylaştırmaktır. Oysa bütçede bu sorunlara yönelik hiçbir düzenleme yok Sayın Bakan; bunlar dikkat çeken hususlar.

Bir diğer konu, devlet koruması altındaki çocuklar ve gençler. Yine kaygı verici bir durum, benzer bir durum söz konusu. Koruma altında yetişen çocuklara reşit olduklarında 1 defaya mahsus kamuda görev alma hakkı -geçiş hakkı- tanınıyor ama ne yazık ki gittikleri kurumlarda o geçiş süreci tam anlamıyla gerçekleşmediği için -yani çocuğun psikolojisi açısından söylüyorum bunu- mobbinge, ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalıyorlar ve o çocuklar çok kısa sürede görevlerinden ayrılarak yeniden ne yazık ki yoksulluğa, işsizliğe ve toplumsal dışlanmanın içerisine giriyorlar. Bir de ne yazık ki çetelere, mafyaya karışan yani onların eline düşen tuzaklarla dolu bir durum söz konusu. Bunların dikkat edilmesi gereken hususlar olarak altını çizmek istiyorum. Yani gençlerin sosyal yaşama yeterince hazırlanmadığını ifade ediyorum. Bakım sonrası rehberlik, psikolojik destek, sosyal adaptasyon programları yetersiz, 18 yaşını doldurduklarında üniversite eğitimine devam etmiyorsa âdeta sistemin dışına bırakılıyorlar; bunların önüne geçmek lazım.

Çocuk hizmetlerinde koruyucu aile modeli yeterince teşvik edilmiyor Sayın Bakan. Bakım evlerinde denetim zafiyeti sürüyor. Niğde Sevgi Evlerinde yaşananlar münferit değil. Bunlar ne yazık ki o yapısal sorunların sürdüğünü gösteren bu zafiyetin yansımalarıdır. 17 engelli ve bakıma muhtaç çocuk burada yerlerde sürüklenmiş, topluca ve çıplak şekilde banyoda yıkanmıştı, darp edilmiş, küfür, tehdit, hakarete uğramıştı. Evet, kurumda çalışan 28 kişiden 25'i ceza aldı ancak mahkeme söz konusu suçları "işkence" olarak tanımlamadı "ani tepki" olarak değerlendirdi; bu da doğru değil, bu da bir cezazırlıktır ve evet, buna da itiraz ediyoruz. Yine, devlet koruması altındaki çocukların güvende olmadığını, bunun iyileştirilmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Yaşlı bireyler ve bu konudaki bakım hizmetleri... Evet, Türkiye hızla yaşlanan bir toplum ama bununla ilgili tedbirlerimiz yok, yetersiz ve plansız yani bütçede de buna ayrılmış ayrıca bir hazırlık sürecimiz yok. Yaşlanan bir nüfusumuz var. Özellikle Alzheimer, Demans, MS, ALS gibi özel hastalıklara sahip bireylere yönelik münhasır kurumların eksikliği ciddi bir sorun, boşluk. Bu gruplara yönelik bakım merkezlerinin sayısı yetersiz olduğu için ailelerin bakım yükü her geçen yıl artıyor. O nedenle çoğu bu durumda bir yük hâline gelen bu bakım da kadınların sırtına bindiriliyor yani bu da kadına yük; bunun düzeltilmesi lazım. Beklenen yaşam süresinin uzaması, aile yapısındaki değişim ve bakım maliyetlerinin yükselmesi nedeniyle aile içi bakım artıyor, buna karşın gündüzlü ve evde bakım hizmetleri yeterince yaygınlaştırılmış değil. Yaşlı bireylerin kendi evlerinde sosyal çevrelerinden kopmadan yaşamlarını sürdürebilmeleri için güçlü sosyal destek mekanizmalarının kurulması, mevcut hizmetlerin standartlaştırılması gerekiyor. Buna dair önerilerimiz var. Yine, evde bakım yapan hasta yakınlarının ve bakım verenlerin desteklenmesi de çok önemli ve kritik bir ihtiyaç.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

**ADALET KAYA** (Diyarbakır) - Çok önemli Sayın Başkan, rica ediyorum.

**OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM** - Bir dakika veriyorum.

**ADALET KAYA** (Diyarbakır) - Bu kesim görünmez bir emek alanı oluşturuyor. Dolayısıyla bunların desteklenmesi özellikle bütçenin sorumluluğu altında. Ayrıca, hizmet sunumunda ölçme ve değerlendirme mekanizmaları eksik, bunu da ifade edelim. Bakımı, niteliği, yararlanıcıya sağlanan fayda düzeyi düzenli olarak ölçülmeli, başarısız alanlar tespit edilmelidir Sayın Bakan.

Son olarak Roman yurttaşlara yönelik eylem planından bahsetmek istiyorum. Biliyorum, Avrupa Komisyonu ile birlikte yürüttüğünüz bir proje var ama ne yazık ki bununla ilgili 2016'dan beri stratejik eylem planı hazırlıyorsunuz ama bütçe ayrılmıyor ve uygulamada hiçbir faaliyet, hiçbir çalışma yok. Bununla ilgili önerilerimiz var. 2023-2025 dönemi eylem planında Roman sivil toplum kuruluşları plan hazırlık aşamasında ayrımcılıkla ve Roman karşıtlığıyla mücadele çabalarının ayrı bir bölüm olarak eklenmesini önermişler; biz de bunun yapılmasını destekliyoruz. Buna dair önerilerimi de daha sonra iletirim.

Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

**OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM** - Sayın Kaya, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Sayın Ayyüce Türkeş Taş...

**AYYÜCE TÜRKES TAŞ** (Adana) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, bürokratlar, basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Azerbaycan'dan dönerken Gürcistan'da düşen uçakta şehit olan askerlerimizden dolayı acımız sonsuz. Aslında "elif" diyecek mecalimiz yok ama motivasyonumuz bu vatan uğruna can veren şehitlerimizin, gazilerimizin ruhunu devamlı şad etmek, Türk milletini ve bu yüce devleti olması gereken noktalara taşımaktır.

Bu vesileyle, öncelikle ben de terörle mücadele sırasında yaralanıp gazi sayılmayan 23 bin gazimizin bu haklarının teslim edilmesinin gerekliliğini vurgulamak istiyorum Sayın Bakan. Özellikle içinde bulunduğumuz bu süreçte gözünü budaktan esirgemeyip canını bu vatan için vermiş, vermeye hazır bu insanların hakları kesinlikle daha güçlü savunulmalı; onlara duyduğumuz minnet daha güçlü dile getirilmeli ve tabii ki mağduriyetleri bir an evvel giderilmelidir. Sayın Bakan, sizden bir de özel ricam olacak; bu şehit ve gazi ailelerimiz için özel bir ihtimam beklediğimi söylemek istiyorum. Bu aileler, gazilerimiz, bu devlet için, bu vatan için yapılacak en büyük hizmeti yapmıştır; canını vermiştir, organlarından olmuştur. Bundan sonra bizim onlardan tek beklentimiz rahat, huzurlu bir biçimde yaşamaları olmalıdır. Her zaman bu vatan için ödedikleri bedelle gurur duymaları olmalıdır. Onları, tırnak içinde, terörsüz Türkiye sürecinin çamaşır suyu olarak kullanmayı ben hiç doğru bulmuyorum. Hiçbirimizin onların içinde bulunduğu durumu istismar etmeye hakkı yoktur diyerek 2026 bütçenizi sosyal yardımlar açısından biraz değerlendirmek istiyorum ve seçim bölgem olan Adana'ya da biraz değinmek istiyorum.

Bütçeniz toplam 531 milyar lira, bunun 414 milyar lirası yani dörtte 3'ü cari transferlere, sosyal yardımlara ayrılmış durumda. Kâğıt üzerinde bu büyük bir artış gibi gözüküyor ama sahaya çıktığında bunun karşılığını göremiyoruz. Başta göremememizin sebebi, maalesef, öngörülen enflasyonun altında bir artış, hatta ona denk bir artış. Durum böyle olunca diyoruz ki bu bütçe yoksulluğu azaltmak yerine acaba yoksulluğu yönetmeyi mi amaçlıyor? Yardım yapılan hane sayısı artıyor ama maalesef yoksul sayısı azalmıyor. Her geçen gün artan sayıda vatandaşımız maalesef yardımlarla hayatını idame ettirmeye çalışır hâle geliyor ülkemizde. Seçim bölgem olan Adana bir zamanlar sanayinin beşiğiymiş, çok bereketli topraklara sahip, dünyanın 3'üncü büyük ovası olan Çukurova'da yer alıyor ama 2025 yılı itibarıyla yaklaşık 210 bin hane sosyal yardım kapsamında. Bu ne demek? Böyle topraklardaki bir büyük şehirde bile her dört haneden 1'i devlet desteğine muhtaç.

Bir diğer hayret verici şey de gıda üretim merkezi olan Adana, Türkiye'nin en yüksek gıda enflasyonunu yaşayan illerden biri yani yardımlar artıyor belki ama vatandaşın sofrasındaki ekmek yine enflasyona yenik düşüyor ve küçülüyor. TÜİK, 2024 Yoksulluk ve Yaşam Koşulları Araştırması'na göre Doğu Akdeniz Bölgesi yani Adana, Osmaniye, Hatay hattı Türkiye'nin en yüksek yoksulluk oranına sahip bölgelerden biri; yüzde 36,7'yle Türkiye ortalamasının maalesef çok üzerinde. Adana 2023 depreminden belki doğrudan etkilenmedi ama çevre illerden aldığı göç ve ekonomik dalgalanma nedeniyle konut kiralari yüzde 200 arttı mesela. Yoksul aileler kirayı ödeyemiyor, elektriği kesiliyor, çocukları okula aç gidiyor. Devletin görevi burada sadece bu tabloya yardım etmek değil, bu tabloyu kesinlikle değiştirmektir diye düşünüyorum ki Adana'da buna sahip kaynak da çok fazla. Ama "Hükümet maalesef, yoksulluğu kalıcı bir biçimde çözmek yerine, yoksulluğu yönetip bundan faydalanma yolunu tercih mi ediyor?" diye sormamak elde değil.

Bakanlığın 2026 yılı bütçesinde cari transferler de yüzde 29,48 arttı ancak aynı dönem için öngörülen enflasyonunun altında olan bu rakam yine reel anlamda bir düşüş anlamına geliyor. Yardımlar nominal olarak artsa da vatandaşın cebine giren değer her ay maalesef azalıyor. Yaptığınız yardım miktarını söylüyorsunuz, kulağa büyük bir rakam gibi geliyor ama Adana'da bir ailenin 4 kişilik gıda harcaması 2025 Ekim itibarıyla asgari ücretin yüzde 130'una çıkmış durumda. Bu şartlarda 2.500 liralık sosyal destek bir ailenin sadece beş günlük mutlak masrafını karşılıyor, geri kalan yirmi beş gün vatandaş kendi başına bırakılıyor. Adana Valiliğinin verilerine göre, ilde 2025 itibarıyla 27.500 kadın Aile Destek Programı kapsamında yardım almakta, yaklaşık 35 bin çocuk SED yardımı kapsamında, 12 bin yaşlı düzenli gelir desteğiyle geçinmekte; bu da koskoca bir büyükşehirin geldiği acı durumu gösteriyor aslında. Ayrıca, bu sosyal yardımlar yapılıyor ama "Sonuç nasıl?" diye baktığımızda, yine derin yoksulluk, yine derin yoksulluk. Adana'nın kenar mahallelerinde Gölbaşı'ndan Yeşiloba'ya Karataş'tan Sarıçam'a uzanan bölgelerde yardım kuyrukları maalesef iş kuyruğunun yerini almış durumda. Kadınlar istihdam desteği yerine gıda kolisi bekliyor, gençler meslek edindirme yerine nakit yardımı kuyruğuna giriyor. Bu tablo, Türkiye'nin sosyal devlet değil de yardım devleti hâline geldiğini de aslında bir yandan gözlerimizin önüne seriyor.

Bir diğer korkunç tablo da yapılan bu sosyal yardımlarla vatandaşlar sanki esir alınıyor. Adana'da sosyal yardım alan vatandaşlar yardım kesilmesin korkusuyla şikâyet edemiyor. Hâlbuki, vatandaşın siyasi görüşü ile dağıtılan yardımın ya da kibarca sosyal desteğin hiçbir ilgisi olmaması lazımdır ama bizatihi biliyorum ki bazı yerlerde muhtarlar ve partili yöneticiler yardımları kendilerinin getirdiklerini âdeta vatandaşın gözüne sokuyor yani devletin yardımı iktidarın siyasi propagandasına dönüştürülüyor. Türkiye'de sosyal yardımlar artık vatandaş ile devlet arasındaki güven köprüsünü değil iktidar ile vatandaş arasındaki bağımlılık zincirini güçlendirir hâle geliyor; bunun da önüne geçilmesinin önemli olduğunu söylemek istiyorum Sayın Bakan çünkü bir devletin asli görevi, vatandaşını onurlu bir şekilde yaşatmaktır.

Adana'da bugün elektrik borcu nedeniyle icralık olan hane sayısı maalesef 150 bini aşmıştır. TÜİK verilerine göre her 7 haneden 1'i elektrik faturasını ödeyememektedir. Doğal gazı erişimi sınırlı olduğu için 2024-2025 kışında yakacak yardımıyla ısınan hane sayısı 41 bindir; bu Türkiye ortalamasının üzerindedir ama bu yardımlar da bir defalıktır yani kalıcı çözüm yok. Adana'da bugün yakacak yardımı bittiğinde soğukla baş başa kalan on binlerce aile var; Allah'tan Hükümet olmasa da iklim Adanalının yanında da oradan biraz rahat ediyorlar.

Barınma krizinde de tablo aynı. Deprem sonrası konut fiyatları patladı, kiralar 10-15 bin TL bandına çıktı. Sosyal konut üretimi maalesef yok, kira desteği de çok yetersiz. Bir aileye üç ayda bir 5 bin lira vermek çözüm değil maalesef. Gerçek çözüm, o ailedeki bireylere üretim, istihdam ve gelir güvencesi sağlamaktır.

Adana, Türkiye'nin en güçlü tarım kentlerinden biridir ama Çukurova'nın bereketli toprakları bugün yoksul işçilerle doludur maalesef. Pamuk, narenciye, mısır, biber üretilen bu topraklarda üretici yoksul, işçi yoksul, tüketici yoksuldur. Devlet sosyal yardım bütçesinin bir bölümünü Adana gibi üretim merkezlerinde sosyal girişimcilik programlarına ayırmalıdır mesela. Kadın kooperatifleri evet var ama daha fazla olmalı.

Engelli istihdam merkezleri kesinlikle olmalı. Genç girişim fonları bu illerde pilot olmalıdır. Yardımı değil üretimi finanse eden bir sistem acilen kurulmalıdır.

Bugün Adana'da çocuk yoksulluğu oranı yüzde 42'dir yani her 10 çocuktan 4'ü sosyal yardım derneğine muhtaçtır. Bu çocuklar yoksulluk içinde büyüyor, eğitimde geri kalıyor, gelecekte işsizlik riski artıyor. Maalesef çocuk suçlu ve çocuk bağımlı da Adana'da çok fazladır. Bugünkü yardım politikaları yarının yoksulluğunu büyütüyor âdeta. Yardım alan çocuklar büyüyünce de yardım alan yetişkinlere dönüşüyor; bu bir döngü yani bir kısır döngü, bu döngüyü kırmamanın yolu da hak temelli bir sosyal politika devrimidir.

Adana özelinde birkaç şey önermek istiyorum ben Sayın Bakan. Sosyal yardım alan ailelerin çocuklarına ücretsiz beslenme ve eğitim desteği kesinlikle sağlanmalıdır. Kadın kooperatifleri ve yerel üretim merkezleri sosyal yardım yerine mikro sermaye desteğiyle güçlendirilmelidir. Adana sosyal hizmet kampüsü kesinlikle kurulmalı. Yaşlı bakım, engelli rehabilitasyon ve çocuk gelişim merkezlerini tek çatı altında birleştiren model olmalıdır hatta bu. Adana'da en az 5 yeni kadın sığınmaevi açılmalı, kapasiteler de 2 katına çıkarılmalıdır. Sosyal yardım alan gençlere zorunlu meslek edindirme ve istihdam yönlendirme desteği de kesinlikle verilmelidir. Bunlar yapılmazsa 2026'da Adana'daki yoksulluk daha da derinleşecek, yardım alan hane sayısı 300 bine yaklaşacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

**BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.**

**AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) -** Sosyal yardım vatandaşın devlete değil, devletin vatandaşına borcudur ama bu bütçe o borcu ödemiyor, sadece geciktiriyor. Adana'daki yoksulun, yaşlının, kadının, çocuğun hakkını bir yardım kolisine, bir SMS mesajına sığdıramayız maalesef. Biz bu bütçeyi Türkiye'nin vicdanını teslim etmediği için, yardım ekonomisi değil, üretim temelli, sosyal adalet istediğimiz için ve yoksulluğu yöneten değil, yoksulluğu bitiren bir Türkiye için mücadele ettiğimiz için desteklemediğimizi söylemek istiyorum ama her şeye rağmen hayırlı uğurlu olsun diyorum, başarılar diliyorum.

**BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.**

Değerli milletvekilleri, şimdi Sayın Tahsin Ocaklı'ya söz vereceğiz.

Sayın Ocaklı, buyurun lütfen.

**TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ederim.**

Sayın Bakan, değerli heyeti ve hazırunumuzu saygıyla selamlıyorum.

Elbette ki Gürcistan'da düşen askerî kargo uçacağımızda görevli olan 20 kahraman askerimizin şehit olması haberlerini duyunca ülke olarak büyük bir üzüntüyle karşılaştık. Aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, silah arkadaşlarına ve milletimize başsağlığı diliyoruz. Ruhları şad olsun, mekânları cennet olsun diyorum.

Sayın Bakan, bütçe teklifinde baktığımızda, Bakanlığın bütçesinin geçen yıla göre yüzde 30,5 civarında arttığını görüyoruz. Yine, sosyal yardımlara ve desteklere ayrılan payların da yüzde 41 oranında artırıldığını görüyoruz yani sosyal yardımlara bütçe içindeki payın artışı biraz daha yükselmiş. Bu, aslında dışarıdan bakıldığında güzel gibi görünmesine rağmen, birçok arkadaşımın da ifade ettiği gibi, yoksullaştığımızın göstergesi olarak anılıyor yani Türkiye'de neredeyse 17 milyon üzerinde insan bu yoksulluktan dolayı sosyal yardımlarla geçinmek zorunda kalıyor; aynı cümleleri geçen yıl da kurmuştum, bir şey değişmemiş. İktidara geldiğiniz günden bugüne kadar ailenin korunması ve güçlendirilmesi konusunda ciddi ve iddialı sözler ettiniz. En sonunda, 2024 yılının mayıs ayında "Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı'nı hazırladık." dediniz. Sanki iktidar ailenin korunmasına gerçekten önem veriyor gibi ciddi bir algı oluşturdunuz ama doğru mu, gerçekler nedir, bir de ona bakmak lazım. Şimdi, bunu nasıl değerlendirelim? Mesela bir boşanma istatistiklerine bakalım yani ailenin en çok kollanacağı alan sürdürülebilir olmasıdır. Orada istatistiklere baktığımız zaman, mesela 2001 yılında boşanma oranları binde 1,41 civarında iken 2014 yılının verilerinde 2,19'a çıktı yani boşanma oranları siz geldikten sonra 2 katına yakın arttı. Sizin "Aileleri koruyoruz, destekliyoruz." demenize rağmen aile birliği muhafaza edilemiyor. Tabii, boşanmanın temelinde hangi sosyoekonomik faktörlerin olduğunu da çözümleyememiş olduğunuz ve buna karşılık önlem alamadığınız da ortada. Uyguladığınız yanlış ekonomi politikalarının yoksullaştırdığı, sefaletle sürüklediği aileler de aslında söylediğiniz gibi değil, temelinden sarsıldı, boşanmalar arttığı gibi, evlenmek, yeni yuva kurmak gençler için âdeta bir hayal oldu. Niye böyle oldu? Çünkü açlık sınırının 30 bin liraya dayandığı bir yerdeyiz çünkü asgari ücreti 22 bin lira olarak belirleyip emeklileri 16 bin lirayla yaşamak zorunda bıraktınız ve bu durumda aile kurumunun varlığını sürdürebilmesini imkânsız hâle getirdiniz.

Nüfus artışı hızı 1,7'ye düşmüş ve bu çok tehlikeliymiş. E, tamam da bunun sorumlusunu hayatını cehenneme çevirdiğiniz halkta aramayacaksınız, bunun sorumlusu sizlersiniz. "2025 yılını Aile Yılı ilan ettik." demekle aile korunmuyor, ailelere insanca yaşam olanakları sunabilecek düzenlemeler gerekiyor. Dolayısıyla, bunları yapmadığınız için ne yazık ki, sorumluluk sizde.

Sokaklardaki çocuk çetelerine bakıyoruz, aileleri koruyamadığınız gibi, çocukları da çete düzeninden, güvensiz hâle getirilen sokaklardan, herkesin elinde oyuncağa dönüşen silahlardan koruyamadınız. Silahlanma oranı Türkiye'de arttı, bunun önüne geçemediniz. Mafyanın cezalandırma videolarını izleyen o çocuklar, hele ki o mafya üyelerinin de devlet büyüklerinden itibar görmeye başladığını gördükten sonra o çocuklar sokakta racon kesen tetikçi adaylara dönmeye başladı yani suça itiliyorlar.

Yine, meslek eğitimi, MESEM adı altında, sanayi sitesinde aslında çocukları ruhsatsız binalarda, güvencesiz koşullarda çalıştıran patronların ucuz iş gücü olarak gördüğü çocuklarımız, okulda olması gerekirken sizlerin "iş kazası" bizim "iş cinayeti" dediğimiz olaylarda hayatını kaybediyorken Sayın Bakan siz ne yapıyorsunuz? Mesela, Millî Eğitim Bakanlığında mesleki eğitim adı altında çocukların ucuz iş gücü olarak kullanılmasına niye müsaade ediyorsunuz? Nasıl müsaade ediyorsunuz? Sormuyor musunuz o Bakana? Aile Bakanlığı olarak "Bu çocukları kollayalım." diye niye itiraz etmiyorsunuz? Demek ki, öyle uzaktan söylemekle olmuyor.

**JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) -** Ya, bu çok büyük bir cehalet.

**TAHSİN OCAKLI (Rize) -** Biraz sabredin, biraz sabredin; ben sözlerimi bitireyim, sonra ne söylerseniz söylersiniz.

**JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) -** Dünyada "dual" eğitim var ya!

**ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) -** Neden bu kadar çocuk ölüyor o zaman?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sosyal yardımlara bakalım: 2012 yılında 2 milyon 171 bin 614 hane düzenli sosyal yardım alırken bu sayı 2024'te 3 milyon 537 bin 185'e çıktı yani yüzde 50'ye yakın artış. Bakanlığınızın verilerine göre, Türkiye'de her yedi haneden 1'i sosyal yardım alıyor; yedide 1, sizin verileriniz bunlar. 2012'den 2024'e ülke nüfusu yüzde 13 artarken sosyal yardım alan hanelerin yüzde 63 oranında arttığını görüyoruz yani yoksullaşmanın verileri burada da var.

Yine, EUROSTAT verilerine göre, Türkiye nüfusunun yüzde 34'ü -her üç kişiden 1'i yani- yoksulluk ve sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya. Bu oran 2015 yılında yüzde 26,7 iken Türkiye Avrupa'nın 36 ülkesi arasında bu konuda Arnavutluk, Romanya ve Karadağ'ın ardından dördüncü sıraya yerleşmiş durumda.

AKP 2002 yılında Türkiye'de 3Y'yle (yolsuzluk, yoksulluk ve yasaklarla) mücadele etme sözü verip iktidarı aslında böyle almıştı ama yirmi iki yıldır bu verilen üç sözle ilgili, yoksullukla, yolsuzlukla mücadelede ne yazık ki başarılı olmadınız, bunların tam tersine, hepsi iktidarınız döneminde büyüdü. Sizin yüzünüzden insanlar iş sağlığını, işini, hayatını, inancını, yaşama sevincini kaybediyor. Sebepsiz yere zenginleşenler, mal, mülk, para biriktirenler yüzünden bütün bir halk yoksulluk çekiyor. Çocuklarının artık ihtiyacı olan proteine ulaşması zorlaşmış durumda.

Siz sadece insanları değil, kendi kurumlarınızı, bakanlıklarınızı da yoksulluğa sürüklediniz, sosyal yardıma muhtaç ettiniz. Millî Eğitim Bakanlığı bunun en bariz örneğidir. AKP Millî Eğitim Bakanlığını yoksullaştırdığı için geçen yıl olduğu gibi bu yıl da okulların büyük bölümünde güvenlik ve temizlik görevlisi yok. Kayıt döneminde velilerden temizlik malzemesi getirmesi isteniyor. Okullar, tuvaletler pislik içinde, "Ya veliler gelsin, temizlesin yahut da para toplayıp temizlik görevlisi bulunsun." denilebiliyor. Salgın hastalıklar kol geziyor ama buna karşılık bizim belediyelerimizin "Okulların temizliğini yapalım." demesine de izin vermedi sizin iktidarınız. Anadolu'da sizin gibilere "Hem kel hem de fodul." diyorlar. Millî Eğitim Bakanlığı öyle yoksul ki çocuklara bir öğün yemek de veremiyor. Bir önerim olsun: Mesela, bu sosyal yardımlardan Millî Eğitim Bakanlığına da gönderin Sayın Bakan, çocuklara bir öğün yemek vermeleri için sosyal yardım kapasitesini artırın, Bakan da rahatlamış olsun.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Ders çalışmamışsınız, bu, Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığındaki...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Kişi başına düşen millî gelirin arttığını da iddia ediyorsunuz ama yoksulluğun derinleştirildiğini görüyoruz. Gelir dağılımındaki dengesizliği artıran, vatandaşlarını yoksullaştırıp sefaletle sürükleyen ve sosyal yardıma muhtaç eden bir ekipsiniz; yoksullukla mücadele etmiyor, yoksulluğu yönetiyorsunuz. Siz yardım edilmiş yoksullar istiyorsunuz, biz ise ortadan kaldırılmış bir yoksulluk istiyoruz. Bizim istediğimiz şey, Türkiye'de sadece sermayenin değil, emekçinin, emeklinin, çiftçinin, çalışanın bütçeden hakça pay almasını, sosyal yardımların da eşit bölüşülmesini sağlamaktır. Ama bu anlamda bu bütçede karşılık bulmadığınız için bu bütçeye "hayır" diyorum Cumhuriyet Halk Partisi olarak, yine de bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyoruz ama "ret" vereceğimizi de belirtiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Görüşmelere 14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.36

## İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.33

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

-----0-----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 12'nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın İsmail Faruk Aksu konuşacak.

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamın başında bir askerî nakliye uçağımızın düşmesi sonucu şehadete yürüyen kahramanlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına ve aziz milletimize başsağlığı ve sabır niyaz ediyorum. Ruhları şad, mekânları cennet olsun.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum. Bakanlığınızın 2026 yılı bütçesi bir önceki yıla göre yüzde 30,7 oranında artış göstermiş. Sosyal yardımlar için ayrılan kaynağa baktığımızda ise bu artışın yüzde 40,8 olduğunu görüyoruz. Bütçe içerisindeki payının bu yıl yüzde 4,8'e yükseldiği, yine gayrisafi yurt içi hasılaya oranının da yüzde 1,2 olduğu görülüyor. Sosyal harcamalara ayrılan kaynak, doğal gaz ve elektrik sübvansiyon destekleri ve asgari ücretin vergi dışı tutulması dâhil 2,4 trilyon liraya yaklaşarak bir önceki yıla göre yüzde 20,5 oranında artmış görünüyor. Bunun bütçe içerisindeki payının da yüzde 12,6 gibi önemli bir orana sahip olduğunu görüyoruz. Kuşkusuz bu anlamda önemli destekler var. Türkiye ihtiyaç sahibi her vatandaşımızın ihtiyacını karşılayacak güçlü bir sosyal yardım ve sosyal güvenlik sistemine sahip. Rakamlarla da ifade ettiğim gibi, bu anlamda önemli bir pay da ayrılıyor. Bununla beraber, bizim her aile için belirlenecek olan bir asgari refah seviyesinin altında kalan ailelere doğrudan gelir desteği verilmesi gibi bir önerimiz var. Zaten bu anlamda yapılan birçok yardım var ama Türkiye için belirlenmiş bir asgari refah seviyesi ve bunun altında kalan tüm ailelere doğrudan gelir desteği verilmesini öngörüyoruz. Bu arada, dün Çalışma Bakanlığının bütçesinde öyle bir çalışmalarının olduğunu ifade ettiler, söylediler sunumlarında. Her aileden en az mutlaka 1 kişinin çalışmasını, istihdamını sağlayacak bir projenin olduğunu duymaktan da memnun olduk; bu da bizim öngördüğümüz bir konuydu.

Aile, toplumun temel direği, birey ve toplum arasında bağlantıyı sağlayan bir kurumdur. Ekonomik, sosyal, dijital risklere karşı aile kurumu mutlaka korunmalıdır. Aileyi destekleyici ve güçlendirici politikalar oluştururken özellikle yoksulluk, sağlık, eğitim, kadın, erkek eşitliği, genç işsizliği ve şiddet gibi konular önceliklendirilmelidir. Bu bağlamda, aile politikaları sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmayı hızlandırıcı bir etki de yaratacağı diye düşünüyoruz.

Türkiye nüfusunun yaklaşık yarısı 49,98'i kadınlardan oluşmaktadır. Kadın haklarına yönelik ülkemizde önemli gelişmeler yaşanmaktadır, olmuştur. Ekonomik ve sosyal hayatta daha çok kadınlarımız yer alıyorlar. Net okullaşma oranı açısından, istihdam oranı açısından, iş gücüne katılım oranı açısından ve benzer birçok gösterge bakımından kadınlarda bir iyileşmenin olduğunu da görüyoruz. Bununla beraber, gelişmiş bir ülke olabilmek ve medeniyetimizin gereğini yerine getirmek için kadına şiddetin tamamen ortadan kaldırılmasının da şart olduğunu düşünüyoruz. Burada esas olan, kuşkusuz, toplumu şiddete yönelten sebeplerin ortadan kaldırılabilmesidir, özellikle önleyici tedbirlere ağırlık verilmesidir.

Bir başka önemli konu: Zorla çocuk çalıştırma, dilendirme, kapkaç yaptıрма, terör eylemlerinde kullanma gibi yasa dışı baskılara, şiddete maruz kalan, suça karıştırılan çocukları korumaya dönük önleyici tedbirler mutlaka alınmalıdır. Çocuk koruma sisteminin koruyucu ve önleyici müdahale özelliği güçlendirilerek çocukların mağdur olmadan gerekli destek hizmetlerine ulaşmasını sağlayan bir yapıya kavuşturulması, hizmet sunan kuruluşların kapasitesinin geliştirilmesi, aralarındaki iş birliği ve eşgüdümün güçlendirilmesi ihtiyacı devam etmektedir. Çocuk bağımlılığı, çocuk işçiliği, suça karışan çocuklar ve çocuk çeteler, güncel risk ve tehditlerdir çocuklarımız adına.

Kuşkusuz engellilerimize insanca bir hayat sunmak insani ve hukuki bir mükellefiyettir. Bu kapsamda, engellilerin toplumla bütünleşerek başkalarının yardımına muhtaç olmadan hayatlarını idame ettirebilmelerini temin edecek tüm şartlar oluşturulmalıdır. Engellilerimizi mağdur eden pürüzleri tamamen kaldırmak sadece Bakanlığın değil, kuşkusuz hepimizin görevidir. Bu kapsamda iki şey söylemek istiyorum, birçok konuşmacı da belki söyledi: Bunlardan bir tanesi engelli aylığındaki kişi gelirin esas alınması. İkincisi de tam zamanlı bakıma ihtiyacı olan çocuklara bakan annelerin sosyal güvenlik kapsamına alınması meselesi. Bunla ilgili muhtemelen yasal düzenleme gerekiyor olabilir ama sizlerin girişimiyle bizlerin de buna destek vereceğini ifade etmek istiyorum:

Nüfusumuz içindeki oranı giderek artan yaşlı nüfusa yönelik hizmet alanının genişletilmesi ve kalitesinin artırılması, yaşlılara dönük politikaların onların yaşlılık şartlarını hazırlayan gençlik ve aktif çalışma dönemlerini de kapsayacak şekilde olması gerekmektedir. Bu anlamda birçok hizmet zaten yapılıyor. Bununla beraber, dünyada da yaygınlaşan, işte, geriatri merkezlerinin Türkiye'de de teşvik edilmesi, özel sektörün bu anlamda desteklenmesi, emeklilerimizin deneyimlerini de paylaşacağı hem sağlık hizmetlerinin hem de sosyal ihtiyaçların karşılanacağı ortamların oluşturulmasının bu kapsamda yararlı olacağını değerlendiriyoruz.

Şehitlerimiz konusunda birkaç şey söylemek istiyorum; defaatle söyledik, tekrar etmek istiyorum. Şehit yetimlerimizin tamamına istihdam hakkı verilmesini istiyoruz, gazilerimize ilave istihdam hakkı verilmesini istiyoruz. Ayrıca, terörle mücadele sırasında yaralandığı hâlde malul sayılmayan, gazi sayılmayan vatandaşlarımızın da gazilik haklarının verilmesini istiyoruz.

Son olarak, birkaç öneri de ilave etmek istiyorum. Yaşlıların belirli şartlarda çalışma hayatında kalabilmesini sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi önemli. Alzheimer, demans ve benzeri hastalıklı yaşlı gruplarına yönelik ihtisas evlerinin açılmasına ihtiyaç var.

Otizm alanında yatılı ve gündüz hizmet veren kuruluşların yaygınlaştırılması gerekiyor.

Çocuk bakım kuruluşlarının niteliklerinin geliştirilmesi gerekiyor.

Farklı mevzuat türleriyle düzenlenmiş şehit ve gazilerle ilgili mevzuatın tek çatı altında toplanması gerekiyor. Şehit ve gazilerimize ilişkin veri tabanının ilgili kurumlarla entegrasyon hâlinde yenilenerek bütün bilgilerin yer aldığı bir veri tabanının oluşturulması gerekiyor.

Bütününüyle özel eğitime ve bakıma ilişkin özel müesseselerin daha fazla desteklenmesi lazım, bunu Maliye Bakanlığı bütçesinde de ifade ettik zira buraların kapanması, faaliyetlerini yürütememesi hâlinde devletin yükünün daha fazla olacağını değerlendiriyoruz.

Kuşkusuz önemli işler yapıyorsunuz, bunun için çok teşekkür ediyoruz sizlere. Bununla beraber, bazı yaşanan ve dile getirilen sorunların daha kapsayıcı, bütüncül, diğer bakanlıklarla veya kamu kurumlarıyla eş güdüm hâlinde yapılacak politikalarla sonuç alıcı olabileceğini de ifade etmek istiyorum.

Bütçeniz hayırlı olsun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırloğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, hatırlıyorsanız, geçen sene bütçe için Meclisimize geldiğinizde, öncesinde acı bir hadise yaşanmıştı; yaşları 1 ile 5 arasında değişen 5 çocuğumuz, bebeğimiz bir barakanın içerisinde yanarak kül olmuştu İzmir'de ve bu sene de gene acı bir tesadüf mü diyelim, 6 kadın ki bunların 3'ü çocuk bu sefer Dilovası'nda kaçak bir merdiven altı işletmede kaçak şekilde çalışırken yanarak katledildiler. Esasında bu bir tesadüf değil, artık ne yazık ki bu olaylar Türkiye'nin normal hâline geldi.

Geçen sene geldiğinizde, hatırlıyorsanız, biz sizi istifaya davet etmiştik. Siz de bize demiştiniz ki "Ya, kim istifa etti ki ben istifa edeyim?" demiştiniz. Haklıymışsınız, gerçekten haklıymışsınız. Mesela, Kartalkaya'da yarısından çoğu çocuk 78 insan katledildi ne Turizm Bakanı istifa etti ne Çalışma Bakanı istifa etti; haklıymışsınız.

Geçtiğimiz günlerde sosyal medyada gördüğüm bir anekdot hakikaten de kanımı dondurdu. Hayırseverler bir kız çocuğuna kışın kullanması için bot ve kışlık kıyafet getirmişler; kız çocuğu teşekkür etti ve ardından şunu söyledi: "Kahvaltılık yok muydu abla?" "Açım." diyor yani. Yani ihtiyaçlar piramidinin en alt basamağından bahsediyoruz, açıktan bahsediyoruz. Gerçekten de bu ülkenin çocukları aç yani o bot, o mont onun ihtiyaçları içerisinde daha sonraki sıralarda ve ilk ihtiyacı gıdaya ulaşmak. Bu, tabii, rakamlara da yansıyor; TÜİK'in rakamları, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması: Maddi yoksulluk içinde olan çocuk sayısı oranı yüzde 30,4 yani 7 milyon çocuk yoksul ve bu çocukların yardıma ihtiyacı var. Peki, kaç çocuğumuza yardım ulaştırabiliyoruz? 3 milyon çocuk yani 7 çocuktan 1'ine Bakanlığınız tarafından sosyal yardım veriliyor ancak rakamlar yetersiz. Mesela, eğitime devam etmesi şartıyla kız çocuklarına yardım veriyorsunuz, ayda 100 lira, geçen sene de bu rakam 100 liraydı yanlış hatırlamıyorsam. Bugün bir okul kantininde 1 tost, 1 ayran 110 lira; yani eğitim şartıyla aylık olarak verilmiş olan rakam o çocuğun kantinden bir öğün gıda harcaması yapmasına imkân vermiyor.

Sabahleyin de burada ilginç bir diyalog yaşandı; buradaki arkadaşlarımız kadın cinayetlerinden bahsettiler ve bir Meclis çalışanımız Saliha'nın hikâyesinden bahsettiler. Giysisini getirmişlerdi "Sahip çıkamadık." dediler, haklılardı ve siz de "Ailesine sahip çıktık." dediniz. Burada, esas olan, Saliha'nın hayatta kalması değil miydi? Şimdi, annesizliği biliyor musunuz, bilmiyorum -Allah ömür versin eğer anneniz yaşıyorsa- bizim ülkemizde annesizlere "öksüz" deniliyor yani "kimsesiz" deniliyor. Annesizlik hakikaten zordur. Peki, biz öksüz ve yetimlere ne kadar... "Biz" demeyeyim, Bakanlığınız öksüz ve yetimlere ne kadar aylık veriyor? Ayda 600 lira.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yok, değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Onu da bildiğim kadarıyla iki ayda bir veriyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Hayır, doğru değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Kanun teklifinin gerekçesinde yazan rakamlardan bahsediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sosyal ve Ekonomik Destek Programımız 9 bin lira...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Benim bildiğim 600 lira... Olabilir, anlatırsınız. Yani bu rakamlar gerçekten de az rakamlar.

Mesela, geçtiğimiz günlerde bir çocuğumuz, bir evladımız Ahmet Minguzzi cinayete kurban gitti, cinayeti işleyenler de çocuktan ve kamuoyu uzun bir süre boyunca bu suça sürüklenen çocuklardan bahsetmeye başladı. Şimdi, dünya şu anda yeni nesil teknolojilerden bahsederken, onları tartışırken bizim ülkemizde tartışma konusu ne? Yeni nesil çeteler. Bu çeteler, isimlerine bakın, Casperlar, Daltonlar, Red-Kitler, çizgi film isimleri ve çocukları kullanıyorlar ve ne yazık ki günümüzdeki tek değer artık para hâline gelmiş durumda. Mafya eskiden yanlış bulunurdu, kötü örnekti bu örgütler; şimdi gençler, çocuklar kendileri girmek istiyorlar ve bunu bir kurtuluş olarak görüyorlar. Madde bağımlılığına bu çocuklar teşvik ediliyor, daha sonra da suça itiliyor ve rakamları vermek istiyorum size, gerçekten acı rakamlar ve TÜİK'in rakamları gene: Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri 2024 yılında bir önceki yıla göre yüzde 10 artmış, 612 bin çocuğumuz güvenlik birimine gelmiş; bunlardan 279 bini mağdur, 202 bini suça sürüklenmiş çocuk. 2020 yılındaki rakamlar neydi, biliyor musunuz? Suça sürüklenen çocuk 112 bindi, bugün için rakam 202 bin; mağdur çocuk sayısı 179 bindi, bugün için 279 bine çıkmış. Korkunç bir artış var. Suça sürüklenen çocukların suçlarına bakıyorsunuz, yüzde 40'ı yaralama suçuyla, yüzde 16'sı hırsızlık, yüzde 8,2'si uyuşturucu kullanmak ve satmak.

Aile yılındayız, 2025, eskiden bizim bir tekerleme vardı, ortalama 4 kişilik aile, artık o tarihe karıştı, şu anda, 2024 yılında ortalama aile büyüklüğü 3 kişiden oluşmakta. Burada, bakıyorsunuz, özellikle tek kişilik ailelerde, hanelerde ciddi bir artış var; 2016'da yüzde 14,9'muş, yıl 2024 yüzde 20'ye çıkmış. Yani gençler evlenmiyor, yalnız yaşıyorlar ve tek ebeveyn ve çocuklu ailelere baktığımız zaman, burada da yüzde 8,2'den yüzde 10,9'a çıkmış durumda, yani bu da boşanma oranlarının arttığına işaret ediyor, rakamlar da bunu söylüyor zaten. 2024 yılında 568 bin evlenme varmış, yirmi yıl önce bu rakam 615 binmiş; boşanma rakamlarına baktığımız zaman, 2004'te 91 binmiş boşanma, 2024'te 187 bine çıkmış. Yani 2004 yılında, bundan yirmi bir yıl önce 7 evlilik oluyorsa 1 tane boşanma oluyormuş, bugün için 3 tane evlilik var, 1 tane boşanma.

Peki, gençler neden evlenmiyor; sorulmuş -2021 verileri var, gene sizin Bakanlığınızın verilerinde- burada, bakıyorsunuz, gene maddiyat ön plana çıkıyor. "Maddi kazancım yeterli değil." diyen yüzde 22,5 "İş garantim yok." diyen 11,2 "Aileme destek olmak zorundayım." diyen yüzde 4 ve toplamda yüzde 37,7; maddi nedenlerden dolayı evlenmiyor gençler. Peki, neden boşanıyorlar? En önemli sebeplerinden bir tanesinin sorumsuz ve ilgisiz davranışlar olduğu söyleniyor ama sorulanların yüzde 30'u da "Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamıyoruz." demekteler.

Yoksulluktan bahsediyoruz. Şu an ülkemizdeki yoksulluk oranı nedir? Yani TÜİK'e bakarsanız şu an için 13,6. Bunu nasıl hesaplıyor? Şöyle bir şey var: Medyanı buluyor "Medyanın yüzde 50 altında geliri olanlar yoksuldur." diyor, görece yoksulluktan bahsediliyor. Yani Türkiye'deki en gariban, fakir insan... 86 milyonu sıraya sokmuşlar, öbür tarafta işte, Koç ailesi falan var; ortadaki adam medyan, bunun gelirine göre hesaplanıyor. Yani diyelim ki adı medyan Ahmet olsun bu kişinin. O zaman şu soruyu sormak lazım: Medyan Ahmet, o Ahmet vatandaşımız fakirse, o fakirse neye göre hesaplayacağız bunu? Ki büyük ihtimalle fakir çünkü 16 milyon emekli var, bunlar 16.800 lira para alıyorlar; 26 milyon çalışan var, bunların yüzde 50'si asgari ücret alıyor yani açlık sınırının

altında alıyor; sosyal yardımlaşmada 4,5 milyon aile var, 3'le çarparsak 13 milyon 500 bin, etti mi sana 56 milyon yani büyük ihtimalle bizim görece olarak aldığımız o medyan zaten açlık sınırının altında yaşayan biri. Türkiye'nin şöyle bir özelliği var: 2014 yılında yani Gini katsayısı artıyor gelir dağılımında adaletsizlik artmış olmasına rağmen enteresan bir şekilde yoksulluk azalmakta. Esasında bakıldığı zaman bu rakamlar gerçeği açıklamaktan çok çok uzakta, çok ciddi bir yoksullukla karşı karşıyayız. Yani kimse şunu söyleyemez: "Bu ülkede görece olarak yüzde 13,6 yoksulluk var." diyemez, istatistik bilimi buna zeval vermiyor.

Şimdi, Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Dayanışma Programı'na bakıyoruz: 2025 yılında ödenek 219 milyar liraymış, 2026'da 284 milyar liraya çıkmış, gayet iyi bir artış fakat 2027 yılına bakıyoruz, 644 milyar lira yani 2 katından daha fazla bir artış var; 2,2 katına çıkmış. O zaman sormak istiyorum: 2027 yılında ne olacak? Yani sosyal bir patlama mı bekliyorsunuz? Yoksulluğun birdenbire artacağını mı öngörüyorsunuz? Hakikaten de 2027 yılında ne olacak? Ne olacak? Muhtemelen erken seçim olacak; bizim bu manzaradan, rakamlardan anladığımız, çıkardığımız sonuç bu.

Peki, o zaman şu soruyu sormak lazım size Sayın Bakan: Siz bu bütçeyi Türk halkının ihtiyaçlarını gidermek için mi yapıyorsunuz yoksa Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ihtiyaçlarını gidermek için mi yapıyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Hane başına aylık yardımlardan bahsetmek istiyorum. 2024 yılında 3.088 liraymış, 2025 yılında 4.100 liraya çıkmış, 2026 yılında 5.050 liraya yani yalnızca 950 liralık bir artış var. Bakın, bu rakamlar çok düşük rakamlar. Neden biliyor musunuz? Çünkü enflasyondan -belki enflasyon oranında artırdınız, tam olarak bilemiyorum, hesaplamadım da- en çok etkilenen kesimler işte bu sosyal yardım alan kesimler. Onların enflasyonu bizden farklı; onlar kiraya, gıdaya, ulaşımaya çok çok daha fazla hassaslar. Ben oturdum, sosyal yardım alan, sosyal yardımla geçinen insanların enflasyonunu hesapladım -bu hesaplanabiliyor- TÜİK rakamlarıyla yüzde 38 ekim rakamı yani normal enflasyondan 6 puan fazla.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür etseydim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben teşekkür ettim zaten sizin adınıza.

Değerli milletvekilleri, konuşacak olan 5 Komisyon üyemiz var.

Şimdi Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyayım, herkes hazırlığını yapsın, takriben elli dakikaya geçeceğiz.

İlk olarak grubu olmayan Sayın Milletvekilleri Sayın Sevdâ Karaca ve Sayın Saliha Sera Kadıgil'e, sonra Sayın Nurten Yontar, Sayın Aylin Yaman, Sayın Sümeyye Boz, Sayın Tuğba Işık Ercan, Sayın Ayşe Keşir, Sayın Dilan Kunt Ayan, Sayın Şenol Sunat, Sayın Elif Özcan, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Aliye Coşar, Sayın Aliye Tirmisi Ersever, Sayın Ayça Taşkent, Sayın Semra Dinçer, Sayın Özgül Saki, Sayın Zeynep Oduncu, Sayın Lütfiye Selva Çam, Sayın Şengül Karslı, Sayın Ahmet Erbaş, Sayın Zuhâl Karakoç, Sayın Yüksel Arslan, Sayın Mehmet Akalın, Sayın Türkan Elçi, Sayın Sibel Suiçmez, Sayın Elvan Işık Gezmiş, Sayın Gamze Taşcier, Sayın Nevroz Uysal Aslan, Sayın Beritan Güneş Altın, Sayın Ali Karaoba, Sayın Bilal Bilici, Sayın Burhanettin Kocamaz, Sayın Levent Uysal, Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu, Sayın Hasan Öztürk, Sayın Murat Çan, Sayın Mühip Kanko, Sayın Mehmet Tahtasız, Sayın Semih Işıkver, Sayın Serkan Sarı ve Sayın Mehmet Baykan; toplam 41 kişi, inanılmaz bir talep, şimdiye kadarki rekor.

Sayın Sadullah Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar ve basınımızın güzide mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, aile kurmanın ve aileyi korumanın en zor olduğu bir dönemden geçiyoruz maalesef yani şu hayat pahalılığında aileyi kurmak bir dert; işte, ev almak ya da ev kiralamak, evi döşemek, düğün yapmak, düğün masrafları, evi geçindirmek özellikle tek maaşla bir hayal ama şu anda var olan aileyi korumak da ayrı bir dert. Yani baktığınız zaman, siz de gezilerinizde görüyorsunuzdur, ailelerin en büyük sorunları, çocuklarının okula tek başına gidememesi veya sokakta oynamaması. Şu anda ailelerimiz çocuklarını sokakta oynatamaz hâlâ geldi. Özellikle burada iki şey var; birincisi, uyuşturucu belası hâlâ artarak devam ediyor; ikincisi, çeteler, gerçekten de mahalle çeteleri yeni bir ideoloji olmuş durumda yani yeni bir olgu geliyor Türkiye'de. Yani eskiden sağcılık solculuk vesaire vardı ya, şimdi sokaklarda artık çeteler olmuş durumda; buna özellikle önem verilmesi gerekiyor çünkü gençlerimizi koruma anlamında bu çok önemli. Yeni bir hastalık gelişti, büyüyor şu anda Türkiye'de ve aileler bunun farkında, çocuklarını lisede bile olsa okula kendileri götürüp kendileri alıyorlar, okulun kapısında bekliyorlar ve maalesef Millî Eğitim Bakanlığımız okuldaki çocuklarımızı koruyamıyor. Geçen ben bir arkadaşına "Çocuğunu niye özel okula gönderdin?" diye sorduğumda bana şunu söyledi: "İyi kötü onun kapısında güvenlik var." Eğitimi iyi olduğu için değil zaten eğitim bitmiş. "İyi kötü oraya giren çıkan belli yani çocuk girse çıkamıyor. Benim gönderme sebebim, en azından orada bir güvenlik var." dedi. Bakın, şu anda özel okula gönderme sebebi güvenlik olmuş.

Şimdi, ben oradan buraya geleceğim Sayın Bakanım. Şimdi, 2025 yılı "Aile Yılı" ilan edildi. Aile dediğimiz şey toplumumuzun temel taşı; aile çökerse millet çöker, millet çökerse devlet çöker. Şimdi, ben Vizyon Eylem Planı'nı da detaylı inceledim. Benim içim eylem planları en önemli şey, işin ciddiyeti oradadır ama orada Aile Bakanlığının çok yalnız kaldığını görüyorum. Bakın, aileyi korumak topyekûn bir anlayış gerektirir ama orada Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı dışındaki bakanlıklara çok az görev, çok az sorumluluk verilmiş Sayın Bakanım yani mesela, Enerji Bakanlığı bile, örnek vereyim, şimdi yeni bir tarife açıkladı, eskiden 5 bindi, 4 bin kilovattı geçen evlerde elektrik fiyatları yüzde 100 artacak, devlet desteği olmayacak. 4 bin demek, hesaplarsanız, devlet desteği kalktı gibi bir şey. Şimdi, ailenin sahibi, aileyi koruyan bir Bakanlık olarak sizden şunu bekliyoruz: Enerji Bakanlığına diyeceksiniz ki Sayın Bakanım: "Dur bakalım; evinde 0-5 yaş ya da 0-10 yaş çocuğu olana sen hâlâ devlet destekli elektrik vermek zorundasın." Madem "Aile Yılı"ndayız, madem "Aile Yılı"nda ki ben şu anda diğer bakanlıkların sadece evraklarında bir logo görüyorum, onun dışında diğer bakanlıkların aileyle ilgili biz şunu yaptık, bunu yaptık diye... Bir yıl geçti bakın, yıl sonuna

geliyoruz, diğer bakanlıklarda asla böyle topyekûn bir seferberlik, topyekûn bir bilinç göremiyorum. Şimdi, ben size sorayım: Mesela, Enerji Bakanlığı ne yapmıştır ailenin gelişmesiyle ilgili? Stratejide kısmen var; Diyanet İşleri Başkanlığı yazmış ama ne kadar başarılı? Ben "Aile Yılı"yla ilgili çok iyi, net bir çalışma görmedim, bir seferberlik görmüyorum; net söyleyeyim. Dolayısıyla bu "Aile Yılı" bu sonucu da değiştiremeyecek. Zaten çok geç başladı yani doğurganlık hızı tam kritik seviyelerin altına düştükten sonra bir seferberlik başlatıyoruz. Biz bunu bu seri, bu trend başlamadan önce başlatmalıydık ki işi durduralım maalesef durduramadık. Aynı şey gibi, şimdi, geçen Sayın Cevdet Yılmaz'a dedim ki: "Kuraklık geldi, bak, içecek su bulamıyoruz." Dedi ki "Yeni bir komisyon oluşturduk." Su bittikten sonra komisyon oluştursak ne olur? Şimdi, burada da doğurganlık hızı düşüp yani sistem iyice düştükten sonra komisyon oluşturma bir anlamı yok. Ben diğer Bakanlıkların da işin içine alınmalarını özellikle rica ediyorum. Alınmış, kâğıt üzerinde alınmış ama sahada biz bunun gerçek uygulamasını görmüyoruz; bakın, enerji fiyatları bunun bir örneği, millî eğitim mesela bunun bir örneği. İnsanlar çocuklarını koruyamayacaklarından korktukları için şu anda çocuk yapmaktan korkuyorlar, diyorlar ki "Ya, ben çocuğumu koruyamam ki işe gittiğim zaman çocuğuma kim bakacak, kim ne yapacak, sokakta oynayamayacak, okula gidemeyecek."

Bakın, diğer bir taraftan, şu anda yaşlılarımıza karşı gerçekten de boynumuz bükük. Aslında huzurevlerinin artmaması lazım, maalesef artıyor ama geçen bir talep için huzurevi müdürümüzü aradım ilimizde, iki yıl sonrasına gün veriyor Sayın Bakanım.

**AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Aciliyete göre...**

**SADULLAH KISACIK (Adana) -** Tamam da şimdi huzurevleri sayımız az o zaman, bayağı bir az. Yani bizim huzurevleri sayımızı acil olarak artırmamız lazım.

**AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ -** Evlerinde bakmamız lazım, evde bakım lazım.

**SADULLAH KISACIK (Adana) -** Yani aslında ben şunu da önereyim, şunu söyleyeyim: Bizim şu ataerkil aile yapısı politikamızı da geliştirmemiz lazım, bakın, ataerkile geri dönmemiz lazım. Ben küçük yaşta çocuğu olan biri olarak söyleyeyim.

**ADALET KAYA (Diyarbakır) -** Ona "geniş aile" desek artık.

**SADULLAH KISACIK (Adana) -** Öyle mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

**ADALET KAYA (Diyarbakır) -** "Geniş aile" diyoruz, "ataerkil" demiyoruz.

**BAŞKAN MEHMET MUŞ -** Teşekkür ediyorum.

Sayın Kısacık, bir dakikayı önden vermiştim, arkasından da beş dakika vermiştim.

**SADULLAH KISACIK (Adana) -** Başkanım, aslında çocuğu bakıcılar değil dedenin ninenin büyümesi lazım; maalesef bu sistemi yıkmışız, giderek de azalıyor. Ailenin kurtarıcısı; dedelerin, ninelerin tekrar eve dönmesidir.

**BAŞKAN MEHMET MUŞ -** Teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı...

**MUSTAFA KALAYCI (Konya) -** Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Azerbaycan'dan ülkemize dönüş yolunda kargo uçağımızın düşmesi sonucu şehit olan kahramanlarımız yüreğimize ateş düşürmüş, milletimizi acıya boğmuştur. Aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve Türk Milletine sabır ve başsağlığı diliyorum. Başımız sağ olsun, vatan sağ olsun.

Şehitlerimiz ve gazilerimiz milletimizin asırlarca dimdik ayakta durmasının yegâne dayanakları ve ikamesi olmayan güçleridir. Türk vatani şehit ve gazilerimizin kutlu bir mirasıdır; Türk milleti, hem şehitlik anıtı hem de gaziliğin adıdır. Şehitlerimizi unutmamak, şehitlerimizin emaneti ailelerine ve gazilerimize sahip çıkmak, korumak ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlamak devlet ve millet olarak vazifemizdir.

Sayın Bakanım, sunumunuzda belirttiğiniz üzere TOKİ'nin Yüzyılın Konut Projesi'nde gençlerin ve engellilerin yanı sıra şehit aileleri ve gazilerimize kontenjan ayrılması ve başvuru bedeli alınmaması, şehit ailelerine ve gazilerimizin konutları için doğal gaz kullanımında yüzde 50 indirim sağlanması, şehit ve gazi çocukları için özel okullarda yemek, pansiyon, kitap, kırtasiye ve ilave ücret alınmaması konularında sağlanan desteklerden dolayı millet olarak teşekkür ediyoruz. Bununla birlikte şehitlerimizin anne ve babalarının aylıklarının artırılması, şehit çocuklarının hepsine iş imkânı verilmesi, gazilerimize ek istihdam hakkı verilmesi ve terörle mücadelede yaralanmalarına rağmen mevzuata göre malul sayılmamaları nedeniyle aylık bağlanamamış kahramanlarımıza onurla taşıyacakları gazilik ünvanı ve hakları verilmesi görüşündeyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi parti programında, ülkemizde güçlü bir üretim ekonomisinin tesisi ve istikrarlı ekonomik büyümenin sağlanması suretiyle üreten, istihdam yaratan ve üretilen değerden her kesimin adil pay almasını sağlayan bir sosyal refah düzeni oluşturmak temel amaç olarak belirlenmiştir. Muhtaçların sosyal koruma programlarıyla desteklenmelerini ve yoksulluktan kurtarılmasını öngörüyoruz.

Küreselleşme, büyüme ve enflasyon oranlarındaki gelişmeler, vergi yükündeki değişim ve faiz politikaları, gelir dağılımının şekillenmesinde etkili olan unsurlar arasındadır. Gelir dağılımı göstergesi olan Gini katsayısı TÜİK verilerine göre 2006 yılından bu yana dalgalı bir seyir izlemektedir. 2006-2014 döneminde Gini katsayısı 0,428 seviyesinden 0,391'e gerilemekle birlikte 2023 yılında tekrar 0,420 seviyesine kadar çıkmış, 2024 yılında 0,415'e gerilemiş, 2025 yılında 0,410 ve 2026 yılında da 0,400'e inmesi beklenmektedir. Esasen 0,32 seviyesine getirilmesi gerekmektedir. En zengin yüzde 20'lik grubun yıllık kullanılabilir gelirden aldığı payın en yoksul yüzde 20'lik grubun aldığı paya oranı 2024 yılında bir önceki yıla göre 0,2 puan azalarak 7,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 2025 yılında 7,6; 2026 yılında 7,5 olması beklenmektedir. En düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay bir önceki yıla göre 0,2 puan artarak 6,3 olarak gerçekleşmiş, en yüksek yüzde 20'lik gelir grubunun toplam gelirden aldığı payı ise 0,6 puan azalarak yüzde 48,1 seviyesine gerilemiştir. Bu gelişmeler kısmi bir iyileştirmeyi gösterse de ülkemiz OECD ülkeleri arasında gelir ve servet eşitsizliği en yüksek olan ülkeler arasındadır. Kuşkusuz ekonomide en önemli sorunumuz insanımızın refahını ve geçim standartlarının olumsuz etkileyen gelir dağılımını bozan enflasyondur, hayat pahalılığıdır. Vatandaşlarımızın alım gücünü ve gelir dağılımını kalıcı olarak iyileştirmek amacıyla enflasyonla mücadele programı uygulanmaktadır.

Toplumun genel düzeyine göre belirli bir sınırın altında gelire sahip olan bireyler görece anlamda yoksul sayılmaktadır. Görece yoksulluk oranı medyan gelirin yüzde 50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre 2024 yılında 0,1 puan artarak yüzde 13,6 olmuştur. Nüfusumuzun yüzde 4,3'ü dört yıl boyunca yoksulluktan çıkamazken yüzde 74,8'i hiç yoksulluk sınırının altında kalmamıştır. Medyan gelirin yüzde 60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre hesaplanan görece yoksulluk oranı ise 2024 yılında 0,1 puan azalarak yüzde 21,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 2025 yılında yüzde 21,1'e, 2026 yılında yüzde 20,5'e inmesi beklenmektedir.

Dünya Bankasının 2024 yılı Yoksulluk Refah ve Gezegen Raporu'nda dünyanın yüzde 8,5'inin aşırı yoksulluk içinde yaşadığı ve kişi başına günlük gelirinin 2,15 dolardan az olduğu belirtilmektedir. Dünya nüfusunun yüzde 44'ünün ise günde 6,85 dolardan daha düşük bir gelirle yaşadığı ve bunun üst orta gelirli ülkeler için yoksulluk sınırı olduğu kaydedilmiştir. Türkiye'de bu oran yüzde 6,3 olarak gösterilmiştir.

Dünya Bankası aşırı yoksulluk, bir başka ifadeyle mutlak yoksulluk sınırını günlük 2,15 dolardan 3 dolara, alt orta gelir yoksulluk sınırını günlük 3,65 dolardan 4,20 dolara, üst orta gelir yoksulluk sınırını da günlük 6,85 dolardan 8,30 dolara yükseltmiştir. Buna göre, ülkemizde günlük 3 dolar gelir altında kimse bulunmamakta, günlük 4,20 dolar arasında geliri olanlar binde 3, günlük 8,30 doların altında geliri olanların oranı da yüzde 7,8 düzeyindedir. Dünya Bankasına göre üst orta gelirli ülkeler arasında yer alan Türkiye, yüksek gelirli ülkeler ligine geçişin eşiğindedir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın 2023-2024 Raporu'na göre Türkiye, İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde 193 ülke arasında bir önceki yıla göre 5 basamak düşerek 51'inci sırada bulunmakla birlikte, Türkiye üst üste 5'inci kez en yüksek kategori olan çok yüksek insani gelişme kategorisinde yer almıştır.

Ülkemizde açlık sınırı, yoksulluk sınırı konusunda çeşitli rakamlar havada uçmakta, asgari ücret ve emekli aylıklarıyla mukayeseler yapılmaktadır; asgari ücret ve aylıklar çeyrek altın üzerinden kıyaslanmaktadır ancak altın fiyatlarıyla kıyaslamak sağlıklı ve isabetli değildir. Altın fiyatının dünyada yüksek oranda arttığını herkes biliyor, bebeler bile biliyor. Esasen, ülkemizde açlık sınırı diye belirlenen resmî bir veri yoktur. Bu konuda çeşitli sendikaların açlık sınırı olarak belirledikleri birbirlerinden farklı tutarları içeren çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. TÜRK-İŞ'in her ay açıkladığı açlık sınırı tutarı dikkate alındığında 2002 Kasım'da net asgari ücret 184,25 lira, aynı ay için açlık sınırı 369 liradır; net asgari ücret açlık sınırının yarısı bile değildir. Bugün ise net asgari ücret açlık sınırının yüzde 78'idir. Daha önceki yıllarda açlık sınırının çok altında kalan net asgari ücretin ilk defa 2019 yılı Ocak ayında açlık sınırının üzerine çıktığı ve müteakip beş yılın 4'ünde de Ocak ayları itibarıyla bu durumun sürdürüldüğü görülmektedir. Tabii ki bununla birlikte yüksek enflasyon ve geçim şartları dikkate alındığında asgari ücretin ve emekli aylıklarının artırılması gerektiği de bir gerçektir.

Sosyal yardımlar alt gelir gruplarında yer alan hane halkları için önemli bir gelir kalemidir ve gelir dağılımında adaletin sağlanması ve yoksulluğun azaltılması açısından kullanılan bir politika aracıdır. Türkiye, en kuşatıcı sosyal yardım ve destek sistemine sahip ülkelerden biridir. 2026 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'na göre sosyal yardımların gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2024 yılında yüzde 1,01 olmuştur. Sosyal yardımlardan faydalanan aile sayısı 4 milyon 574 bin 684'tür. Sosyal yardımlarda etkinliğin artırılması için kamu kurumları, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki bilgi paylaşımının ve Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi, Aile Bilgi Sistemi ve E-Belediye sistemi arasında entegrasyonun artırılması ihtiyacı devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sosyal yardım, istihdam bağlantısı daha da güçlendirilerek yoksul kesimin istihdam edilebilirliğinin artırılması ve üretken duruma getirilmesine yönelik programlara işlerlik kazandırılmalı, çalışabilir durumdaki kişilere yönelik yardımlar ancak belli şartlarla verilmeye devam edilmelidir.

Son olarak, parti olarak bir proje hâline getirdiğimiz asgari refah seviyesinin endeks üzerinden hesaplanması ve belirlenen gelir seviyesine erişene kadar ailelere asgari gelir desteği verilmesi uygulamasının hayata geçirilmesi görüşündeyiz. Uygulama "vatandaşlık temel geliri" "garanti edilmiş gelir" gibi farklı isimlerle birçok ülkede uygulanmaktadır. Mevcut sistemin asgari gelir desteği uygulamasına dönüştürülmesi hâlinde asgari gelir seviyesiyle hane halkı geliri arasındaki fark kadar tutar vatandaşlarımızın banka hesaplarına her ay düzenli yatırılacak, böylelikle hakkaniyete uygun, hak temelli bir sistem yerine getirilecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Bakanlık ve kurumlarımızın 2026 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Kalaycı.

Şimdi de Mustafa Erdem.

Süreniz beş dakika.

Buyurun lütfen.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Azerbaycan yolunda şehit olan askerlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, milletimizin başı sağ olsun diyorum.

Evet, geçen sene "Emekli Yılı"ydı, bu sene de "Aile Yılı" İnanın artık korkuyoruz; seneye gençlik yılı mı olacak, esnaf yılı mı olacak diye düşünüyoruz. Ne yılı ilan ederseniz edin, o ilan ettiğiniz yıl o kesim ayrıca perişan oluyor.

Bakın, Bakanlığın Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı'nda 2024'te 1 milyon 469 bin haneye ulaşılırken 2026'da hedefi 900 bin haneye düşürmüştünüz yani yaklaşık yarım milyon ailenin sosyal destek kapsamı dışına çıkarılmasını öngörmektesiniz. Bu rakam, tasarruf adı altında yüz binlerce yoksul haneye sırtını dönmek anlamına geliyor. Bugün Türkiye'de yoksulluk bir istatistik değil, milyonların yaşam gerçeğidir ancak Aile Bakanlığı bu gerçeği görünmez kılmayı tercih ediyor. Bakanlık 2023'e kadar düzenli olarak yayımladığı Aile Desteği Programı istatistiklerini artık paylaşmıyor; artık istatistik bülteni durduruldu, yoksullukla ilgili veri akışı kesildi. Gerçek ortadan kalktı mı? Hayır, sadece gizlendi. Oysa aynı Bakanlığın 2025 raporlarında 11,8

milyon vatandaşın aşırı yoksulluk sınırında yaşadığı belirtiliyor. Bu rakam yalnızca ekonomik bir tablo değil, bir sosyal yıkım göstergesidir.

Bakanlığın kendi bütçe teklifinde 2026 yılı için yardım yapılan kişi sayısının azaltılacağı açıkça görülüyor. Elektrik desteği alan hane sayısı 4,1 milyondan 2,8 milyona düşürülecek; genel sağlık sigortası prim desteği verilen yurttaş sayısı 9,7 milyondan 8,8 milyona indiriliyor; şartlı nakit transferlerinden yararlanan çocuk sayısı 3,8 milyondan 2,6 milyona düşecek.

Sayın milletvekilleri, bu rakamlar kuru bir sayı değil; bu kesintiler bu kış çocuğuna süt alamayan, elektriğini ödeyemeyen, yaşlı anne babasına ilaç almakta zorlanan milyonlarca yurttaşın hayatına doğrudan dokunacaktır ve üstelik bu kesintiler TÜİK verilerine göre gıda enflasyonunun yüzde 80'i aştığı, açlık sınırının 23 bin liraya dayandığı bir dönemde yapılıyor.

Sayın Bakan, bir ülkenin geleceğini çocuklarının gülümseyip gülümsememesi belirler ama bugün Türkiye'de milyonlarca çocuk yoksulluk içinde büyüyor. Her 3 hane halkının 1'i kötü ve sağlıksız barınma koşullarında yaşarken yüzde 31,3'ü kötü barınma koşullarında yaşamını sürdürmeye çalışıyor.

Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocuk sayısı 2014 yılında 60.029 iken aradan geçen on yılda 2024 yılı sonu itibarıyla 170.317'ye yükselmiş. TÜİK'in Çocuk Sağlığı ve Yoksunluğu 2024 verilerine göre 10 çocukta 4'ü yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında. Yaklaşık her 10 aileden 1'i çocuklarına yeni giysi alamazken her 10 aileden 1'i çocuklarının gün içinde taze meyve ve sebze tüketimini sağlayamaz durumda. Ülkemizdeki 15 yaşındaki öğrencilerin yüzde 20'si yeterli parası olmadığı için haftada en az bir gün hiç yemek yiyememektedir, her 5 çocukta 1'i okula aç gitmektedir.

Sayın Bakan, siz yapamıyorsunuz, sizin iktidarınız yapanları da hapse atıyor. Yarattığınız yoksulluğa bir merhem olmak üzere CHP'li belediyeler sosyal belediyecilik anlayışıyla halka hizmet ediyor, yurdun dört bir yanında halk lokantaları açıyor; öğrencisi, emeklisi, işçisi hiç olmasa bir öğün karnını doyuruyor. Sadece İstanbul Büyükşehir Belediyesi sosyal destek amaçlı nakdi destek verilen hane sayısını 1 milyon 30 bin 817'e ulaştırmış, yine, 122.808 adet aile destek paketi, 89.771 adet anne bebek paketi, 70.793 adet eğitime destek paketi dağıtmış, 8.472 adet emekliye pazar desteği verilmiş; bunlar uzayıp gidiyor. İşte bu iktidar kendi yarattığı sorunlara CHP'li belediyelerin çözüm olma çabasından maalesef korkuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Bakanlık 83 bine yakın çocuğa kreş ve gündüz bakımevi desteği hizmeti verdiğini ifade ediyor.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Süre ekliyorum, bir saniye.

Buyurun.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Türkiye'de kreş çağında yaklaşık 9,3 milyon çocuk bulunuyor fakat bu kadar az kreş hizmeti olan bir ülkede Bakan Göktaş daha çok kreş açmak yerine çocukları komşu annelere teslim etmek üzere dahiyane fikirler geliştiriyor fakat bizim belediyelerimiz kreş yapıyor, onları kapatmak için türlü yollar arıyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, Aile Bakanlığı bütçesinin bir başka acı gerçeği, kadın politikalarına ayrılan payın azalmasıdır. 2026 bütçesinde "Kadının Güçlendirilmesi" başlığı altında ayrılan kaynak toplam bütçenin yalnızca yüzde 4'ü civarındadır. Kadına yönelik şiddetle ilişkin durum ortadayken sığınmaevleri, danışma merkezleri, istihdam projeleri için ayrılan kaynaklar artmak yerine azalmaktadır. 2024 yılında 174 olarak konulmuş sığınmaevi hedefinin 2026'da 151 olarak güncellendiğini görüyoruz. Kadınların yaşadıkları şiddet giderek artmakta ve ülkenin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Erdem.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Bir dakika vermediniz mi?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sürenizi uzattım, hatta bir dakikadan daha fazla oldu.

Teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

Evet, şimdi de söz sırası Sayın Veli Ağbaba'nın.

Buyurunuz lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, tekrar, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

6 Ekimde Malatya'nın Battalgazi ilçesinde 84 yaşındaki Türkan Aygün evinde ölü bulundu. 10 Ekimde yine Malatya Battalgazi'de 82 yaşındaki Mehmet Dağlı evinde ölü bulundu. 15 Ekimde Malatya'da 85 yaşındaki Sultan Altaş evinde ölü bulundu. 25 Ekimde Battalgazi Hasan Varol Mahallesi'nde yalnız yaşayan 78 yaşındaki Mehmet Hanifi Çalıkuşu yakınları tarafından evinde ölü bulundu. Malatya'da sadece bir ay içinde yalnız yaşayan 4 kişi evlerinde ölü bulundu. Ne komşu fark etti ne bir yakını aradı, kimsenin kapı çalmadığı bu evlerde sessizce hayatlar sönüp gitti.

Bu konuyu neden aktardım Sayın Bakan, onu izah edeyim. Malatya'da kimsesiz veya aileleriyle birlikte yaşayamayan yaşlı insanların bakımlarını üstlenecek bir huzurevimiz artık yok. Malatya'daki huzurevi depremde ağır hasar alınca yıkıldı, huzurevindeki yaşlılar Antalya'ya gönderildi ancak bin gün geçmesine rağmen ne huzurevi yapıldı ne de başka şehirlere gönderilen yaşlılarımız memleketlerine dönebildi. Dolayısıyla, bakın, çok hızlı bir şekilde Malatya'da bir huzurevinin yapılması lazım. Malatya'da depremde hasar alan, yıkılan huzurevinin yerine Yeşilyurt ilçesinde sosyal hizmet kampüsü inşa edileceği, bu kampüs içinde 150 kişilik huzurevi yapılacağı belirtildi ancak o konuda bir gelişme yok. 150 kişilik huzurevinin de yeterli olmadığını size burada söylemek isterim.

Malatya'nın maalesef birçok meselesi var, birçok sorunu var. Bir meselemiz de bütün her bütçede dile getiriyorum, depremden hemen sonra Sayın Süleyman Soylu'nun açıklamasıyla birlikte insanlar eşya yardımı almak için günlerce sırada beklediler ancak eşya yardımı verilmedi. Maliyenin önünde çadırlar kuruldu, sıralar beklendi, insanlar ağır hasarlı binalardaki eşyalarını çıkarmadan binalar yıkıldı ama hâlâ eşya yardımı verilebilmiş değil. Malatya'da tabii konteynerlerde çok problem vardı, şimdi konteynerler yavaş yavaş boşaltılmaya başlandı. Hem şu dönemde yapılan, TOKİ'nin yapmış olduğu konutlarda Yeşilyurt bölgesinde ve Orduzu bölgesinde kadınların zaman geçirebileceği, sosyalleşebileceği hiçbir ortam yok, zaten market yok, satan bakkal falan yok ama bunu da sizin lütfen, dikkatlerinize sunuyorum. Bizim erkeklerimiz konteynerde de olsa başka evlerde de olsa

minibüse biniyor, dolmuşa biliniyor, çarşıda çay ocağında, kahvehanede vaktini geçiriyor ama kadınların böyle bir şey yapma imkânı maalesef yok; bunu da dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Şimdi, geçen yıl "Emekli Yılı" ilan edilmiş, bu yıl da emekliye maalesef ölmeden kabir azabı yaşattınız. Şimdi "Aile Yılı" ilan ettiniz, başında da söyleyeyim, ailelerin durumu hiç iyi değil. Size birkaç rakamdan bahsetmek istiyorum: Şu anda 22 milyon 206 bin çocuk var, bu çocukların yüzde 9,4'ünün evde çalışan ebeveyni yok yani ailesinde çalışan olmayan 2 milyon 87 bin çocuk var. Bu çocuklar sosyal yardım olmadan anne ve babalarıyla birlikte açlıktan ölecek.

Şimdi, diyorsunuz ki "3 çocuk" bence de 3 çocuk önemli hatta 5 çocuk önemli. Şimdi Cumhurbaşkanı "5 çocuk" demeye başladı. İlginç gelecek ama bu 5 çocuk meselesini ben destekliyorum şahsen. Bakın, değerli arkadaşlar, bizim bir beka meselemiz varsa bu çocuk doğum oranlarımızın düşük olması. Burada sessiz ama derin bir mesele, hep birlikte konuşmalıyız, iktidarı ve muhalefetiyle birlikte konuşmalıyız. Türkiye'nin yarınları nasıl şekillenecek? Konumuz düşük doğum oranları. Bazıları bunu sadece "Ailelerin tercihiyle değişti." diye anlatmak istiyor, sanki mesele doğanın akışıymış gibi, sanki her şey normalmiş gibi. Hayır efendim, mesele tercih meselesi değil mesele koşulların zorlamasıdır. "Gençler, kadınlar, aileler çocuk yapmak istemiyor." diye değil çocuk yapmaya korkuyor insanlar çünkü bu ülkede gelecek güvencesiz çünkü bu ülkenin geçim kaygısı var, gençlerin hayalleri geçmişte kaldı çünkü bu ülkede çocuk sahibi olmak aileyi bırakın, bazen akrabaya bile yük oluyor.

Bakın, değerli arkadaşlar, bugün dünyaya baktığımızda iki farklı tablo görürsünüz. Bir tarafta Latin Amerika ülkeleri, Doğu Avrupa ülkeleri, eski komünist coğrafyalar, hepsinde doğum oranları düşüyor çünkü ekonomik güvensizlik var, sosyal devlet zayıf, aileler yalnız ama öbür tarafta, bakıyorsunuz, sosyal koruma harcamalarının yüksek olduğu yerlerde insanlar rahat çocuk yapabiliyorlar. Maalesef, başka ülkeler çocuk yapmaktan korkmuyor, orada kreş yük değil, devlet hizmeti var çünkü orada kadın işsiz kalırsa aile işsiz kalmış sayılmıyor çünkü orada devlet aileyi yalnız bırakmıyor. Ne görüyoruz? Sosyal devlet güçlüyse doğum oranı düşmüyor. Yani mesele sadece kültür değil, ahlak değil, aile yapısı değil; mesele güvencedir, sosyal devlettir.

Bakın arkadaşlar, sizlere soruyorum: Çalışanların yüzde 50'sine yakınının asgari ücret aldığı bir ülkede kiralarda ne durumda, kreş fiyatları ne durumda, okul masrafları ne durumda, gençlerin iş bulma umudu ne durumda, kadınların istihdam güvencesi ne durumda diye bir bakmak lazım. Bu ülkede gençler yuva kurmayı düşünüyor ama daha yuva kuracak ev bulamıyor. Bu ülkede bir anne doğum iznine ayrılıyor ama dönünce "İşim kalacak mı?" diye kaygı duyuyor. Bu ülkede kreşe, bakıcıya bir asgari ücret yetmiyor. Şimdi, bu ortamda çocuk nasıl yapsın, hangi ortamda yapsın? Evet, rakamlar, doğurganlık hızımız 1,4'e düşmüş durumda; bu, nüfusun kendini yenileme seviyesinin çok altında. Ama daha açığı şu: Halk kendini suçlu hissetmiyor; ülkeyi yönetenleri, devleti suçlu hissediyor.

Geçen gün Malatya'da yaşadığım bir olayı anlatayım: Birisi mühendis, birisi sosyal hizmetler gibi bir üniversite bitirmiş, yüksek lisans yapmış, 1 çocukları olan bir çift var. Benim de hep esprimdir, çok güzel çocuk görürsem "Böyle çocuk yapabiliyorsanız 5 çocuk niye yapmıyorsunuz?" diyorum. Dedi ki "Ya, ev yok, ücret düşük, ikimiz de asgari ücretle geçiniyoruz." 1 çocuk yapabilmişler. Yani bu söz sosyoloji kitaplarından çıkmış bir analiz değil tamamen yaşanmış bir analiz; Türkiye'nin durumu bu. Bu söz bu ülkenin gerçeği ve biz burada görevliyiz, biz burada milletin sesini taşımak için oturuyoruz.

O hâlde ne yapacağız değerli arkadaşlar? Yapacaklarımızı da söyleyelim: Her mahalleye ücretsiz, nitelikli kreş açacağız. Kreş devlet okuludur, kreş lüks değil haktır. Çalışan annelerin iş güvencesini garanti altına alacağız. Kadın anne olduğu için işini kaybetmeyecek, çocuk desteklerini koşullu değil hak temelinde vereceğiz. Yardım değil sosyal hak... Gençlere ve yeni evlenenlere sosyal konut politikası uygulayacağız. Herkesin ulaşabileceği kiralık konutlar olacak. Devlet aileyi desteklerse aile geleceğe güvenle bakar, aile güven duyarsa çocuk doğar. Hamasi nutuklarla kürsüden öğüt vererek, aile değerlerini hatırlatarak olmaz. İnsanlar çocuklarına iyi bir gelecek sağlayabileceklerine inanmazsa çocuk yapmaz.

Şimdi, buradan sizlere sesleniyorum: Bir yandan emekliyi yoksullaştıracaksınız, bir yandan işçiyi enflasyona ezdireceksiniz, bir yandan kiralarda denetleyemeyeceksiniz, bir yandan kreşleri özel sektöre bırakacaksınız. Sonra da çıkıp diyeceksiniz ki "Çocuk niye yapılmıyor, niye doğmuyor?" İşte cevabı burada, insanlar geçinemiyor, insanlar güvende hissetmiyor.

Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak şunu söylüyoruz: Türkiye'nin geleceği güçlü olacaksa bu geleceği gençler kuracak, gençler aile kuracak, yuva kuracak, çocuk büyütecek ama bunun yolu bağırmaktan değil güven vermekten geçiyor. Türkiye'nin ihtiyacı daha çok kreş, daha çok sosyal konut, daha çok ücretsiz eğitim, daha çok sosyal devlet. Bunu yapmak mümkün, Türkiye'nin kaynakları var, yeter ki tercihlerimizi doğru kullanabilelim.

Şimdi, bakın, değerli arkadaşlar, 2003 yılında evlenme sayısı 544 bin; 2025'te 567 bin. 2003'te boşanma sayısı 91 bin, şimdi 173 bin. Doğum sayılarına baktığımız zaman da aynı şekilde, 2002'de 1 milyon 323 bin kişi doğmuş, şu anda 937 bin kişi doğmuş. Kaba doğum oranı 2,38 iken 1,40'lara düşmüş. Tekrar ifade edelim; bu, maalesef, memleketin en büyük temel meselelerinden biri. Bunu da çok siyasileştirmek lazım yani bu çocuk meselesini sadece Recep Tayyip Erdoğan'a söyletirsenez bizim seçmenler inat ediyor Recep Tayyip Erdoğan'a karşı çocuk yapmamak için, muhalefeti de bu konuda birleştirmek lazım; bu, bir millî mesele, ulusal bir mesele.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sen söyle Sayın Vekilim, seni dinlerler.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Vallahi öyle.

Şimdi, bak, bu TOGG'u da aynı şekilde yaptılar, sanki bir siyasi partinin aracıymış gibi bir kesim TOGG almıyor, TOGG bizim millî ürünüdür.

Ya, 3 çocuk meselesi sadece Recep Tayyip Erdoğan'ın meselesi değil. Recep Tayyip Erdoğan söyleyince, siz söyleyince, Orhan Yegin söyleyince bizinkiler inat ediyor, yapmıyor.

ORHAN YEGIN (Ankara) - TOGG'un millî olduğunu bugün söylüyorsunuz, dün İtalyandı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayır, ben hiç öyle bir şey demedim, hiç öyle bir şey deme.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, sosyal koruma harcamaları... Sayın Bakan, gerçi siz Belçika doğumlusunuz ama sosyal koruma harcamaları Baki Ersoy'u da Mustafa Kalaycı'yı da Orhan Yegin'i de Veli Ağbaba'yı da burada oturtan önemli bir mekanizmadır çünkü o sosyal koruma harcamaları olunca sevgili Baki Ersoy da Mustafa Ağabey de Orhan Yegin de fırsat eşitliğinden

yararlanarak milletvekili oluyorlar, siz de aynı şekilde. Maalesef, sosyal koruma harcamalarımız yüzde 9,94. Siz Avrupa'yı iyi biliyorsunuz, çok da sık geziyorsunuz, Fransa'da yüzde 33, Finlandiya'da yüzde 31, Avusturya'da yüzde 30, Almanya'da yüzde 30, Danimarka'da yüzde 30. Sosyal koruma harcamalarını artırmadığımız sürece bu memlekette fakir fukara çocuklarının bir yere gelmesi mümkün değil.

Sürem var değil mi daha Sayın Başkanım? Bak ne güzel konuşuyorum.

Yine, Bakanlık verilerine göre -biraz da sosyal yardımlara girelim- 2012 yılında 2 milyon 170 bin 614 kişi sosyal yardım alırken 2024'te bu rakam 3 milyon 537 bine yükselmiş. Nüfuslarımızla karşılaştırdığımız, baktığımız zaman nüfus on iki yılda yüzde 12 artarken sosyal yardıma muhtaç hane sayısı yüzde 63 olmuş. Bunların, bu rakamların da önemli olduğunu düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sürenizi uzatıyorum.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Değerli arkadaşlar, çocuk yoksulluğunu bize değil TÜİK verilerine göre size anlatayım: 15 yaş ve daha küçük yaşlarda her 100 çocukta 71'i yeni giysi alamıyor, her 100 çocukta 72'sinin ikinci ayakkabısı yok, her 100 çocukta 77'si günde en az bir kez taze sebze ve meyve alamıyor, her 100 çocukta 63'ü bir kez et ve tavuk yiyemiyor -bunlar TÜİK rakamları- her 100 çocukta 76'sı yaşına uygun kitap alamıyor, her 100 çocukta 77'si bisiklete ve patene binemiyor. Bu rakamları daha çok uzatabiliriz. Maalesef, bunlar hepimizin sorunu ve bu sorunların çözülmesi lazım. 14 milyon düzenli et, balık, tavuk yiyemiyor; bedenlerinin de beyinlerinin de gelişmesi mümkün olmuyor. Hakikaten çok önemli değerli arkadaşlar. Bu harcamaların buraya gitmesi lazım, bu harcamaların daha çok bu alanlara yayılması lazım.

Bakın, sosyal yardımlarla ilgili birkaç şey daha ilave edeyim: Yine, 65 yaş maaşları var, biliyorsunuz. Haberinizi var mı 65 yaş maaşlarından? Ne kadar alıyorlar? 65 yaşın üzeri 4.664 lira alıyor. 4.664 liranın ne anlama geldiğini biliyor musun? Bir palto alamaz, bir ceket alamaz 65 yaş üstü biri.

CAVİT ARI (Antalya) - Üç aylık mı? Üç aydan üç aya da olabilir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Aylık ya, hadi 5 bin olsun.

Dolayısıyla, maalesef, memlekette dert çok, sorun çok; bu sorunların çözülmesi lazım ama böyle nutuk atarak, karşıyı suçlayarak bir mesele de çözülüyor. Bazı meselelerin millî mesele olması lazım, ulusal mesele olması lazım. Bu çocuk politikasıyla ilgili, çağırın siyasi parti liderlerini ya da ilgilileri, sizdeki sorumluyu, bizde gölge bakan var, MHP'de başka bir şey var, DEM'de, İYİ Parti'de var; bunları çağırın, hep beraber konuşup bir politika belirleyin. Hakikaten diyorum, bunu bir siyasi mesele yaparsanız bu mesele çözülüyor.

Bu konuyu da hepinizin dikkatine sunuyor, bütçenizin hayırlı olmasını tekrar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Ağbaba.

Şimdi de özel bir durumu sebebiyle, Komisyon üyesi olmayan Sayın Zeynep Oduncu'ya söz vermek istiyorum.

Sayın Oduncu, hazırsanız eğer sözü size vereceğim. İnşallah, Rabb'im sağlıkla, sıhhatle evladınıza kavuşmayı nasip eylesin.

Buyurun lütfen.

ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ (Batman) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; öncelikle teşekkür ediyorum.

Bugün Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz ancak bu bütçeyi tartışırken kadınların yaşam hakkını doğrudan etkileyen, kadınların kazanımlarını gasbenden kayyum rejiminden söz etmeden bütçeyi değerlendiremeyiz diye düşünüyorum. Çünkü kayyum uygulamaları sadece yönetsel bir müdahale değildir, kayyum halk iradesine olduğu kadar kadınların yıllar süren mücadelesine, emeğine ve toplumsal kazanımlarına yöneltilmiş sistematik bir saldırdır.

Bakın, seçimlerin üzerinden henüz iki yıl bile geçmemişken 10'u bizim belediyemiz olmak üzere toplam 13 belediyeye kayyum atandı. Batman'da, Diyarbakır'da, Mardin'de, Van'da kadınların yıllarca süren mücadelesiyle kurulan kadın merkezleri, sığınmaevleri, dayanışma hakları ve cinsiyet eşitliği birimleri kayyumlar eliyle işlevsiz hâle getirildi. Kadınlar için umut olan, şiddetle mücadelede dayanak olan bu kurumlar, yerlerine atanan kayyumlar tarafından maalesef kapatıldı.

Sayın Bakan, Bakanlığınız bu sürecin neresinde durdu? Kayyum atamaları, evet, siyasal bir şey oldu ama kadın kazanımlarına saldırının neresinde durdunuz ya da bununla ilgili neler yaptınız; gerçekten çok merak ediyorum.

Şimdi, şunu söyleyelim: Öncelikle, birkaç örnek vermek istiyorum. Batman Belediyesine atanan kayyum Ekrem Canalp, bir erkek psikoloğu Kadın Müdürlüğü'nün koordinatörü olarak görevlendirdi. "Kadın Spor Merkezi"nin Kürtçe tabelasını indirdi, yerine kadını çıkaran, Kürtçeyi yok sayan "Batman Belediyesi Spor Kompleksi"ni yerleştirdi. Yine, aynı kayyum, Kadın ve Aile Hizmetler Müdürü Esen Tunç hakkında şikâyetle bulunan kadın Sosyolog Rojin Akat'ı tuvalet temizliğiyle cezalandırdı. Bunlarla ilgili bizim size başvurularımız da vardı, bunlarla ilgili öneriler de verdik.

Kayyum atanan her yerde benzer tabloları gördük. Van'da kayyum yönetimi Şiddetle Mücadele Müdürlüğü'nü işlevsizleştirdi. Kadın kütüphanesi projesi iptal edildi, kadınların kullanımına açık olan gemiyi yeniden protokol gemisine dönüştürdü. Edremit'teki Şamiram Kadın Yaşam Merkezine tahliye kararı gönderdi. Akdeniz Belediyesinde Kadın Politikaları Müdürlüğü'nü lağvetti, Müdür Mutlu Aymaz ve kadın çalışanlar temizlik işine sürüldü. Yine bir erkek tarafından atandı bunlar. Kadınların el emeğiyle kurduğu İŞTAR Kadın Dayanışma Merkezinin tabelası indirildi, merkez kapatıldı. Siirt Belediyesine atanan kayyum Türkçe ve Arapça yazılmış "...<sup>2</sup> sloganlarını "...<sup>3</sup> Mahsa Amini'nin resimlerini duvarlardan sildirdi.

2016'dan bu yana kayyumların ilk hedefi, kadınların siyasal alandaki en büyük kazanımlarından biri olan eş başkanlık sistemi olmuştur. Eş başkanlık modeli, kadınların uzun soluklu mücadelesinin sonucunda hayata geçirilen, siyasette eşit temsiliyeti

2. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

3. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

mümkün kılan bir demokratik kazanımdır. Bu model sadece Türkiye'de değil, dünyada da örnek gösterilen bir modeldir ancak erkek egemen zihniyet bu kazanımı hedef almış, kriminalize etmiş, kayyum rejimiyle yok etmeye çalışmıştır.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın önümüze koyduğu bu bütçede de kadınların iradesini güçlendiren değil, onları aile kavramı içine hapseden, özneleştirilen bir bütçedir. Kadınları koruyacak mekanizmalar yerine, onları sessizliğe mahkûm eden bir anlayış hâkim maalesef. Oysa yapılması gereken, halkın iradesinin açığa çıktığı her yerde bu iradeyi güçlendirmek, yerelden genele kadınların ortak taleplerini, ihtiyaçlarını esas alan bir bütçe oluşturmaktır. Bunun için tarihî bir fırsat önümüzde duruyor. Barış ve demokratik toplum süreci Bakanlık olarak sizler için de tarihî bir fırsatı sunuyor bence. Bu süreç halkların bir arada, eşit, özgür bir yaşam kurma umudunu büyümeyi hedefliyor. Ancak unutulmamalıdır ki barış yalnızca silahların susması değildir. Eğer gerçekten barıştan, demokratik toplumdaki söz ediyorsak bu sürecin en temel gerekliliği kayyum rejiminden dönmek gerekiyor. Kayyum uygulamaları sürdüğü sürece ne demokrasiden ne barıştan söz edebiliriz çünkü halkın iradesine el koyarak, seçilmişleri görevden alarak, kadınların öz örgütlülüğünü dağıtarak barış inşa edilemez diyorum. O yüzden, sırt döndüğünüz, sessiz kaldığınız kayyum rejimi ve uygulamalarına karşı sizin de sesinizi yükseltmenizi bekliyoruz çünkü kayyum rejimi gerçekten de ilk önce kadınların bütün kazanımlarına yöneliyor ve burada Bakanlığınız gerçekten sessiz kalıyor.

Bu anlamda, Sayın Bakanımıza buradan bir daha seslenmek istiyoruz: Kayyum rejimi uygulamalarından derhâl vazgeçilsin. Kayyumların olduğu her yerde kadınlara yönelik sistematik bir şekilde yapılan baskıların da bir an önce son bulmasını istiyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Oduncu.

Şimdi de söz talebinde bulunan Komisyon üyemiz Orhan Yegin konuşacak.

Buyurunuz lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanımızı, burada bulunan bütün misafirleri ve salonda bulunan herkesi ben de saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Veli Ağbaba "Sorunlar var, sorunlar karşımıza çıkıyor sürekli; bu sorunları aşmak lazım." dedi. Kurulduğumuz günden bugüne sorunları aşıyor geliyor. Sorunların üzerine gide gide, çöze çöze geliyor ama sorunlar da yerinde durmuyor, her dönemin, her zamanın, her kuşağın kendine göre farklı sorunları, farklı problemleri de büyüyerek karşımıza yeni bir sorun olarak veya yeni bir çözüm arayışı gerektiren alan olarak karşımıza çıkıyor.

Şimdi, kurulduğumuz günden bugüne, Allah'a sonsuz şükürler olsun, AK PARTİ iktidarlarından önce kurulmuş, vakıf eliyle yapılan sosyal yardımlar var, dört beş başlıkta yapılan yardımlar. Bugün çok daha farklı başlıklar altında, devletin vatandaşına verdiği ehemmiyeti, hassasiyeti artırarak, bunları çeşitlendirerek, kapsamını çok daha fazla genişleterek bir sosyal yardım düzeni oluşturulmuş. Dünyada takdir gören, başka ülkelerden Türkiye'ye gelip "Ya, bu sistemi nasıl kurdunuz, nasıl işletiyorsunuz? Bunun takibini nasıl yapıyorsunuz? Bunun doğruluğunu bu kadar büyük oranda nasıl başarabiliyorsunuz?" diye eğitimler alıp kendi ülkelerinde bunu uygulamak isteyen bir dünya var ama biz burada kendi arkadaşlarımıza uyguladığımız bu sistemi beğendiremediğimiz gibi, üzerine dünyanın da lafını edebilecek cümleleri kurabiliyorlar.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Nasıl yani? Şimdi söylemeyeyim diye kendimi zor tutuyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi "Sosyal yardımlar bir hak değil, bir lütuf olarak veriliyor sizin düzeninizde." "Sosyal yardım değil, siyasi yardım sizinki." "Hükûmet yoksulluğu çözmek yerine, yönetip istismar etmek istiyor." "Sosyal yardımlar keyfi veriliyor." O kadar yanlış ve yanıltıcı yorumlar ki bunlar, gerçekten say say bitmez; daha çok sayabileceğimiz, sizin ağzınızdan dökülen cümleler var.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Bize söylenenleri aktarıyoruz.

ASU KAYA (Osmaniye) - Gerçekler, gerçekler...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu sosyal yardımlar mevzu olduğunda ilk başta "makarnacılık" kavramını üretmişsiniz, sosyal yardım alanlara "makarnacılar" diye hakaret edilen dönemlere tanık olmuştuk.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, bunu kim söylüyor, Allah aşkına kim söylüyor?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Öyle bir hakaret yok zaten.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Biz söylemedik, siz söylüyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sonra "Hak etmeyene veriliyor. Bir sürü yandaşlarına bu sosyal yardımları veriyorlar." diye bir döneme geçiş yapmıştınız.

ASU KAYA (Osmaniye) - Osmaniye'de belediye seçimlerinde AFAD yardım kolileri dağıttınız, ben suçüstü yakaladım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sonra bir ara "Bunlar yetmez, daha fazla başlıkta vermek lazım." diye güzel, daha böyle yön verici cümleler de duymaya başlamıştı ki şimdi yavaş yavaş eski cümlelere geri dönülüyor.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Paya göre yardım...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, "Sosyal yardımları keyfi dağıtıyorsunuz." diyorsunuz. Bakın, sosyal yardımlarda vakıfların mütevellî heyetleri vardır. O heyetlerdeki üyelerin arasında belediye başkanları...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Niye, Bakanın ağzı yok mu, sen cevap veriyorsun? Sen de siyasi partisin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...sivil toplum kuruluşlarının ve kamunun temsilcileri vardır ve bunların oluşturduğu heyet kime sosyal yardım dağıtılacağıyla ilgili kararı veren, belirleyen heyetlerdir.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bugüne kadar mütevellî heyetlerinin kaç tane belirledi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - İnceleme yapmadan "Sosyal yardımlar veriliyor, keyfi veriliyor." diyorsunuz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, vermeyelim mi?

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Niye vakıflar veriyor, bakanlıklar var.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Fakat vakıflarımız ev ev dolaşarak hangi hanenin durumu nedir, hangi hanenin neye ihtiyacı vardır, buna bakarak bu sosyal yardımları veriyorlar.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Adaletli gelir dağılımı yapın, sosyal yardım vermeye gerek kalmaz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin belediyelerinizin verdiği sosyal yardımlar gibi tanıdığımıza, eşimize dostumuza verdiğimiziz...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onu geç, onu geç. 2019'da ne propagandası yaptın? "CHP gelirse sosyal yardımları kesecek." CHP geldi, sosyal yardımlar tam 5 kat arttı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...evi barkı olan, birden fazla üzerine tapu olan insanlara verilen sosyal yardım gibi değil bizim sosyal yardım sistemimiz Sayın Ağbaba, incele göreceksin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tabii!

ASU KAYA (Osmaniye) - Osmaniye Belediyesi seçimlerinde niye AFAD kolilerini dağıttınız?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz mahalle temsilcileriyle yardım dağıtmıyoruz Orhan Bey!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, çalışan annelerin veya çalışmayan annelerin çocuklarını bir yere gönderip "Okul öncesi bir eğitim alsın." beklentisi var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Mahalle temsilcisi, kaymakam beraber sosyal yardım dağıtıyorlar!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sizin bir AKP adayınız verilecek listeleri yayınladı yanlışlıkla WhatsApp grubunda!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kimi çalıştığı için ihtiyaç, kimi çocuğu sosyalleşsin istiyor, bir beklenti var. Kiminin uzak mesafe gitme imkânı yok, kiminin var, farklı talepler var, farklı istekler var. Bakanlıklara, Millî Eğitim Bakanlığına, Aile Bakanlığına, biz vekillere, sizlere farklı modellerde insanlar çocuklarını gönderip bir böyle kreş veya kreş benzeri eğitimler almak istediğine dönük farklı talepler var. Kreşler yapılıyor, çoğaltılıyor bunların sayıları ama Bakanlık bir de "komşu anne" diye bir proje yapmaktan bahsetmiş.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Saçmalığın önde gideni!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bugün komşu annelere çocuk emanet etmeyi "akıl dışı bir proje" olarak tanımlayanlarınız oldu.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sen verebilir misin çocuğunu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Senin eşin hanımefendi komşunun çocuğuna bakar mı Allah aşkına?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Var kardeşim. Yani var ki çıkıyor, göreceksin; var ki çıkıyor, göreceksin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Senin eşin bakar mı?

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Bu kadar çocuğa taciz, tecavüzün olduğu bir yerde kim kime verebilir çocuğunu?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla toplumdan gelen bu farklı talepleri karşılamaya dönük yapılan çeşitlendirmelere "akıl dışı" mantığıyla bakmak aslında biraz da toplumdaki bu farklı taleplere karşı kulaklarımızı tıkamış olmak, kopuk olmuş olmak anlamına geliyor.

Şimdi, birisi diyor ki: "Çocuğu emanet edeceğimiz kreş desteği verin." Veriliyor, kreş desteği veriliyor.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Yetersiz, çok yetersiz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir başkası çıkıyor "Kardeşim, üniversite yapacağınıza kreş yapın." diyor. Yahu, kardeşim, üniversite de yapıyoruz, kreş de yapıyoruz, biz hepsini önemsiyoruz, birini birine tercih etmiyoruz.

ASU KAYA (Osmaniye) - Sıla bebek komşu evinde öldürülmedi mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Birini birinden üstün görmek için onu iptal etmek, yok etmek gibi bir düşüncemiz yok, hepsini bir arada yapmaya çalışıyoruz.

Şimdi, "Kadın bedeni sayenizde güvencesiz." diyorlar, "Kadınların kanı ellerinizde." diyorlar.

ASU KAYA (Osmaniye) - Evet, dedim, öyle!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hadi, şunu anlarım: "Siz 'konukevi' diyorsunuz, Sayın Bakanın tanımı yanlış, biz 'sığınak' diyoruz buna, doğrusu bu." diyenler oldu.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Sığınmaevi...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu bir tanım arayışdır, size göre o tanım doğrudur, bize göre bu tanım doğrudur.

ASU KAYA (Osmaniye) - Misafir olmuyorlar orada, korunmak için sığınıyorlar oraya!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - "Sığınak" değil, "sığınmaevi."

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sığınak afet döneminde olur, afet!

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Hangi kavram daha doğru?" tartışması anlaşılabilir ama "Kadını duvarların arasına tıkmakla koruyabileceğinizi mi sanıyorsunuz?" cümlesi, bu ne demek ya? Böyle bir ihtiyaç doğmuşsa, kadın sığınmaevine alınıyorsa, kendisine yönelecek tehditlerden korunmaya çalışıyorsa bu cümle ne demek ya, bu cümleyi nasıl kurarsınız ya, böyle bir şey olabilir mi? Böyle bir ihtiyaç görüldüğünde arkadaşlar bu yapılır.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Pardon, anlayamadık, cümleyi tekrarlar mısınız.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Anlayamadık, cümleyi bir daha söyle.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, "adından 'kadın'ın çıkarıldığı, kadının erkek üzerinden tanımlandığı yaklaşımın iktidarı, bakanlığı" deniliyor. "Aile cümlesi altında erkeğin otoritesinin tescil edildiği, ataerkil politikalarınızla utanmadan bir de aile yılı ilan ediyorsunuz." dediler.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bakan Yardımcılığına mı adaysınız, bunun cevabını siz niye veriyorsunuz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Nedir arkadaşlar sizin bu aileyle, sizin aileyle derdiniz ne, aileyle derdiniz ne sizin?

ASU KAYA (Osmaniye) - Bizim derdimiz yok, siz aileleri yok ettiniz!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Bizim derdimiz yok, siz yok ettiniz, siz! Siz aileleri yok ettiniz, perişan ettiniz!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Arkadaşlar, lütfen hatibe müdahale etmeyelim.

ASU KAYA (Osmaniye) - Aileleri yok ettiniz, yok ettiniz!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Böyle bir usul yok, böyle bir usul yok!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Lütfen... Sayın Kaya, lütfen oturun.

(CHP ve DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Arkadaşlar... Arkadaşlar... Değerli milletvekilleri, lütfen sükûneti tesis edelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizler bireyin özgürlüğünün aileden bağımsız olmakla mümkün olacağını, hatta özgürlüğün oradan, bizatihi oradan başlayacağını düşünüyorsunuz; bu çok yanlış bir düşünce.

Siz LGBTI'yi bayraklaştırarak, siz yalnız yaşamayı maharet gibi anlatarak annenin, ablanın, babanın, babaannenin, kardeşin, anneannenin...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Hiç ağzımızdan çıkmadı! Hiç ağzımızdan çıkmadı! Tek sığınağınız bu zaten!

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...o bir olmanın, büyüten, koruyan, öğreten, yetiştiren, kollayan sığınağından, o beraber olmanın bağıni kesmeye dönük tutumunuzdan vazgeçin arkadaşlar.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Bu iktidarda 1+1'ler çoğaldı, stüdyo daireler çoğaldı! Çoğaltmayın 1+1'leri!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aileye olan düşmanlığınızla dilediğiniz kadar yalnız, sanal ve tatsız bir özgürlük peşinde koşup onu anlatın, savunun, yaşayın, o sizin bileceğiniz iş.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Küçücük çocuklara kiraya veriliyor bu evler!

ASU KAYA (Osmaniye) - Yirmi üç yıldır iktidarda olan sizsiniz! Siz yapıyorsunuz bunları!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Bu evleri kiraya veriyorsunuz 23 yaşındaki çocuğa!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama biz ailenin önemini yaşamaya, anlatmaya ve yaşatmaya gayret edeceğiz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yalnız, Orhan Bey, bu dediklerinizi biz yapmıyoruz!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Biz de biliyoruz, vatandaş da biliyor, merak etmeyin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, "Diyanet eliyle verilen hutbelerle kadının hedef alındığı bir ülkede neden sessiz kalıyorsunuz?" Ya, bir de sizin bu Diyanetle derdiniz ne, bir de onu bir anlayalım. Ne bu derdiniz?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Ya, ne derdimiz olacak? Diyanetin başındakiyle derdimiz var!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, ne alakası var?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Nedir bu milletin değerleriyle, inancıyla probleminiz, nedir arkadaşlar?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Onların Atatürk'le derdi ne, Atatürk'le?

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Miras hakkında Diyanetin tavrı bile sizin cinsiyetçi politikanızın eseri." dedi burada bir arkadaş.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Diyaneti açan Cumhuriyet Halk Partisi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne demiş Diyanet hutbesinde? Diyor ki: "Günümüzde aile içi sorunların artmasına, kardeşler ve akrabalar arasında dargınlıkların girmesine -kıymetli Müslümanlar diye başlıyor tabii- kavgaların ortaya çıkmasına miras paylaşımında yapılan haksızlıklar da gelmektedir."

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Bey, Diyanetin Atatürk'le derdi ne? Diyanetin Atatürk'le derdi ne?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, lütfen...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Atatürk'le olan derdiniz ne?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Devam ediyor bak: "Kız çocuklarına haklarını tam vermemek, evlendikleri için onları mirastan mahrum bırakmak, hiçbir varisin istemediği değersiz mülk ve arazileri onlara layık görmek apaçık bir zulümdür, ağır bir vebaldir, büyük bir günahıdır." diyor. Ne diyorsunuz siz ya?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Kim diyor onu pardon? Kim diyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz ne diyorsunuz arkadaşlar?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Kim diyor, kim diyor? Genellemeyi bırak, kim diyor?

ASU KAYA (Osmaniye) - Ali Erbaş'ın söylediklerine bak! İşine gelenleri söylüyorsun sen!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin bu Diyanetle derdiniz ne? Bak, sizin bu Diyanetle alıp veremediğiniz ne?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Kim diyor, kim diyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başka bir hutbesi: "Kul hakkı ateşten gömlektir." diye bir hutbe veriyor, bak, orada nelere giriyor? Cinayetlere giriyor, kadın cinayetlerine de bir atıf var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ne alakası var şu anda?

ASU KAYA (Osmaniye) - İyi ki sonunda "kadın cinayetleri" diyebildiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Kim bir mümini kasten öldürürse cezası içinde ebedî kalacağı cehennemdir." diyor.

ASU KAYA (Osmaniye) - Sizin milletvekiliniz "Yok." diyordu, "Kadın cinayeti yok." diyordu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Allah ona gazap etmiş, onu lanetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır." diyor. Adam kayırmanın, çalışana ücretini tam ve zamanında vermemenin, zemin etüdü yaptırmadan bina inşa etmenin, ülkeye gelen yabancılara, yurt dışından gelen vatandaşlara bilgisizliklerinden istifade ederek onları aldatmanın, son kullanma tarihi geçmiş ürünleri piyasaya sürmenin ve onun bunun, ölçüde adaletsizliğin yanlışlığını, günahını anlatıp kız çocuklarını mirastan dışarıda bırakmanın da günahından, vebalinden bahsediyor. Ya, siz niye bu kadar rahatsızsınız bu işlerden? Ne yapmaya çalışıyorsunuz?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Kim ya, kim diyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Diyanetin fetvası, cuma hutbesi.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Bir önceki Diyanet İşleri Başkanı bunlara, kadının miras hakkına girdi, siz o konuda hiçbir şey söylemediniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, bakın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Yegin, ilave süre veriyorum, süreniz doldu.

Buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...söyleyeceğiniz bir şey varsa açıkça söyleyin.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Söylüyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kurumlarımızı, devletin kurumlarını, milletin kurumlarını, milletin değerlerini aşağılayarak, kötüleyerek söylemeyin, söylemek istediğinizi söyleyin.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ya, he, he!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir başkasını aşağılamadan, bir başkasının hakkına girmeden, ona bir kastta bulunmadan söylemek istediğinizi söyleyin.

Bakın, şimdi, ben Tahsil Ocaklı'ya söylemek istediğimi söyleyeceğim. "3Y'yle mücadele" demişti AK PARTİ ama bırakın mücadeleyi, daha da büyüttü bu sorunları." dedi. Evet, 3Y'yle mücadele ettik; yoksulluk, yasaklar ve yolsuzluk, büyük oranda ülkemizden kopmuş, gitmişti.

CAVİT ARI (Antalya) - Hepsi de patladı gitti!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Hepsi de arttı!

CAVİT ARI (Antalya) - Hepsi de yirmi üç yılda, döneminizde hortladı gitti!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama son yerel seçimlerde belediyeler size geçti, yolsuzluk yeniden hortladı, bununla mücadele edeceğiz, bunların hepsiyle mücadele edeceğiz.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Tabii, tabii!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Okullarda belediyeleri temizlik yapmak istemiş de biz onlara müsaade etmemişiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çocuklara yemek dağıtmak istemiş, izin vermemişiz. Kardeşim...

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayıştay raporlarında hepsi var.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Vermediniz, evet vermediniz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sizin Mardin'e atadığınız kayyum yolsuzluğun alasını yaptı ya! Kendi kayyumunuzu görevden aldınız, daha ne yapacaksınız?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, bir dakika...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Müdahaleden dolayı bir dakika veriyorum.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Teşekkür ederim.

Okullarda belediyeleri temizlik yapmak istemiş, gidip kafana göre 2 tane okul temizlemeye kalkarsan olmaz, gel, müracaat et Millî Eğitim Bakanlığına, il millî eğitim müdürlüğüne, şehirdeki bütün okulları temizle de, ihtiyaçlarını karşıla da, o zaman görelim, teşekkür edelim.

CAVİT ARI (Antalya) - Sen onu da yapamazsın! Sen onu da yapamazsın!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Öyle gidip kabadayı gibi istediğin okula dalıp yapamazsın.

CAVİT ARI (Antalya) - Kendi yapamadığınız için başkasına suç atamazsın!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Hangi belediyeniz yapacak bu işleri?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çocuklara yemek dağıtmak istenmiş de engellenmiş. İstanbul'da süt dağıttınız, okullarda, Şile'deki okullarda çocuklarımız zehirlendi, tamam mı?

CAVİT ARI (Antalya) - Evet, Bakanlığınız yasakladı!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Yurtlarda zehirlenenler ne olacak, yurtlarda zehirlenenler?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, bunları çarpıtarak burada gelip işleri anlatmaya kalkmayın. Bence siz önce belediyelerinizin çöplerini toplayın, musluktan içilebilir sular akıtın, trafikleri açmak için yeni yollar, yeni güzergâhlar oluşturun, işinizi bir yapın ya, bir işinizi yapın da ondan sonra gelin konuşun.

Teşekkür ederim.

CAVİT ARI (Antalya) - Yeterince yapıyor belediyeler, gölge etmeyin yeter.

ASU KAYA (Osmaniye) - Bizim belediyelerimiz gayet iyi iş yapıyor.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Yegin.

Şimdi de söz sırası, Sayın Ari, sizde.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, hoş geldiniz. Önemli bir Bakanlığı icra etmektesiniz, başarılar diliyorum.

Öncelikle, sosyal yardımlar konusunda şunu söylemek istiyorum: İhtiyaç sahibi olan vatandaşlarımıza ihtiyaçlarını karşılayacak derecede, insani yaşam koşullarını sağlayacak derecede yardım yapılmasını destekleriz, isteriz ancak bu kamu kaynaklarıyla yapılan yardımlardır. Her dönemde Bakanlığınız ya da sizin adınıza kaymakamlar bunu bir siyasi malzeme olarak kullandı ve kullanmaya da devam ediyor. Özellikle de seçim dönemlerinde muhtarlar üzerinden yaptıkları baskılarla "Eğer köyünüzden yeterli oy çıkmazsa..." ya da yaşlılara bizzat ulaşarak "AK PARTİ'ye oy vermezsen aldığın maaşın kesilir." söylemine kırsalda defalarca şahit olunmuştur.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Mümkün değil Sayın Vekilim.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu uygulamadan vazgeçin, o para sizin babanızın parası değil.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Böyle bir şey doğru değil.

CAVİT ARI (Antalya) - O para herkesin vergisiyle oluşan devletin genel bütçesidir. Kaymakamlarınızı uyarın...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Şeffaf bir şekilde yapılıyor sosyal yardımlar, mümkün değil.

CAVİT ARI (Antalya) - Tekrar söylüyorum: O yardımlar hepimizin vergisiyle verilen yardımlardır. Kaymakamlar üzerinden muhtarları tehdit etmeyin, yaşlı teyzeleri tehdit etmeyin. "Cumhuriyet Halk Partisi gelirse paranız kesilecek." diyen kaymakamlar ve muhtarlar tehdit etti. Bunu da yapan siyasi parti, iktidar partisi yaptırıyor, partililer gidiyor, o tehdidi yapıyor.

Şimdi, Sayın Bakan, burada her Bakanlık döneminde özellikle şehir içi halk otobüsü esnafının hakkını savunmak üzere bir konuyu gündeme taşıyorum, bugün de yine aynı şekilde gündeme taşıyacağım. Şehir içi halk otobüsü olarak çalışan esnafımıza 16 kalemde ücretsiz taşıma yapılmakta biliyorsunuz. Bu taşımalarda İstanbul, İzmir, Ankara'da hâlihazırda otobüs başına 6.210 TL, diğer büyük şehirlerde 4.658 TL, normal illerde 3.726 TL ücret verilmekte. Örneğin, şu an Antalya'da zamdan önceki mevcut tarife göre yani tam otobüs ücreti 35 TL, indirimli 32 TL, öğrenci için 15 TL olduğu bugünlerde, şöyle söyleyeyim, eğer bir otobüsçü tam ücret almış olsaydı 70 bin TL alacaktı, indirimli ücret almış olsaydı 64 bin TL alacaktı. Şimdi siz bu otobüs başına Antalya'da örneğin 4.658 TL veriyorsunuz yani 70 bin lira alacak olan otobüsçü 4.658 TL almakta taşıdığı yolcu nedeniyle. Bir otobüsçü Antalya'da ortalama 30 bin seviyelerinde yolcu taşıyor. Dolayısıyla ortada esnaf aleyhine gerçekten önemli bir mağduriyet söz konusu. Burada özellikle talep şudur: Taşıyanın taşıdığı kadar indirimli bir ücret ödemenizi, özellikle de elektronik bilet sistemi olan yerlerde kişi başı ücretlendirme yapılması, elektronik bilet uygulaması olmayan yerlerde ise sabite devam edilirse onların da elektronik uygulamaya geçmesi de teşvik edilmiş olacak böylelikle ve hakkaniyete uygun, daha gerçekçi bir rakam tespit edilmesini bekliyor esnaf. Mağduriyeti devam ediyor, bu mağduriyetin önüne geçmenizi bekliyoruz.

Sayın Bakan, bir tasarruf genelgesi yayınlanmıştı, bu tasarruf genelgesinde özellikle belediyelere kreş yapılmasıyla ilgili bir yasak getirilmişti, sonradan kamuoyu baskısıyla bundan geri adım atmak zorunda kaldınız. Doğru bir değerlendirme oldu geç de olsa. Kreşler önemli, belediyelerimiz de özellikle Cumhuriyet Halk Partili belediyeler de çok güzel kreşler yapmakta ve burada çocuklarımızı barındırmaktalar. O barınan çocuklar yönüyle de ailesi, özellikle anneleri de en azından çalışabilmekte, aile ekonomisine katkıda bulunmaktalar. Bu anlamda, kreşlerin desteklenmesi de gerekmede. Bu yönüyle de 2828 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmak isteniyor, bilginiz vardır belki de. Kanunda "Kreş ve gündüz bakımevleri 0-6 yaşa hizmet veriyor." düzenlemesi mevcut ancak yeni düzenlemede 0-3 yaş olarak değişiklik yapılmak istenmekte. Eğer bu değişiklik yapılırsa 3-6 yaş grubunun kreş hizmetlerinden yararlanması mümkün olmayacak, dolayısıyla da şu an ülkemizde 2 bin civarında kreş bu anlamda faaliyetini sonlandırmak zorunda kalacak ve burada çalışan 20 bine yakın çalışan işten çıkmak zorunda kalacak, 50 bine yakın çocuk mağdur olacak. Bu işi Millî Eğitime devretmenin bu yönüyle doğru olmayacağını tahmin ediyoruz. Bunu gözden geçirmeniz lazım. Şu an anaokulu dediğinizde zaten okullarda sınıfların kalabalık olduğunu düşünürsek bu yaş grubunun yeterli sınıfa kavuşması mümkün olmadığı için çocukların mağdur olacağını buradan ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla, bu düzenlemenin gözden geçirilmesi gerektiğini söylemek isterim.

Tasarruf genelgesinde bir başka konu daha vardı, personel servisi konusu. Sayın Bakan, personel servisinde özellikle de kadın çalışanlar daha çok yararlanmakta. Aynı kreşlerde olduğu gibi personel servisinin de aslında bu tasarruf genelgesi kapsamından çıkarılması ve kadınların mağduriyetinin, çalışan kadınların mağduriyetinin sona erdirilmesi gerekmektedir çünkü bu işten en çok mağdur olanlar kadın çalışanlar.

Sayın Bakan, kreşlerin önemini hep söylüyoruz ancak özellikle ülkemizde nüfusun oransal anlamda yaşlandığını sizler de söylüyorsunuz, istatistikler de bunu göstermekte. Sunum kitapçığınızda Yaşlanma Vizyon Belgesi ve Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı'yla ilgili birtakım çalışmalarınızdan bahsettiniz ve resmî 172 huzurevinde, 15.280 özel huzurevinde 13.633 yaşlıya bakım yapıldığını ifade etmektesiniz. Geçen yıl da aşağı yukarı rakamlar buna yakındı. 2025'te 8 huzurevi açtığınızı ifade etmişsiniz.

Sayın Bakan, ülkemizin gelecekle ilgili en önemli konularının başında bu yaşlı bakımevleri gelmekte. Dolayısıyla devlet politikası olarak burada bir hamle yapılması gerektiğini ifade etmek isterim. Kreşleri önemi olduğu kadar desteklemeliyiz ama yaşlanan nüfusta da yaşlıların daha uygun ortamlarda barınmasını sağlayacak teşvikleri ve desteklemeleri sağlamak zorundayız. Yaşlı nüfus olarak kabul edilen yaş 65 yaş; bugün, ülkemizde 2018 yılında 7 milyon 186 bin ve 2023 yılında 8 milyon 65 yaş üstü vatandaşımız var ve nüfus oranı içerisinde yüzde 10,2'lere yükselmiş durumda. Bu oran her geçen gün artmakta. Dolayısıyla yaşlılara sahip çıkacak yöntemleri geliştirmek zorundayız.

Ülkemiz 20'nci yüzyılın son çeyreğinden itibaren hızla yaşılanıyor ve bu yaşlanma önümüzdeki yıllarda daha da artacak. Yaşlı nüfusun artan sağlık, bakım, korunma ve barınma harcamalarının ülke yaşamını olumsuz etkilememesi için önlem alınması gerekir. Bugünleri gerçekleştiren ve geleceği gerçekleştirmek üzere görevini gençlere devreden yaşlıları toplumda hak ettikleri yeri ve değeri elde edebilmeleri, yaşam standardını koruyabilmeleri, geliştirebilmeleri ve ömürlerini yaşam doyumu elde ederek sürdürebilmeleri için geniş kapsamlı bir hazırlık çalışması yapılması gerektiği ortadadır. Bu alanda bilim insanları ve sivil toplum kuruluşları kapsamlı ve fedakârca çalışmalar yürütmekte ancak yaşlı nüfusun çok küçük bir bölümüne bu çalışmalarda ulaşabilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Yaşlı nüfusun tamamına ulaşarak geleceğin programlanması için aileden sorumlu Bakanlığın koordinatörlüğünde devlet kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları bir araya gelerek yaşlı temsilcilerin de dâhil edildiği geniş kapsamlı çalışmalar başlatılmalı, ortak bir noktada buluşarak hazırlıklar yapılmalı, bir yol haritası hazırlanmalı ve gelecekteki olası sorunlara birlikte çözümler bulunmalıdır. Bunları yapmadığımız zaman yaşlılığın sorunları büyür ve toplumun baş sorunu hâline gelir ancak yaşlılık bir sorun değildir. Yapılması gereken, bir an önce bilim insanlarının rehberliğinde bu çalışmayı başlatmaktır Sayın Bakan. Toplumsal yaşlanma hafife alınmayacak kadar büyük ve önemli bir konudur. Hiçbir siyasi, inançsal, etnik, kurumsal yapı tek başına toplumsal yaşlanmanın önüne çıkacak engelleri aşacak durumda olamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Bu anlamda bütün paydaşlar iş birliği içinde ortak çalışmalar yapabilirse yaşlanan Türkiye'mizin geleceğine önemli yatırımlar yapılmış olacaktır. Bu konuda daha ciddi adımlar atılmalı, hem sağlıklı yaşlılar hem de sağlık sorunu yaşayan yaşlılar yönüyle ciddi projeler geliştirilmeli ve mekânlar oluşturulmalıdır diyorum. Bu konularda gerekli çalışmanın yapılmasını talep ediyorum.

Başarılar dilerim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz Sayın Arı.

Şu anda söz talebi Sayın Orhan Erdem'in.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

ORHAN ERDEM (Konya) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcıları, tüm heyetiniz, buradaki muhterem vekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığın bütçesi, tabii, her zaman dikkate alınıyor ve başta hanımlarımız farklı konularda konuları dile getiriyor.

Cavit Bey ayağa kalktı ama ona bir şey demek isterim. Biz bir konuya başladığımızda "2002" dediğimizde "Bir şu tarihi atlayın." diyorlar ama kendileri de önceyi vererek oranlıyorlar. Demek ki bizim 2002'yi almamız kadar doğal bir şey yok. Cumhuriyet tarihinde güzel hizmet yapan herkese de saygı duyuyoruz ama ortalama 1,2 ay gibi bir süre hükümet görevlerindeki kişilerin kalıcı işler yapmalarına zaten imkân yoktu.

İkincisi, lafa geldi mi "Halk yüzde 65 hizmeti bize verdi belediyelerde." diyoruz ama "Şu niye yok?" dediğimizde de "Hükûmetin görevi değil mi?" diyoruz. Hükûmetin görevi olmakla birlikte, Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığının, okullarından sağlık ocaklarına, SOBE otizmlı çocuklarından Meram DOSD engelli çocuklara dönük o kadar çok hizmeti var ki, Bakanımız da burada, birlikte protokollerle, hiç devletten bir şey beklemeden yaşlılara hizmetinden engellilere hizmete -ben ilim olduğu için Konya'yı diyorum- yüzlerce hizmetini sayabiliriz. Keşke siz de yapılan işleri sayabilseydiniz.

CAVİT ARI (Antalya) - Orhan Bey, aynıından Antalya'da da yapılıyor. İstanbul'da da bizden önceki belediye döneminde bir tane kreş yapılmamış, bütün kreşler bu dönemde yapılmış.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Arı, lütfen...

ORHAN ERDEM (Konya) - Orhan Bey de söyledi, Ankara'da yaşıyoruz, şu anda Meclise gelmekte zorlanıyoruz, her zaman yirmi dakikada geldiğimiz yolu kırk beş dakikada gelir olduk. Evlerimizin suları kesilir oldu. İzmir'deki çöp dağlarını görüyoruz. Diğer her şeye bahane buluyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Evlerdeki suların kesilme sebebi geçen dönem yapılan tüm hatların kalitesiz yapılması ve kalitesiz yapılan işlerin devamlı patlaması nedeniyle oldu.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Arı, lütfen...

ORHAN ERDEM (Konya) - Cavit Bey, ben size cevap nezdinde vermiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Neyse ki Mansur Yavaş Başkan gereğini yaptı ve artık sağlam bir hatta kavuşturdu, gözünüz aydın olsun.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli Milletvekili, Sayın Arı, lütfen... Orhan Bey sizi dinledi, lütfen sükûnet içerisinde dinleyelim.

Buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Şimdi, demek istediğim, rakamlar yalan söylemez, keşke çıkıp şu, şu, şu yapıldı belediyemizde, dönemlerimizde diyebilesek. Ben, şimdi, bazı rakamları...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Bey, yüzde 60 aldı Mansur Bey.

ORHAN ERDEM (Konya) - İşte, keşke onun gereğini yapabilselerdi Veli Bey.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, yıllarca, siz ne yaptınız yirmi beş yıldır da şimdi "Gereğini yapsaydı." diyorsunuz? Gereğinin fazlasını yaptı şu anda Mansur Bey.

ORHAN ERDEM (Konya) - Şimdi, ben rakamlarla nereden nereye gelindiğinden kısaca bahsetmeye çalışacağım vaktim yettiğince çünkü hepimiz yorumlar yaparız ama rakamlar yalan söylemez. Uluslararası verilerle İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde düşük insani seviyelerden 2002'de ortaya gelmişiz, 2009 yılında yüksek insani gelişmişlik seviyesine gelmişiz, 2023 yılı verilerine göre ise üst üste 5'inci kez çok yüksek insani gelişme sınıfında yer almışız. 2002 yılında sosyal yardımların gayrisafi yurt içi hasılaya oranı binde 0,38 iken 3 kat artmış ve yüzde 1,13'e çıkmış şimdi. Sosyal yardımların merkezî yönetim bütçesi içindeki payı 4 katına çıkmış, 2002'de yüzde 1,19'ken şimdi 4,56'ya yükselmiş.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Yoksul sayısını artırdınız.

ORHAN ERDEM (Konya) - Şenol Hanım, 2002 yılında sosyal yardım programı sadece 4 kalemden, bugün 50 alanda yardım veriliyor. Genel sağlık sigortası 2012 yılında başladı, devrim niteliğindedir. Yine, on beş, yirmi gün, bir ay sosyal yardımlaşma kapılarında bekleyen insanların artık on-line sistemlerle bütün kurumlarla anında işlem yapılarak aynı gün işleri görülüyor. 432 tane sosyal hizmet merkezi açılmış 2013'ten bu yana, bunlar hep sıfırdan gelen işler, 10 milyondan fazla haneye destek verilmiş bu konuda.

Çiftlerin aile kurmalarına destek olmak amacıyla evlilik öncesi eğitim programları başlatmışız. Roman vatandaşlara yönelik bir strateji belgesi ve eylem ve programlar başlamış. İlk defa evlenecek gençleri destekleme projesi başlatılmış.

Yine, kadına şiddeti hepimiz kınıyoruz, bu konudaki adımların hepsi AK PARTİ dönemlerinde atılmış, daha da ilerisine gidilmesi hepimizin görevidir.

ASU KAYA (Osmaniye) - Siz icra makamındasınız, kınama makamında değilsiniz Sayın Orhan Erdem.

ORHAN ERDEM (Konya) - 2002 yılında 500 koruyucu aile yanında sadece 515 çocuk varmış, bugün 10.732'ye çıkmış. Yine, sosyal ve ekonomik destek hizmetiyle ailelerinin yanındaki çocuklara verilen katkıda 2002 yılında 11.906 çocuk varmış, bugün 170 bine çıkmış.

Engellilere geldiğimizde, ben 2002 yılındaki durumu da biliyorum, engellilerimiz BAĞ-KUR'lu-Sosyal Sigortalı diye ayrılırdı; SSK'dekiler hizmet alır -ki çok az sayıda- BAĞ-KUR'a kayıtlı insanların çocukları özel eğitime alınmazdı. Bunların hepsi 2005 yılında çıkardığımız kanunla ilk defa düzeldi. 2007 yılında engellilerimize evde bakım hizmeti başlattık sıfırdan, bugün 521 bin kişi bundan

faydalanıyor. O yıllarda hepimiz bodrumlarda, hiç kimsenin görmeyeceği yerde saklanan engellileri biliyoruz. Bugün gelinen noktalar yeter mi? Daha iyilerine gidelim ama sıfırdan gelinen ve hiç olmayıp başlatılan sıralayabileceğimiz yüzlerce eylem var. Yine, 2013 yılında, engellilerimize kara yolu, deniz yolu, demir yolu seyahatlerinden ücretsiz yararlanma hakkı verildi. 2012 yılında KPSS sınavının engelliler için olanı da başlatıldı ve 2012'de kamuda da vereceğimiz: Yirmi üç yılda engelli memur istihdamı 14 kat arttı. 2002 yılına kadar seksen yılda 5.777 atama yapılmıştı, bu yirmi üç yılda yapılan atama 81.677. Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan engellilere özel eğitim desteğinden yararlanabilmek için yüzde 40 engel oranı vardı, bu yüzde 20'ye indirildi. Engellilerin Haklarına imza atan ilk ülke olduk. Bakım ücreti; engellilerimize özel bakım merkezlerinde kriterleri taşıyan engelli bireylerin ücretleri ilk kez 2007 yılından sonra devlet tarafından karşılanmaya başladı. Umud evi uygulamaları başladı. Şehit ve gazilerimize o kadar çok şey yapıldı ki birkaçını belki sayabileceğim. 2002 yılına kadar yalnızca terörle mücadelede şehit olan güvenlik güçlerimizin yakınlarına 1 ve gazilerimize de yine 1 istihdam hakkı sağlanırken 2012 yılında yapılan düzenlemeyle terörle mücadelede şehit olanların yakınlarına tanınan hak 1'den 2'ye çıktı; bununla kalmadı, malul olanlara da 1 istihdam hakkı verildi. Daha sonra, diğer kamu kurumlarındaki vazife malulleri ile terör eylemleri nedeniyle hayatını kaybeden veya engelli hâle gelen terör mağduru sivil vatandaşlara da 1 istihdam hakkı sağlandı, 2018 yılında yapılan düzenlemeyle bu da 1'den 2'ye çıkarıldı. Gazi ve malul olan hak sahiplerinin ilköğretim, ortaokul, ilkokul mezunu olanlara memur hakkı tanındı ve 45 yaş sınırı kaldırıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - İnanın, elimdeki hazırlık maddelerine baktığımızda, Sayın Bakanım, sizin, daha önceki arkadaşların o kadar güzel işler yaptığını görüyoruz. Engelliler, kadınlar, çocuklar; yeter mi? Yetmez, çok daha iyi şeyler yapmak üzere hep beraber çalışacağız. Ben 2026 yılında bu hizmetlerin artarak devam edeceğine inanıyorum. Size, ekibinizle kolaylıklar diliyor, şimdiden bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederim Sayın Erdem.

Evet, böylece Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz taleplerini karşılamış olduk.

Şimdi de Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin söz taleplerini karşılayacağız.

İlk söz Sayın Sevda Karaca'nın.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum.

Bu iktidar "Şiddete sıfır tolerans, faile en ağır ceza." sloganını çok seviyor ama kadınların bu memlekette en çok duydukları slogan "Ölmek istemiyoruz." sloganı. Kadınların ölmemesi için yapılacak en temel şey kadınları güçlendirmek ama bu bütçede o kalem "Sizi öldüreceğiz." diye bas bas bağırıyor çünkü kadın başına yılda sadece 156 lira ayrılmış. Geçen sene Bakan burada "Şiddet mağdurları için psikososyal destek modeli hazırlayacağız." demişti. Yapa yapa şiddet faillerine proje yapmışsınız, bunun içeriği bile belli değil, ona da 10 milyon lira bütçe ayırmışsınız. Bu arada, sayısını bir tane bile artırmadığınız sığınma evlerinde yaşam mücadelesi veren kadınlar için ne eğitimi veriliyor, biliyor musunuz? Finansal okuryazarlık, sıfır atık yönetimi, dijital bağımlılık eğitimleri ama en çok da dinî rehberlik etkinlikleri. Buradan soruyoruz: Bu kadınlar imanları eksik diye mi şiddet görüyor yoksa sıfır atık yönetimi bilmedikleri için mi şiddet görüyor? On yıl aradan sonra "Şiddet araştırması yapacağız." diye övündünüz, araştırma bütçesinin yarısını "tasarruf tedbirleri" adı altında kesip atmışsınız; bu kadar reklamdan sonra üç beş tane grafiği araştırma sonucu diye TÜİK'e yayınlattınız. İşte, o meşhur araştırmanın en çarpıcı verisi: Boşanan kadınlar şiddetin her türünde açık ara önde Sayın Bakan ama bu bütçe boşanmayı engellemeye dönük aile eğitimlerine ayrılmış. Faaliyet raporu, mali durum raporu, neye bakarsak bakalım "şiddetle mücadele" başlığında yapılan en temel şey olarak "toplantı" görüyoruz. 100 toplantı 100 kadını şiddetten koruyamadı ama ağırlama giderlerine milyonlar akmış, başka hiçbir somut icraat yok. Yıllardır milyonlarca insana aile ve evlilik eğitimi verdiniz, ne faydası oldu? Bu konuda hiçbir veri açıklamadığınız bu eğitimlere hangi gerekçeyle milyonlarca para aktarıyorsunuz? En yüksek temsil ve tanıtma harcaması yapan bakanlıklar sıralamasında 2'nci sırada, sadece altı ayda 7 milyon küsur harcamışsınız. Neye para ayırmadınız peki? Sığınma evlerine. Bakanlık verilerine göre her 11 bin kadına yalnızca bir yatak düşüyor. 2024'te sığınma evi hedefi için "174" demişsiniz, 2025'te sayı 151'e düşmüş. Soruyoruz: Neden, neden böyle? Çocuk bakımında durum yüz karası. Türkiye'de kreş çağında 9,5 milyon çocuk var, "83 bin çocuğa kreş hizmeti veriliyor." diye raporlarınıza yazmışsınız. Kreş açmak yerine çocukları komşu annelere teslim edeceğiniz bir proje hazırlamışsınız. Bakın, açık söylüyoruz ve uyarıyoruz: Bu, FETÖ döneminin cemaat evleri mantığının başka bir versiyonudur Sayın Bakan. Devlet dediğin çocuğu komşuya değil, kamu kreşine emanet eder ama bu bütçede bir tane ücretsiz kreş planı yok. Kamu kreşleri bir yılda 643'ten 192'ye düşmüş, sizin kendi personelinizin çocukları için kreş ücreti 11 bin liradan fazla, sizin kendi personelinize bile sunduğunuz tek şey: Yarı zamanlı çalış, hakkının yarısını al. Bir tane kreş açmamışsınız ama Diyanetin 4-6 yaş kurs sayısı bir yılda 5.306'dan 6.267'ye çıkmış, 2024'te 41 milyon, 2025'in ilk altı ayında 45 milyon lira aktarmışsınız buralara. Çocuk evlerinde de durum farklı değil. Raporlarınız diyor ki: "Koruma altındaki çocuklara bir yandan din eğitimi vereceğiz." Diğer yandan, devlet koruması altındaki çocukları MESEM'e yönlendirmiş olmakla övünmüştünüz Sayın Bakan. Çocuk işçiliğini artırmakla övünen bir Aile Bakanı olabilir mi?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Mesleki eğitimden bihabersiniz ya!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - MESEM'in ne olduğunu bilmiyorsunuz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - 7 milyonun üstünde çocuk yoksul; bu çocuklar eğitimden kopuyor, sanayiye, çeteye kurban oluyor. Açın, faaliyet raporlarınıza bakın, 10 binlerce çocuk ya mağdur ya da fail olarak karakola düşmüş, binlerce çocuk sokakta dileniyor ama Bakanlığın çok ağır ihmal koşullarında bile olsa korunma ve bakım ihtiyacı içinde olan çocukları kurum bakımına almadığını görüyoruz. Sebep? "Ailelerinin yanında olmaları daha iyi." Ya, siz nasıl ki şiddet gören kadınlara sığınak diye aileyi gösteriyorsunuz; ihmal, istismar mağduru çocukları da ailenin yanına gönderiyorsunuz. Bir de ihmal ve istismar gördükleri

ailelere çocuk başı para ödeyip bununla övünüyorsunuz Sayın Bakan. Bu çocukları takip edecek, meslek elemanı bile istihdam etmiyorsunuz. Milyonlarca çocuğa karşılık sayısı 5 bin bile etmeyen meslek uzmanı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Karaca.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Siz bu ülkenin sosyal hizmetlerini taşeron mantığıyla yürütüyorsunuz. Çocukları, kadınlara karanlığa mahkûm edip çözüm olarak da hapse tıkmayı...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Karaca, teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz talebi Sayın Aylin Yaman'ın.

Buyurunuz lütfen.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Bakan ve Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

Bugün konuşmamı dört başlıkta aktarmak istiyorum. Bir tanesi Sayıştay raporu, sonra aktif ve sağlıklı yaşlanma, sonra engelli nüfus ve son olarak da sosyal yardımlar olarak gideceğiz.

Sayıştay raporunda öne çıkan üç maddeden bahsetmek istiyorum, bence gerçekten sorunlu maddeler. "Hizmet binasında bakılan engelli sayısının 72'yi geçmesi durumunda eklenen her 12 engelli için ilave bir bakıcı personel çalıştırılır." maddesi yapılmamış ve bu Sayıştay raporuna geçmiş. Biliyorsunuz, engelli sayısı arttıkça bakım personelinin de artırılması gerekiyor ama bunun artırılmadığı Sayıştay raporuna yansımış. Bir diğeri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun yüzde 5 kadarı Aile Bakanlığının Engelli ve Yaşlı Genel Müdürlüğüne aktarılması gerekiyor. Bu aktarılan rakamın, yaklaşık 644 milyonluk rakamın sadece 385 milyonu kullanılmış, yaklaşık yarısı kullanılmamış, ta 2021'den bu yana kullanılmadan duruyor ve nerede olduğu... Bu, Sayıştay raporunda, benim bulgun değil.

Üçüncüsü: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları üzerinden "Çalışabilir." olarak nitelendirilen 607 bin kişiden, İŞKUR'a yönlendirilen 607 bin kişiden sadece yüzde 22'si, 137 bini İŞKUR'a kaydedilmiş, bunun da sadece 19 bini çalışma hayatına başlamış, bu da bir Sayıştay raporu.

Aktif ve sağlıklı yaşlanmaya bakacak olursak... Biliyoruz, nüfusun yüzde 10,6'sı, yaklaşık 9 milyon küsur yaşlımız var, 65 yaş üstünde; burada dikkat çekmek istediğim şey, ağırlığımız 65-74 yaşında ve 75 yaşın üstünde de yaklaşık 800 bin kişi var. Artık 100 yaşının üstünde bu ülkede 7.632 kişi var ve çalışma çağında her 100 kişiye düşen yaşlı sayısı olarak takip ettiğimiz yaşlı bağımlılık oranı giderek artıyor ve bu, gerçekten önümüzdeki dönemde sıkıntı yaratabilecek bir oran.

Demografik dönüşümden bahsetmek istiyorum. Nüfus piramidi olarak bahsettiğimiz şey artık daha arı kovanı şeklinde yani orantısız olarak genç nüfus daha az ve yaşlanan nüfus artıyor. Türkiye bunun neresinde? Biz ağırlıklı olarak çalışmalarımızda Japonya ve İtalya'nın göstergelerini kullanıyoruz çünkü bunlar artık yüzde 20'leri geçmiş ülkeler, göstergelerimizi alırken -uluslararası- onlara bakmamızda fayda var. Kendi illerimiz de çok önemli, hangi ilde yaşlı oranı daha fazla, ona bakmalıyız ki politikalarımızı belirlerken de bunu öngörmeliyiz. Şu anda en yüksek oran Sinop'ta, en düşük oran Şırnak'ta.

Aktif ve sağlıklı yaşlanmaya bakarken hanede tek yaşayan yaşlılar bizim için çok değerli. Yaklaşık 1 milyon 750 bin 65 yaş üstünde tek yaşayan var, bunun da yüzde 75'i tek başına yaşayan kadınlar, yaklaşık 1 milyon 300 bin ve bizim politikalarımızı üretirken bunlara ağırlık vermemiz gerekiyor. Baktığımız zaman, bu kadınların, 65 yaş üstü kadınların hâlâ neredeyse yüzde 20'si okuma yazma bilmiyor. Çok büyük bir tehlike çünkü topluma katmak istiyoruz onları.

İş gücüne katılıma baktığımızda, erkeklerde yüzde 20'ye varan bir oran varken kadınlarda yüzde 6,1'de kalıyor. İstihdam keza yine öyle, kadınlar yine dezavantajlı.

Evde bakıma bakacak olursak... Evde bakım desteğine ihtiyacı olan esas 75 yaş ve üstü, biz buradaki nüfusu almamız ki ne ihtiyacımız var, ona bakmalıyız. Şimdi, sizin kullandığınız göstergelere geçecek olur isek... Siz -yeni açılan bu aktif ve gündüzlü yaşam merkezleri gayet güzel, yatışı olmadan giden- her yıla birer artış planlamışsınız ama buradaki yaşlı birey sayısını da 20'şer 20'şer yıllar içinde artırmışsınız, bakılacak yaşlı sayısını. Huzurevlerine bakıyoruz, diyorsunuz ki: Biz ağırlıklı olarak evde tutmayı istiyoruz bu kişileri. Doğrudur fakat hastalık yükümüz artıyor ve yetemediğimiz durumlar var. Burada toplam 730 daha fazla yaşlıya bakacağınızı iddia ederken kadın artış sayınız sadece 135 fazla. Oysa bizim kadın yaşlımız daha fazla, bizim oraya ağırlık vermemiz gerekiyor. Bakın, 2025'te yeni 8 huzurevi açmış olmanıza rağmen -sizin bugünkü sunumunuzdan- toplam 452 yaşlı bakım merkezi var, bir önceki yıl 461'di bu, azalan da bir trend var aynı zamanda ve bunların yüzde 62'si özelde, yatak olarak yüzde 47'si özelde. Yaşlı aylığı şu anda 5.390 lira ve özeldekilerin ortalama rakamı 50 ile 60 bin lira arasında. Palyatif bakım yataklarına bakacak olursak... Çünkü hastalık yükü, en azından 65 yaş üstünün yüzde 80'inde bir sağlık problemi var, yaklaşık 6 bin yatağımız var burada ve bunlar da çok yetersiz.

Sizi geçen yıl da eleştirmiştik, toplumsal yaşama aktif katılımı bizim bakacağımız şey ücretsiz seyahat hizmeti kapsamında gelir desteği verilen araç sayısı olmamalı asla yani araç sayısına değil "Kaç kişi ücretsiz ulaşımdan yararlanıyor?"a bakabilirsiniz, kaldı ki bu yıl o sayıyı da düşürmüşsünüz, verdiğiniz hedef daha önce 18 bin bu yıl 16 bin göstergelerinizde. Artık dünya Birleşmiş Milletlerin Aktif Yaşlanma Endeksi'ni kullanıyor. Amerika'yı tekrar keşfetmeye gerek yok, 4 standardımız var bizim; yaşlı bireyin istihdama katılımı, topluma katılımı, sağlıklı, bağımsız ve güvenli yaşam, aktif yaşlanma için kapasite ve elverişli ortam. Bakın, 2024'te daha sağlıklı çalıştı, artık TÜİK bu verileri de vermeye başladı. Topluma katılım ve bağımsız, sağlıklı, güvenli yaşamda iki yıl arasında hiç fark yok. Ülkeler arasında bakacak olursanız Türkiye en sonda, ortalama 36 kriter var ve ona göre bir puan veriliyor 100 üzerinden, Türkiye 29,7'de. Her bir bileşen için ayrıca karşılaştırdığımızda Türkiye oldukça dezavantajlı durumda. İstihdam için gösterdim, topluma katılım için gösterdim, sarı ortalama değer, kırmızı Türkiye. Bağımsız, sağlıklı ve güvenli yaşam için gösterdim, orada da dezavantajlı.

Bir şeye daha vurgu yapmak istiyorum. Artan obezite 65 yaş üstünde çok büyük bir tehlike, bütün hastalıklara davetiye çıkaran şey ve şu anda ortalama total obezite yüzde 35'lere çıkmış durumda 65 yaş üstünde, kadında yüzde 47,7; neredeyse 65 yaş üstünde her 2 kadından 1'i obez.

Bakım güvence sistemi... Orta vadeli planda sürekli söylenmesine rağmen hâlâ hayata geçmemiş bir bakım güvence sistemi sorunuz var.

Engelli nüfusa gelecek olursak... Engellilerde esas sorunuz veri. Bakın, üç farklı veri var; 2011 yılında yapılan, ICF'le, uluslararası bir standartla bakılanda nüfusun yüzde 6,9'unu veriyor, TÜİK'in sağlık araştırması verisine göre yüzde 15, Ulusal Engelli Veri Sistemi'ne göre 2,5 milyon ve biz ortalama 10 milyon engellimiz olduğunu tahmin ediyoruz sadece. Bakacak olursak, yine sizin göstergeleriniz bu, engellilik de kadın ağırlıklı bir şeydir dünyada, bunu da vurgulamak istiyorum. Evde bakım yardımından yararlanan engelli sayısını 500 kişi artırmışsınız, kadın sayısını 621 kişi artırmışsınız yani total yararlanan 500, kadın 621, yine bir veri sorunu var Aile Bakanlığı'nda. Aynı şekilde, gündüzlü bakımda her yıla 20 kişi 20 kişi artış yapmışsınız. Bakın, resmî bakım ve rehabilitasyon merkezi artmıyor bu ülkede, engelliler için rehabilitasyon merkezi çok çok önemli. Sadece birer birer artırıyorsunuz ve özel bakım ve rehabilitasyon merkezi bunun tam 3 katı şu anda.

Bir önemli konumuz da şu: Bakın, şeye hiç girmeyeceğim, toplantı sayısı bir gösterge olamaz hiçbir zaman, engellileri farkındalıkla ilgili toplantı sayısı. O da yıllar içinde 4, 4, 4, 4 diye gitmiş ya da erişilebilirlikle ilgili toplantı sayısı 15, 15, 15; bu, bir gösterge olamaz yani 4 toplantı yaptığınızda başarılı sayamazsınız kendinizi. Ama şu erişilebilirlik belgesine vurgu yapmak istiyorum. Yıllar içinde sürekli 300 demişsiniz, oysa biz Engelli Komisyonundayız, bir araştırma komisyonu, oraya sizin Bakanlığınızda bölümden geldiklerinde bize kamuda toplam 2.270, özelde şu kadar, işte, toplam 3.992 erişilebilirlik belgesi verdiklerini söylediler. Yani sizin hedefiniz 300, onlara da sordum aynı soruyu, oradan da cevap alamadım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Buyurun, tamamlayın.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Temel sorun, doğru istatistiki veri, bunun gerçekten hemen halledilmesi lazım. Eğitimde fırsat eşitliği, kotalar... Kotaların yüzde yüz dolu olduğu söyleniyor, o zaman artırabilirsiniz kotaları.

Emeklilik hakkı çok önemli ve bakım ve rehabilitasyon sistemi.

Son olarak hızlıca sosyal yardımlarda da... "GSS primi devlet tarafından karşılanan kişi sayısı 8 milyon 250 bin gerçekleşecek." demişsiniz, oysa dün Çalışma Bakanı kendisi 5,7 milyon kişinin devlet tarafından karşılandığını söyledi. Bir de aylık bağlanan engelli sayısı giderek artırılmış, engelli sayısı ve yakını. Bu çarpık bir veri, giderek daha mı az aylık bağlamayı planlıyorsunuz? Bu, gerçekten kabul edilebilir bir şey değil.

Son olarak, bazı meslek grupları atama bekliyor Sayın Bakanım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYLİN YAMAN (Ankara) - Yaşlı bakım teknikleri, evde bakım, engelli bakım teknikleri, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, çocuk gelişimciler atama bekliyor.

Bu bütçe yüzde 2,8'lik mutlak değer olmanın ötesinde bütçe disiplininin uzak, veri kargaşası olan ve adil dağıtılmamış bir bütçedir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Yaman.

Normalde Komisyon üyesi olmayan konuşmacılarımıza birer dakika vermiyoruz ama siz Komisyon üyemizden süre aldığınız için bir dakika uzattım.

Evet, şimdi, konuşmalarını yapmak üzere Sayın Sera Kadıgil, sözü size veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bu kitapçığı kim hazırladıysa bizi umarım dinliyordur dışarıda, kendisine yürekten bir teşekkür ederek başlamak istiyorum çünkü AKP iktidarının halka değil, patronlara hizmet ettiğinin delili mahiyetinde bir kitapçıkla geldiniz önümüze, kalem kalem geçeceğim.

Engellilerden bahsediyorsunuz, şöyle diyorsunuz sunumunuzda: Bakanlığa bağlı 106 merkezde 6.800 engelli, özele ait 330 merkezde 31 bin engelli. Engellilerin ekseriyeti nerede? Evde. Bununla yetiniyor musunuz? Yok. Yani bizim devletimize ait 106 merkez varken özele ait 330 engelli bakım merkezi var.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Biz de istiyoruz...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Zamanınızda cevap verirsiniz Sayın Bakan.

Devam ediyorum buradan: Engelli özel bakım merkezine verilen teşvikler var bir de. 6 milyar TL de bu özel şirketlere ait merkezlere bizim vergilerimizden teşvik vermişsiniz.

Yaşlılara gelelim; Bakanlığa bağlı 172 huzurevi var, özel kurumlara ait 280 huzurevi var. Bu ülkede yaşlı nüfus neredeyse 8,5 milyona dayanmışken bunların toplam kapasitesi -benden iyi biliyorsunuz- kaç? 28 bin. Yaşlıların ekseriyeti -şanslılarsa- nerede? Evdeler Sayın Bakan.

Çocuklara geliyorum; üç sene önce, ilk Bakan olduğunuzda, buraya geldiğinizde, çok nadirdir benim bir Bakana iyi bir şey söylediğim, size iyi bir şey söyledim: Mahalle tipi bir kreş modelinden bahsetmiştiniz, çok güzel bir modeldi, "Umarım hayata geçirebilirsiniz." dedim, geçiremediniz. Üçüncü seneniz bugün, bakın, kreş rakamlarına bakıyorum, Bakanlığa ait 2.377 kreş var. Özele ait kaç kreş var Sayın Bakan? 6 bin kreş var, 6 bin de özel kreş var. Mahalle bazlı kreş projenizden bir tek cümlede bahsedebilmişsiniz bu sunum dosyasında, o da büyük yapıların içine zorunluluk getirdiğinize dair. Gitmiş mahalle tipi kreş modelimiz, yerine ne gelmiş? Komşu annelere çocukları teslim etme yönündeki muazzam bir proje gelmiş. Çünkü bu ülkede 32 bin mahalle var, sizin bu muradınızı gerçekleştirebilmeniz için mevcut kreşlerinin yanına tam 30 bin kreş açmanız gerekiyordu. Açamazsınız Sayın Bakan, açtırmayacaklar; açtırmayacaklar, açtırmaları da mümkün değil. Hemen sebebine de geleyim, kadınlara geleyim: Rakamlar vermişsiniz burada, Bakanlığa bağlı sığınmaevlerinden bahsetmişsiniz 112 olarak. Geçen sene bize verdiğiniz hedef 169 Sayın Bakan, yine tutmamış.

Burada, AKP vekilleri beni şaşırtıyor, sık sık şunu soruyorlar: "Belediyeler niye açmıyor?" Çok güzel soru sayın vekiller, niye açmıyor? "Keşke bir iktidar olsa bu ülkede de o belediyeleri saçma sapan 'meşe' 'gürge' 'palamut' üzerinden değil, bu gibi kanuni vazifeler üzerinden denetlese de bunlara açtırsa!" demek gerekiyor galiba.

"25 Kasım'da bir eylem planı açıklayacağız." dediniz kadına yönelik şiddetle mücadele için. Dikkatli olmanızı murat ediyorum çünkü geçtiğimiz 25 Kasım'da kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için sokağa çıkan yüzlerce kadın gözaltına alındı; yetmedi, onlardan onlarcasına şu anda dava açıldı. Bakanlığınız biter bitmez kadına yönelik şiddetle mücadele muradınız nedeniyle gözaltına alınmamanız tek muradımdır, öyle bir durum olursa da gelir, destek veririm, onu da bilin.

Şimdi, "Şiddetle mücadelede dünyada eşi benzeri olmayan güçlü bir yasal altyapı oluşturduk." yazmış buraya biri. Ya, inanamıyorum, gerçekten artık bu kadarına inanamıyorum, Bakın, sadece bu sene, bu aya kadar, 224 kadın öldürüldü bu ülkede. Bunlardan 9'u Sayın Bakan, koruma altındaydı. Her ay bu ülkede koruma altındaki bir kadın öldürülürken bunu buraya yazmak hakikaten çok enteresan bir gösterge, bir zihniyet göstergesi. Az önce AKP'nin erkek bir vekili şöyle sordu: "Ya, sizin aileyle derdiniz nedir?" Bizim aileyle bir derdimiz yok. Çok açık ve net istatistiklerle söyleyeceğim: Sizin kafanızdaki "aile" modelinin kadınlarla bir derdi var. Çok net söylüyorum: 2024 yılında 394 kadın öldürüldü bu ülkede. İyi dinleyin lütfen, özellikle AKP sıralarındaki erkek vekillerin dinlemesini rica ediyorum! Bunların yüzde 42'si eşi tarafından öldürüldü, yüzde 12'si sevgilisi ya da nişanlısı tarafından öldürüldü, yüzde 8'i babası tarafından öldürüldü, yüzde 8'i eski eşi tarafından öldürüldü, yüzde 6'sı oğlu tarafından öldürüldü, oğlu tarafından, yüzde 2'si kardeşi tarafından öldürüldü. Devam edeyim mi? Yüzde 57'si evinin içinde öldürüldü, ailesinde. Bunları topladığınızda, 2024 senesinde bu ülkede kadın cinayetinde öldürülen kadınların yüzde 84'ü aha o çok savunduğunuz ailesi tarafından öldürüldü. Anlatabiliyor muyum şimdi? Aileyle derdi olan biz değiliz, kurmaya çalıştığınız sistemde, bu sisteme dair ailenin kadınlarla ilgili bir derdi var şu anda bu ülkede. Burada bir şey yazmışsınız, "Yaptırmazlar." dedim ya Sayın Bakan, size kreş yaptırmazlar. Bir daha söylüyorum: Umut ediyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Toparlayacağım Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kadıgil, kimseye veremiyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Dün verdiniz Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Yok, veremiyoruz gerçekten, bir dakika verilmiyor.

Siz selamlayın.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Hakikaten şunu çok istiyorum: Gelecek sene geldiğimizde "Ya Sera, sen bana geçen sene böyle demiştin ama ben geldim, bak, bu sene 300 mahalleye daha kreş yaptım." diyebilmenizi çok istiyorum ama diyemeyeceğinizi de biliyorum. Çünkü bu iktidar için makbul kadın, evinin içinde oturan; yaşlıya, engelliye, çocuğa bakan kadındır. Bu iktidar için makbul kadın, erkeğine tabi kadındır. Sizin mücadeleniz de işte tam olarak bununladır Sayın Bakan. Yapın seneye kreşleri, gelin mahcup edin beni, ben sizden özür dileyeyim. Ama istirahat ediyorum, üçüncü seneniz, bir kere olsun siz de bizden özür dileyin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Başkanım, devam edelim Başkanım.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Bakan niye özür dileyecek, hakaretten başka bir şey...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Ne hakaret ettim arkadaşlar? Ne zaman konuşsam "Hakaret etti." diyorsunuz, bir hakaret gösterin ya!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kadıgil, teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz talebi Sümeyye Boz'da.

Buyurun lütfen.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları ve bürokratlar; bugün biraz Bakanın sunumu üzerinden hareket etmek istiyorum ama genel anlamda da Aile Yılına değinmek istiyorum.

Sunumunuzda aile üzerinde müthiş güzellemler yaptınız Sayın Bakan ancak siyasi iktidarın ilan ettiği 2025 Aile Yılında "aile bütünlüğü" diye parlatılan şey; gerçekte kadınları zincire vuran, şiddeti gizleyen, eşitliği yok sayan, kadınları yeniden ev içine, sessizliğe ve itaate çağıran bir politika. Bu politikanın somut dayanaklarını ise 2011'den 2025'e uzanan Bakanlığınız ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasındaki protokol zinciri oluşturuyor. Derinleşen yoksulluk, temel haklara erişimdeki eşitsizlikler ve sosyal desteklerin çökmesi ortadayken iktidar kadınlara "Ailedir, evde kal, doğur, bak, sabret." diyor ama kadınlar kutsal olarak dayatılan ailede öldürülüyor. 2025'in ilk altı ayında öldürülen kadınların büyük çoğunluğu kendi evlerinde katledildi. Devletin koruduğu aile, kadınlar için en tehlikeli yer hâline geldi.

Kadınlar öldürülürken Bakanlık ne yapıyor diye bakıyoruz; kadını yeniden doğurmaya, evlenmeye, doğurganlığa yönlendiriyor. Düne kadar 3 çocuk telkin eden Cumhurbaşkanı, şimdi de "3 yetmez, 5." diyor. Halkın mutfağını, sofrasını, okulda kaç çocuğun aç olduğunu düşünmesi gerekirken düşündüğü şeyin kadınların kaç çocuk doğurması olması gerçekten çok vahim. Eğitimden sağlığa, güvenliğe, kişisel bakımdan beslenmeye, gelecek için hiçbir tasavvur ve güvence yokken bunun garantisini verebiliyor mu ki istiyor?

Sayın Bakan ise "Doğurganlık oranı böyle giderse yirmi beş yıl sonra askere gönderecek genç bulamayacağız." dedi. Evet, Bakan, açıkça söylediniz maalesef. Kadınlar iktidar için bir yurttaş değil, asker üreten bir rahim. Öyle anlaşıyor ki iktidar yurttaşı yoksulluğun, açlığın, geleceksizliğin, güvencesizliğin cenderesine terk ettiği yetmiyormuş gibi; o ailelerin çocuklarını da Genel Kurulda büyük bir iştahla onayladığı tezkerelerle başka ülkelerdeki savaşların kucağına bırakıyor yani umursanmayan, ilk gözden çıkarılan ordular yapmak istiyor. Bunu da kadının bedenini demografik planlama ve ideolojik kontrol aracı olarak kullanarak yapıyor.

Bakanlığın bütçesine bakalım: Ailenin korunması ve güçlendirilmesi için 21 milyar 804 milyon TL, kadının güçlendirilmesi için ise yalnızca 7 milyar 997 milyon ayrılmış. Bu fark sadece bir kalem değil, politik bir niyet beyanıdır. Kadınları birey olarak güçlendirmek yerine aile içinde tutmayı finanse eden bir bütçedir. Eşitlik değil itaat finanse ediliyor.

Bakanlık, görevini âdeti Diyanete devrediliyor; 2011'de imzalanan ve 2018'de yenilenen protokollerle Diyanet artık cezaevinde, huzurevinde, çöcukevinde manevi rehberlik yapıyor. 2013'te Diyanet Vakfıyla, 2023'te ise Kur'an kurslarına destek protokolleriyle bu ağ daha da genişletildi yani sosyal hizmetin yerine dinî hizmet, kamu görevlisinin yerine ise vaiz geldi. Daha önce Çocuk Esirgeme Kurumu, Sosyal Hizmetler ve sosyal araştırmalarla yapılan protokollerin yerine Diyanet eklendi ve bu önemli kurumlardan kestikleri ödenekleri Diyanetin bütçesine çerez parası olarak göndermiş olduğunuzu görüyoruz. Sayın Bakan, gerçekten sormak istiyorum: Diyanetle protokole neden ihtiyaç duydunuz? Yani sosyal hizmet uzmanı, psikolog, kadın danışmanı yok muydu da Diyanete bu protokolü devrettiniz? 91 milyar TL bütçesi olan Diyanet bu yeni protokollerle gerçekten neyi başardı? Kadın cinayetlerini mi bitirdi, çocuk istismarını mı önledi, yoksulluğu mu azalttı, şiddet mağdurlarının adalete erişimini mi kolaylaştırdı? Eğer bütün bu soruların birine bile "Evet." diyemiyorsanız ortada bir başarı yok, bir çöküş var. Çünkü Diyanete bağlı manevi danışmanlar şiddet gören kadınlara şu tavsiyeleri veriyor: "Aile içinde olur, vurursa tepki vermeyin 'Nasıl istiyorsan öyle yapayım.' deyin. Polise başvurmadan çözün." diyor. Yani devlet eliyle 6284 sayılı Kanun'un içi boşaltılıyor. Şiddet gören kadına sabır telkin ediliyor "Şikâyet etme." deniliyor. Bu, hukuken bir suçtur; bu, kadını ölüme göndermektir ama "Aile Yılı" diye dayattığınız şey işte tam da bu. Bu protokoller tabii ki yalnızca kadınları etkilemiyor, çocukları da korumasız bırakıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Boz.

Şimdi de sıradaki konuşmacımız Sayın Nurten Yontar.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; öncelikle dün meydana gelen uçak kazasında hayatını kaybeden şehitlerimize Allah'tan rahmet, kederli ailelerine ve kahraman silah arkadaşlarına başsağlığı diliyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi 2026 yılı için 532 milyar lira olarak belirlenmiş olup bu bütçenin 414 milyar lirası yoksullukla mücadeleye ayrılmıştır. Bu kaynak bir övünç kaynağı olarak sunuluyor ancak bu, AKP'nin yoksulluğu çözmek yerine yönetmek ve muhtaç bırakmak politikasının bir sonucudur. Bunun adı olsa olsa muhtaçlık siyasetidir.

86 milyonluk ülke nüfusumuzun yaklaşık 9 milyonu 65 yaş ve üzeri nüfusumuzu oluşturuyor ve bu yaşlı nüfus da hızla artmakta. Bakanlığınıza bağlı 172 huzurevinde 15.000, 280 özel huzurevinde ise 13.630 yaşlımız hizmet almakta, Haziran 2025 verilerine göre ise sırada bekleyen yaşlı sayısı 11.000'e ulaştı. Peki, neden? Açlık sınırının çok çok altında emekli maaşı alan emeklilerimiz fahiş kira artışlarından dolayı barınma krizi de yaşıyor. Kiralarını ödemekte zorlanan yaşlılarımız ise son çare olarak huzurevlerine sığınmaya çalışıyor ama ne çare, yer yok.

Peki, Tekirdağ'da durum farklı mı Sayın Bakan? Tabii ki hayır, içler acısı durumdayız. Sayın Bakana huzurlarınızda sormak istiyorum: Süleymanpaşa'da bir huzurevimiz vardı, deprem tehlikesi nedeniyle boşaltıldı ve Malkara'ya taşındı sakinleri. 2023 bütçesinde "Bu binayı bir yıl içinde yıkıp yeniden inşa edeceğiz." dediğiniz bina üç yıldır bekliyor Sayın Bakanım. Bunun için Tekirdağ halkı sizden cevap bekliyor. Bizim 1 tane bakımevine değil hatta kapasitesi yüksek olan 2 tane bakımevine ihtiyacımız var.

Türkiye'de aynı zamanda engelli bireylerin istatistikleri de en son 2011 yılında yapılmış olup güncellenmemiştir. TÜİK verilerine göre yaklaşık 10 milyon kişiye yakın engelli vatandaşımız var. 2019 yılında yönetmelik değiştirilerek engellilik düzeyi tanımlamaları güncellenmiş, bu da engelliler için büyük bir mağduriyet yaratmıştır. Engelli erkeklerin iş gücüne katılımı yüzde 35,4; kadınların ise 12,5'te kalmıştır. Binlerce engelli vatandaşımız kamuya alınmayı beklemekte, asgari ücretin altında, sizin de dediğiniz gibi 6-7 bin lirayla -evde bakım maaşıyla- yaşam mücadelesi vermektedir. Özellikle engelli öğretmenlerimiz atama beklemekte. Engelli istihdamı yasal zorunluluk olmasına rağmen özel sektör de kamu da istihdamı kâğıt üzerinde bırakmaktadır.

Evet, Sayın Bakan, kadınlar öldürülüyor, her gün 3-5 kadın azalıyoruz. İsimleri her gün bir haber bülteninde, bir dosya kapağında, bir mahkeme salonunda yankılanıyor. Ya, adını duymadıklarımız nerede? Bu kadınların çığlığını duymuyorsunuz. Yüzlerce kadın en çok da evinde ve en çok tanıdığı kişiler tarafından öldürülüyor. En güvenilir yer diye düşünülen Mecliste, üniversitede dahi kadınlarımızı koruyamadınız. Sevgi adı altında işlenen cinayetler, namus bahanesiyle örtülen vahşetler... Biz artık hiçbir bahaneyi kabul etmiyoruz Sayın Bakan. 6284 sayılı Kanun'u etkin bir biçimde uygulamayanlar, İstanbul Sözleşmesi'nden bir gecede çıkanlar, devlet gücünü kadının arkasından çekenler; bu bir aile meselesi değil apaçık bir kadın kıyımıdır.

Değerli arkadaşlar, ucuz iş gücü olarak görülen çocukların da kayıt dışı çalıştırılmaları ağır bir çocuk istismarıdır. Yasak olmasına rağmen özellikle ağır ve tehlikeli işlerde kayıtsız ve sigortasız olarak çalıştırılmaya devam edildikçe bu çocuklar hayatlarını kaybetmeye devam edecektir. Ne yazık ki son beş yılda en az 328 çocuk işçi iş cinayetlerinde hayatlarını kaybetmiş olup 106'sı sadece 14 yaşın altındadır. Bu tablo sadece ekonomik değil ahlaki bir çöküştür. Bir çocuk sabah çantasını alıp okula gideceğine eğer eline çekiç alıyorsa o toplumda en büyük yoksulluk vicdandır.

Çocukların cinsel istismara karşı korunmasının sağlanması gerekmektedir. Devlet tarafından teşvik edilen sanal kumar yüzünden milyonlarca çocuğumuz telefonları sayesinde bu kumar sitelerine kolayca ulaşıyorlar. Kumar dolayısıyla intihar eden gençlerimizi görmezden gelmeyiniz.

Diğer konu uyuşturucu, kullanma yaşı 8-9'lara indi. Okullara güvenlik tahsis edilmediği için okul önlerinde, hatta okul bahçelerinde bile uyuşturucu satılabilmekte. Çocuk taciz ve tecavüzlerinin bu kadar arttığı ülkemizde sizin uygulamaya koymaya çalıştığınız komşu anneye kaç tane aile çocuğunu teslim edebilecek Sayın Bakan? Size sormak istiyorum: Siz bunu yapabilir misiniz?

Buradan bir de İstanbul'a değinmek istiyorum. İktidarınızın korkulu rüyası olan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanımız ve Cumhurbaşkanı adayımız Sayın Ekrem İmamoğlu'nu mesnetsiz suçlarla hapse attınız ve diplomasını iptal ettiniz, mal varlığına el koydunuz ve 19 Martta gerçekleşen bu sivil darbeye ülkede büyük bir siyasi ve ekonomik kriz yarattınız.

Sizin yirmi üç yıl süren iktidar döneminde yapamadığınızı, Sayın Ekrem İmamoğlu ve çalışma arkadaşları tarafından altı yılda yerel yönetimlerin toplumsal dayanışmayla nasıl bir arada yürütüldüğünü size sunmak istiyorum. AKP belediyeçiliğinde tarikat, cemaat ve iktidarınıza yakın vakıflara verilen desteğin Cumhuriyet Halk Partisi belediyeçiliğinde İstanbul halkıyla nasıl buluştuğunu

göstereceğim. "Paylaşan İstanbul" vizyonu ile sosyal belediyeçiliği yeniden tanımlamış, kentin her köşesine adalet ve merhamet eli uzatılmıştır. (AK PARTİ sıralarından gültüler) Bu anlayışın merkezinde kadın, çocuk, genç, yaşlı, engelli ve yoksul yurttaşlarımız vardır. Beton değil insan önceliklidir. İstanbul'da çocuk artık yalnız değildir. Halk Süt projesiyle 839 bin çocuk 85 milyon litre sütle buluşturulmuştur. Yeni doğan destek paketiyle 83 bin aileye ilk günden destek verilmiştir. Anne Kartla 2,8 milyon anneye ücretsiz ulaşım sağlanmış, kadınların sosyal hayata katılımı teşvik edilmiştir. Askıda faturayla 452 bin fatura ödenmiş, dayanışmanın dijital hâli hayat bulmuştur. Kadın artık üretimin, kararın ve kamusal alanın öznesidir. Kadın merkezleri 246 bin kadına destek vermiştir. Regl yoksulluğuyla mücadelede 53 bin ped ücretsiz dağıtılmıştır. Kadın Emeği Atölyeleri ve Kadın Destek Hattı binlerce kadını hem ekonomik hem psikolojik olarak güçlendirmiştir. Sığınmaevinden ayrılan kadınlara yeni bir yaşam kurlmaları için başlangıçta 10 bin TL ve aylık destek sağlanmıştır. Bu politikalar bir lütuf değil kadınların eşit yurttaşlık hakkının gereğidir.

Engelli bireylere gelince, onların hayata katılımı için 31 engelli merkezi 186 bin kişiye, Florya ve Şile kampları 68 bin kişiye hizmet vermiştir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Vadetti ama hiç birini yapmadı.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Evde bakım ve sağlık desteği 132 bin haneye ulaşmış, Darülaceze 929 yaşlımıza yuvaya dönüşmüştür. Bu tablo, sosyal devletin yerelde nasıl vücut bulduğunun en somut örneğidir.

İBB geleceğe yatırım diyerek eğitimi de öncelemiştir. Genç üniversiteli desteğiyle 388 bin öğrenciye 5,8 milyar TL destek verilmiştir. "Kızlar Okusun Diye" projesiyle 9 bin kız çocuğu eğitime devam edebilmiştir. 2019 öncesinde hiç olmayan kreş sayısı İstanbul'da 127'ye ulaşmış, 12.649 çocuk erken eğitime başlatılmıştır. Artık İstanbul'da hiçbir genç param yok bahanesiyle okul kapısında kalmamaktadır. Kent lokantaları 19 noktada 7 milyon vatandaşla ucuz, sağlıklı yemek sunmuştur. Halk ekmek üretimini 1,8 milyon adete çıkarmış, ekşi maya tesisini hayata geçirmiştir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Azaltmışsınız, azaltmışsınız.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - 1,2 milyon gıda kolisiyle 2,5 milyar TL'lik katkı sağlanmıştır. Bu rakamlar yoksullukla mücadelenin sadece sözde değil sahada da verildiğinin kanıtıdır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Maşallah, maşallah!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Evet, değerli arkadaşlar, bu veriler bize gösteriyor ki yerel yönetim doğru ellere geçtiğinde sosyal adalet bir hayal değil dayanışmaya, eşitliğe yatırılmış bir sonuçtur.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ya, çöpleri niye toplamıyorsunuz?

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - İBB kaynakları betona değil insana, gence, engelliye yatırılmıştır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çöpleri toplayın, suları akıtın, yol yapın.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Bu model yalnız İstanbul'un değil Türkiye'nin sosyal devlet ufkunun yenilenmesidir.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Belediyelerinizin nasıl çalıştığını belediye başkanı anlatsın size.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Ve biz bu dayanışma hikâyesini her şehirde yeniden inşa edeceğiz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Vekilim, ben sizi İzmir'e davet ediyorum.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Bir belediye başkanı kimyanızı bozdu, kimyanızı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Yontar.

Şimdi de söz sırası Sayın Keşir'de.

Buyurun lütfen.

Sayın Keşir, süreniz on dakikadır.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de sözlerimin başında hava şehitlerimize rahmet diliyorum, mekânları cennet olsun.

Bugün aynı zamanda 12 Kasım, 1999 Düzce depreminin yıl dönümü. Bu vesileyle, depremde vefat eden vatandaşlarımızı da buradan anmak istiyorum. Şehrin yüzde 83'ünün yıkıldığı depremde sonra, daha sonra yeni yapılaşmayla şehrin şu an yaklaşık yüzde 80'inde deprem şartnamesine uygun olarak yeniden yapılaşmıştır. Bu anlamda, tekrar aynı acıların yaşanmaması için var gücümüzle çalışacağımızı ifade etmek istiyorum.

Süremizin azlığı nedeniyle hızlıca birkaç hususa değinmek istiyorum. Öncelikle, sizlerle anlaşamadığımız bir husus var; bizde, AK PARTİ'de siyasetin bir paradigma değişikliği var, bunu anlamamanızı beklemiyorum. Biz ya kadın hakları ya aile demiyoruz, birinden birini tercih etmiyoruz. Daha ilk seçim beyannamemizde bile hem ailenin güçlenmesi hem kadının güçlenmesi dedik; merak edenler açıp bakabilirler. Onun için...

ASU KAYA (Osmaniye) - Onun için mi yüzde 1 pay ayırdınız bütçeden, yüzde 1!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Değil, onu da yanlış biliyorsunuz, söyleyeceğim, azıcık sabredin.

ASU KAYA (Osmaniye) - Yok, doğru biliyoruz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Böyle bir paradigma değişikliğini anlamamanızı beklemiyorum; ya, ya da tercihi yapmıyor AK PARTİ.

Diğer yandan "Bütçede yüzde 1..." diyorlar, biraz alanı çalışanları konuştursanız aslında bu konuda daha verimli ilerleyeceğimizi düşünüyoruz. Bakın, bütçe rakamları burada, "kadının güçlenmesi" başlığını baz alıyorsunuz ama Bakanlığı hiç tanımadığınız ve bilmediğimiz o kadar belli ki.

ASU KAYA (Osmaniye) - Çok iyi biliyoruz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımların yüzde 61'i kadınlara gidiyor, orada gördüğünüz 284 milyarın 173 milyarı kadınlara gidiyor.

ASU KAYA (Osmaniye) - Sosyal yardım alan kadının güçleneceğini mi düşünüyorsunuz?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Keza, engelliler için ayrılan bütçenin yüzde 52'si, 128 milyarın yüzde 52'si yani 66 milyar yine kadınlara gidiyor.

ASU KAYA (Osmaniye) - Kadının güvencesini sağlamak durumundasınız, kadını her açıdan güçlendirmek yardım değil.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Alanı bilmeyenler konuşmasın, boşuna vakit kaybediyoruz.

ASU KAYA (Osmaniye) - Bilmemek değil bu, kadını güçlendireceksin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Diğer yandan, sosyal yardımlarla ilgili yine alanı bilmeyen arkadaşların söyledikleriyle ilgili ifade edeyim. Vaktinde bu kurum kurulurken -çok kıymetli bir zamanda kuruldu- sadece 4 yardım kalemi vardı, sadece 4 yardım kalemi vardı.

ASU KAYA (Osmaniye) - Kadını birey olarak var edeceksin.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - "Kadının güçlendirilmesi" diye başlık atmayı çok iyi biliyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen dinleyelim.

ASU KAYA (Osmaniye) - Yapılan sosyal yardım kadını güçlendirmeli.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bugün 49'a çıkmasını "Yoksulluğu artırdınız." diye okuyorlar.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Ya, sosyal yardıma ne gerek var, adaletli gelir dağılımı yapın.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bu, sadece Aristo mantığıyla okumaktadır.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Bir kere alanı sen biliyorsun, bir alanı çık, bir pazara git, bir gör kadınların hâlini.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Ne pazarı ya, pazarda işleri mi var?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bakın, sosyal politikalarda "kapsayıcı kalkınma yaklaşımı" diye bir yaklaşım vardır. Bunu bilmeyenlerin bu konuyu konuşmamasını istirham ediyorum.

ASU KAYA (Osmaniye) - Bence sen konuşma!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sen neyi konuştun?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Sadece 4 yardım kaleminin içinde...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - O pembe tabloları bırakın!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bugün 49 kalem oldu, içinde elektrik desteği, kronik hastalıklara kesintisiz güç kaynağı desteği, asker ailelerine yardım gibi bu kapsayıcı kalkınma yaklaşımının sonucu olarak artan refahı yani orta üst gelir grubuna gelen Türkiye'nin artan refahı paylaşmasının sonucudur bu.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Kâğıda yazıyorsunuz sadece.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - 22 bin lirayla mı arttı refahınız? Asgari ücrete bak, asgari ücrete.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - İşinize gelmeyince bağırırsınız, her zaman yaptığınız o.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - "Refah bu." diyorsan gel, o refahı yapalım.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Hayal âlemindeyiz herhâlde.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen... Lütfen sükûneti tesis edelim.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Diğer yandan, şunu da ifade etmem lazım: Bakın, bir buçuk yıl oldu, Avrupa Konseyi 24 Mayıs 2024'te bir deklarasyon yayınladı. İstanbul Sözleşmesi'ni imzalayan ülkelere yayınladı bu deklarasyonu. Şu hazırandan bir buçuk yıldır bir tek cümle duymuyoruz bu konuda. Ne dedi Avrupa Konseyi? "Sözleşmeyi imzalamadınız, şu kadar zaman geçti ama gereğini yapmadınız." dedi bütün Avrupa ülkelerine ve bu deklarasyonda 51 madde yayınladı.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Biz ne yaptık?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Açıp bakmadınız bile, ezbere konuşuyorsunuz.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Biz ne yaptık, biz?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ne yaptınız?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - 51 madde yayınladı bir buçuk yıl önce ve dedi ki "2026..."

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Vay be! Vay be!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Ayağa kalkma, otur yerine! Otur yerine! Otur yerine, bilmiyorsun!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - 391 kişi öldü bugün itibarıyla, 391 kadın.

ASU KAYA (Osmaniye) - Sürekli tekrar ediyorsunuz aynı lafları!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya, lütfen...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - 391 kadın öldü bugün itibarıyla.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Bir kadının bir kadına bu yaptığı çok ayıp!

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya, lütfen...

Değerli arkadaşlar, lütfen yerinize oturun. Lütfen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bilmiyorsunuz, oturun yerinize!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Keşir, lütfen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bir buçuk yıl oldu.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - 391 kadının vebali boynunuza olsun, 391 kadın!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bu konuda tek cümle etmediniz çünkü bu konuyu bilmiyorsunuz!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen...

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen sessizliği tesis edelim.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Avrupa Konseyi -51 maddeyi- İstanbul Sözleşmesi'ni imzalayan ülkelere "Size üç yıl süre veriyorum, gereğini yapın." dedi.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - 391 kadın!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Sözleşmenin gereğini yapmadı Avrupa ülkeleri.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Sözleşmeden vazgeçtiğiniz zaman en düşük kadın cinayetlerinin işlendiği zamandı.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Peki, biz ne yaptık? Bakın, sözleşmeden çıktık diye itham ediyorsunuz. O 51 maddeyi...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Siz 391 kadının hesabını verin ya, 391!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Siz sözleşmeden çıkmadınız da biz yanlış mı biliyoruz?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - O 51 maddeyi iç hukukumuzla karşılaştırdık. Sözleşmeden çıkmış olmamıza rağmen Avrupa Konseyinin deklarasyonunda verdiği 51 maddeyi iç hukukumuzla karşılaştırdık ve hepsini yapmışız. Artı, 2 de fazla uygulamamız var; biri elektronik kelepçe, bir mağdurun kimliğinin değiştirilmesi.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Halkta da 391 kadın ölümü var, 391.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Cahilce konuşma, cahilce konuşma!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - 391 kadının hesabını verin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Diğer yandan...

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Diğer yandan...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Madem yaptınız, niye çıktınız?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen...

Değerli milletvekilleri, söz sırası size geldiğinde meramınızı anlatırsınız. Lütfen...

(Gürültüler)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Duyulmuyor sesleri.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - İstanbul Sözleşmesi'nden çıktıktan sonra kadına yönelik şiddetle mücadelede kararlılığımızda hiç geri adım atmadık.

ASU KAYA (Osmaniye) - Siz bunu açıklayın önce, bunu açıklayın!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Kararlılığınızı...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bakın, boşanmış eşe uygulanan şiddetin nikâhlı eşe uygulanması konusunda düzenleme yaptık.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Kararlılığı anlatsana ya, anlat!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - İyi hâl uygulaması olan kravat ve benzeri düzenlemeleri biz kaldırdık, biz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Neyi kaldırdınız ya?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Biz kaldırdık.

Diğer yandan...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Her şeyi kâğıtta yapıyorsunuz ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Aliye Hanım, duyamıyoruz sizi.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, lütfen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Ya, tabii, cehaletleri ortaya çıktıkça bu kadar öfke patlaması olması da normal.

(Gürültüler)

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Bizim öfkemiz öldürülen kadınlar için Sayın Keşir!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bakın, diğer yandan, hâlâ ve hâlâ, yirmi üç yıl olmuş, "Kadını eve kapatıyorsunuz." diyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Semra Hanım, duyamıyoruz Semra Hanım.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Arkadaşlar, siz kadınları okul kapısından çevirirken bugün AK PARTİ iktidarında kız çocuklarının yüzde 52'si üniversite mezunu.

(Gürültüler)

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, yeter artık!

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Ama hepsi boşta!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Siz kadınlara Parlamentoda had bildirirken bugün Parlamentodaki milletvekillerinin yüzde 20'si kadın.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya, lütfen... Ayağa kalkarak olmaz Sayın Kaya, lütfen yerinize oturun.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Belki utanırsın, belki utanırsın!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Siz kadınlara işte bu çatı altında had bildirirken, kapının önüne koyarken...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya... Değerli arkadaşlar, lütfen...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Saliha sana bakıyor, Saliha!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Otur yerine, otur!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Eşleri kapının önüne kadınları koyarken... Bakın, burada, okuyun, azıcık okuyun...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sen de buna bak! Buna bak, buna!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ne var ya onda!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen yerinize oturun.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bugün öğretim elemanlarının yüzde 60'ı kadın, araştırma görevlilerinin yüzde 51'i kadın...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Buna bak, buna!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Kaçı rektör? Onları da söyle. Kaçını rektör olarak atıyor senin Cumhurbaşkanın?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bugün hâkimlerin yüzde 46'sı kadın, bugün sağlık sektöründe çalışanların yüzde 56'sı kadın. Bugün kadın doçent oranı yüzde 40. Evine kapattığımız kadınlar mı bunlar?

(Gürültüler)

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Nasıl bakacaksın bunlara?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Cahilce konuşuyorsunuz, ezbere konuşuyorsunuz ve hâlâ kadın haklarını istismar ediyorsunuz!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Keşir...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - 17 Bakanda 1 kadın var ya, 1!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; böyle ayağa kalkarak, bağırarak, birbirimize bağırarak bir yere varamayız. Lütfen...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - 17 Bakanda 1 kadın var!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, arkadaşları duyamıyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, rica ediyorum...

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Arkadaşlar...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Kadının kadına şiddeti...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri... Sayın Ağbaba...

Sayın Ağbaba, lütfen grubunuza müdahale edin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaşların sesini duyamıyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, lütfen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilgili söyleyeceklerim bitmedi.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Bitmez!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bitmez.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli arkadaşlar, lütfen sakın olalım.

(Gürültüler)

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bakın, burada arkadaşlarımız belediyelerin 5393 sayılı Yasa'yla sorumluluğundan bahsettiğinde...

ASU KAYA (Osmaniye) - Bunu anlasın, buna baksın!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya, lütfen sakın olalım.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - ...bir sürü tezvirat yaptınız, kenarından dolaştınız.

İstanbul ve Ankara başta olmak üzere son beş yılda bir tane sığınmaevi açamadınız; hadi, anlıyorum, beceremediniz ama AK PARTİ'li belediyelerin Pendik ve Eyüp'de açtığı sığınmaevlerini niye kapattınız, niye?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yirmi beş yıldır Ankara Belediyesi sizdeydi, niye açmadınız?

ASU KAYA (Osmaniye) - Devletin sorumluluğudur! Devletin sorumluluğunu belediyelere yüklemeyin; koskoca, milyarlık, trilyonluk bütçe yönetiyorsunuz!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - AK PARTİ'li belediyelerin Pendik ve Eyüpsultan'da açtığı sığınmaevlerini niye kapattınız? Onları işletmeyi de mi beceremediniz? O anlamda, hiç konuşmayın! Hiç konuşmayın!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yirmi beş yıldır Ankara sizdeydi, ANKAPARK'tan başka hiçbir şey açamadınız!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Diğer taraftan, az önce bir konuşmacımız SED yardımlarıyla ilgili söylediğinde, gerçekten, konunun cahili olmanıza çok üzüldüm bu Komisyon adına çünkü bakın, sosyoekonomik destek...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Cahil sensin! Cahil sensin! Dikkatli konuş, cahil sensin!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Açıp okuyun!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Cahil sensin, sen, sen!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Cahil!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - "Konunun cahili" dedim, lafı başka yere çekmeyin!

Sosyoekonomik destek sadece ekonomik yoksulluk içinde olanlara verilen bir destek; afet, hastalık gibi geçici yoksulluğa düşmüş ailelere verilen bir destek; koruyucu aile yanında olan çocuklar için verilen bir destek.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, ülkenin yarısı ekonomik yoksulluk çekiyor zaten, ülkenin yarısı çekiyor!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bunun neresinde istismar var, neresinde tecavüz var? Konunun cahili olanlar, uzmanı olmayanlar, kavramları bilmeyenler buraya gelip burayı provoke etmesinler lütfen.

ASU KAYA (Osmaniye) - Osmaniye'de belediye seçimlerinde sizin AK PARTİ'li görevliler AFAD kolilerini dağıttı! Bunu anlatın lütfen, bunu anlatın! Üstüne geldim ben de!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Daha önceki konuşmacılardan birisi çok üzüldüğüm bir kelime ifade etti; tutanakları bekledim, bulamadım; umarım ben yanlış anlamışımdır. "Çocuk mafyası" dedi, bakın, "çocuk mafyası" ifadesini kullandı bir konuşmacı. Bu da konunun ve kavramların bilinmediğinin bir işaretidir. Çocuklarla ilgili suç ve suça bağlı konular konuşulurken bunu da literatür belirler ve burada ifade edilen kavram "suça sürüklenen çocuklar"dır. "Çocuk mafyası" ifadesini burada reddettiğimi de kayıtlara geçirmek istiyorum.

Sayın Bakanım, bütçeniz hayırlı olsun. Elbette eksiklerimiz var; insanoğlu var oldukça yeni ihtiyaçlar ortaya çıkıyor ve siyaset bu yeni ihtiyaçlara çözüm bulma sanatı.

ASU KAYA (Osmaniye) - Yirmi üç yıldır bulamadınız demek ki siz!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Yeni ortaya çıkan tüm ihtiyaçları da bu yeni bütçenizle çözeceğinize olan inancımla bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Keşir.

ASU KAYA (Osmaniye) - Kadın cinayeti sizin döneminizde hortladı, yirmi üç yılda da hiçbir şey yapamadınız! Her geçen yıl logaritmik olarak artıyor.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya, lütfen...

ASU KAYA (Osmaniye) - Şu tabloya, şu çizelgeye bir cevap veremediniz!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Git, belediyelere hesap sor!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli arkadaşlar...

ASU KAYA (Osmaniye) - Bu hakaretimiz konuşmalarınızı size iade ediyoruz! Hakaretimiz ifadeleriniz size yakışır! "Cahil" kelimesi size yakışıyor! Hepsini size ama sadece size iade ediyorum bunun!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Git, belediyelere hesap sor!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekillerimiz, lütfen, yeterli artık.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Git, belediyelere hesap sor!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Keşir, lütfen...

Değerli milletvekillerimiz, sükûneti tesis edelim.

Şimdi de söz sahibi Sayın Şenol Sunat.

Buyurunuz.

Süreniz beş dakika.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Bakan, saygıdeğer bürokratlar, Komisyon üyeleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Azerbaycan'dan dönerken Gürcistan'da düşen uçakta şehit olan 20 vatan evladına Allah'tan rahmet diliyor ve büyük Türk milletine başsağlığı diliyorum.

Sayın Bakan, sorularla gideceğim sürem az olduğu için. Evet, yoksulluk derinleşirken sosyal yardım payı geçen yıla nazaran niye 8,5 puan düşürüldü, bunu sorayım, niye azaldı? Sosyal devletin payı neden her yıl küçülüyor? Ülkenin ekonomik durumu çok mu parlak? Bu bütçeyle yoksullukla mı mücadele edeceksiniz yoksa yoksulluğu yönetmeye mi devam edeceksiniz?

Devlete bağlı yurtlarda ve çocuk esirgeme kurumlarında gerçekleşen çocuk istismarı vakaları basınımıza yansıdı, özellikle Balıkesir'deki ve Bandırma'daki olaylardan söz ediyorum. Engelli çocuklara yönelik kötü muamele konusunda soruşturmalar ne durumda, onu sormak istiyorum.

Türkiye Avrupa'nın en genç nüfusuna sahipken çocuk yoksulluğu oranı neden yüzde 39,5'la Avrupa'nın en yüksek oranı?

15-17 yaş grubundaki çocukların iş gücüne katılım oranı yüzde 24,9'a çıkmış. 2024 yılında en az 72 çocuk çalışırken hayatını kaybetmiş. Bu tabloya rağmen denetim mekanizmalarını devreye aldınız mı?

(Uğultular)

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Başkan, arkadaşların uğultusunu lütfen kesin.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli arkadaşlar, salonda ciddi anlamda uğultu var. Lütfen hatibi dinleyelim.

Buyurunuz efendim.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Çocuk yoksulluğunu durduramayan bir Bakanlık 170 bin çocuğa yardım ulaştırmakla övünürken neden 3 milyona yakın -MESEM'ler de dâhil bunun içine- çocuk işçinin varlığına göz yumuluyor?

Evet, gençler ev kuramıyor Sayın Bakan, aile kuramıyor, hayal bile kuramıyor. Peki, siz gençlere neden "Borçlanarak evlenin." diyorsunuz? Aileyi krediyle mi yoksa umutla mı güçlendireceksiniz? Aile ve Gençlik Fonu kapsamında verilen 150 bin liralık krediyi sosyal destek olarak göstermek gençleri borçlandırmak değil midir?

Türkiye'de 65 yaş üstü nüfusun yüzde 23,3'ü yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında. Bu tablo sosyal devlet anlayışıyla bağdaşır mı?

Kamu huzurevlerinde -ki sayısı çok az- 1 bakım personeline yaklaşık 87 kişi düştüğünü hesap ediyoruz. Bu koşullarda insan onuruna yakışır bir hizmet verilebiliyor mu?

6,3 milyar liralık sermaye bütçesiyle yeni sosyal hizmet merkezleri, sığınmaevleri ve yaşlı bakım tesisleri nasıl kurulacak?

Türkiye yalnızlaşıyor, yaşılanıyor, yoksullaşıyor. 5 milyondan fazla tek kişilik hane var ama 65 yaş üstü yaşlıların sadece 3,6'sı evde bakım hizmeti alabiliyor. Arz odaklı sisteminizden bahsediyordunuz, sizden önce de vardı. Bu yaşlı, yalnız kadınları nasıl bu sistem görüyor? Gerçekten görünmeyen yoksulları bulabiliyor musunuz? Yaşlı aylığı alan kişi sayısı azaltılıyor. Yaşlı sayısı artarken destek sayısı neden azalıyor?

2025'te yani geçen yıl dediniz ki: "Sosyal risk haritası çıkaracağız." Gerçekten çok önemli bir konuydu bu ama nerede bu harita, nerede o erken müdahale sistemi? Sabah dinleyemedim sizi, bilemiyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Var.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Ha, ondan da bahsetmiş olabilirsiniz ama biraz daha geniş bir şekilde bu soruma cevap vermenizi bekliyorum.

Engellilerin durumu... Bütçede topluma katılımlarına ayrılan pay yüzde 24 görünse de sahada bu artışın yansıması neden yok? Erişebilirlik, istihdam ve rehabilitasyon alanlarında hangi somut ilerlemeyi sağladınız? Engelli yurttaşlarımız hâlâ evlerine hapsolmüşken toplumsal katılım hedefiniz sadece kâğıt üzerinde mi kalacak?

Evet, Cinsiyet Eşitliği Endeksi'ne baktığımızda Türkiye 135'inci sırada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Bu utanç tablosuna rağmen kadına yönelik politikalarınızı...

Bana bir dakika rica ediyorum ama arada kesildi.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Ama veremedik, veremiyoruz maalesef.

Teşekkür ediyoruz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Ve bir şey daha söyleyeceğim.

Kütahya'da gaziler etrafımı aldı. "Biz sağlıkta önceliğimizi kaybettik, ek ücret ödüyoruz." dediler.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Öyle bir şey yok, protokol imzaladık.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Türk devleti eğer gazisine kolaylık sağlayamıyorsa hangi miktarda "sosyal devlet" diyebiliriz diyorum, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Sunat.

Şimdi de söz sırası Sayın Dilan Kunt Ayan'da.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, az önce burada, aile politikalarının ne kadar güllük gülistanlık olduğuna dair bir sunum dinledik sabah ama Sayın Bakan, siz bu ülkenin Aile Bakanısınız ve bu ülkede her gün 1 kadın katlediliyor, farkında mısınız bilmiyorum ve kadınlar öldürülüyor, nerede öldürülüyor? Evlerinin içinde öldürülüyor. Kimler tarafından öldürülüyor? Eşleri tarafından, sevgilileri tarafından, aile içerisindeki bireyler tarafından her gün 1 kadın bu ülkede katlediliyor ve 2025 verilerine göre de kadınların yüzde 65'i evlerinde öldürülmüş yani kadınlar en çok -az önce sunumunuzda 59 defa "aile" dediğiniz- ailenin içerisinde öldürülmüş, en çok da korunması gereken yerde öldürülmüş ve o hâlde soruyorum size...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ne yapalım, aileyi yok mu edelim?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Biz sizi dinledik sabırla, tek bir şekilde de sizi engellemedik. Lütfen dinleyin ve cevabınızı merak ediyorum zaten.

Peki, soruyorum ben size: Siz, gerçekten ailenin güçlenmesiyle bu sorunun çözüleceğine inanıyor musunuz? Gerçekten çok merak ediyorum. Yani "Aile güçlenince bu sorun ortadan kalkacak." diyorsunuz. O zaman size soruyorum: Kadınların canını koruyamadıktan sonra o ailenin güçlenmesinin ne önemi olacak? Bakın, siz geldiğinizde, sabah size burada bir soru sordular, dediler ki: "Saliha Akkaş -Mecliste öldürülen, katledilen bir kadın- öldürüldü."

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Mecliste çalışan.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Siz ne dediniz? "Ama biz ailesini koruyoruz." dediniz ama Saliha gitti artık yaşamda değil, hayatta değil. Ailesini korumanızın ne önemi var, ne faydası var? Kadın katledildi, toprağın altına girdi. Bir kere bunu görerek o şekilde politikalarınızı üretmenizi istiyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Kadınları istismar etmeyin.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yine, kadına yönelik şiddetin aileyi koruyarak önlenebileceğinden artık vazgeçin. Biz size önereceğiz birazdan. Bilimsel verilerden bahsedildi, onları da size açıklayacağız. Bakın, bu bireysel değil sistematik bir sorun, bunu kabul edin. Bu ataerkil sorunun ta kendisi, bunu görün ve siz o sistemi ayakta tutmaya devletin imkânlarıyla, Bakanlığın eliyle de devam ediyorsunuz.

Bakın, Sayın Bakan, bir kadın olarak gerçekten inanıyor musunuz bu ülkede kadınların korunduğuna? Ve kadınlar her gün öldürülürken, korku içinde yaşarken siz 2025 yılını ne yaptınız? "Aile Yılı" olarak ilan ettiniz.

Bakın, Bianet'in verilerini paylaşacağım sizinle: 2025 yılının ilk dokuz ayında erkekler tarafından tam 224 kadın katledildi, 561 kadın ise fiziksel şiddete uğradı ve siz, bu tablo karşısında Bakanlık sunumunuzda kadına yönelik şiddetle ilgili kısma sadece 1 sayfa ayırdınız ve dikkatle dinledim, sadece beş dakika konuştunuz ve geri kalan bütçenin tamamında da bu şiddeti önlemeye dair hiçbir politikayı işlemediniz ve kadınların hayatı sizler için 1 sayfalık bir dipnottan başka bir şey değil ve üstelik bu kadar, aslında ölümün ortasında hâlen ne diyorsunuz? "25 Kasım'da Kadına Karşı Şiddetle Mücadele 5. Ulusal Eylem Planı'mızı açıklayacağız." diyorsunuz. Zerreyimiskal kadar heyecanlanmadık acaba ne var bu 5. Ulusal Eylem Planı'nda. Çünkü 4 tane eylem planı geçti ya, bu kadınlar ne hayır gördü bu eylem planından? Her gün 1 kadın öldürülmeye devam edildi. Ne yapacaksınız bu 5. Eylem Planı'nızda, soruyoruz bunu size ve kadınlar her gün öldürülüyor. Siz, hâlen eylem planı açıklamaktan kendinizi alıkoyamıyorsunuz. Geçmiş 4 plandan hiçbir hayır görmemiş kadınlara 5'inci planın müjdesini vermeye çalışıyorsunuz ama bir kez daha ifade ediyoruz, bu sorunun kökü çok açık. Şiddeti doğuran zihniyetle yüzleşmeden, bu toplumun yapısını değiştirmeden, şiddeti kolaylaştıran koşullarla mücadele etmeden "mış" gibi yapıyorsunuz, başka da bir şey değil. Ama "mış" gibi yapılan her politika bilinsin ki bir kadının ölüm ilanında sona eriyor ve bilinsin ki her kadın cinayetinde bir parmak izi gibi devletin ihmali ve Bakanlığınızın ihmali görülüyor ve Bakanlığımızın bu konuda gerçek bir irade göstermediğini de attığınız her adımdan anlıyoruz.

Bakın, bütçenizde, 2025 yılı merkezî yönetim bütçesinde Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı'na 21,8 milyar TL ayırmışsınız ve Kadının Güçlendirilmesi Programı'na ise 7,9 milyar TL ayırmışsınız, tam 3 katı. Bu ne demek biliyor musunuz? 1 aileyi kurtarmak için 3 kadının ölmesine göz yummak demek ve siz, sığınmaevlerini daha fazla açacağınıza her geçen gün daha da fazla sığınmaevinin kapatıldığını görüyoruz bütçenizde. Yer bulabilen kadınlar bile çoğu zaman gizlilik, güvenlik gibi en temel haklardan yoksun bırakılıyor. Kadınlar devletin korunmasına sığındığında bile güvende olmadığını açık bir şekilde beyan ediyor. Yani bir yandan "Aile Yılı" deyip 19 ili ise pilot kent ilan ettiniz. Bakın, buna dair de size söyleyeceğim: Bu salonlarda kendi partililerini çağırıyorsunuz, birbirinizi ağırladınız fakat ne oldu gittiğiniz bir toplantıda? Maraş'ta 2 çocuk annesi Eser Karaca çalıştığı hastanede eski eşi tarafından pompalı tüfekte katledildi. Yine siz Bursa'da modüler aile eğitimi yaparken 5 Kasım günü 20 yaşındaki Arzu Khalilova, 2 çocuk annesi, eşi tarafından 75 kez bıçaklanarak öldürüldü.

Yine, seçim bölgem olan Urfa'da da yaptınız bunu, hızınızı alamadınız, Aile Yılı etkinliği yaptınız, kimi çağırdınız? Soruyorum size ya, birbirinizi ağırlamaktan başka ne yaptınız orada? Bir sürü kadın kurumu var, hangi birini çağırdığınız da "Bir taleplerinizi alalım, nedir bu sorunlar, konuşalım." dediniz. "Mış" gibi yapıyorsunuz, başka bir açıklaması yok ama ben size Urfa'nın verisini söyleyeyim: Bakın, 2024 yılında en az 8 kadın, 2025 yıl ilk on ayında ise en az 10 kadın öldürüldü ve bu ulaşmış olduğumuz rakamlar da sadece bizim ulaştıklarımız. İntihar süsü verilen cinayetler, kayıtlara geçmeyenler; bu verilerde yok bile. Yani siz "Aileyi koruyalım." diyorsunuz ama biz size soruyoruz: O ailenin içinde kadın cehennemi yaşıyorsa onu da mı koruyacaksınız?

Şiddet azalmıyor Sayın Bakan, her geçen yıl bu ülkede şiddet artarak devam ediyor ve açıkça ifade ediyoruz: Failleri koruyan, cezasızlığı teşvik eden, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilen, 6284'ü uygulamayan bir iktidar şiddetin ortağıdır; bu, açık ve net. Yine, Bakanlığınız da elbette ki bu şiddetten kendini azade tutamaz.

"Koruma yasası" dediniz, 6284 sayılı Yasa'nın uygulama alanı her geçen gün daralıyor. Az önce veriden bahsetti, dediniz ya hani "Bize bununla ilgili, nasıl bir saha verisi olarak bize gelin." 6284'ün bire bir uygulamasının içerisindeyiz, uygulanmıyor.

Hâkimleriniz, savcılarınız 6284 sayılı kararları maktu kararlar olarak veriyor. Elimizde bir sürü donesi var, donelerle konuşuyoruz ama diyorsunuz ki: Konseyde İstanbul Sözleşmesi'nin çekilmesiyle ilgili çok daha olumlu şeyler yaptığınızı bize burada anlatıyorsunuz ve inanmamızı bekliyorsunuz.

Yine, Kadın Dayanışma Vakfının verilerine göre 6284 sayılı Yasa kapsamında aslında zorla hapis kararlarının yalnızca kaçığı uygulanıyor? Yüzde 34'ü uygulanıyor yani bu ne demek? "Şiddete sıfır tolerans." diyorsunuz ya ama bu veriye göre ise yüzde 74 tolerans gösteriyorsunuz.

Yine, şiddet sarmalı arttıkça da kadınlarla birlikte toplumda eril şiddet karşısında güçsüz, savunmasız bırakılan her kesime yönelik şiddet de hızla büyüyor.

Şunu söylemeden geçemeyeceğim: Yine, toplum dışına itilen ve bir yandan da kriminalize edilmek istenen LGBTİ+'lar. Nefret suçları artarak devam ediyor. Yalnızca yaşam hakkı değil vücut bütünlüğüne saldırı, taciz, hakaret, istismar da LGBTİ+'ların 2025'te karşı karşıya kaldığı gerçek bir sorun. Gasp, darp, komşu şiddeti, komşu tacizi, aile şiddeti, bıçaklanma, pompalı silahla saldırı gibi saldırılar 2025'te LGBTİ+'lara dönük eylemlerin sadece birkaçı ve bunun müsebbibi de her gün sosyal medyada, TV'lerde, orada burada sizlerin insandışılaştırılan söylemleri de bu şiddeti açık bir şekilde tetikleyen, körükleyen bir yerde duruyor. Oysaki şiddetin her türlüyle mücadele edilmeden yani "sıfır tolerans" demek ancak ve ancak bir reklam sloganı olur, başka da hiçbir şey olmaz.

Yine, kadınlar yalnızca fiziki şiddete değil psikolojik, ekonomik her türlü şiddetle mücadele ediyor ama devlet eliyle ekonomik olarak yoksulluğa, yoksunluğa, güvensizliğe, istismara itilmeye devam ediyor.

Ezcümle, güvenli bir yaşam için, adalet için, kadınların, bir kadının daha bu ülkede katledilmemesi için bu bütçeden kadınlar paylarını istiyor. Bir gün başlarına bir şey geldiğinde "Devlet beni korur." demek istiyor. İnsanca, onuruyla, emeğiyle çalışıp kendi hayatlarını kurabilecek iş alanları, destek programları, eğitime, ulaşım, istihdama destek istiyor ve şiddetle mücadele istatistiklerle değil iradeyle olur ama görüyoruz ki o irade sizde yok Sayın Bakan.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Ayan.

Şimdi de söz sırası Sayın Elif Esen'de.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Çok Değerli Bakanım, Bakan Yardımcıları, kıymetli milletvekilleri; ben de sözlerime başsağlığı dilekleriyle başlamak istiyorum.

Tabii, bugün çok önemli bir Bakanlığın bütçesini konuşuyoruz, toplumla, aileyle ilgili çok önemli verileri konuşuyoruz saatlerdir. Bu Bakanlık aynı zamanda Türkiye'nin sosyal vicdanının da temsili çünkü. İktidarın bütçede ayırdığı pay da bunun göstergesi elbette. Ailenin korunması, çocukların esenliği, kadınların güçlenmesi, engelli bireylerin bağımsız yaşamı, yaşlının huzuru, mutluluğu. İşte bu sebeple, bugün önümüzde duran tablo sadece bir harcama cetveli değil; toplum hayatımız, toplumun refahı ve huzuru aynı zamanda, yoksulluğu yönetmek ile yoksulluğu azaltmak arasındaki farkı belirleyecek bir tercih tablosu.

2026 yılı bütçesi 531 milyar 905 milyon lira. Merkezî bütçenin ise yaklaşık yüzde 2,8'i. "Aile Yılı" ilan edilen ve aileyi, toplumu doğrudan ilgilendiren bir bakanlık için yeterli mi sizce de? Genel giderler içinde cari transferlerin oranı yüzde 36'ya ulaşıyor yani transfer ağırlıklı bir yıl bizi bekliyor. Ancak bu artışın ne kadarının asıl sorun yoksulluğa çare olduğunu, yoksulluğu azaltmak için olduğunu henüz bilmiyoruz; hep beraber göreceğiz. Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı payı ise yüzde 4,1. Bu oranın Aile Yılı ve aileyi güçlendirme iddiasını taşımaya yetebilmesi için erken çocukluk, bakım hizmeti ve gelir desteği entegrasyonunun artırılması gerekiyor. Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması Programı'na yüzde 10,3 ayrılmış ancak okula devam, sıcak yemek ve erken çocukluk erişimi için ölçülebilir hedefler belirsiz. Bırakın her çocuk için olması gereken devlet desteğini, her gün bir öğün yemek desteği, yoksul ve SED desteği yani sosyal ekonomik destek alan ailelerin çocuklarının bile bu desteğe erişimi maalesef yok. Çocuklar akranlarıyla eşit beslenme şartlarında gelişimlerini sürdüremiyorlar maalesef. Engellilerin Toplumsal Katılımı Programı ise yüzde 24 civarında fakat bu büyük bütçenin ne kadarı erişilebilirlik yatırımı ne kadarı gerçek bağımsız yaşam desteği, bunu bilmiyoruz. Bunun şeffaflıkla açıklanmasını da sizden bekliyoruz.

Ekonomistlerimiz uyarıyor: 2023'te 4,44 milyon hane düzenli sosyal yardım alırken 2024 Eylülünde sayı 3,68 milyona gerilemiş yani bu haneler arasında yaklaşık 756 bin hane sistem dışına çıkmış; bunun sebebi önemli. Neden bu düşüş yaşandı? Acaba bu düşüşün sebebi sosyal inceleme raporu olan SİR'lerde tam bağımlıların kısmi bağımlı sınıfına geçişiyle artık ödeme alamayan engelli vatandaşların 80 bin hanesi olabilir mi? Veriler kamuya açık biçimde paylaşılmadığı sürece bunu ne yazık ki bilemiyoruz. Talebimiz net: Şeffaflık ilkesiyle 2024-2026 dönemine ait aylık açık veri seti yayımlansın; hane, fert ve il kırımlarıyla birlikte.

Aile kuracak gençlerin desteklenmesi amacıyla kurulacak fon 7474 sayılı Kanun'la kuruldu ve bu fon kredi odaklı yani 150 bin liralık bir kredi desteğinin kredi tavanının 250 bin liraya çıkarılması planlanıyor olarak biliyoruz ancak İstanbul Planlama Ajansına göre 2025'te evlenmenin ortalama maliyeti bir hane için 850 bin lira. 150 bin, 250 bin lira olsa da bu ancak toplam maliyetlerin bir kısmını karşılayabiliyor ve bizde soruyoruz: Gençleri borçlandırmak yerine gelire duyarlı hibe desteği ya da temel aynı destek, kira, danışmanlık gibi hak temelli desteklere geçmeyi düşünüyor musunuz? 4 kişilik bir ailenin sadece gıda harcaması yani açlık sınırı geçtiğimiz ay 28.412 lira oldu, yoksulluk sınırı ise 100 bin lirayı zorluyor. Peki, asgari ücretle geçinen bir ailede hele de sadece tek bir ebeveyn çalışabiliyorsa, kadın evde çocuk, engelli, yaşlı bakım yükünü üstlenmişse 1,7'de kalan doğurganlık oranını yükseltmek hedefi ya da aileyi şiddetsiz ayakta tutabilmek tüm bunlar çözülmeden mümkün müdür? Tüm hazıruna sormak istiyorum burada.

Sayın Bakan, sahadan gelen en sarsıcı tablo, burada, tekrar engelli ve bakıma muhtaç vatandaşların engel statüsündeki değişim oldu. Burada çok dramatik bir değişim var. 26 Mayıs 2023'te değişen yönetmelikle Engelli Sosyal İnceleme Raporları, SİR Yönetmeliği değişti. Evde bakım yardımında Sağlık Bakanlığının uyguladığı sisteme geçildi ve büyük de bir hata yapıldı çünkü yardım

ve destek için "tam bağımlı" ibaresi şart hâle geldi. Rapor yenilendiğinde tam bağımlıdan kısmi bağımlıya geçenlerin yardımı kesildi ve kesilmeye devam ediyor.

Peki, bu kesime kimler giriyor? Yatağı tam bağımlı olmayan ama desteksiz hayatını da devam ettirmesi mümkün olmayan tüm fiziki ve zihinsel engelli vatandaşlarımız bu grubun içinde. Bizim ulaştığımız bilgilere göre yaklaşık 80 bin ailede bu yardım sonlandırıldı. Bu sayı sadece bir istatistik değil Sayın Bakan, bu sayı ailelerin ve engelli bireylerin yaşam ile ölüm arasındaki fark.

Sayın Bakanım, değerli vekillerim, değerli bürokratlar; belki de bu sorunu çözebilmek için empati duygumuzu biraz daha geliştirmek ve "Bu sorunu ailemiz ve biz kendimiz yaşayabiliriz." diye düşünmek lazım; uygulamayı yine bu şekliyle mi bıraktık, hepimiz kendimize bir soralım bu noktada.

Size bir örnek vermek istiyorum, çok içimi dağlayan bir örnek bu. Şile'de bir anne var, çocuğu otizmli, yoksul bir aile. Bu rapor sistemindeki değişiklik sebebiyle... Çocuk yatağa tam bağımlı değil ama otistik, ailenin evde tek bırakabilmesi mümkün değil. Anne çocuğunu getiriyor, merdivene zincirle bağlıyor ve gittiği yerlerin merdivenlerini silerek geçimini sağlıyor. 11 bin lira bazen küçük bir rakam değil bir hayatın nefesi olabilir ve o nefesin bile bu iktidar anlayışıyla elinden alındığı haneler var, biz bunun düzeltilmesini talep ediyoruz ve bu yüzden soruyoruz: 2024'te ve 2025'te tamdan kısmiye geçtiği için yardımı kesilen hane sayısı kaçtı? İtiraz sürecinde geçici ödeme yapılmaya devam ediliyor mu? 2026'da evde bakım ödeneği ile özel bakım merkezleri arasında yararlanıcı başına düşen maliyet farkı nedir? Bakanlık verilerine göre 2025 sonbaharında 523 bin hak sahibi için aylık 11.702 lira ödeme yapılmış, tek ayda 6 milyar lira harcanmış, bu ölçek kıymetli ama kriter değişikliğiyle sistem dışına itilenler göz ardı edilemez. Biz istiyoruz ki bu insanlar için hak saklılığı korunsun, rapor yenileme süresince ödenek kesilmesin, mikroveriler kamuya açıklansın.

Kadına yönelik şiddet ve ölüm verilerinde bir düşüş sağlanamıyor ne yazık ki. Geçtiğimiz yıl koruma kararı almasına rağmen Meclis personeli bir arkadaşımızı kaybettik, çok üzgünüz. 2025'te kadın konukevlerine 3,1 milyar, ŞÖNİM'lere 1,5 milyar lira ayrılmıştı. 2026'da bu ödeneklerin nasıl büyüüleceği, barınma kapasitesi ve başvuru yanıt süresinin ne kadar kısaltılacağı noktasında hedefleriniz bulunuyor mu, bunu bizlerle paylaşmak ister misiniz?

**AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ** - Sıra beklemiyorlar, hemen geliyorlar kuruluşa, biz sıra bekletmiyoruz konukevlerinde kadınlara.

**ELİF ESEN (İstanbul)** - Kadınları şiddetten koruyacak, şiddeti önleyecek tedbirlerin yanı sıra ekonomik dayanıklılıklarını destekleyecek, gerçek anlamda güçlendirilecekleri politika mimarisi mutlaka kurulmalı.

Çocukların korunması programı, yüzde 10 payla önemli bir alan ancak biz sonuç istiyoruz. 2026 sonunda okula devam oranı, sıcak yemek kapsama oranı ve erken çocukluk hizmetlerine erişim için somut hedefler açıklanmalı çünkü çocuklar istatistik değildir, bu ülkenin gerçek beka meselesidir, geleceğidir.

Bütçede sosyal yardım tutarı artarken faydalananların sayısı azalıyor. Ekonomik koşullar altında yoksulluk şartlarının ve sayılarının azalmayacağı göz önünde bulundurulduğunda bu çelişkiyi gidermenin yolu şeffaflık, bağımsız etki analizi ve istihdama geçiş oranının açıklanmasıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

**OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK** - Teşekkür ediyoruz Sayın Esen, çok teşekkür ederiz.

**ELİF ESEN (İstanbul)** - Ben Komisyon üyemizin beş dakikasını kullanıyorum, o yüzden bir dakika talep ediyorum.

**OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK** - Bir dakika daha... Tabii, tabii, bir saniye...

**ELİF ESEN (İstanbul)** - Teşekkür ediyorum.

**OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK** - Buyurunuz lütfen.

**ELİF ESEN (İstanbul)** - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Defalarca koruma kararı alan kadının güvenli yaşam şartlarında olduğu, şiddetin olmadığı, engellendiği; çocuklar arasında eşit fırsatlara erişimin olduğu, akranların birbirine şiddet uygulamadığı, ihmal ve istismardan ölmedikleri, yenidoğan bebekleri bile para için gözünü kırpmadan öldüren kişilerin barınmadığı hatta çeteleşemediği; çeşit çeşit çetelerin gün gün artmadığı, üyelerinin çocuklardan oluşmadığı; ülkenin engellileri ve yaşlılarının aktif yaşamın içinde, refah içinde olduğu, İŞKUR'un önünde, Et Kurumu önünde bakıma muhtaç yaşlıların kış soğuşunda sıra beklemediği; Ordu Fatsa'da taş ocağında 75 yaşında çalışırken yaşlılarımızın göçük altında kalmadığı bir Türkiye'yi hayal ediyoruz ama maalesef, bugün bu şartlarda değiliz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

**ELİF ESEN (İstanbul)** - İşte, tüm bu hedefler koyulurken, projeler açıklanırken doğru veri setleriyle ve ilgili bakanlıkların eş güdümlü çalışmasına olanak sağlayan, dijitalleşen veri sistemi yönetim ilkeleriyle hareket edilmesi, etkili izleme, değerlendirme sistemlerinin olması ve yine ülkemizde var olmayan...

**OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK** - Teşekkür ediyoruz Sayın Esen.

**ELİF ESEN (İstanbul)** - Bitiriyorum, tamamlıyorum.

...kamuda hangi mertebede olursa olsun, sorumsuz sorumluların izlenip denetlendiği ve etkin müeyyide sisteminin olduğu bir yönetim zorunludur diyorum, çok teşekkür ediyorum.

**OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK** - Teşekkürler.

Şimdi de söz talebi Levent Uysal'ın.

Buyurunuz lütfen.

**LEVENT UYSAL (Mersin)** - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle, Mersin Toroslar Çocuk Evleri Sitesine verdiğiniz destekten dolayı çok ama çok teşekkür ederiz.

2025 yılı içerisinde Mersin İl Müdürlüğümüz tarafından 45 bin aile ziyaret edilmiştir efendim ve 6 bin kişiye bağımlılıkla mücadele eğitimi verilmiş, 27 bin kardeşimize de aile eğitimi verilmiştir.

Şehrimizin sosyal açıdan daha da gelişmesi için sizlerden bazı desteklere ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz. Özellikle Anamur ilçemizde faaliyete geçecek olan huzurevimiz için personel ihtiyacımız vardır, bir an önce personelimize kavuşmak isteriz.

Erdemli'deki engelsiz yaşam merkezimizi projelerimize dâhil etmeniz ve 2026 yılında açılmasıyla ilgili bir talebimiz vardır.

Tarsus ve Toroslar ilçelerimizde huzurevi yapılmasını; Silifke, Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut ve Gülnar ilçelerimizde aile destek merkezlerimizin artırılmasını; özel insanlarımız için Mezitli, Yenişehir ve Akdeniz ilçelerimize yaşam merkezi kurulmasını -çok önemli efendim- özellikle kırsal bölgelerimiz için mobil sosyal hizmet aracı tahsis edilmesini sizlerden talep ediyoruz.

Çok teşekkür ederim, bütçemiz hayırlı olsun.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Uysal.

Şimdi de söz sırası Sayın Aliye Coşar'da.

Buyurun lütfen.

ALİYE COŞAR (Antalya) - Bir gerçeği yüksek sesle söylemek zorundayız: Kadınlar en ağır bedeli ödüyor; yoksulluğun, adaletsizliğin, şiddetin ve eşitsizliğin bedelini. Son yirmi üç yılda uygulanan AKP politikaları kadınları güçlendirmede; tam tersine, onları aileye, evin dört duvarına, sessizliğe ve hatta şiddet ve ölüme mahkûm etti.

Kadınlar yaşam hakları için mücadele veriyorken bir de eşitlik mücadelesi veriyor. Kadınların iş gücüne katılım oranı sadece yüzde 36, kadınların yüzde 40'ı kayıt dışı, sosyal güvencesiz çalışıyor. Bunun son örneği; Dilovası'nda şikâyetlere rağmen denetlemediğiniz fabrikada ölüme terk ettiğiniz çocukları ve kadınları hangi vicdana sığdıracaksınız?

Kadın cinayetleri her yıl artıyor; 2025 yılında 241 kadın cinayeti, 76 şüpheli kadın ölümü yaşandı. 6284 sayılı Kanun etkin uygulanmadığı gibi İstanbul Sözleşmesi'nden hukuksuz bir şekilde çekilme kararı alındı. Kadınları hukuk ve yargının korumasından mahkûm bıraktınız. Bir kadın öldürüldüğünde fail iyi hâl indirimi alabiliyor. Cezasızlık algısı topluma ne yazık ki yerleşti.

Türkiye'de doğum artış oranı 1,48'e düşmüş; yoksulluk ve gelecek kaygısı yaşayan çiftler çocuk yapmıyor. AKP iktidara geldiğinde hane halkı 4 kişiden oluşurken güvencesiz gelecek ve yoksulluk nedeniyle artık hane halkı büyüklüğü 3 kişiyle tanımlanıyor.

İktidarınızda boşanmalar da artmıştır. Siz ne kadar "Aile Yılı" ilan etseniz de gerçekler bunlar.

Bakanlığınızın 2026 yılı bütçesinin sadece yüzde 1,26'sı kadının güçlenmesine ayrılmış, 2025 yılında bu oran yüzde 2,6'ydı; içinde bulunduğumuz yıldan da düşük bir yüzde. Programa göre 2027 yıl bütçesinde yüzde 0,81 ve 2028 yılı bütçesinde ise yüzde 0,80'lik paylar kadının güçlenmesi için kullanılacak. Bakanlığın adında kadına yer olmadığı gibi bütçesinde de kadının adı yok. Sosyal yardımlar ve hizmetlerle de kadınlar güçlenmez. Kadın emeği görülmeli, kadın istihdamı artırılmalı ve fırsat eşitliği yaratılmalı, kreş sayıları artırılmalıdır. Kadınların sesi sokakta, kampüste, evde ve iş yerinde duyulmalıdır.

2024'te 150 kadın sığınmaevi var, 2028'de hedefiniz ise bu sayının 154'e çıkması; dört yılda sadece 4 sığınmaevi. Ayrıca, 2024 yılı itibarıyla da 81 ilde 86 ŞÖNİM bulunuyor, 2019-24 arasında sadece 5 tane ŞÖNİM açılabilmiş. Kadın sığınmaevleri ve ŞÖNİM'lerin sayısı da AKP'nin tüm işleri gibi eksik.

Çocuk yoksulluğunda OECD ülkeleri arasında yüzde 22,4'le 2'nci sıradayız. Çocuklar gıdaya erişemiyor. Siz çocukların öğle yemeklerine dahi göz diken bir iktidarsınız. Yarattığınız krizde çocuk işçiliği her yıl giderek artıyor. İş kazalarında çocuk işçilerin ölüm oranları artmaktadır. Çocuklar eğitimden koparılıyor.

Bakanlığınızın bütçesini anlatırken bu yıl Mecliste kurulan Kadınların Her Türlü Şiddet ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının Önlenmesi Meclis Araştırması Komisyonu raporundan hiç bahsetmediniz, incelemediğiniz buradan da belli. Muhalefetin komisyona dinlenmesi için ilettiği kadın örgütleri davet edilmemişti. Bu konuda dahi ne kadar samimiysiz olduğunuzu da gösterdiniz. Çalışmalarda bakanlıklar arasında eş güdüm olmadığını gördük, kimsenin birbirinden haberi yok ve ayrıca önceki dönemlerde de hazırlanan raporlar raflarda unutulmuştu.

Son olarak, eşitliğe dayalı, kadın ve çocuğu yok saymayan, hukuku üstün tutan ve kadınların yaşam hakkı olduğu bir bütçe yapılana kadar önümüze getirilen bu bütçeyi reddediyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Coşar.

Şimdi de söz sırası Sayın Aliye Timisi Ersever...

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bir anne düşünün, çocuklarına akşam ne yedireceğini düşünen; bir kadın düşünün, her sabah bugün de ölmeden işe gidebilecek miyim tedirginliğini yaşayan; bir çocuk düşünün, okulda açlıktan bayılan; işte bu bütçenin gerçek sahipleri onlar ve bu bütçede onlar yok. Bu ülkenin en korumasız kesimleri kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler ama umurunuzda bile değil. Kâğıt üzerinde her şey çok güzel, gerçek ise tam felaket. 2026 yılında yoksullukla mücadele için hane halkı ve işletmelere transfer edeceğiniz kaynak miktarı 106 milyar lira ama Hükûmet 2026 yılında faiz ödemeleri için 2 trilyon 742 milyar lira ayırdı; bu tablo, yok edilen sosyal devletin fotoğrafıdır. Yoksulluk derinleşiyor, hem de çok büyüyor. Başkanlık sistemine geçtiğiniz yıl sosyal yardımdan faydalanan hane sayısı 3 milyon 494 bindi, 2024 yılında bu sayı 4 milyon 574 bine yükseldi, listeye 1 milyondan fazla yeni aile eklendi. Vatandaşa sağladığınız ise sosyal yardım değil sefaletin makyajı oldu. 65 yaş aylığı 5.390 lira, yüzde 70 engelliye 4.200 lira veriyorsunuz, sonra da buna "sosyal yardım" diyorsunuz.

Bakanlığın sorumluluk alanı çok geniş, bütçe ise yetersiz. Merkezî bütçeden aldığı pay sadece yüzde 2,81. Bu bütçeyle ne kadına çare var ne engelliye umut ne çocuğa gelecek ne de yoksulluğa çözüm. Kadın sığınmaevleri çözüm değil ama önleyici bir tedbirdir. 2018'de Bakanlığa ait 110 kadın sığınmaevi vardı, 2025'te ise bu sayı 112; bu nasıl izah edilir bilemiyorum. Huzurevlerinde de tablo aynı. Sayın Bakan, huzurevine yerleşmek için kaç kişi sırada bekliyor? Başvurulara ne kadar sürede yanıt veriyorsunuz? Çocuklar için çocuk sitelerinde alarm zilleri çalışıyor; yetersiz personel, eksik denetim, güvenlik zaafı devam ediyor. Niğde Engelsiz Yaşam Merkezinde 1 çocuğun ölümü sonrası darp, aç bırakma ve tehdit olayları ortaya dökülmüştü. Benzeri kaç tane daha vaka var bilmiyoruz. Bu olayla ilgili yerel mahkemenin faillere verdiği mahkûmiyet kararı, bölge mahkemesi tarafından "Sistematik işkence yok, sadece ani tepkiler var." gerekçesiyle bozuldu, 14 çalışan tahliye edildi; herhâlde bu bir akıl tutulması. Bu nasıl bir adalettir?

Sayın Bakan, siz "Kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini bu coğrafyadan kazımak için mücadelemizi amasız fakatsız, sıfır tolerans ilkesiyle kararlılıkla sürdüreceğiz." diye söz vermiştiniz. O günden bu yana 212'si şüpheli olmak üzere 553 kadın

öldürüldü. Kazıdığınız tek şey kadınların güven duygusu oldu. 2025'in ilk altı ayında öldürülen 9 kadının koruma kararı vardı. Ekonomik gerekçelerle öldürülen kadınların oranı yüzde 6'dan yüzde 10'a yükseldi. Bu verileri Bakanlıktan öğrenmek isterdik; gerçeği saklamak cinayetleri durdurmaz, sadece sorumluluğu örter.

Bir başka yakıcı sorun da çocuk yaşta evlilikler. Verdiğim bir soru önergesine Bakanlığınızın yanıtında 16-17 yaş evlilik oranının 1,65'e düştüğü söyleniyor. 2024'te 16-17 yaş grubunda 9.354 kız çocuğu evlendirilmiş, 2020'den bu yana çocuk evliliği sayısı yaklaşık 61 bin; bu tablo düşüş değil utançtır.

Sayın Bakan, sizden en sonunda beklediğimiz, Bakanlığınızın adının "kadın bakanlığı" olarak değiştirilmesini sağlamanızdır.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Ersever.

Görüşmelere on dakika ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 17.43

### ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.52

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - 12'nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Söz taleplerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Ayça Taşkent Hanım, buyurun.

Süreniz beş dakika.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bugün burada bir bütçeden daha fazlasını, bir anlayışı, bir yönelimi, bir bakış açısını konuşuyoruz aslında. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesi, bize sadece ekonomik tercihlerinizi değil oluşturmak istediğiniz toplum tahayyülünü de anlatıyor aslında. 2025'i "Aile Yılı" ilan ettiniz. Aileyi koruma söylemiyle kadını aile içindeki rolüyle tanımlayan her yeni kampanya, eşitliği değil itaati öğretmeyi amaçlıyor. Bir kadın kendi başına güçlü olamaz mı Sayın Bakan? Kadının ekonomik bağımsızlığını değil de evdeki varlığını güçlendiren bir aile yılı kim için kazanım? Oysa devletin görevi kadınları ev içi rollere sıkıştırıp yoksulluğu yapısal olmaktan çıkarıp bireysel sorumluluk düzlemine indirgemek

değil; her bireye adil ücret, kamusal bakım, eşit sosyal haklar sağlamaktır. Unutmayalım, yoksulluğun, şiddetin, güvencesizliğin bedelini en çok kadınlar ödüyor ve aile merkezli sosyal yardım politikaları tam da bu nedenle kadın yoksulluğunu kalıcı hâle getiriyor.

Son dönemde yurttaşlar "Aile Destek Programı kesildi." diyerek bize ulaşıyorlar. Kriter değişiklikleriyle 100 binlerce hanenin yardımı kesildi, birçoğu bundan haberdar bile edilmedi. Bakanlık sistemi "şeffaf" diyor ama yurttaş yardımının neden kesildiğini bile öğrenemiyor. Aile Destek Programı neden kesildi? Bu yardımlar sadece seçim dönemiyle mi sınırlandırılıyor? Çünkü bunu bir oy devşirme pratiği hâline mi getirdiniz? O çok övündüğünüz sosyal yardımlar sürekli küçülüyor; 5 bin yaşlı, 4 bin engelli, 3 bin engelli yakını ev, 6 bin dul ve yetim artık yardım alamayacak.

Genel sağlık sigortası yaptığınız kişi sayısı yine ciddi oranda azaltılıyor. 2022 yılında merkezi bütçenin Bakanlığınıza ayrılan bütçe payı 3,77 iken 2026'da bütçenin 2,81'i ve daha da ironik olan adına "Aile Yılı" dediğiniz bu yıl neredeyse her gün bir kadının öldürüldüğü bu düzende kadının güçlendirilmesi için kadın başına günde 51 kuruş ayırıyorsunuz. Yardım değil hak temelli bir sistem inşa etmelisiniz. Yardım kesilince çocuk aç kalıyorsa o yardımı değil, sizlerin varlık nedenini tartışmamız gerekiyor.

Peki, Aile Yılı'nda kadın cinayetleri ne oldu? Sadece ekim ayında 19 kadın öldürüldü. İstanbul Sözleşmesi'nden çekildikten sonra şiddetle mücadele mekanizmaları da çöktü. Kadın cinayetleri artık münferit değil sistematiktir. Öldürülen kadın, yalnızca bir erkek şiddetinin değil yaratılan toplumsal düzenin kurbanıdır. Yoksullaşma politikalarıyla, muhafazakâr aile ideolojisiyle ve cezasızlıkla kol kola yürüyen bir düzen bu. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilen, nafaka hakkını tartışmaya açan, kadının adını ailenin içinde eriten bir devletin kadınların yaşam hakkını koruma iradesi olamaz. Yoksullaştırılan, güvencesizleştirilen, kamusal alandan dışlanan kadınlar yalnızca ekonomik değil varoluşsal bir kuşatma altındadır çünkü her kesintiye uğrayan sosyal hak, her kapatılan sığınmaevi, her geri çekilen kamu desteği, bir kadının yaşam olasılığını azaltır. Eşitlikçi bir ekonomi, laik bir hukuk düzeni, kamusal bakım sistemi ve cinsiyet temelli şiddete karşı sıfır tolerans ilkesi olmadan "Kadın cinayetleri son bulsun." demek yalnızca temenni olur.

Sayın Bakan, bir kadın bakan olarak geçen yıl 25 Kasım'da kadınların sokakta coplandığı, gözüne alındığı o görüntüler için tek bir kelime etmediniz oysa şiddet sadece evde değil sokakta, meydana da yaşanıyor ve siz o şiddetin karşısında olmalıydınız. Bu sene 25 Kasım'da kadınların yanında olacak mısınız?

Eğer gerçekten bu seneyi toplumsal farkındalığın yükseldiği, bakanlıkların eş güdümlü olarak üzerinde çalıştığı temel bir sorunun çözümüne ayrıldığı bir yıl ilan etmek istiyorsanız bu yılı yoksulluğun, şiddetin, eşitsizliğin son bulduğu adaletin yılı yapın Sayın Bakan.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Semra Dinçer, buyurun.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; dün kargo uçağımızın Gürcistan'da düşmesi sonucunda 20 kahramanımızın şehit olması yüreklerimizi yaktı. Aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve yakınlarına başsağlığı ve sabır diliyorum.

Bugün, kadınların yaşam haklarını, çocuklarımızın geleceğini ve bu ülkenin toplumsal vicdanını görüşüyoruz. Bu hırkayı bugün yanımda getirdim, sahibi Saliha Akkaş. Saliha, bu Meclis çatısı altında, benim de odamın bulunduğu 2'nci katta emeğiyle çalışan bir kadındı. 4 Ağustosta boşanma aşamasında olduğu ve hakkında uzaklaştırma kararı olan eşi tarafından 37 yerinden bıçaklanarak öldürüldü. İşte, Saliha'dan geriye hatıra bu hırka kaldı. Bu hırka; sizin suskun iktidarınızın, geciken adaletinizin, görmezden gelinen çılgınlıklarımızın sembolüdür. Saliha'nın evlatları öksüz kaldı. Sayın Bakan, sabah bana dediniz ki: "Evlatlarına sahip çıkıyoruz." Saliha'yı hayatta yaşatmakla övünmüyorsunuz ama çocukları öksüz kaldıktan sonra onlara sahip çıkmakla övünüyorsunuz. Ben ailesiyle görüştüm, artık başında annesi babası olmayan biri lise öğrencisi, diğeri üniversite öğrencisi olan 2 oğluna geçinmeleri için 35.500 lira reva görülmüş.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yok, o konuda bursunu tamamladık, bursunu tamamladık.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Geçtiğimiz hafta hukuk fakültesi öğrencisi olan oğlu kitap alabilmek için yardım almak zorunda kalmış. Eğer gerçekten samimiyseniz bu çocukları destekleyin. Bu çocukların acısı elbette dinmeyecek ama onlara Bakanlığınız aracılığıyla burs verin, kira yardımı verin, kitap desteği verin, yiyecek yardımı verin ki en azından hayatlarını kurana kadar yoksulluğu iliklerine kadar yaşamamış olsunlar.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yarı bursluydu, bursunu biz tamamladık.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Değerli milletvekilleri, 2025 yılı Ocak ayından bugüne kadar 391 kadın erkekler tarafından öldürüldü; dile kolay 391 hayat, 391 anne, 391 kız kardeş ve evlat. Bu bütçe, sadece kadınların değil çocuklarımızın, dolayısıyla geleceğimizin bütçesi olmalıdır. 2024 yılını "Emekli Yılı" ilan ettiniz, emeklileri mahvettiniz. 2025 yılını "Aile Yılı" ilan ettiniz, aileleri de perişan ettiniz. 2026 yılını "çocuk yılı" ilan edin demiyorum çünkü siz çocukları da perişan edersiniz.

Sayın Bakan, bu bütçenin görevi, her çocuğa eşit bir başlangıç sunmaktır. Bu ülkenin gerçek gücü, çocuklarının ne kadar tok, ne kadar eğitilmiş, ne kadar umutlu olduğuyla ölçülür. Mesele sadece yoksulluk değil; çocuklarımız artık şiddetin, zorbalığın ve istismarın ortasında büyüyor. Bugün birçok şiddet eyleminin içinde ne yazık ki çocuklar var. Hem okullarda hem sosyal hayatta hatta dijital hayatta zorbalık ve istismar giderek artmaktadır. Yıl 2025 ama sizin yöntemleriniz hâlen Orta Çağ.

Değerli milletvekilleri, AKP Genel Başkanı Erdoğan, geçtiğimiz günlerde "Nüfus artışıımız düşüyor, niye 4-5 çocuk olmasın." dedi. "3 çocuk" dedi, vatandaş dinlemedi, şimdi de "5 çocuk" diyor. Bu söylem, AKP iktidarının başarısızlığının bir itirafıdır. Bugün TÜİK'e göre Türkiye'de doğum hızı 1,48'e kadar gerilemiş durumda. Bu rakamla Hollanda, Belçika, İngiltere, Fransa hatta Almanya'nın dahi altına düştük. Peki, insanlar neden çocuk yapmıyorlar? Güven yok, adalet yok, umut yok -kadın, çocuk doğuracak ama neyle büyütecek- kreş yok, güvenli gıda yok, kirasını bile ödeyemiyor.

Türkiye'de çocuk sahibi olmak kimsenin göze dahi alamadığı bir maliyet kalemi hâline geldi. Sayın Bakan, bugün bir bebek bezinin tanesi en ekonomik fiyatla 10 lira, aylık masrafı en az 2.400 lira; bir kutu bebek maması en az 750 liradan başlıyor, aylık

masrafı en az 5 bin lirayı buluyor. Islak mendil, biberon, pişik kremi, vitamini derken bakım masrafları en az 3 bin lira; hepsi birleşince ilk ayda asgari ücretin yarısı kadar para sadece bebeğin temel bakım giderlerine harcanıyor. Asgari ücret 22.104 lira, yarısı bebeğe. Cesareti kaldı mı bu milletin çocuk yapmaya? Aradan bir yıl geçti, anne işe dönmek istiyor çünkü artık tek maaş yetmiyor, kreş arayışı başlıyor. Devlet kreşleri ya yok ya da kontenjan dolu. Üstelik, CHP'li belediyelerin çocuklarımız için açtığı kreşleri açtırmıyor ya da açılanları kapatmaya çalışıyorsunuz. Anne-babanın maaşı asgari ücretse çocuğu kreşe vermek zaten bir hayal. Evde büyüyen çocuk sosyalleşemiyor, geri kalıyor. Bir yanda eğitim hakkı, bir yanda geçim derdi. Bugün Ankara'da ortalama bir kreşin aylık ücreti 15-20 bin liradan başlıyor; asgari ücret 22.104 lira. Cesaret kalır mı bu millette çocuk yapmaya? Sonra o çocuk büyüyor, ilkokula başlıyor, masraflar katlanarak artıyor; kırtasiye masrafı, okul forması, servis ücreti, kantin parası... Bir devlet okulunda, kendi mahallesinde eğitim alan bir öğrencinin yıllık gideri 20 bin lirayı buluyor. Özelde ise işler tamamen karıştı; aidat, kitap, etkinlik... Özelde ücretler 250 binden başlıyor, ucu açık, milyonlara çıkıyor. Türkiye'de eğitim, ödeme planına dönüşmüş durumda. E, bu arada, asgari ücret yine 22.104 lira. Gerçekten, Sayın Bakanım, size samimiyetle bir soru sormak istiyorum: Eğer asgari ücretli olsaydınız 5 çocuk yapar mıydınız?

İnsanımız kronik stres altında, antidepresanlara bağımlı hâle geldi. Stres nedeniyle insanların önemli bir kısmı istese de artık çocuk yapamıyor. Çocuk yapmamak aslında bir tercihtir ama çocuk yapmamak artık bir gerçekliktir.

Çalışma saatlerinin bu kadar uzun olup emeğin karşılığının bu kadar ucuz olduğu bir başka ülke var mıdır? Gebe kalma ihtimali en yüksek yaş gurubuna yılda on beş gün tatil verip ve asgari ücretle haftada altı gün çalıştırırsanız, üzerine bir de dört aylık doğum izni verirsiniz olacağı budur. Böyle bir düzende aile büyümek ancak huzursuzluk büyür.

Bugün bildiğimiz farklı doğum kontrol yöntemleri vardır ancak bugün Türkiye'deki en etkili doğum kontrol yöntemi AKP iktidarının yanlış politikalarının vatandaş üzerindeki etkisi olmuştur. Ülkeyi böyle yöneten bir iktidar oldukça kimse bu dünyaya yeni bir can getirmek istemez çünkü kimse karanlığa çocuk doğurmaz. Vatandaşın çocuk doğurmaya cesareti kalmadı ama sizin cesaretiniz varsa Sayın Bakanım, koyun sandığı milletin önüne, vatandaşın asıl cesaretini o zaman görürsünüz.

Değerli milletvekilleri, Saliha artık aramızda değil ama hırkası işte tam da burada. Onun bu eşyası tutulmamış sözlerin hesabını soran bir emanettir. Bu bütçeyi kadınların ve çocukların yaşam hakkına göre düzenlersek Saliha'nın çocuklarına, bu ülkenin tüm çocuklarına borcumuzu da ödemeye başlarız; bu hırka toplumun vicdanının terazisi olacaktı.

Hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Özgül Saki, buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ne yazık ki önümüzde âdeta bir reklam broşürü gibi sunulan bir bütçeyle karşı karşıyayız ve satır aralarında kadınların, çocukların, göçmenlerin, LGBTİ+'ların hayatları kaybolup gitmiş. "Kadınları güçlendiriyoruz." diyorsunuz, hangi kadınları güçlendiriyorsunuz gerçekten çok merak ediyoruz. Tek bir satırla bile yer almamış kadın işçiler bu güçlendirmenin neresinde mesela? "Kadın istihdamını artırdık." diyorsunuz; bakın, DİSK/GENEL-İŞ'in araştırmasına göre 10 milyona yakın kadın ev işleri ve ailevi nedenlerle çalışma hayatına katılamamakta, her 10 kadından 3'ü çalışma hayatında iken 10 kadın işçiden sadece 1'i sendikalı, tam zamanlı çalışan kadınların da yüzde 24'ü kayıt dışı ve güvencesiz çalıştırılmakta, her 4 kadından 1'i sigortasız çalıştığı için her an işsiz kalma korkusuyla baş başa ve işsizlik, güvencesizlik kadınlara karşı disiplin aracına dönüşmüş vaziyette. Siz kadın değil "aile" dedikçe, bütçeyi buna göre pay ettikçe kadınların sigortalı çalışma, sendikalı olma, işçi sağlığı ve iş güvenliği hakkını engelliyorsunuz; farkında mısınız? Bu bütçenin en acımasız yükünü çeken kadın emeğinin güvencesizliği, değersizleştirilmesi konusunda tek bir sözünüz yok. Kocaeli Dilovası'ndaki kozmetik fabrikasında çıkan yangında 6 işçi yaşamını yitirdi; 3'ü kadın, 3'ü kız çocuğu ve Dilovası'ndaki kadınların sesini neden duymadınız?

Kadın grevleri bu ülkede hemen hemen her gün artıyor, kadın yoksulluğu artıyor. Bakın, Temel Conta işçileri, çoğu kadın, üç yüz gündür grevde. Gebze'de DIGEL direnişçi kadın işçiler hem iş yerinde hem grevde cinsiyetçi baskılarla karşı karşıyalar. Kadın işçiler küçük elleri olduğu için barut fabrikalarında çalıştırılıyor, patlama oluyor, ölüyorlar; elleri küçük olduğu için tekstilde çalışıyorlar, tekstilde güvencesiz çalışıyorlar ve siz onların sesini, sözünü hiç duymuyorsunuz. Şık Makas işçisi kadınlar grevdeler ve haklarını talep ediyorlar ama ne oluyor? Buse Kara gözaltına alınıyor, işçi temsilcisi, şimdi ise ev hapsinde. Bu kadınlar Meclise geldiler ekim ayında ve sizin iktidarınızdan da randevu talep ettiler. Duymadınız, randevularını görmezden geldiniz, onları reddettiniz. Bakın, eğer o kadınları duysaydınız o kadınlar size diyeceklerdi ki: "İş yerinde taciz, tecavüz vakaları arttıkça artıyor. İşini kaybetmemek için kürtaja zorlananlar var. Servis olmadığı için eve giderken tacize uğruyoruz." Ve siz bu kadınlara randevu vermediğiniz için bunların hiçbirini bilmiyorsunuz. "Ütü preste çalışıyoruz, kolumuz yanıyor, yanık yanık işe devam ediyoruz." diyorlar ve kadın işçilerin sorunları bu sizin bütçenizde tek bir satır bile yer almıyor.

Gelelim göçmen kadınlara... Göçmen kadınların sorunları ise zaten yok; göçmen kadınlar zaten güvencesiz çalışıyorlar ve siz, ILO'nun 97 sayılı "göçmen işçilere karşı ayrımcılığı önleme" maddesini imzalamıyorsunuz. Hiç iktidarınıza sordunuz mu, bu maddeyi neden imzalamıyor? Göçmen kadınların, özellikle güvencesiz çalışanların pasaportlarına patronları tarafından el konuluyor. Cinsel istismar, tecavüz vakaları çok artmış vaziyette ve siz hâlâ, bu maddeyi, asla imzalamıyorsunuz.

Ayrıca, gelelim diğer meseleye, Kaos GL'nin 2025 yılı araştırmasına göre, açık kimlikli LGBTİ+'ların istihdamdaki oranı neredeyse yok denecek kadar az. Zaten çok azı kendi kimliklerini ifade edebiliyorlar. Kendi kimliklerini ifade etmek, bugünlerde öldürülme nedeni olduğu için ne yazık ki onlar da sizin bu ekonomik olarak güçlendirme politikanızdan asla faydalanamıyorlar. Dolayısıyla artık bu kadınların sesini duymamız gerekiyor ve sizin Bakanlığınızın görevi. Ekonomik şiddet de bir şiddettir ve siz sadece istihdamı artırdığınızı söylüyorsunuz. Girişimci kadınlardan bahsediyorsunuz ama iş yerlerinde ölen, tacize uğrayan kadınlarla ilgili tek bir politikanız bile yok. Onları zaten istemiyorsunuz, ne zaman sizinle görüşmek isteseler, onları reddediyorsunuz, biz onların sesi olmaya devam edeceğiz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Fatma Öncü, buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Saygıdeğer Bakanım, çok Değerli Başkanımız, değerli milletvekili arkadaşlarım, çok değerli Bakanlığımızın değerli bürokratları; her birinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine başsağlığı diliyorum. Allah bizleri böyle acılarla imtihan etmesin diyorum ve çok değerli Bakanlık personelimizin tamamına özverilerinden dolayı ve sahada taşradan merkeze kadar her birinin bu alanda gayretlerinden dolayı teşekkür etmek istiyorum, bu çok önemli.

Bir diğer konu da mütemadiyen -tıpkı geçmişte biz engellilere yaptığınız gibi- kadınları mağdur, zavallı, bağımlı, muhtaç bu zihniyetin içine mahkûm edip bırakıyorsunuz.

Şimdi, gelelim şu hizmet modüllerine: Biz Bakanlık olarak 53 tane tematik anlamda sosyal destek sağlıyoruz. Gün geçtikçe de, tematik model değiştiği için bu destek modelleri de farklı boyutlara geçiyor. Bizim yirmi üç yıldır yaptığımızı siz hayal bile edemezsiniz, bırakın gerçekleştirmeyi! Az önce işte, belediyede şunu yapıyoruz, yok kadında bunu yapıyoruz. Siz bunları hayal edemezsiniz. Sosyal modüllemeye biz bir çağ atladık.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Gerçekten yaptınız(!)

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Engelliler konusunu... Lütfen müdahale etmeyin. Saygı duymanız gerekiyor, bir kadın olarak konuşuyorum, bağıracak bu işi çözemezsiniz. Engelliler hakkında siz bizim nereden nereye geldiğimizi bilmiyorsanız ben anlatayım. Ama önce şunu söyleyeyim: Birilerinin hakkını savunurken öncelikle uygulamada da gerçekleştirin ki biz de mutmain olalım. Bakın, sizin sıralarınızda bir tane engelli milletvekili yok, bizde 4 kişi var. Sizin sıralarınızda -diğer partiden gelenleri demiyorum- bir türbanlı vekiliniz yok, bir türbanlı danışmanınız yok, bir de kadın eşitliğinden bahsediyorsunuz. Bu ülkede yıllarca 750 bin kadını tercihlerinden dolayı eğitimden mahrum bıraktınız, psikolojik şiddet uyguladınız. Biriniz kalkıp da onların hakkını savunmadınız.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Kriter o mu yani?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Vay be, kritere bak.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Başörtüsüyle eşitlik mi olur Sayın Vekilim?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Bence konuşmayın dünya kriteri diye. Ayıp ya, ayıp!

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Şimdi işinize geldiğinde engellileri alıyorsunuz oradan oraya koyuyorsunuz ama engelli hakları...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Yine başörtüsünün arkasına sığınma ne olur; ayıptır, ayıp!

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Sayın Başkan, lütfen...

Ama engellilerin gerçek manada haklarıyla ilgili bir politikanız var mı? Yok. Bir öneriniz var mı? Yok. Temsilde yerleri var mı? Yok. Peki, siz bu eleştirileri yaparken hakikaten, gerçekten rasyonel olarak mı bakıyorsunuz? Bakın, ben size Bakanlık...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Ülkenin gerçeğine bakıyoruz, gerçeğine; sadece gerçeğine bakıyoruz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Ben gerçeği size anlatacağım. Şimdi müsaade edin. Bağırmasanız... Sözümü keserek politikalarınızı yansıtamazsınız.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Yok, rakamlarla konuşun, onu istiyoruz zaten.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Tribüne oynamayın. Bakın, ben teşekkür amaçlı hatırlatmak istiyorum. Bakanlık bunu yazmış zaten...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Hatırlat, hatırlat.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Müsaade edin.

Bu kapsamda, öncelikle, ödeme gücü olmayan vatandaşlarımıza 157 milyarlık bütçe, 65 yaş üstü yaşlılarımıza 106 milyarlık bütçe, sosyal konut desteğine 100 milyar bütçe, engelli vatandaşlarımızın evde bakımına 90 milyar bütçe ve aynı zamanda engelli vatandaşlarımızın eğitim desteği için 56 milyar bütçe, doğum yardımı ödemeleri için 44 milyar bütçe, ekonomik destek için 23 milyar bütçe... Sosyal politika uygulamalarında yeni bir döneme geçiş sağlayan Aile Sosyal Destek Programı'mızı da başlatarak sosyal politika uygulamalarındaki talep odaklı anlayışı hizmet arz odaklıya dönüştürdük. Sadece 5.614 ASDEP personeliyle 9,8 milyon haneye -kontrol- desteklemek için baktık. Bunun gibi binlerce hizmet modülümüz var, burada -size de- yazıyor, tamam mı arkadaşlar?

Öncelikle, lütfen ama lütfen kadınları şu kafanızdaki çaresiz modüllemenin dışına çıkartın. Bak, yıllarca bizi ahırdan çıkartmadınız. Engellilere aynısını yaptınız. Engelliye eğitimden mahrum bıraktınız, kamudan mahrum bıraktınız, şimdi kadınlara aynı kafayla yaklaşıyorsunuz.

(CHP sıralarından gürültüler)

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Siyaset yapıyorsunuz. Kaç kadın bakan var, onu söyleyin. Kaç kadın bakan var, onu söyleyin.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Müsaade edin. Kadın konusunda biz iktidar olarak tarih yazdık, tarih.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sen o tarihle yaşa, git, boş ver!

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Kadını özne hâline getirdik. Siz daha adını bile yeni öğreniyorsunuz. Kusura bakmayın, lütfen, önce bir kadını âciz pozisyonun dışına çıkartın, tamam, âciz pozisyonun dışına çıkartın. Lütfen ama lütfen...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Gerçekten tarih yazdınız(!)

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Sosyal kalkınmada biz şu an Türkiye olarak Parlamenteler Birliğinde raportör olduk, raportör, örnek alınan bir ülke modundayız ama gerçekleri görmek zorunuza gidiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Türkiye'nin gerçeğine gel, gerçeğine.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - 1 kadın bakanınız var.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Rakamlarla konuşun, rakamlarla.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Niye kadın bakan 1 tane? Neden kadın bakan 1 tane?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Bütçenin ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum Sayın Öncü.

Sayın Şengül Karşlı, buyurun.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Ben de sözlerimin başında, başta şehitlerimizin kıymetli aileleri olmak üzere tüm milletimize başsağlığı diliyorum.

Benden önce söz alan değerli milletvekillerimi büyük bir dikkatle dinledim -eleştirileri, endişeleri- ancak özellikle bazı milletvekillerimizce yapılan değerlendirmelerde temel bir yanlışlığı olduğunu görüyorum. Eğer bu bütçeye hâlâ çeyrek asır öncesi gözlüğüyle sadece bir yardım bütçesi olarak bakarsak Bakanlığın gerçekleştirdiği köklü zihniyet devrimini gözden kaçırmış oluruz ancak şunu ifade edeyim ki bu bir dönüşüm bütçesidir. Bu dönüşümün ne anlama geldiğini ve insanımızın hayatına nasıl dokunacağını birkaç örnekle açıklamak istiyorum: Kıymetli arkadaşlar, ben bir hukukçuyum, yıllarca ara buluculuk ve uzlaştırmacılık yaptım. İnsanların en zor anlarına, en karmaşık meselelerine şahit oldum. Gördüm ki bir sorunun çözümü her şeyden önce o sorunu doğuran riskleri öngörmekte ve henüz ortaya çıkmadan müdahale etmekte yatar. Bu anlamda Bakanlık sadece yaraları sarmıyor, aynı zamanda yaralanmaları önleyecek kalkanları da inşa ediyor. Hemen bir örnek vermek isterim: Türkiye Sosyal Risk Haritası uygulaması bunun en somut örneği. Ne yapıyor bu sistem? Kadına yönelik şiddetten çocuk istismarına, bağımlılıktan sosyal dışlanmaya kadar tüm risk faktörlerini mahalle mahalle, hatta hane hane analiz ederek sorun kapıyı çalmadan çözüm bulmayı hedefliyor ki bu çok kıymetli.

Bu bütçedeki dönüşüme bir diğer örnek de Aile Rehberi Sistemi. Sistemle her ailenin bir sosyal danışmanının olacak olması, bütçedeki bir başka zihniyet devrimi. 2026-2035 döneminin "Aile ve Nüfus 10 Yılı" olarak belirlenmesi de bu uzun vadeli bakış açısının bir manifestosu. Bu bütçe bu manifestonun ilk ve en önemli adımlarından biri olması açısından önemli.

Bakınız, çocuklarla ilgili meselelerdeki yaklaşım bu dönüşümün en net ispatıdır. Devlet korumasındaki evlatlarımız koşuş sisteminden kurtarılmış ve aile sıcaklığındaki evlere yerleştirilmiştir. Aynı zamanda sosyal ve ekonomik destekle yaklaşık 180 bin çocuk ailesinin yanında kendi sıcak yuvasında büyümekte. Bu, aileyi ayakta tutan, çocuğu ortamından koparmayan bir anlayışın yatırımı.

Şunu söylemek istiyorum tabii: "Kadına yönelik şiddetle mücadelede hiçbir şey yapmıyoruz." demek doğru bir yaklaşım değil. Görünmeyeni görünür yaptık hiçbir şey yapılmadıysa. Eskiden kapı komşusu için bile "Hane içindedir, karışılmaz..." düşüncesini şimdi 5 kat üstündeki şiddete göz kapamayan bir düstura dönüştürdük. ŞÖNİM kimin zamanında ve kim tarafından yapıldı? 81 ilde bulunan ŞÖNİM'ler 7/24 esasıyla hizmet veriyor. Elektronik kelepçeyle 32 bin vaka engellendi.

Tabii, elbette ki tek bir kayıp bile bizim için çok fazla ancak yapılan uygulamaların da kıymetli olduğunu ifade etmek lazım. Tabii ki hedefimiz ve idealimiz şiddetin hiç olmadığı bir toplumsal iklim inşa etmek. Bu bütçe bu iklimi oluşturacak farkındalık eğitimlerinin, aile danışmanlık hizmetlerinin ve kadınları ekonomik olarak güçlendirecek projelerin de finansmanıdır aslında.

Değerli arkadaşlar, ben İstanbul Milletvekiliyim. Milyonlarca insanın bir arada yaşadığı, her sokağında ayrı bir hayatın aktığı bir şehirde sosyal hizmetlerin ne kadar hayati olduğunu her gün görüyorum. Bir yandan modern hayatın getirdiği yalnızlaşma, diğer yandan aile bireylerinin birbirine tutunma çabası. İşte, Bakanlık bu iki dünya arasında köprü kuruyor. Evde bakım maaşıyla vefasını evladına, eşine, anasına, babasına bakarak gösteren gizli kahramanların yanında duruyor. Engelli kardeşlerimizin istihdamından eğitimine, sosyal hayata katılımından erişilebilirliğine kadar atılan her adımda aslında "Engel fizikte değil, zihindedir." sözünü somut bir şekilde ortaya koyuyor. Gölge algısından çıkarak bu bütçenin dokunacağı hayatlar, yeşerteceği umutlar ve güçlendireceği aileler olarak görülmesi gerektiğine inanıyor, hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkürler.

Sayın Ahmet Erbaş...

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarım ve değerli bürokratlar; ben de sözlerime başlarken, 20 kahraman evladımız için başsağlığı dileyerek başlıyorum. Bu şehit kardeşlerimizin yalnızca 20 haneye değil, inanıyorum, 86 milyon haneye çökmüştür şu anda acısı, kederi. Allah kendilerinden bir kere daha razı olsun ve rahmet eylesin, ailelerine sabır dilemekten başka da elimizden bir şey gelmiyor.

Sayın Bakanım, milletimizin öz değerlerini korumak, sosyal bağlarımızı güçlendirmek ve aile kurumumuzu daha dirençli hâle getirmek zorundayız. Konuşmama başlarken cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü saygı, minnet ve rahmetle anmak istiyorum. Aramızdan ayrılışının üzerinden tam seksen yedi yıl geçmiş olmasına rağmen fikirleri, idealleri, görüşleri hâlâ yolumuzu aydınlatmaktadır. Ruhü şad, mekânı cennet olsun. Atatürk, aileyi toplumsal hayatın temeli olarak görmüş ve şöyle söylemiştir: "Efendiler, toplumsal hayatın temeli asri aile hayatıdır. Aile, izaha hacet yoktur ki kadın ve erkekten meydana gelmiştir." Türk kültür medeniyetinin en sağlam kalesi ailedir. Aile, tarih boyunca milletimizin kimliğini, inancını, değerlerini ve geleneklerini nesilden nesile aktaran yegâne kurum olmuştur. Her bir aile de bu toprakların havzasında saklı birer kültür taşıyıcısı, birer gönül kalesidir. Aile sadece bireylerin yetiştiği bir ortam değil, millet olma şuurunun mayalandığı, millî kimliğin temellerinin atıldığı mukaddes bir yuvadır. Orada sevgi sabırla, saygı merhametle yoğrulur, orada ilk kez biz olmayı, paylaşmayı ve dayanışmayı öğreniriz. Ne yazık ki günümüzde dünyayı saran savaşlar, açlık, göç, iklim krizi ve doğal afetler insanlığın ortak acıları hâline gelmiştir. Bu acılar toplumların vicdanını köreltmekte, empati eksikliğini, bireysel bencilliği ve duyarsızlığı artırmaktadır. Dijital çağın getirdiği hızlı değişim ve sosyal medya baskısı, bireylerin görünürlük ve beğeni arayışını yönlendirmekte, bu durum özellikle gençlerimizde kaygı, öz güven eksikliği ve yalnızlık hissini artırmaktadır. Çağımızın en büyük çarpıtma aracı olan sosyal medyada her vesileyle her an fark edilme ve beğeni almayı bir tür kendini ifade etme aracına dönüştüren insanlığın fikir ve vicdan bağlantısı gittikçe kopmakta, insanlar ego tatmini için sanal dünyada kendi kendine garip bir kibir abidesi hâline dönüşmektedir. Bunun olumsuz sonuçlarından biri de çocuklarda siber zorbalık ve akran zorbalığıdır. Akran zorbalığı ve siber zorbalık, çocuklarımızın ve gençlerimizin ruh sağlığını tehdit eden ciddi bir toplumsal sorundur. Aile içinde iletişim, sevgi ve empatiyi güçlendirmek, yalnızlığın ve duygusal kopukluğun önüne geçmenin en etkili yoludur. İnsan öğrenirken öğretir, öğretirken öğrenir. Bu anlayış hem bireyin hem de toplumun gelişiminde temel bir rehberdir. Aile ise bu döngünün başladığı, sevginin, anlayışın ve empati duygusunun filizlendiği en kıymetli mekândır.

Sayın Bakanım, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız olarak sosyal hizmetten psikososyal destek eğitimine, farkındalık projelerine kadar geniş bir alanda çalışmalarınızı sürdürüyorsunuz ve biz de takip ediyoruz. Aileyi, evliliği, kadını ve kadın istihdamını, iş sahibi olmasını desteklemeliyiz. Bunun en güzel örneklerinden biri de Kütahya ilinde olmuştur, kendim milletvekili olduğum ilde. Ticaret ve Sanayi Odası, ki Başkanımız da bir kadındır, benim bildiğim kadarıyla 81 ildeki tek kadın ticaret odası başkanındır; 18-35 yaş arası kadın ve erkeklerde ayırım yapmaksızın sanal gerçeklikle kaynakçılık kursu vermiştir. Şu anda Kütahya Organize Sanayi'de kadın kaynakçılarımız var.

Yine, 14'üncü yüzyıldan bu yana bütün dünyanın çini merkezi Kütahya'dır. Kütahya'da evlerinizi süsleyen çinilerin üçte 2'si kadınlarımızın elinden çıkmaktadır, onların hünerli ellerinden çıkmaktadır. Bu ve bu gibi örnekleri artırarak sanayi, ticaret, teknoloji ve sanat gibi, hayatın her alanında kadınlarımızın görünür olmasını teşvik etmeli, istihdamını sağlamalıyız.

Unutmamalıyız ki kadınların elinin değdiği bir dünya daha yaşanabilir ve daha güzel bir dünya olmaktadır. Bu yolda siz değerli milletvekillerimiz ve değerli Bakanlığımızın çalışanlarının toplumumuza destekleri çok önemlidir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Erbaş.

Şimdi de söz sırası Sayın Yüksel Arslan...

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, milletvekili arkadaşlarım, basın mensupları; ben de öncelikle aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve milletimize başsağlığı diliyorum.

Bakanlık bütçesiyle alakalı birçok konuya değinildi. Ben de bazı hususlara değinmek istiyorum. Bebek katili teröristlerden zaman kalırsa, terörle mücadele mağdurlarımızı da dinlemenizi öneriyorum Sayın Bakanım.

Terörle mücadele sırasında yaralanıp gazi sayılmayan 23 bin vatan evladı var. Vatan için vurulan ama "Ne yer, ne içer, ne iş yapar?" diye sorulmayan 23 bin kahramandan bahsediyorum. Göğsünü ihanete, bölücülüğe siper eden kahramanlar gazilik hakkını istiyor. Haksızlar mı? Bu konuda neden adım atılmıyor? Teröristleri topluma entegre etmeye çalışanlar terörle mücadele kahramanlarının sesini neden duymuyor? 675 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle, 15 Temmuzda yaralanan kahraman vatandaşlarımıza yaralanma derecesine bakılmaksızın gazilik hakkı verildi. Terörle mücadele sırasında yaralanan kahramanlarımıza da gazilik hakkı verilmedi.

Değerli milletvekilleri, merhum Cemil Meriç'in "Mağaradakiler" kitabında ifade ettiği gibi, kavramlar ucuzlaştı, kelimeler hakikati taşıyamaz hâle geldi. Aileyle ilgili nutuk atan çok ama aileye bütçe ayıran yok. Millî gelire oranla aileye yönelik en düşük kamu harcaması yapan ülkelerin başında geliyoruz. Her fırsatta "aile, çocuk" demek yetmiyor, aileye önem vermek makam arabasında oyuncak taşıyarak olmuyor. Şili kadar aileye destek olursanız Aile Yılı anlam kazanır.

Sosyal koruma harcamalarında Avrupa ortalaması yüzde 27, bizde ise yüzde 9,76. Meksika'yla aynı düzeyde sosyal harcama yapıyoruz. Bakanlığınızın bütçesi "Ailenin kutsallığına inanıyoruz." diyen bir iktidarın, Türk ailesini savunmasız ve kimsesiz bıraktığının delili olabilir.

İrlanda'da her çocuk için 140 euro, Fransa'da ortalama 400, Belçika'da, yine, ortalama 200 euro, Almanya'da 250 avro verilirken biz ise 1 çocuk için tek seferde 5 bin TL yani 100 avro veriyoruz; 2'nci çocuk için aylık 1.500 TL yani 30 avro, veriyoruz. Bu rakamların teşvik edici bir tarafı var mı?

Doğum sonrası izin sürelerinin sekiz haftadan yirmi dört haftaya çıkarılması gerektiğini de defalarca ifade ettik, bir gelişme yok.

Kadınlar SSK girişinden önceki doğumlar için borçlanma hakkı istiyor. Üstelik yeni vergi kanunu geliyor, orada da düşürüyorlar. Atılan adım var mı? Maalesef yok.

Kreş ihtiyacı var. Çalışan ailelerin işini kolaylaştıralım diyoruz. Özel kreşleri adres gösteriyorlar. Aylık 25-30 bin lira kreş ücretini aileler nasıl verecek? Hadi verdi. Bu aileler bir daha çocuk büyütme maliyetinin yükünü sırtlayabilecekler mi? Siz bu anlayışla devam ettiğiniz sürece Türkiye'de doğum oranı yükselmez. Sosyal meseleler sadece konuşarak değil, ciddi adımlar atılarak, tüm detaylarıyla düşünülmüş olarak çözülür.

Siz de her seferinde ifade ediyorsunuz "Doğum oranıyla ilgili çalışma yapacağız." diye. "Asker bulamayız." dediniz, Sayın Cumhurbaşkanımız da söyledi ama bu doğum öncesi ve doğum sonrası, çalışanların sürelerini uzatmamız lazım. Zaten ekonomi var, evlenemiyor çocuklar sıkıntıdan, hayal kuramıyorlar. Dolayısıyla boşanma oranları da çok hızlı arttı. Bu konuda desteklerinizi... Çalıştığınızı da biliyorum yani bir çaba içinde olduğunuzu.

Yoksullukla mücadele, sosyal yardımlar için 2026'da öngörülen kaynak 284 milyar, 2027'de öngörülen ise 644 milyar. Bu rakamlar bütçenin seçim kozu olarak kullanıldığını gösteriyor. Göle su gelinceye kadar kurbağanın gözü patlamış, Türk milletini gözü patlayan kurbağaya çevirdiniz.

Sayın Bakanım, Hatay'ın Yayladağı ilçesinde depremzede ailenin yaşadığı konteynerde çıkan yangında 1 yaşındaki bebek hayatını kaybetti. Büyük rakamlar konuşuyoruz, Bakanlığınızın görevi de o büyük rakamları çocukları yaşatmak, yüzlerini güldürmek için harcamaktır. Sayenizde Türkiye ihmal edilmiş, umutsuz bırakılmış çocuklar ülkesi olmaya başladı. Okula gitmesi gereken, hayal kurması istenen çocuklar ya işçi oluyor ya ölüyor ya da karakollardan çıkmıyor, 72 çocuk çalışırken hayatını kaybetti. 2024 yılında 443.657 çocuk suç mağduru olduğu için ya da suça karıştığı için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Arslan.

Evet, şimdi de söz sırası Sayın Zuhul Karakoç...

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; millî ve manevî değerlerimizin korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında, millî bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde aile kurumu toplum hayatımızda kilit rol üstlenmektedir. Bu nedenle, aile kurumunun ekonomik ve sosyal gelişmelerin yol açabildiği olumsuzluklara karşı korunması, güçlendirilmesi, bütünlüğünün korunarak aile bireyleri arasındaki bağlılığın artırılması, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın manevî temellerinden biridir.

6 Şubat 2023 tarihli ve Kahramanmaraş merkezli depremlerde enkazların altında hayatlarımızı, uykularımızı, sevdiklerimizi, sevenlerimizi, geleceğe dair hayallerimizi bıraktık biz, çığlıklara sessiz feryatlarımız karıştı. Biz, o gün insanımızın çaresizliğine de milletimizin dayanışma gücüne de en yakından şahitlik ettik. Devletimizin ipeğe sarılmış çelikten iradesi, milletimizin feraseti ve direnciyle memleketimizde hayatı yeniden inşa etmek için birleştik ancak artık hepimiz çok iyi biliyoruz ki yıkılanı yeniden inşa etmenin, hasarı onarmanın yolu tuğlaları üst üste dizmekten ibaret değildir. Bu yol, insanımızın ruhunu da onarmaktan geçmektedir çünkü yıkılan, sadece duvarlar değil, ailelerimizdir. Yıkılan, kendi acısını bir kenara bırakıp ailesine koşan kadınlarımızın yürekleridir, kayıpların ve kederin, bir günde binlerce yaş alan çocuklarımızdır, ömürlerinin son demlerinde huzur beklerken hüzne mahkûm olan yaşlılarımızdır. Kadınlarımız, çocuklarımız, yaşlılarımız bu felaketin en derin yarasını taşıyor bugün. Kendi acısını kalbine gömüp evladının başını okşamayı bilen, enkazın altından çıkan çocuğuna "Korkma!" diyebilen bir metanet ancak Türk kadınında vardır. Onun içindir ki milletimizin küllerinden yeniden doğrulmasını sağlayacak başat güç de ailedir ve bu nedendir ki depremin ardından 2025 yılı Aile Yılı olarak ilan edilmiştir. Bu, yalnızca bir takvim kararı değil, bir millî seferberliktir, biz bunu böyle okuyoruz, böyle görüyoruz. Kahramanmaraş'ımız ve depremden etkilenen diğer 10 ilimiz başta olmak üzere, depremin ardından aile yapısının korunması, kadın ve çocukların psikososyal olarak desteklenmesi, deprem bölgesinde bulunan psikolog, sosyolog ve sosyal hizmet uzmanı kadrolarının desteklenmesi ve yeni oluşturulacak kadroların önünün açılarak sosyal destek imkânlarının artırılması ve mevcut kadrolardaki personelimizin yükünün hafifletilmesi, kadınların ve çocukların rehabilitasyonu için kalıcı, yerinde, sürdürülebilir programların hayata geçirilmesi, milletimizin yanında dayanma kudretinin tesis edilmesi için, yeniden ayağa kalkması için yaşamsal bir zorunluluktur Sayın Bakanım. Bu kapsamda, Bakanlığımızın çaba ve gayretlerini kıymetli buluyoruz fakat bunların da artırılarak sürdürülebilir kılınmasını bekliyoruz. Depremin etkisi bir anda elbette ki geçmeyecek. Bu nedenle, devletin şefkat eli Kahramanmaraş'ımıza her daim uzanıyor, uzanmaya da devam etmelidir. Binalar hızla yükselebilir ama gönüllerin inşası sabır ister, emek ister, memleket sevdasıyla çarpan bir yürek ister. Türk milleti güçlüdür, inançlıdır, karardır. Biz, İstiklal Savaşı'nda zafere yürümüş, şehrine kahraman unvanını kazandırmış bir ecdadın torunlarıyız, bu imtihandan da alnımızın aklıyla çıkacağız, yeter ki gayemiz millet, gayretimiz hizmet, gayretimiz insan olsun, yeter ki "aile" dediğimiz o mukaddes çatımız dimdik ayakta kalsın.

Bu duygu ve düşüncelerle 2026 yılı bütçenizin hayırlara vesile olmasını diliyor, Aile Yılı'nın sadece 2025 yılıyla, takvim yapraklarıyla sınırlı kalmamasını, Türk milleti için her yılın aile yılı olduğunun bilinciyle önümüzdeki yılların yıkılan değil yeniden kurulan hayatların, yalnızlığın değil dayanışmanın, güçlü kadınların, umut dolu çocukların, huzuru kendi evlerinde bulan yaşlıların yılı olmasını temenni ediyor, aziz milletimizi ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Karakoç.

Şimdi de söz sırası, Sayın Mehmet Akalın...

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, çok değerli hazırun; heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, yüce Türk milletinin başı sağ olsun. Onların emanetine sahip çıkmak hepimizin öncelikli görevleri arasındadır. Bu sebeple, terörle mücadele sırasında hayatları pahasına vatani savunan gazilerimize de selamlarımızı iletiyorum. Bir de bunun yanında terörle mücadele etmiş, bedenini vatan müdafaasına siper etmiş ancak gazilik unvanını alamamış gizli kahramanlarımız var. Bakanlık olarak bu kahramanlarımızın da ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve gerekli çalışmaların yapılmasını bekliyoruz. Bu konuda, Terörle Mücadele Sırasında Yaralanıp Gazi Sayılmayanlar Derneğinin önemli bilgi ve belgelere sahip olduğunu da hatırlatmak isterim.

İkinci olarak, Sayın Bakan, sosyal adaletin, engelli yurttaşlarımızın ve dar gelirli ailelerin yaşadığı derin mağduriyetleri dile getirmek istiyorum. Bugün sabah tarafıma ulaşan bir örnek olay maalesef ülkemizin birçok yerinde yaşanan sistemsel aksaklıkları da göz önüne sermektedir. Edirne ilimizin Keşan ilçesinde yaşayan Aytekin Demirden isimli bir baba, engelli oğluna yıllardır özveriyle bakan, kendisi de yüzde 40 oranında engelli olan bir vatandaşımızdır. Oğlunun engelli raporu yıllar önce yüzde 78 olarak verilmişken, farklı hastanelerden aldığı yeni raporlarda bu oran yüzde 70, yüzde 67 ve hatta yüzde 64'e kadar düşürülmüştür. Bu düşüş sonucunda altı aydır evde bakım maaşı kesilmiş, engelli maaşı da belirli dönemlerde 4.300 liradan 3.200 liraya kadar indirilmiştir. Bu ailenin yaşadığı mağduriyet sadece ekonomik değildir. Baba beş yıl boyunca ne yakacak yardımı ne de ulaşım desteği alabilmiştir ancak aynı dönemde başka vatandaşlara yardım yapılırken kendilerine yapılmaması toplumda derin bir adaletsizlik duygusu oluşturmıştır. Oğlu çok ağır sağlık sorunlarıyla mücadele etmektedir; skolyoz, spina bifida, hidrosefali, sol bacak kısıklığı ve gözünde kayma gibi ciddi sağlık problemleri vardır. Annesini de yaklaşık bir buçuk yıl önce kalp krizinden kaybetmiş olan bu çocuk, babasının tek başına verdiği bir yaşam mücadelesi içindedir. Dahası, oğlunun hayırseverler tarafından verdiği üç tekerlekli engelli bisikleti trafik şubesi tarafından bağlanmış, altmış beş gün boyunca tutulmuş ve 21.844 lira ceza kesilmiştir. Vatandaşın tüm çabalarına rağmen kurumlar arası dayanışmayla hiçbir çözüm üretilmemiştir. Altmış beş gün sonunda kaymakamlık cezayı ödeyerek bisikleti iade etmek zorunda kalmıştır. Vatandaşımız bu süreçte defalarca CİMER'e, basına ve sosyal medyaya başvurmuş ancak sonuç alamamıştır; kurumların birbirini koruduğunu, şikâyetlerin sonuçsuz kaldığını ve medyanın da bu mağduriyetleri görmezden geldiğini belirtmektedir. Yaklaşık dört ay önce Sağlık Bakanlığı skolyoz tedavisi için devreye girmiş ancak herhangi bir sonuç çıkmamıştır.

Sayın Bakan, değerli Komisyon üyeleri; bu olay tek bir ailenin değil, ülkemizdeki pek çok engelli vatandaşın yaşadığı yapısal bir sorunun göstergesidir. Engellilik oranlarındaki keyfî farklılıklar yardımların sürekliliğini engellemekte, bakım maaşı gibi hayati desteklerin kesilmesi aileleri derin yoksulluğa itmektedir. Buradan açık bir çağrıda bulunmak istiyorum: Engelli rapor oranlarında objektif ve standart bir sistemin oluşturulması, evde bakım maaşlarının kesintisiz devam edebilmesi için geçici gelir güvencesi sağlanması, yerel idarelerde sosyal yardımların kişisel tutumlara bırakılmaması, engelli bireylerin kullandığı araçlara yönelik uygulamaların insan onuruna yakışır şekilde düzenlenmesi ve CİMER gibi denetim mekanizmalarının gerçekten işlevsel hâle getirilmesi artık bir zorunluluk hâline gelmiştir diyor, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Akalın.

Şimdi de söz sırası, Sayın Türkan Elçi...

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bireyin, ailenin ve toplumsal değerlerimizin korunması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik bütüncül ve adil sosyal hizmet modelleri geliştirme, uygulama misyonuyla hareket etme yükümlülüğüyle yetkilendirilmiş bir Bakanlık olduğunu hatırlatarak konuşmama başlamak isterim.

Bakanlığın geniş görev yelpazesiyle uyumlu bütçesinin olması beklenirken 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne baktığımızda Cumhurbaşkanlığının bütçesindeki artışın aksini görüyoruz. Bakanlığın Türkiye'deki yoksulluğu önleme, sosyal adaleti sağlama konusunda anayasal, yasal ve idari sorumlulukları bulunmaktadır. Anayasa madde 2 de Türkiye'nin sosyal hukuk devleti olduğunu belirtir. Bu ilke, devlete yoksulluğu azaltma, gelir dağılımını dengeleme, sosyal yardımları organize etme yükümlülüğü getirir. Oysaki sokağa indiğimizde toplumun büyük bir kesiminin yoksullukla boğuştuğunu, ailelerin en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak bir durumda olduğunu, ahlaki yapısının zayıfladığını, değerlerinin aşındığını görüyoruz. Aile Yılı ilan edilirken ailelerin yoksulluk sebebiyle nasıl dağıldığını, kadınların şiddete uğradığını, gençlerin mafyatik gruplara nasıl dâhil olduğunu görmemek mümkün müdür? Toplumda yaşanan, ekonomiden ve hakkıyla yönetilememekten kaynaklı bu durumun adı toplumsal çöküş, toplumsal yozlaşmadır. Gelir adaletsizliğinden, yolsuzluk ve otoriterleşmekten, hukukun üstünlüğünün zayıflamasından, ayrışmadan, eğitim sisteminin çökmesinden kaynaklanan bu çürümeyi görmemek için ya taraflı bir siyasi zaviyeden bakmak ya da sokaktan uzaklarda inşa edilmiş sırça köşklere bakmak gerekir. Adil bir gelir dağılımı sağlayamama ve yoksulluğu önleyememenin yolunun toplumsal cinsiyet temelli bir eşitsizliğe çıkması kaçınılmazdır. Kadınlar toplum tarafından biçilmiş rolleri bakımından sorumlulukları nedeniyle yoksulluğu erkeklere oranla daha derinden yaşıyor. İktidarın makbul kadın inşasına dayalı politikaları ise bunu daha da derinleştiriyor. Sayın Bakan, peki, şunu sormak isterim: Evinden ve çocuklarından ibaret, ekonomik olarak eşine bağımlı bir hayatı burada kaç kadın vekil arkadaşımız tercih eder? Makbul ve kutsallığı tartışılmaz bir aile modelini neden kendiniz seçmiyor da bunu başka kadınlara dayatmaya çalışıyorsunuz?

Kadınların toplumsal taleplerine erişimi için kreş hizmetiyle devam etmek isterim. Bugün kreş hizmeti sunulması gereken 0-5 yaş arasında bulunan çocukların sayısı 2025 yılı için 9,3 milyondur. Bunun için 83 bin kreş olduğunu belirtmişsiniz, bu kadar fazla nüfusa bu kadar az kreşle kadınların, ailelerin hangi derdine deva olunuyor? Bu şu demek: İmkânınız varsa uçuk fiyatlara rağmen özel kreşlere gönderin, imkânınız yoksa denetimsiz, merdiven altı faaliyet gösteren işletmelerin kötü muamelelerine razı olun ya da şu: "Yok mu senin ailede bir anneanne veya babaanne, ona bırak." "Ailenin yükünü analar çeker." söylemi yaşatılmaya, bu söylemden nemalanmaya çalışılıyor. Sayın Bakan, demokratik sistemlerde hükümetlerin siyasi tercihlerinin sıralamasını gösteren bütçeler, kadın ve erkeklerin ihtiyaçları gözetilerek yapılmıyor mu? Biz bu ihtiyaçları gözetmiyorsak, bütçelerimiz toplumsal cinsiyete duyarlı değilse bunun karşılığı çok net, demokratik değildir. Şu çağırımı yapmak istiyorum Hükûmete: Gelin, kamu gelirleri toplanırken ve kamu harcamaları yapılırken kadın-erkek eşitsizliğini azaltabilmek, kadının sosyal ve ekonomik konumunu güçlendirmek bakımından toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımı izleyelim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Kadınların onlara biçilen rollerle evin sadece bir hizmetçisi olmadığını, kendi iradeleri ve bağımsız görüşleriyle başlı başına bir varlık olduklarını vurguluyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Elçi.

Şimdi de söz sırası Sayın Sibel Suiçmez'de.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, ülkemizin tek kadın Bakanı olarak sizi üzmemizi istemiyoruz. Kadın bakan sayısının artırılmasını talep ederken amacımız kadın bakış açısına sahip kadın sayısının artırılmasıydı. Sizden bu farklılığı oluşturmadığınız için "Bu bütçeyle kadına, çocuğa, dezavantajlı gruplara hizmet etmemiz mümkün değil." diyerek artan kadın cinayetleri, çocuk istismarları, şiddet ve ölümler nedeniyle denetim görevinizi yerine getiremediğiniz için affınızı istemenizi beklerdim.

Sayın Bakan, bu bütçeyle Bakanlığınızın hiçbir hedefinin tutmayacağı açıktır. Siz de biliyorsunuz kralın çıplak olduğunu. Kayıtlı istihdam oranı yüzde 36'ya gerilemişken, emeklilerin gelirleri kişi başına gelire kıyasla üçte 1 azalmışken, yaşlı nüfus içinde yoksulluk hızla artarken, cari sağlık harcamalarında SGK'nin payı azalarak kamusal sağlık sistemi daralmışken, sosyal güvenlik sisteminin 2026 yılındaki kamu bütçesindeki payı azalmışken, toplam nüfusun yüzde 11'i kadarının geliri sağlık sigortası primi ödemeye yetmiyorken, kısaca, yaşlı nüfusun arttığı, emekli aylıklarının reel olarak gerilediği, sağlık harcamalarının daha fazla hanelerin üzerine yıkıldığı bir dönemde bu kesintiler yoksulluğu derinleştirirken, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı kaldırılmışken, mağdur ve suça sürüklenen çocuk sayısı artmışken, engelli kadınların sorunlarına çözüm üretilmemişken, siz Bakanlık olarak hangi hedeften bahsediyorsunuz?

Biz biliyoruz ki Bakanlığınızın bu bütçeyle hedeflediği yoksullukla, eşitsizlikle mücadele değildir. Yoksulluğu seçmenin oyları için bilinçli olarak artırıyor ve yönetiyorsunuz. Bu nedenle bu önemli Bakanlığınız AKP döneminde şiddeti, yoksulluğu,

yoksunluğu yok etmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için değil, siyaseti dizayn amacıyla kullanılmakta ve sizler de buna hizmet etmektesiniz.

Konuşmanızda "2025 Aile Yılı toplumun tüm kesiminde büyük bir teveccühle karşılık buldu. " dediniz. Tam tersi "Eyvah, yandık!" dedi halkımız çünkü 2024 yılını Emekli Yılı ilan edip emekliyi perişan ettiniz. Nitekim halkın bu endişesi haklı çıktı. Geçtiğimiz yıl ülkemizde tarihinde görülmediği kadar kadın cinayeti işlendi. Bu yılın ise yalnızca ilk on ayında 317 kadın katledildi.

Evlilikler azalırken geçen yıl boşanan çiftlerin sayısı 187.343 oldu. Adliyelerde açılan boşanma davalarının sayısı yüzde 11 arttı, bu yıl rakamlar daha da artacaktır. TÜİK'in 2024 Yılı Raporu'na baktığımızda, çocukların karıştığı olay sayısı 2024 yılında 2023 yılına göre yüzde 9,8 oranında artarak 612.651 olmuştur. 2024 yılında yaklaşık yüzde 10'luk artış olmuşken, çocuk evlerinin sayısı ise sadece 3 artmıştır. 2026'da sosyal ve ekonomik destekle ailesi yanında desteklenecek çocuk sayısı 2025 yılında planlanan hedefe göre azalmıştır.

Adalet istatistiklerine göre, Çocuk Koruma Kanunu'na göre koruma kararı için 2023 yılında 24.451 dava açılmış, bu sayı 2024 yılında 5.966 artarak 30.417 olmuş.

Sayın Bakan, kadına şiddet artmış, çocukların suça sürüklenme ve mağdur olma oranı artmış, boşanmalar artmış, toplumsal şiddet artmıştır. Bakanlığınızın takip ettiği dava sayısı sadece 103 artmış, bu nasıl olabilmektedir?

Bakanlığınızın 2024 yılı faaliyet raporuna göre merkez teşkilatı kadrolu personeline 2023 yılında 8 olan avukat sayısı 2024'te 10'a çıkmış. Merkez teşkilatında ve 81 il müdürlüğü hukuk birimleri aracılığıyla takip ettiğiniz dosya sayısı 2023 yılına göre 103 artarak 117.664 olmuştur. Yıllardır barolar ve Türkiye Barolar Birliği kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik şiddet veya şiddet tehlikesi olan davalarda müdahil olmak istiyorlar. Bakanlığınızın bu davaları yeterince takip edemediği ortadayken baroların müdahil olması acilen sağlanmalıdır.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Suiçmez.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, çok büyük uğultu var, konuşmaları yapamıyoruz, lütfen uyarın arkadaşları.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Haklısınız.

Çok değerli milletvekilleri, lütfen konuşmacılarımızı sükunetle dinleyelim.

Şimdi de söz sırası Sayın Elvan Işık Gezmiş'te.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; dün elim bir kaza sonucu düşen askeri uçağımızda şehit düşen kahraman askerlerimize Allah'tan rahmet, şehitlerimizin kıymetli ailelerine ve yüce Türk Milletine başsağlığı ve sabır dileyerek konuşmama başlamak istiyorum.

Bugün kadın ve sosyal politikalar bakanlığının bütçesini konuşuyoruz fakat biliyoruz ki bütçe yalnızca gelir-gider tablosu değildir. Demokratik bir ülkede bütçe, toplumun tümünün sesinin duyulduğu, adalet ve eşitliğin yansıdığı bir araç olmalıdır. Eğer bir bütçe emeği görünmez kılıyor, kadınları, çocukları, yaşlıları, dezavantajlı grupları dışarıda bırakıyorsa o bütçe adil değildir. Bugünün Türkiye'sinde maalesef yoksulluğun tablosunu görüyoruz. Derin yoksulluğu en çok kadınlar, çocuklar ve yaşlılar yaşıyor. Bir ülkenin yaşlısı geçinemiyorsa o ülkede huzur yoktur. Bir ülkede çocuklar okula aç gidiyorsa o ülkedeki yöneticiler vicdansızlaşmıştır. Bugünün Türkiye'sinde her 10 çocuktan 1'i okulu bırakıyor. Üniversiteyi kazanan gençler ekonomik sebeplerle okullarına devam edemiyor. Bugünün Türkiye'sinde evlerde tencereler kaynamıyor, annelerin gözyaşı sofraya tuzu gibi tencereye düşüyor. Gençler umutsuzluktan ülkeyi terk ediyor. Bu vahim tablo Aile Yılı ilan ettiğiniz yılda, yirmi üç yıldır sizin iktidarınızda yaşanıyor.

2026 yılı bütçesinde toplam kadın nüfusuna oranlandığında kadının güçlendirilmesi için kişi başına yıllık 186 TL, ayrılan bütçe ise yüzde 1. Yüzde 99 sorun karşısında yüzde 1'lik bir bütçe -soruyorum size- Kadınların güçlenmesi için ne kadar yeterli olacak? OECD'nin son olarak yayınladığı rapora göre her 5 çocuktan 1'i okula aç gidiyor. "Yeni Türkiye yüzyılı" dediğiniz yüzyılda çocuklara okullarda bir öğün yemeği çok görüyorsunuz. TÜİK verilerine göre 15 yaş altı çocukların yüzde 13'ü bırakın eti, sütü, peyniri, balığı, günde 1 kez sebze, meyve yiyemiyor. Sayın Bakan, Türkiye'de çocuklarda ve gençlerde B vitamini eksikliği var, haberiniz var mı? Ülkemizdeki çocuklar ne yazık ki doğmadan borçlu, kadınlar evindeyken bile tedirgin, gençler umutsuz, yaşlılar unutulmuş durumda. Yaşlılar yoksullaşılıyor, ağır işlerde çalışıyor. Kendi bölgemde 90 yaşındaki amca "Kızım, savaş gördüm, böyle yokluk görmedim." dedi. Övünebilirsiniz Aile Yılı'nızla.

Kadınların istihdama katılması gerektiğini söylüyoruz. Çocuklarını bırakabilecekleri kreşler yok, iş yok, istihdam alanı yok. Belediyelerimiz kreşleri açıyor, her türlü zorluğu çıkarıyorsunuz. Pek çok merdiven altı kreş türedi, görmezden geliyorsunuz. Övünerek 83 bin çocuğun kreşe gittiğini söylüyorsunuz, oysa Türkiye'de kreş çağında 9 milyondan fazla çocuk var. Kadın haklarını yok sayıyorsunuz, kadınları görmezden geliyorsunuz.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü; her geçen gün kadın cinayetleri artıyor, şüpheli kadın ölümleri ise istatistiklere bile girmiyor. Kadınlar bu ülkede öldürülüyor, önlem alınmıyor. Bir gecede çıktığınız İstanbul Sözleşmesi'nden bu yana ortalık feryat figan kadın çılgınlıklarıyla dolu. Seçim bölgem Giresun'da geçtiğimiz mayıs ayında bir devlet okulunda personel olan 2 kız kardeş yine aynı devlet okulunda personel olan eski bir hükümlü tarafından katledildi. 20'den fazla suç kaydı olan bu hükümlünün yatılı öğrencilerin de kaldığı bu okulda ne işi vardı? Okulda güvenlik yoktu. Davaya gizlilik kararı verildi. Yine, aynı ay içinde kendi ilimde gencecik bir kadın boşanma aşamasında olduğu eşi tarafından katledildi; mesajlar, tehditler ortadaydı hâlbuki, tehdit mesajını yetkililere bildirmişti ve koruma istemişti. Elektronik kelepçeyi takmanız gereken bu kişilere takacağınıza gidip deprem bölgesinde mücadele eden Belediye Başkanına takıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Gezmiş.

Şimdi de söz sırası Sayın Gamze Taşcier'de.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığın bütçesine baktığımızda net bir şekilde rakamların büyüdüğünü ama yoksulluğun küçülmediğini görüyoruz. Yardımlar artıyor ama ihtiyaç hiç azalmıyor. Bir ülke düşünün, çocuk sayısı azalıyor ama çocuk yoksulluğu artıyor, kadın istihdamı yerinde sayıyor ama yoksulluğun yükü kadınların omzunda. Siz yoksulluğu mu azaltmaya çalışıyorsunuz yoksa yoksulluğu idare etmeye mi? Bakın, bütçeyi kalem kalem okuduk ama insan insan okumak lazım çünkü burada satırlarda sıkışmış her rakamın ardında bir kadın, bir çocuk, bir aile var. Bu bütçenin en kırılgan üç halkasına yani kadınlara, çocuklara ve yoksullara, yoksullukla mücadelede yakından bakalım çünkü Türkiye'nin vicdanı tam da bu üç alanda ölçülüyor. Bakanlığın kadın, çocuk ve yoksullukla mücadele alanındaki performansına baktığımızda hedeflerle gerçekler arasında mesafenin giderek açıldığını görüyoruz. Türkiye'de kadınların iş gücüne katılım oranı yüzde 36,8'ken 2026'da iş gücüne katılımı için öngörülen hedef sadece 37,5 yani iktidarınız bu eşitsizliği azaltmayı değil, belli ki sürdürmeyi öngörüyor. Daha da acısı, şiddet tablosu, bu yılın ilk on ayında 317 kadın öldürüldü. Bakanlık "Eylem planı hazırladık." diyor ama sonuç ortada. Bakanlığa bağlı sadece 112 kadın konukevi var. Toplam kapasite 2.819. Son üç senede kapasite sadece 40 kişi artmış, 2002'den bugüne her gün 1 kadın öldürülmüş ama konukevlerinin kapasitesi her otuz beş günde sadece 1 yatak artmış yani kâğıt üzerindeki tedbirler sahada işe yaramamış.

Gelelim çocuklara. 22 milyon çocuk var ama çocukların çok büyük bir bölümü risk altında büyüyor. Bu yıl Çocuklar Güvende Programı kapsamında sokakta tespit edilen çocuk sayısı 53.812, 64.865 çocuk okul ortamında risk altında. Ailesinin yanında izlemeye alınan çocuk sayısı 207.056, bu çocuklarla ilgilenen personel sayısı sadece 394 yani her 1 personelin sorumluluğunda binlerce risk altında çocuk var.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Onlar izliyor, değerlendirmeyi başkaları yapıyor.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Tamam, cevap kısmında onları ayrıntıyla verirsiniz...

Bir de eğitimde benzer bir tablo var. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranı yüzde 84,3 ancak düşük gelirli kesimlerde bu oran daha da geride. Kreş ve gündüz bakımevi sayısı yetersiz. Cumhurbaşkanlığı "2025'te kurumlara kreş açın." diyor ama fiiliyatta ciddi bir adım yok. Bakım hizmeti olmayınca kadın çalışmıyor.

Programınızda "Kimse geride kalmayacak." diyorsunuz ama milyonlar çoktan geride kalmış durumda. Göreli yoksulluk oranı yüzde 21,2 yani her 5 kişiden 1'i ortalama gelirin yüzde 60'ından daha az gelire yaşıyor. Bu oran 2017'de yüzde 20'yd. En zengin yüzde 20'nin geliri en yoksul yüzde 20'nin gelirinin 7,7 katı. Bu fark kapanmıyor çünkü sosyal yardımlar adaletsizliği düzeltmiyor, sadece erteliyor. Yine, Bakanlığın verilerine göre 4,6 milyon hane sosyal yardım alıyor, ASDEP Programı 9,9 milyon yani neredeyse her 3 haneden 1'i sosyal yardım alıyor. Bu tablo yoksulluğun azaldığını değil, yaygınlaştığını gösteriyor. 2024 yılında yapılan toplam sosyal yardım harcaması 451 milyar. Bu miktar millî gelirin sadece 1.1'i yani Türkiye millî gelirinin yüzde 1'iyle milyonları yoksulluktan kurtarmaya çalışıyor. Bu oran hızıyla yoksullukla mücadele edilmez, yoksulluk sadece idare edilir. Siz bir sosyal yardım devleti inşa ediyorsunuz ama sosyal refah devleti hâlâ ortada yok.

Bir de şu sorum olacak: Kamuda çalışan kadınların doğum izni, süt izni, yarı zamanlı çalışma gibi haklarını kullanmaları nedeniyle terfi, görev değişikliği veya sosyal haklar konusunda hak kaybı yaşayıp yaşamadığıyla ilgili Bakanlığınız bir izleme yapıyor mu? Ve son beş yılda kamu kurumlarında mobbing, cinsel taciz, ayrımcılık şikâyetleriyle ilgili kaç başvuru var?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Taşcier.

Şimdi de söz sırası Nevroz Uysal Aslan'da.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Bakan, değerli hazırım; hepinizi selamlıyorum.

2024 yılı sonu verilerine göre, Türkiye'deki 85 milyon nüfusun 21 milyon 817 bini çocuk ve bu çocuklar geleceğin değil bugünün hak özneleri ve temel hakları, yaşam hakları, diğer hakların hepsi her gün gasbediliyor. Çocuk yoksulluğu derinleşiyor, çocuklar işçileştiriliyor, madde bağımlılığı yaygınlaştırılıyor, çocuklara yönelik şiddet ve istismar ise her yıl daha da tırmanıyor. Bakanlığınızın 2026 yılı bütçesinde çocukların korunması ve gelişimi için ayırdığınız miktarın toplam bütçedeki oranı ise yüzde 10; 54,8 milyar. Ancak, bu bütçe önleyici sosyal hizmetleri güçlendirmeye yetmeyeceği gibi, çocuğun yaşam hakkını güçlendirme hedefini dahi taşıyor. Asgari düzeyde olsa bile, çocukların yoksulluğunu bitirmeyi değil, maalesef ki hâlen yoksulluğu yönetme biçiminizle övünüyorsunuz. Dünya Bankası ve TÜİK'in beşerî sermaye endeksine göre Türkiye'deki genel yoksulluk oranı yüzde 28,4 iken çocuk yoksulluğu yüzde 35,3. Türkiye'ye 37 OECD ülkesi arasında çocuk yoksulluğunda Kosta Rika'dan sonra 2'nci sırada. 15 yaş altı 100 çocuğun 32'si yani 7 milyon 39 bin çocuk açlık yaşıyor. 6,7 milyon çocuk temel protein gıdalarına erişemiyor. Bu hâlde dahi çocuklara ücretsiz öğün yemek programı hâlen uygulanmıyor. Neden Sayın Bakan? Bütçe mi yok, kaynak mı yok yoksa irademi yok? İktidar taahhüdünü çoktan unuttu, bunun bedelini ise çocuklara ihmal ve istismar olarak döndürüyorsunuz.

Bir diğer ihmal ve istismar başlığı ise işçileştirilen çocuklar. 2024 itibarıyla 970 bin çocuk kayıtlı olarak çalıştırılıyor. Gerçekte ise yaklaşık tahmin edilen rakam 4 milyon çocuk. Bu çocuklar okulda değil, atölyede değil, oyun alanında değil; çok ağır iş kolları olmak üzere emeği sömürülerek işçileştirilecek alanlarda çalıştırılıyor. İSİG verilerine göre son bir yılda 72 çocuk iş cinayetinde yaşamını yitirdi, 15'i MESEM öğrencisiydi. Bu tablo, çocukların eğitim, sağlık ve yaşam hakkının sistematik bir biçimde ihmal ve istismarını gösterir. Çocuğu koruyamayan bir devlet, yalnız adliyede değil, fabrikada, tarlada, sokakta da görevini yapmıyor demektir. İSİG verilerinin ortaya koymuş olduğu bu rakamlarla ilgili sizin Bakanlığınızın özel bir kaydı, bu başlıkta yapmış olduğu bir istatistik verisi var mı? Kaç işçileştirilmiş çocuk yaşamını yitirdi?

Yine, "2023 yılında 242.875 çocuk mağdur olarak güvenlik bildirimine yönlendirildi." deniliyor. Bunların yüzde 12'si cinsel istismar yani 29 bin çocuk demek. 2024 verilerinde de cinsel istismar sayısı 67.507, reşit olmayanla cinsel ilişki kapsamındaki dosya sayısı 26.265. Bunlar sadece kayda geçenler, çocuk kurumlarının raporlarına göre ise bunlar çok daha yüksek. Hani sıfır tolerans sloganı?

Sunumunuzda "çocuğun üstün yararı" ilkesinden bahsetmişsiniz; SED Programı, Gönül Elçileri, Çocukevleri, Güçlendirici Bakım Modeli, Çocuklar Güvende Programı, DUY Platformu, Çocuk Hakları Komitesi gibi. Ancak bu programların sonuçları nerede? Madem bu kadar yoğun çalışılıyor, emek veriliyor, bütçe ayrılıyor, neden ihmali, bağımlılık, istismar bu kadar yükselip durdurulmuyor? Çünkü sorun tam da bu sistemin kendisinde. Bir örnekle anlatayım: Cizre Merkez Anadolu Lisesinde en az 38 öğrencinin istismar edildiği dosyadaki EĞİTİM-BİR-SEN öğretmeni Burak Ercan; olaylar öğrenciler ve PDR öğretmeni tarafından 2019'da açığa çıkarılmasıyla ortaya çıktı. Çocuklar korunmadı, psikolojik destek sunulmadı, süreç yıllara yayıldığı için çocukların bir kısmı maalesef şikâyetini bile geri çekti. Diğer illerdeki benzer dosyalarda olduğu gibi baronun ve çocuk kurumlarının dosyaya katılma talebi reddedildi, Bakanlığınız ise duruyor. Bakanlığın katılımı, takibi elbette önemli ancak hak mücadelesi yalnız Ankara'dan teslim edilerek sürdürülemez, teknik bir süreçte yönetilemez. Beş yıldan sonra 2024 yılında faile üç yıl dokuz ay yani en alt sınırdan, HAGB olarak ceza verildi. İstinaftan sonra ilk duruşması 20 Kasım'da yani Dünya Çocuk Hakları Günü'nde görülecek. Bu vakadaki sorumluluk ve sistemin nasıl çocukları korumadığını görmek adına sizi bu duruşmaya davet ediyor, katılmanızı bekliyorum.

Şunu da tekrar sorarak bitireyim: 2024-25 yıllarında çocuklara yönelik kaç cinsel istismar suçunda katılan olarak müdahil oldunuz? Sizlere yansımayıp bahsini ettiğiniz çalışmalar sırasında tespit ettiğiniz, şüphelendiğiniz müdahale ve önleme koruma sistemi çalışması yaptığınız kaç vaka var?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Aslan.

Şimdi de söz sırası Beritan Güneş Altın'da.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi selamlıyorum.

Kabinedeki tek kadın bakan şu anda karşımızda oturuyor. Kendisi kadın olunca arkasında oturan koltuklardaki kadın sayısı da artmış. Bunun bir değişim gücü olduğuna inanıyoruz. Biz de tam bu sebeple DEM Parti olarak hem eş başkanlık hem fermuar sistemi ve eşit temsiliyette bu gücü odağa koyarak çalışmalarımızı yürütüyoruz ve Bakana da bir öneride bulunmak istiyorum. Belki kendisinin şu anki konumunu partideki ve diğer bakanlardaki değişimin öncüsü de yapar ve eşit temsiliyeti bütün bakanlıklarda, kadın bakanları bütün bakanlıklarda görebiliriz.

Şimdi, Sayın Bakan, bizler sizinle hem ideolojik olarak hem de çalışmalarınızdaki yapıp ettiklerinizle aynı noktada durmuyoruz, farklı düşünüyoruz. Daha ilerleyen zamanlarda eleştirilerimi sunacağım fakat hakkınızı da teslim etmek isterim size ve ekibinize. Sahadaki çalışmalarda bize aktarılan durumlarda sizler bizlerin en kolay ulaşabildiğimiz bakanlıklar arasındasınız. Bunu bir kadın dayanışması olarak da görüp bunu sizlere iletmek istiyorum. Refleks gösteriyorsunuz fakat yerelde sizin gösterdiğiniz refleks karşılayacak bir ekibinizin olmadığını da iletmek istiyorum çünkü çoğu zaman size aktardıklarımız ne yazık ki yerelde çözümsüz kalıyor.

Şimdi, ben sizin sunumumuzu da dinledim Sayın Bakan, aileyle ilgili saydığınız yaklaşık 20 başlık vardı ve ailenin bütün hâllerini ve rengini sunumunuzda gördük. Aile ekosisteminden, aileye zamandan, aile vizyon belgelerinden, aile danışmanlığından, veri ve bilgiyle güçlü aileye kadar sürekli aileye dair bir vizyon çizdiniz ve bu ne demek biliyor musunuz Sayın Bakan? Eğer bir şeyi hedefliyorsanız demek ki ona ulaşmak için yeterli doneye, veriye ve iradeye sahipsiniz demektir. Fakat siz bu doneyi ideolojikleştirerek aslında kadınları aile içerisinde görüyorsunuz. Ben size baktığımda bir kadın görüyorum fakat siz hemcinslerinize baktığınızda "aile edinmişler" ve "aile edinmemişler" olarak görüyorsunuz. Bunu nereden biliyoruz? Sizin sunumunuzda geçen "aile" kavramından biliyoruz. Şimdi bu, bu şekilde olmaz Sayın Bakan, çünkü kadınlar ne yazık ki bulundukları ailelerin içerisinde katlediliyorlar ve bugün Türkiye'deki kadınların yaşadığı en büyük sorun aileler değil, aksine şiddet. Eğer siz bu toplum mühendisliğini ve aslında aileye dair yapmış olduğunuz işlerdeki bu detaylı çalışmayı şiddetle ilgili de yaparsanız o zaman biz bunu ideolojikleştirmedinizi düşünürüz. Önerimiz şu: Gelin, 2026 yılını kadına ve çocuğa yönelik şiddeti önleme yılı olarak ilan edelim ve aile için yaptığınız bu detaylı çalışmaları şiddet için de yapın. Öyle ki "Her gün bir kadın öldürülmesin, her gün bir çocuk istismara uğramasın, çocuklar çok boyutlu şiddetten uzak kalsınlar."ı ben önermek istiyorum.

Şimdi, aynı zamanda sizin Bakanlığınıza baktığımda ve bütçeye baktığımda ne yazık ki aile gölgesinde kalmış kadın ve çocuklar görüyorum ve bu gölgeden çıkmak için yani kayıp öznelerin bakanlığından gerçek bir bakanlık olabilmesi için bu Bakanlığın ikiye ayrılmasını, çocuk bakanlığı ve kadın bakanlığı olarak çalışmalarını sürdürmesini... Çünkü kadınların ve çocukların aile çatısı altında yeterince destek mekanizmalarına ulaşamadığını, problemlerini çözemediğini, ideolojikleştirildiğini düşünüyoruz.

Şimdi, çocukların çok boyutlu sorunlarla karşı karşıya olduğunu biliyoruz. İşçileştirildiğini, istismara uğradığını, kanunla ihtilafli hâle geldiğini, yoksullukla ve yoksunlukla baş başa kaldığını düşündüğümüzden Bakanlık önerimizi tekrar vurguluyoruz ve aynı zamanda Çocuk Koruma Kanunu gibi kanunların muğlak ifadelerin yerine daha net hükümler içermesi için de Çocuk Koruma Kanunu'na dair yeniden çalışma yapılmasını önermek istiyoruz.

Aynı zamanda, Sayın Bakan, şu an içinde bulunduğumuz mevcut an "çocuk" tanımının değiştirilmek istendiği bir an yani çocukların çocukluktan düşürülmek istendiği ve aynı zamanda adalet sistemi içerisinde yetişkinlerle aynı muameleyi görmeyle karşı karşıya olduğu. Biz buradan ifade etmek istiyoruz: Bu sadece adalet sistemi içinde kalmayacak eğer çocukları çocukluktan düşürürseniz, eğitim sisteminden çalışma sistemine kadar, erken evlilikler ile çocuk istismarına kadar; bir çocuk eğer 18 yaşından küçük ele alınırsa bunun pek çok açıdan çocukları riske atacağını da belirtmek istiyoruz.

Son olarak, sürem çok az ama Komşu Anne Projesi'yle birlikte sizin aslında çözüm olarak öne sürdüğünüz şeyin zemini sebebiyle yani bu projenin çocukları komşunun evine -zemin olarak- göndermesi sebebiyle çocukların evlerde daha çok istismara uğramasının önünü açacağını düşünüyoruz ve bu projeyi eğer baz almazsak, yönetemezsek çocuklar için bir felakete dönüşeceğini de iletmek istiyoruz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz Sayın Altın.

Değerli arkadaşlar, salonda bir uğultu var. Lütfen, sükuneti tesis edersek vekil arkadaşlarımızın konuşması sırasında.

Şimdi de söz sırası Sayın Ali Karababa'da.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2026 bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum Sayın Bakan.

Konuşulacak çok konu var ama bir kadın doğum uzmanı olarak "Aile yılı" çalışmalarından ve Türkiye'deki doğum hızının geldiği noktalardan bahsetmek istiyorum. Yani doğurganlık hızı deniyor ama bir kadının üreme çağındayken yani 15-49 yaş arası toplam doğurabileceği ortalama çocuk sayısını ifade ediyor. Bakın, 2024 için bu oran 1,48 verilmiş, 2001 yılında geldiğinizde bu oran 2,38'di. Bu kadar dramatik bir düşüş neden oldu bakabiliyor musunuz ya da nedenleri ne, araştırabiliyor musunuz?

Boşanma oranları 2001'de 91 bin iken 2024 yılında 187 bin. Yirmi üç yılda ne değişti de bu oranlar böyle arttı ya da doğurganlık oranı bu kadar düştü? Çünkü işsizlik tavan yaptı, liyakatsizlik, adam kayırma her şeyin önüne geçmeye başladı. Ülkede kadın ve çocuklar başta olmak üzere, yandaşlar dışında kimse yaşam şansı bulamadı. Güvenlik sorunları tarihî seviyelere ulaştı, partinizin ismindeki "adalet"i bitirdiniz. Peki, Bakanlık olarak siz ne yapıyorsunuz? Yeni evlenecek gençlere 150 bin TL geri ödemeli yardım ile üç aylık internet vererek doğum hızını artıracağınızı düşünüyorsunuz. Tabii ki bir teşviktir ama bu rakamlar çok komik kaldı Sayın Bakanım bu dönemde. Bu yardım açıklandığında 15 Ocak 2025'te dolar yaklaşık 35 TL'ydi, şu an 42 TL. Yani düşün yapmanın ve ev kurma maliyetlerinin 2 milyona yaklaştığı bu dönemde, düğünlerde artık yemek verilmediği bu zamanda bu rakamlar çok komik durumda.

Kadın milletvekillerimizin tamamı neredeyse dile getirdi: Bakın, 2025 yılından şu ana kadar 391 kadın öldürüldü, bir o kadar da şüpheli ölüm var. 2024'te 961 kadın intihar etti. Kadınlarımızı koruyamadığınız ortada. Kadınların hayatını koruyamadığınız gibi ekonomik ve sosyal politikalarınız da yetersiz kalıyor. Bakın, doğum borçlanması bekliyor kadınlarımız ve çıkarttığınız kanundan önceki dönem doğum yapanlar da bunu istiyor. Doğumu teşvik etmezseniz olmaz. Doğum izinlerinin uzatılması, doğum süresi izni, raporu dolduktan sonra iki yıl en azından maaşının yüzde 75'ini alarak çocuğuyla baş başa geçirecek annelere ihtiyacımız var. Bu tarz teşvikler yapmazsanız bu oranlar yirmi üç yılda 1,48'e düşüyorsa iki yıl sonraki seçimde emin olun 1'in altına inecektir ve çok dramatik bir hâl alacaktır.

Geçtiğimiz yıl AKP milletvekillerinin Meclise gelmemesinin üzerine tesadüfen kurulan bir Engelli Komisyonu oluştu ama takdir ediyorum ki, Başkan ve tüm üyeler de dâhil inanılmaz bir şekilde uyum içinde çalışıyor ve engellilerle ilgili bir vizyon açmaya çalışıyor. Bu konuda da size soru sormak istiyorum: Cezaevlerindeki kadın mahkûmlar ve engelli mahkûmlarla ilgili herhangi bir özel çalışmanız var mı? Bakın, soru önergelerimiz çok ciddiye alınmıyor Sayın Bakanım yani üstünkörü ya da sorduğumuz soruya değil de başka cevaplar veriliyor. Mesela, "Bakanlığınızın üst düzey engelli yöneticisi var mı?" diye bir soru sormuşuz, yüzlerce şey yazmışsınız bize ama sorumuzun cevabı yine yok. Uşak özelinde soru önergesi verdik ağustosta, yanıt alamıyoruz, istediğimiz noktalardaki yanıtları alamıyoruz. Yine, Uşak'taki engelli vatandaşlarımız için neler yapılıyor, istihdam konusundaki projeleriniz neler, bunları ayrıntılı talep ettik çünkü bunlarla Engelli Komisyonunu örtüştürmek istiyoruz ve bu soru önergelerini bundan yapıyoruz. Bunları bekliyoruz sizden.

Yine, Uşak'ta intihar vakaları çok yüksek, bu konuda Bakanlık özellikle kadın intiharlarıyla ilgili bir çalışma yapıyor mu? Uşak'ta sosyal yardımlaşma derneğinin yardım kalemlerini, kimlere yapıldığını, ne kadar yapıldığını ve güncelleme sıklığının ne kadar olduğunu... Yani beş yıl önce belirlenen bir yardım listesinin aynısı mı yapılıyor, ne kadar sıklıkla yapılıyor, bunu da merak ediyorum.

Yine, bakın, Uşak'ta ŞÖNİM'de altı buçuk yılda 15.386 kişinin hizmet aldığını söylemişsiniz. Bu yedi yıllık rakam, oturdum, hesapladım yani günlük 6 kişinin bu hizmeti alması lazım, bu bana çok reel gelmiyor. Bakın, böldüğünüzde 2.180 kişi yapar, 360'a da böldüğünüzde 6 küsur noktaya geliyor. Bu arada da tabii biz eleştirilerimizi yapıyoruz ama 2024-2025 yatırım programında Uşak'la ilgili herhangi bir şey yok. Uşak Huzurevi ve Rehabilitasyon Merkezinde şu anda 173 kişi hizmet alıyor, 200'e yakın sıra bekleyen var yani Uşak'ın 250 kapasiteli bir huzurevine acilen ihtiyacı var.

Sayın Bakanım, bu eleştirilerimizi yaptık ama bir kadın Bakan olarak övgülerimizi de size söylemek isteriz. Araç alımı yapmışsınız, çok güzel, 28 tane araç alımının 10 tanesini öngörmüşsünüz, 10 tanesinin ambulans olacağını öngörmemiz takdire şayan. Ben Uşak ölçeğinde -kendi adıma da şunu söyleyeyim- ulaşılabilir olmanız bizim açımızdan önemli. Uşak'ın sorunlarını direkt size iletebilmekten mutlu olduğumu da belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum, bütçeniz hayırlı olsun.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz Sayın Karaoba.

Evet, şimdi söz sırası Sayın Bilal Bilici'de.

Buyurunuz lütfen.

BİLAL BİLİCİ (Adana) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Anayasa'mıza göre Türkiye Cumhuriyeti bir sosyal devlettir. "Bunu biliyoruz." demeyin ama yeterince bildiğimizi ve bir sosyal devlet gibi hareket edildiğini düşünmüyorum. Nedir sosyal devlet? Zengin ile fakirin arasındaki çizginin aşırı olmadığı ve tüm vatandaşların insan onuruna yakışır bir şekilde yaşadığı devletin adıdır. Bugün Türkiye'de insanlarımız insan onuruna yakışan bir şekilde yaşamıyorsa o zaman Türkiye'deki sosyal devlet ilkesinde sorunlar var demektir.

Biliyorsunuz, 2025 yılı Aile Yılı ilan edildi. Türkiye'de nüfus artış hızı ciddi anlamda düşmekte. "En az 3 çocuk" denilerek ailelerden çocuk istenmesi biliniyor da şunu sormak istiyorum: O çocuklar doğduğunda nasıl bir ekonomiyle büyüyecek, hangi gelecekle uyanacak, bu hiç sorulmuyor. "Aile" diyoruz, aile önemli, aile için ilk önce evlenmek gerekiyor. Bugün Türkiye'de bir evliliğin maliyeti nedir? Yani "Evlenmek çok kolay, çok ucuz da gençler mi evlenmiyor?" diye sormamız lazım. Basit bir düğün ve ev için uygun bir mobilya, beyaz eşyalar ve bunun gibi masraflar dâhil korkunç rakamlara çıkmakta. Şimdi, Aile Yılı kapsamında Bakanlığınız gençlere 150 bin liralık faizsiz kredi sağlamakta. 150 bin liralık kredi veriyorsunuz ama bir parça mülkü olan ya da maaşı asgari ücretin

bir tık üstünde olan gençlere "Hakkınız yok." denmekte. Biz demiyoruz ki zenginler yararlansın bunlardan ama hem kredi rakamını hem de başvuru kriterlerini adil ve hakkaniyetli belirlemek lazımdır diyorum.

Şimdi, büyük bir korkunç ekonomik tablo var karşımızda. Gençlere "Hadi evlenin ve çocuk yapın." diyorsunuz, hatta "1 değil 3 çocuk" denilmekte. Bugün pek çok vatandaşımız ve aynı zamanda gençlerimiz gelecek için son derece endişeli. Endişeli olmasının da ne yapsın bu millet, ne yapsın bu gençler? Her gün ekranlarda, sosyal medyada, sokaklarda o korkunç haberleri ve olayları hepimiz görüyoruz. Ekonominin hâli de ortada, adaletin durumu da ortada, eğitimin hâli de ortada; kısacası, ülkenin durumu apaçık ortada. Böyle bir ortamda "Biz 1 Ocak 2025 sonrası doğan ilk çocuk için bir kereliğine mahsus 5.000 lira vereceğiz, ikinci çocuk için aylık 1.500 lira, üçüncü çocuk için ise aylık 5.000 lira vereceğiz." demekle Türkiye'nin nüfus hızını kimse arttıramaz. "Nüfusu nasıl artırırız?" diye sorarsak Amerika'yı da yeniden keşfetmeye gerek yok; adil, mutlu, hür bir Türkiye bunun çözümüdür.

Son olarak, Adana'mızın Bakanlığa iletmeme istediği bazı sorunları ve taleplerini ifade etmek istiyorum. Türkiye'nin sorunları ile Adana'mızın sorunları arasında da pek bir fark yok ama gençlik zamanlarımızda ilk 4'te olan Adana bugünlerde maalesef birçok konuda ilk 10'a bile zar zor girebilmekte. Adana'nın ilçelerindeki sosyal hizmet merkezlerinin kapasitesi bir an önce artırılmalı, kırsal ve şehir dışı erişim kolaylaştırılmalı. Adana'da sosyal yardım başvuruları o kadar arttı ki bu da yoksulluğun en somut göstergesidir diyorum. Vatandaşın -tabiri caizse- kolunu, bacağını kırıp sonra da sosyal yardımla kol değneği vermektensiniz ve sonra da "Hükûmet olarak biz olmazsak yürüyemezsiniz." diyorsunuz. Vatandaşın yürüyememesine sebep olan asıl sizsiniz. Bunun dışında, sosyal güvencesi olduğu için sosyal yardımdan yararlanamayan vatandaşlarımız var ve bu, kayıt dışı çalışmanın artmasına da sebep olmakta. Adana'da ayrıca 400 yaşımız huzurevi ve yaşlı bakımevi için sırada beklemekte. Özellikle Adana'da birkaç ay öncesinde kadına şiddette beyan esasken şimdi bu konuda süreç eften püften nedenlerle uzatılmakta. Türkiye'de ve Adana'da kadına şiddet konusunda kadınlar mağdurdur diyorum.

Saygılarla.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz Sayın Bilici.

Şimdi de Sayın Burhanettin Kocamaz.

Buyurunuz lütfen.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkürler.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2026 bütçesi üzerine İYİ Parti Grubumuz adına söz aldım. Değerli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, kargo uçağımızda şehit olan askerlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve milletimize başsağlığı diliyorum.

Yıllar önce, siz iktidara gelmezden önce millete söz vererek 3Y'yle mücadele edeceğinizi söylediniz ve hedefinize ulaştınız. İktidara geldikten sonra, bırakın mücadele etmeyi ülkemizi tam bir yasaklar, yolsuzluklar ve yoksulluklar ülkesine dönüştürdünüz; olumlu yönde bir arpa boyu bile yol alamadınız. Aile birlikteliğini korumak için olmazsa olmaz düzenlemeler arasında yer alan eş durumu tاینlerini bile engellediniz. Emeğinin karşılığını alamayan işçilerin en son çare olarak başvurdıkları grev hakkını ortadan kaldırdınız. Hak arama mücadelesi verenlerin gösteri ve yürüyüş yapma hakkını yasakladınız. Bu iktidarın yolsuzluk konusundaki dosyası epeyce kabarık ancak Sayıştay raporlarını dikkate alıp, cesaret gösterip de bu iktidara yönelik işlem yapabilecek bir tek Allah'ın kulu yok, o nedenle de yolsuzluklar almış başını gidiyor.

Sayın Bakan, sizin eşinizin de en üst düzeyde görev yaptığı Yunus Emre Vakfında yaşananları bırakın Türkiye'yi, dünya konuşuyor.

Sayın Bakan, Aile Yılı'nda aileler gencinden yaşlısına perişan durumda. Milletin cebine gidecek paralar devleti soyanların cebine gidiyor. Toplumu ayakta tutan en önemli güç ailedir. Ülkemiz zaten bu sağlam aile yapısı sayesinde bugünlere kadar yıkılmadan ve sarsılmadan gelebildi ama bugün görüyoruz ki izlenen yanlış politikalar sayesinde bu güçlü aile yapısı yok olmakta, yuvalar yıkılmakta, aileler dağılmakta ve parçalanmaktadır. Ülkemizde evlenmeler yavaşlamış, boşanmalar artmıştır; 2024 yılında 568 bin kişi evlenirken 187 bin kişi boşanmıştır.

Sayın Bakan, bu tabloya rağmen, bir de çıkıp insanlarla dalga geçer gibi 3-5 çocuk yapmaları öneriliyor. Bu millet kaç çocuk yapacağını sizden mi öğrenecek veya size mi soracak? "Ailelere müjde" diye vermiş olduğunuz 5 bin liralık çocuk yardımıyla onların bir haftalık bez masrafını bile karşılayamazsınız. Sayın Bakan, Aile Yılı'nda kadınlar hâlen vahşice öldürülmeye devam ediliyor. Sadece ekim ayında 19 kadın öldürülmüş, 22 kadın da şüpheli şekilde hayatını kaybetmiştir. Sayın Bakan, belki sizin bunlardan haberiniz olmayabilir çünkü yapmış olduğunuz hizmetlerle değil, 2023 yılının Haziran ayından bu yana yapmış olduğunuz sık sık yurt dışı gezileriyle anılıyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Çok yazık, çok yazık gerçekten! Keşke başında olsaydınız da yaptığımız bütün uluslararası çalışmalarımızla gurur duysaydınız Sayın Vekil. Gerçekten gurur duyardınız.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Şimdi onu soruyorum zaten.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yazık ya! Ben kırk yıl yurt dışında yaşadım ya. Bunu mu bekledim yani yurt dışına gitmek için?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakan...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Bana ilave söz vereceksiniz o zaman.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Buyurun lütfen.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Yoksulluk sınırının 92.547 TL'ye yükseldiği, en az 20 milyon kişinin sosyal yardımlarla ayakta durmaya çalıştığı ülkemizde gezmiş olduğunuz bu ülkelerden hayatı kolaylaştıracak hangi modelleri ülkemize getirdiniz ve uyguladınız; bunları açıkçası merak ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 19 tane uluslararası araştırma yaptım, başında olsaydınız dinlerdiniz.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Sizse 20 milyon kişiye sosyal yardım yapmakla övünüyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - O da yalan, o da yalan, o rakam da yalan!  
OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakan...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Bu insanları sosyal yardıma muhtaç eden sizin iktidarınızdır. Daha üç gün önce Kocaeli'de sigortasız çalıştırılan 2'si çocuk 6 kadın işçi yanarak can verdi; siz aileleri böyle mi koruyorsunuz? 18 yaş altı 550 bin öğrenci haftada dört gün Mesleki Eğitim Merkezi, MESEM programı kapsamında fabrikalarda ağır iş kollarında çocuk işçi olarak çalıştırılıyor. MESEM kapsamında sadece bu yıl 72 çocuk çalıştıkları fabrikalarda iş kazası sonucu çocuk yaşta hayatını kaybetti. Böylece son on iki yıl içinde, çalışırken hayatını kaybeden çocuk sayısı 770'e yükseldi. Çocuk işçiliğini niçin önlemiyorsunuz? Çocuklar ailenin bir parçası değil midir? Çocuk ve genç nüfustan sonra yaşlı nüfusun da başta barınma olmak üzere, sosyal ve kültürel yaşama katılımını sağlayamadınız. Ülkemizde huzurevlerinin sayısı ve yatak kapasitesinin yetersiz olduğunu herkes biliyor. Devletten aldıkları 16.881 TL'yle geçinemeyen ve kiralarnı ödeyemeyen emekliler huzurevlerine akın etmeye çalışıyor; bunların farkında değil misiniz? Bugün huzurevlerinde kalmak için sıra bekleyen yaşlı sayısı 12 bine dayandı. Emekliler huzurevi için iki üç yıl sıra bekliyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Yaşlılarımız sizlerin döneminde huzurevi kapısında sıra beklerken hayatlarını kaybediyor. Neden bu konulara eğilmiyorsunuz?

Her şeye rağmen yine de bu bütçenin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu...

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şüphesiz, bütçe görüşmelerini gerçekleştirdiğimiz Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumlulukları ve görev yüküyle en önemli kalemleri bünyesinde barındıran bir bakanlıktır. Her şeyden önce kişilerin, ailelerin, dolayısıyla toplumun değerlerini korumanın varlık mücadelemiz için hiç olmadığı kadar önem arz ettiği bir dönemden geçmekteyiz. Bir yandan bireyselleşmenin dayatıldığı, diğer yandan cinsiyetsizleştirme programlarının normalleştirilmeye çalışıldığı bu dönemde insani hasletlerin yaşatılması ve yaşanması, bu yönde çalışmaların sonuç odaklı bir şekilde gerçekleştirilmesi hayati önem arz etmektedir. Bu sebeple medeniyet hazinesinin cevherini "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." öğüdünün oluşturduğu büyük Türk milletinin ve devletin bu cevhere sahip çıkılması için vereceği her mücadele kıymetlidir. Kaldı ki gelecek nesillerin hakkı ancak ve ancak millî kültürün yaşatılmasıyla ve bunun için de aileden başlayan emeklerle mümkün olacaktır. Biliyoruz ki güçlü aile değerleri güçlü Türkiye'nin manevi tapusudur, biliyoruz ki güçlü aile güçlü Türkiye'nin taşıyıcı kolonudur ve biliyoruz ki bize göre aile sadece evlat yetiştirmez, devlet inşa eder. Dolayısıyla aile demek millet demek, millet demek ise devlet demektir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın her bir politikasının buna göre şekillenmesi, her bir politikasının reddedilmeyecek olan bu sorumluluğa hizmet etmesi, biraz önce de ifade ettiğim gibi hayati bir önem arz etmektedir.

Sayın Bakanım, liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin talimatlarıyla yurt genelinde gerçekleştirilen "Komşum Nasılsın, Derdin Derdimizdir" sohbet programları kapsamında İzmir'de icra ettiğimiz ziyaretlerde ve toplantılarda en çok karşılaştığımız ve kanayan yaramız olan bir hususa dikkat çekmek istiyorum. Maalesef, yasaklı madde kullanımı hem evlatlarımızı hem aile bütünlüğünü hem de toplumun huzurunu etkilemektedir ve maalesef bu konuda ailelerimizin mücadelenin hangi aşamasında daha etkin ve nasıl rol alabileceği konusunda eksiklikleri olduğunu da gözlemlemekteyiz. Bu illele mücadelenin ailede başlaması gerektiğine inanan bir milletvekili olarak ifade etmeliyim ki, konunun uzmanlarının çalışmalarının farkında olmakla birlikte daha geniş bir mücadele yelpazesinin nasıl teşekkül ettirileceğine dair çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini de düşünmekteyim. Bunun için kurumlar arası iş birliğinin artırılması, özellikle aileleri mücadeleye teşvik edecek hedef ve eylem birliğinin oluşturulması için Millî Eğitim ve Diyanet başta olmak üzere kurumlar arası koordinasyonla hayata geçirilecek projeler önemini daha da artırmıştır.

Sayın Bakanım, yine İzmir'in Tire ilçesinde yaşlı bakımevi ihtiyacı gün geçtikçe kendisini hissettirmektedir. Emeklilerimizin fazla oluşu... Küçük Menderes havzasının tamamına hitap edebilecek bir yaşlı bakımevi ve sosyal alanın bölgeye kazandırılması vatandaşlarımızın en büyük beklentileri arasındadır. Bunun için Tire'de atıl hâlde bulunan, yıkılmayan ve hâlen kötü niyetli kişilerin de imkân bulduğu gözlemlenen eski Tire Devlet Hastanesi binasının alanının değerlendirilebileceği de malumunuzdur. Bugüne kadar olduğu gibi bu konuya da hassasiyetle eğileceğinizden hiç şüphem yoktur. Tireli hemşhçerilerimiz sizin öncülüğünüzde ve ivedilikle böyle bir projenin hayata geçirilmesini sabırsızlıkla beklemektedir. Sizden hayırlı bir müjde biz de bekliyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerimizle, plan bütçemizin, Türk milletimize, devletimize âlemlerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Reşat Karagöz'de.

Buyurunuz lütfen.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin aileyi güçlendirmede, sosyal adaleti tesis edemediğini, gerçek anlamda vatandaşa hizmet götürmediğini üzülererek görüyoruz. Her geçen sene, modern dünyanın biraz daha gerisine düştüğümüz verilerle sabit. Dünya Ekonomik Forumu çalışmalarında Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliğinde 146 ülke içinde 129'uncu sırada olduğunu görüyoruz. Kadın işsizliği yüzde 34'e dayanmış; her 3 kadından 1'i kayıt dışı çalışıyor, yaklaşık 12 milyon kadın iş gücüne katılamıyor. OECD ülkeleri arasında kadına yönelik şiddette 1'inci sıradayız. Kadınların yüzde 28'i psikolojik, yüzde 18'i ekonomik, yüzde 12'si fiziksel şiddet görüyor. 2025'in ilk dokuz ayında 290 kadın öldürüldü, yüzlerce çocuk annesiz kaldı. TÜİK'e göre 2024'te 279 binden fazla çocuk mağdur olarak güvenlik birimlerine getirildi. Adalet Bakanlığı verileri 66 binden fazla çocuğun cinsel istismara uğradığını

söylüyor. Her 4 çocuktan 1'i yetersiz besleniyor. Haziran itibarıyla, sokakta çalıştırılan, dilendirilen ve risk altında olan 52 bin çocuk tespit edildi.

Sayın Bakan, tek nefeste saydığım bu karanlık tablo, yirmi üç yıldır ülkeyi tek başına yöneten ancak sorunları çözmek yerine derinleştiren AKP iktidarının eseridir. Kadınları aşağılayan, söylemleriyle cinsiyet eşitsizliğini büyüten Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın zihniyetinin sonucudur ve yirmi üç yılda 11 kez bakan değiştirip hâlâ çözüm üretemeyen Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının aciz yönetiminin utanç vesikasıdır. Peki, tüm bu utanç tablosu karşımızdayken Bakanlık neyle meşgul? Kadınların, çocukların, engellilerin, yaşlıların, yoksulların sorunlarına çözüm bulmak yerine, Mabel Matiz'in şarkı sözlerine kamu sağlığı bahanesiyle erişim engeli istemekte. Kamu sağlığı gerçekten umurunuzda olsaydı her gün bir kadın katledilmezdi, çocuklar sokaklarda dilendirilmezdi, yaşlılar huzurevlerinde yer bulamadığı için evlerinde yalnız başına ölmezlerdi. Sanatla, sanatçıyla uğraşana kadar işinizi yapın Sayın Bakan.

2026 bütçesine baktığımızda, bu zamana kadar yurttaşlarımıza giden yardımların ciddi bir şekilde tırpanlandığını görüyoruz. 2 kişilik haneye 194 lira, 3 kişilik aileye 260 lira, 4 kişilik aileye 320 lira verilen elektrik yardımları 4,1 milyon haneden 2,8 milyon haneye düşürülüyor. 3,8 milyon çocuğa verilen desteklerin 2,6 milyon çocuğa düşürülmesi hedefleniyor. Genel sağlık sigortası primi yardımı alan kişi sayısı 9,7 milyondan 8 milyona düşürülüyor. Engelliye, yaşlıya, engelli yakınına, eşi vefat etmiş kadına bağlanan aylıklarda dahi kesintiye gidiliyor. Sayın Bakan, size şunu sormak istiyorum: Her toplantınızda "Aileyi koruyacağız." diyorsunuz. Peki, hangi aileyi koruyacaksınız; eşi tarafından öldürülen kadının ailesini mi, istismara uğrayan çocuğun ailesini mi, faturalarını ödeyemediği için intiharın eşiğine gelen babanın ailesini mi? Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yurttaşların sorunlarını çözmek için kaybedeceği bir dakika bile kalmamıştır. Acilen çözüm odaklı etkili adımların atılması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddeti durdurmak için derhâl İstanbul Sözleşmesi'ne geri dönüşmeli, 6284 sayılı Kanun eksiksiz ve etkin uygulanmalıdır. Koruma tedbirleri kâğıt üzerinde değil sahada çalışır hâle getirilmeli, elektronik kelepçe ve risk analizleri ülke çapında gerçek zamanlı bir izleme sistemiyle bütünleştirilmelidir. Her ilçeye en az 1 nitelikli erişilebilir kreş zorunluluğu getirilmeli, kadın istihdamı vergi teşvikleri ve bakım emeğinin paylaşımını sağlayan politikalarla desteklenmelidir. Çocuk destek programlarının bütçesi artırılmalı, tek sefere mahsus yardımlar yerine sürdürülebilir refah politikalarına geçilmelidir. Okulda ücretsiz nitelikli beslenme devlet tarafından sağlanmalıdır. Engellilik politikaları lütuf değil hak temelli kurulmalı, erişilebilirlik standartları bağlayıcı hâle getirilmelidir. Kişisel yardım ve bağımsız yaşam desteği yaygınlaştırılmalı, istihdamda kota değil kapsayıcı bir yapı kurulmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini tehdit değil ilerlemenin temeli sayan, kadının hayatını broşürle değil İstanbul Sözleşmesi'yle koruyan, çocuğun geleceğini göstermelik yardımla değil adil fırsatlarla inşa eden, engellinin yaşamını lütufla değil hak temelli anlayışla yücelten bir Türkiye'yi milletimizle beraber Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında yaratacağız.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Karagöz.

Şimdi de söz sırası Hasan Öztürk'te.

Buyurunuz lütfen.

HASAN ÖZTÜRK (Bursa) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçeler devletin vicdanıdır. Kime, ne kadar kaynak ayrıldığı, kimin görünür, kimin görünmez kılındığı o vicdanda yazılıdır. Özellikle, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesini sadece rakamlardan ibaret bir tablo olarak değerlendiremeyiz. Bu bütçe, bir kadının hayatta kalma ihtimalidir, bir çocuğun sıcak bir yatağıdır, bir yaşlının onurudur, bir engellinin hayata katılım hakkıdır. Fakat önümüze getirilen bu teklif sessizlerin sesi olmaktan uzak bir belgedir. 2026 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına 531 milyar lira ayrılmış. "Yüzde 30 artış var." diyorsunuz ama bu artış TÜİK enflasyonunun bile altında, gerçek hayatınsa oldukça gerisindedir. Dolayısıyla pratikte bu bir artış değil erimedir. Mehmet Şimşek'in gölgesi bu bütçede de görülmektedir.

Bakanlık "Kadının güçlendirilmesi için 7 milyar 997 milyon lira ayırdık." diyor. Tebrik ediyorum(!) Bu rakamı kadın nüfusuna böldüğümüzde günde 50 kuruş düşüyor kadın başına. Yani devlet kadına "Senin özgürlüğün, senin emeğin, senin güvenliğin yarım lira kaynakla sağlanacak." diyor aslında. Yorumu sizlere ve kadın arkadaşlarımıza bırakıyorum.

2026 yılında yalnızca 1 yeni sığınmaevi planlanıyor deniyor. Bugün yılın 316'ncı günündeyiz ve bu yıl anıt sayaca yansıyan 391 kadın cinayeti var. Yani her gün en az 1 kadının öldürüldüğü ülkemizde 2026 için sadece 1 kadinevi açılması öngörülmesi düşündürücüdür. Tabii, şiddet mağduru kadına aile eğitimi verilen bir sistemden bahsediyoruz. Sayın Bakana hatırlatmak isterim ki bir devlet kadına korunmayı öğretmez, kadını koruyacak adaleti sağlar ve güvenliği kurar. İlla birine eğitim verilecekse de kadına değil erkeğe kadının insan olduğu öğretilmelidir. Burada bir de kadınların şiddetten kaçıp geldiği evlere "sığınmaevi" denmesi, çoğu yerde böyle kullanılıyor olması kesinlikle çok rahatsız edicidir. Kadınlar sığıntı değildir, ne verilirse ona razı olunması beklenemez. Bu ismin değiştirilmesi ve kullanılmaması gerekir. Şiddetten kaçan, kendini çaresiz hisseden kadınlarımızın bir de psikolojik olarak kendini kötü hissetmesi kabul edilemez. "Kadın Konukevi" -bütçedeki gibi- doğrudur; genellikle "kadinevi" daha doğru ve daha çok kullanılmalıdır ya da tek kullanım olmalıdır.

Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma kalemine dikkat çekmek istiyorum: İktidarınızın yoksullukla mücadeleyi yıllarca siyasi rant için kullandığını hepimiz biliyoruz. Belli ki yine siyasi rant hesapları var bu bütçede de. Bütçe teklifine göre, 2025 yılında 219 milyar 723 milyon lira ödenek ayrılan yolsuzlukla mücadele ve sosyal yardımlaşma kalemi 2026'da 284 milyon lira. Ancak 2027 yılına gelindiğinde dikkat çekici bir artışla yoksullukla mücadele sosyal yardımlaşma kalemi 644 milyar liraya yükseliyor Sayın Bakan. Burada dikkat çekmek isterim ki, 2027'de beklenen enflasyon yüzde 9 ancak yapılan artış neredeyse 3 katı. Yani soruyorum, 2027 seçim yılı mıdır ya da ekonomi çok kötü olacak ve 3 kat daha fakirleşeceğiz, daha fazla yardımda bulunmamız mı gerekiyor?

Ekonomik krizde geçinemeyen halkın çığlığına kulağını kapatan iktidarınız seçim yılı geldiğinde birden yardımsever kesiliyor. Bu ülkenin vatandaşını yoksullaştırıp sonra yardım paketleriyle oyuna talip olan bir anlayışla karşı karşıya mıyız? Gerçek sosyal devlet yoksulluğu kalıcı yardımlarla değil adil gelir dağılımıyla bitirir ama iktidar, yoksulluk üretilen yardımlarla oy devşirmeyi bir yönetim biçimi hâline getirdi.

Son olarak da bu yılı "Aile Yılı" ilan ettiniz ancak yarattığınız yoksulluk, adaletsizlik ve eşitsizlik aileyi yok ediyor. Nasıl mı? Anlatayım: Doğurganlık oranı 1,5'un altına indi. Artık çok çocuklu değil tek çocuklu aileler var. Tek çocuklu aile ne demek? Tek

çocuklu aile, 2 tek çocuklu ailenin çocuğu evlendiğinde, işte o çocuğun amcası yok demek, teyzesi yok demek, dayısı yok demek, halası yok demek, kardeşi zaten yok demek, kuzeni de yok demek; kısacası ailesi yok demek. İşte, sizin aile yılınızda ailenin ilerlediği ve yok edilmesinin tanımı bu Sayın Bakanım.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Şimdi de söz sırası Sayın Mühip Kanko'da.

Buyurunuz lütfen.

MÜHIP KANKO (Kocaeli) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonun değerli üyeleri ve kıymetli bürokratlar; toplumun en kırılgan, en savunmasız kesimleri Bakanlığınızın sorumluluğunda. Bu insanlar devlete güvenmek ister, devletin şefkat elini görmek ister ama bugün o şefkat eli geri çekilmiş, yerini bürokrasiye, keyfiliğe ve gösterişe bırakmıştır. Bakanlığınızın 2026 yılı bütçesi 321 milyar 89 milyon lira. Kâğıt üzerinde büyük bir rakam gibi görünebilir ama bu paranın çok çok azı gerçekten yoksulun sofrasına, kadının yaşam hakkına, çocuğun geleceğine dokunuyor çünkü bu bütçenin önemli kısmı "sosyal yardımlar" adı altında yandaş vakıflara, propaganda projelerine ve gösterişli etkinliklere aktarılıyor; rakam büyüyor, adalet küçülüyor.

Sayın Bakan, kadın cinayetleri hız kesmeden devam ediyor. Her gün bir kadın öldürülüyor, her gün bir anne, bir kız kardeş, bir evlat şiddete kurban gidiyor. Siz ise hâlâ "aile birliği" kavramının arkasına sığınıp bu ölümleri görmezden geliyorsunuz. Kolluk kuvvetleri yeterli koruma sağlamıyor, sığınmaevlerinin kapasitesi yetersiz. Türkiye genelinde sadece birkaç bin kişilik sığınmaevi kapasitesi var, oysa her yıl on binlerce kadın koruma talebinde bulunuyor. Bu kadınlar -kimi ve ne zaman- can güvenliği olmadığı hâlde evlerine geri gönderiliyor; bu bir ihmaldir; bu bir vebaldir. Koruyucu aile sistemi çökmüş durumda; çocuklar aylarca aile bekliyorlar, koruyucu aile olmak isteyen vatandaşlar aylar süren bürokratik işlemlerle yıldırılıyor. Engelli vatandaşlar bakım maaşlarını almak için aylarca sırada bekliyorlar.

Sayıştay raporları açıkça gösteriyor, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında birçok yardım kaleminde kayıt dışı ödemeler, denetimsiz aktarmalar ve belgelendirilmemiş giderler mevcut, bazı vakıflara yapılan transferlerin bile amacı belirsiz.

Bugün Türkiye'de çocuk yoksulluğunun oranı OECD ortalamalarının üzerinde, her 4 çocuktan 1'isi yoksulluk sınırı altında büyüyor; çocuklarda beslenme sorunu kronikleşmiş durumda. Devlet okullarında binlerce çocuk sabah kahvaltısı yapmadan derse giriyor. Bir öğün ücretsiz yemek verilmesi için yapılan çağrılara kulak tıkıyorsunuz; bunun adı sosyal hizmet değil sosyal körlüktür. Yoksulluğun derinleştiği, kadınların öldürüldüğü, çocukların aç yattığı bu ülkede bu Bakanlık varlığını haklı çıkaramaz. Siz sosyal devletin ruhunu kaybettiniz, sosyal yardım insan onurunu korumak içindir; siz insanı yardıma mahkûm ettiniz.

Aile politikalarında büyük bir yozlaşma var. Bakanlığınız "millî aile değerleri" adı altında bazı cemaat ve tarikatlarla protokoller imzalıyor. Bu protokollerle çocuklara, genç kızlara, kadınlara tek tip bir yaşam biçimi dayatılıyor. Oysa, devletin görevi kimsenin yaşam tarzına müdahale etmek değil her yurttaşın eşit haklarda yaşamasını sağlamaktır.

Sayın Bakan, bu bütçe sosyal adalet değil siyasi bir reklam bütçesidir. Bu bütçe yoksulun hakkını, kadının güvenliğini, çocuğun geleceğini korumuyor. Eğer gerçekten sosyal devlet anlayışınız varsa öncelikle kadın sığınmaevlerinin sayısını ve kapasitesini artırın, engelli ve yaşlı bakım maaşlarını gecikmeden ödeyin, sosyal hizmet uzmanlarının özlük haklarını ve sayılarını iyileştirin, yardım programlarınızı partizanlıktan kurtarın, çocuklara her gün bir öğün ücretsiz yemek verin.

Bu bütçe adaletin değil ihmalkârlığın bütçesidir, bu Bakanlık halkın değil yandaşların bakanlığına dönüşmüştür ve biz buna sessiz kalmayacağız.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Kanko.

Şimdi de söz sırası Sayın Murat Çan'ın.

Buyurunuz lütfen.

MURAT ÇAN (Samsun) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2026 yılı bütçesini iktidarın Aile Yılı ilan ettiği bugünlerde, bu dönemde görüşüyoruz; bu milletin dalga geçmenin AKP'sidir.

Değerli milletvekilleri, 2024 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının toplam bütçeye oranı yüzde 3,01, 2025 yılında 2,76, 2026 yılında öngörülen rakam 2,81'e denk geliyor. Aile Yılı ilan ettiğiniz 2025'de, bir daha söylüyorum, Bakanlığın bütçedeki payı yüzde 2,76'yla en düşük, 2023'e gidersek bu oran 3,75'e kadar çıkıyor. Bu ülkede aileler yıkılıyor, çocuklar yoksulluğa mahkûm ediliyor, eşler ekonomik çaresizlik içinde birbirinden koparılıyor; bu tablo sizin eseriniz, bu yılı Aile Yılı ilan eden iktidarınızın eseridir.

Bugün aile kurumunun en büyük tehdidi yozlaşma, sosyokültürel dönüşüm, dış güçler falan değildir, bizzat iktidarınızın yanlış politikalarıdır. Bu ülkenin ailelerini asıl parçalayan hayat pahalılığı, düşük ücretler, işsizlik ve umutsuzluktur. Resmî veriler ortada, her 3 haneden 1'i borçla geçiniyor; hanelerin yüzde 60'tan fazlası kredi kartı ya da banka borcu altında, 2024 itibarıyla icra dosyası sayısı 25 milyon. Bir evin içinde huzuru değil borç mektuplarını paylaşan bir toplumdan bahsediyoruz artık. Adalet Bakanlığı verilerine bakıyoruz, tablo daha belirginleşiyor, daha ürkütücü hâle geliyor. Son beş yılda boşanma oranları yüzde 40'a yakın arttı. Sosyologlar diyor ki: "Yoksulluk, işsizlik, çaresizlik, boşanmaların en büyük nedenidir." Bu tablonun mimarları 2025'i Aile Yılı ilan ediyor, en düşük bütçe rakamıyla; aileyi dağıtanlar Aile Yılı ilan etmekle övünüyor karşımızda.

Biraz da seçim bölgem Samsun'daki tabloyu özetlemek istiyorum. TÜİK verilerine göre, Karadeniz Bölgesi'nde ortalama hane geliri Türkiye ortalamasının yaklaşık yüzde 20 altında. Samsun'da kiralar, sadece kiralar son iki yılda yüzde 180 oranında arttı. Bir asgari ücretli maaşının yarısından fazlasını kiraya veriyor. Hanede bereket kalmadı, bereket kalmayınca huzur gitti, aile kurumu enkaza dönüştü. Kaç aile bu enkazın altında kaldı? Sayı belli değil. Bakın, kamu çalışanlarının aile bütünlüğü de paramparça. Eş durumu tayin hakkı neredeyse imkânsız hâle geldi. Sadece Samsun'da 200'den fazla öğretmen, eşiyle aynı şehirde, aynı ilçede yaşamıyor. Sağlık çalışanları yıllardır ayrı illerde görev yapıyor, anneler, babalar çocuklarını yılda birkaç kez görebiliyorlar maalesef. Devlet kendi personelinin bile aile birliğini koruyamamakta. Bu mudur sizin aileyi güçlendirme politikanız, anlayışınız? Kadınların durumu da giderek ağırlaşıyor. Samsun Barosu Kadın Hakları Komisyonunun geçen yılın istatistikleri üzerinden hazırladığı bir raporu

var: Kentte kadına yönelik şiddet vakaları yüzde 27 artmış durumda. Sığınma evleri dolup taşıyor, kadınlar çocuklarıyla birlikte çaresizlik içinde kalıyorlar ama bu iktidar, bu yıkımın asıl sorumluları hâlâ çıkıyor "Aileyi koruyoruz." masalları anlatıyor ve şimdi Sayın Cumhurbaşkanını, yıllardır "3 çocuk yapın." diye nasihat veren kişi "Bu yetmez, 5 çocuk yapın." diyor, milletin yine AKP'ce dalga geçiyor. Sayın Cumhurbaşkanı, vatandaş 3 çocuğu değil 1 çocuğu bile doyuramaz hâle geldi okullarda. Bir öğün yemek yiyen sayısı yüzde 60. Bu ülkede artık çocuk sayısını değil yıkılan aile sayısını konuşuyoruz, konuşmalıyız. Dertleri refahı artırmak, geçimi kolaylaştırmak değil. Türkiye bu iktidardan ve onun ilgili bakanlığından kâğıt üstünde ilan edilmiş Aile Yılı değil gerçek bir aile politikası bekliyor. Aileyi güçlendirmek isteyen, her şeyden önce insanları açlık sınırının altına mahkûm etmekten vazgeçecektir. Kamu çalışanlarını eşlerinden ayırmamalıdır. Kadını eve hapsedme, kadını sadece çocuk bakmak ve büyütmeyle ve ev işleriyle işgal ettirme huyunu terk etmelidir.

Son sözüm şudur: Bu bütçe aileyi değil iktidarın yanlış politika ve uygulamalarını koruyan, kollayan, aklamaya çalışan bir bütçedir. Bu bütçe ne aileyi ne emeği ne de insan onurunu savunmaktadır. Bu bütçede huzur yoktur, umut yoktur, insanca yaşam yoktur.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Çan.

Şimdi de söz sırası Mehmet Tahtasız'a aittir.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Bakan, 2024 yılını "Emekli Yılı" ilan ettiniz ama emekliyi açlığa mahkûm ettiniz. 2025 yılını sözde "Aile Yılı" ilan ettiniz ama birileri "Aile Yılı" deyince sadece kendi ailelerini, kendi damatlarını ve etrafındaki kişileri anlıyor. Ailenin sorunsuz yaşaması için iktidara yakın olması gerekiyor maalesef.

Bakın, size somut bir örnek vereceğim, jandarma astsubayımızın bana yazdığı mektup: "Yirmi yıllık jandarma astsubayım. Eşim yirmi yıllık devlet memuru. Doğudan batıya birçok ilde görev yaptım, atandığım hiçbir ile eşimin tayinini yaptıramadım. Yirmi yıllık evlilik hayatımızın on beş senesi 3 çocuğumdan ve eşimden ayrı, farklı illerde geçti. Şu anda Anayasa'da aile bütünlüğü olmasına rağmen ben yıllardır eşimden ve çocuklarımdan ayrırım." Sayın Bakan, sizin Aile Yılı'ndan anladığınız, aileleri parçalamak mı?

Bakın, size başka bir örnek daha vereceğim: Ülkemiz ne yazık ki uyuşturucu ve kumar batağında. Uyuşturucu kullanım yaşı 12'ye kadar düştü. Yasa dışı bahis sitelerinin en sevdiği ülke Türkiye oldu. Bu sitelerde bir haftada dönen paranın miktarı 200 milyar lirayı buldu. Kumarı devlet eliyle oynatır, teşvik eder hâle geldiniz. İşsizlik, kumar, uyuşturucu ve borç batağı insanları intihara sürüklüyor. Daha geçen hafta Çorum'da 3 gencimiz intihar etti. Bakın, size kızı uyuşturucu batağına düşmüş bir annenin feryadını aslında dinletmek isterim ama yasakmış, ben onun ses kaydı yerine söyleyeyim: "Sayın Vekilim, benim kızımı küçük yaşta uyuşturucuya alıştırmışlar. Uyuşturucuyu çocuklardan uzak tutmak için lütfen bana yardım edin. Narkotik şubeye gittim, valiye de gideceğim, gerekirse Meclise de geleceğim. 13-15 yaşındaki el kadar kız ve erkek çocuklarını uyuşturucuya alıştıranları çocuklarımızdan uzak tutmak için ne gerekiyorsa yapacağım. Lütfen bana yardım edin." Sayın Bakan, bu annemiz gibi binlerce, 100 binlerce anne var. Bu annelerin, babaların feryadını duyup gençlerimizi bu bataktan kurtaracak mıyız?

Sayın Bakan, Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı, en çok fabrika kapatan, fabrika satan ve en fazla sayıda cezaevi açan; enflasyonda, işsizlikte, faizde, hukuksuzlukta, kadına, çocuğa şiddet ve cinayetlerde, suç oranında, işçi ölümlerinde, ahlaksal çöküntüde, boşanmalarda, yoksullukta, yolsuzlukta, yasaklarda iktidar olarak tarihe geçti. Bu iktidar ekonomiyi batırıp, adaleti bitirip cezaevlerini dolduracağına insanları refaha kavuşturup bizim belediyelerimiz gibi, engelli bakım merkezlerini, yaşlı bakım merkezlerini, çocuk kreşlerini daha fazla açsaydı keşke.

Bakın, bir örnek daha vereceğim, bugün geldi. 91 yaşındaki Selfnaz Örümcek Çorum'un bir köyünde tek başına yaşıyor. Huzurevine götürmüşler, yer olmadığı için 20'nci sıraya almışlar. Selfnaz teyze de tek başına yaşadığı evde ölü bulunan insanlarımızdan olmasın, huzurevine yerleşsin, biraz olsun huzura kavuşsun.

2 büyükbaş hayvanı olduğu için 65 yaş maaşı kesilen birçok insanımız var. Kansere hastalarımız tedavi sürecinde büyükşehirlerde maalesef konaklayacak yer bulamıyorlar. Sadece Çorum'da değil tüm Türkiye'de ne huzur kaldı ne de huzurevlerinde yer kaldı. 5 çocuk isteyen Cumhurbaşkanı halkın sesinin duysun, geleceğe güven olmadan kimse çocuk yapmaz. Gençler evlenemiyor, kadınlar, aileler çocuk yapmak istemiyorlar değil çocuk yapmaya korkuyorlar çünkü bu ülkede geçim kaygısı var, güvensizlik var, hukuksuzluk, işsizlik var. Bu düzende çocuk değil umut bile büyümüyor. Siz yoksulluğu bitirmiyor, yönetiyorsunuz. Kulu kula kulluk ettirmeyin.

Sayın Bakan "2025 Aile Yılı" dediniz, Aile Yılı'nın hakkını vermediniz ama iktidarınızın son dönemlerinde insanlara biraz olsun huzur verin.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Tahtasız.

Şimdi de söz sırası Sayın Serkan Sarı'da.

Buyurunuz lütfen.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, ne yazık ki görev yapmış olduğunuz Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı görevinizde hedeflediğiniz noktalara, arzu edilen sonuçlara ulaşmadığınızı hep birlikte görüyoruz. Kâğıtlar, veriler, sayılar, istatistikler; birçok rakam üzerinden iddialar paylaştınız sabah yapmış olduğunuz sunumda ama geldiğimiz noktada ülkenin içinde bulunduğu durum açık ve net bir şekilde ortada. Kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını, gazi, sosyal yardımdan yararlanan vatandaşlar sizin hizmet alanınız. Bu bahsettiğimiz vatandaşların hepsi de ne yazık ki sizden aldıkları hizmetlerle sorunlarını çözebilmiş değiller. Çoğu vatandaşımız da bu hizmetlere ne yazık ki ulaşamıyor.

"Aile Yılı ilan ettik." dediniz, kendi verilerinizde de açık bir şekilde ortada; tek kişilik hane oranı yüzde 20. Peki, durup düşünüyor musunuz, Bakanlar Kurulunda Cumhurbaşkanıyla oturup konuşuyor musunuz bunu? Bizim gençlerimiz neden evlenmiyor? Neden boşanıyor? Neden evlilik yaşı bu kadar ilerilere gitti? Siz göreve geldiğinizde 90 bin civarında boşanma oranı

varken şu anda 190-200 binleri bulmuş bir boşanma oranı var; hızlı bir evlilik gecikmesi, beraberinde de hızlı bir boşanma. Yaratılan ekonomik kriz, yetersizlik, gelecekte umudunu kaybetmiş olma gençlerimizin sizden umudunu kestiğini, kendisiyle ilgili gelecek hayallerini yitirdiğini ifade ediyor. Bu sebeple de sizlerin "Aile Yılı" diye başlattığınız süreç de ne yazık ki hüznü ve hüsrana sonuçlandı.

Bugün geldiğimizde, işte, 3 çocuk hedefi koyuyoruz, nüfusumuzun yaşlandığını söylüyoruz, doğurganlık hızının azaldığını ifade ediyorsunuz. Hedefler koyuluyor, aslında bu hedefler sizin başarısızlıklarınızın hedefi. Aile Yılı hedefi koydunuz çünkü aileler kurulmıyor. Destekler açıklıyorsunuz, hiçbir soruna çözüm olmuyor. "Nüfusumuz yaşılanıyor, çocuk sayısı azalıyor." diyorsunuz. Bunlar sizin başarısızlıklarınızın itirafıdır. Evet, doğurganlık azalıyor çünkü insanlar bu ülkede geleceklerinden kaygı duyuyorlar, yuva kurmaktan kaygı duyuyorlar.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bütün dünyada.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yani bir şey olduğunda "bütün dünyada", iyilikler sadece sizde; böyle de başarılı bir yönetim sistemi var. Yirmi üç yıllık iktidarınız sonunda ülkenin nüfusunun yaşlanması, gençlerin umudunu dışarıda, sokakta arıyor olması bütün dünyanın sorunu mu, yoksa Türkiye'de yaratmış olduğunuz sizin yıkımınızın sonucu mu? Bu sonucu doğru değerlendirmemiz ve doğru okumamız gerekiyor.

Gençlerimiz gelecekte umutlarını yitirdi. Her gün bir gencimizin, bir üniversite öğrencisinin, bir üniversite mezununun intihar haberiyle sarsılıyor burda. Aile Bakanlığı olarak bu gençlerimize sahip çıkmanız gerekiyor. Daha geçen haftalarda Balıkesir'de üniversite öğrencisi çocuk yurttan gözlüğünü çıkarıp, terliğini çıkarıp camdan aşağıya atladı. Yani bu çocuklar yalnız bırakılıyor. Niye? Geleceklerinden umutlarını kestiler. Bu çocuklara umut veremiyorsunuz, bu çocuklara sahip çıkmıyorsunuz, parçalanmış ailelerin çocukları yalnızlaşıyor, yalnız kalıyor. Siz Aile Bakanı olarak buna dönüyorsanız sırtınızı...

Veriler vermişsiniz: "2017'den beri 325 bin çocuğa izleme yapıyoruz, 3 bin çocuğu da ücretsiz kreşlerden yararlandırdık." Başarı mı bu sizce ya? 300 bin çocuğun içinde 3 bin çocuğa ücretsiz kreş hizmeti verdiniz; alkışlıyorum sizi, bravo(!)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sokakta olan çocuklar.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Büyük işler başarmışsınız, helal olsun(!) Üniversite yaşımda yüz binlerce öğrenciye destek olduğunuzu söylüyorsunuz, 286 üniversiteye öğrenci kazandırmışsınız bu sene; bravo, tebrik ediyorum(!)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sokaktaki çocuklardan bahsediyorsunuz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yine tebrik ediyorum, gerçekten çok başarılısınız(!)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Kuruluştaki kalan çocuklar.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakanım...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yüz binler sizden umut bekliyor, sizin verdiğiniz hizmetin karşılığı bu kadar, yazıklar olsun!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Rakamları ters okuyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakanım, size de söz vereceğim.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yani birazcık da çıkıp "Biz bu işi yapamıyoruz, biz bu işin altından kalkamıyoruz." deyin. Kadına yönelik şiddetle ilgili bir sürü genelge açıkladınız, bir sürü program kurdunuz, bir sürü iddia attınız ortaya. Kadın cinayetlerinde...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Kuruluştaki kalan çocuklar.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sayın Bakan, size söz hakkı verilecek zaten, o zaman konuşabilirsiniz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yani biraz sabırlı olursanız sizin de söz hakkınız gelecek Sayın Bakanım. Bunlara keşke cevap verebilirsiniz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Keşke başta dinleseydiniz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Kadına yönelik şiddetle ilgili bir sürü tedbir hazırladınız, bir sürü genelge, broşürler, iddialar, bir sürü konuşmalar yaptınız, dünden bugüne değişen bir şey yok. 2024 yılında 650'ye yakın kadın cinayetiyle karşı karşıydık, bugün de aşağı yukarı aynı rakamlarla karşı karşıyayız.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 650 mi?

SERKAN SARI (Balıkesir) - Evet, 259 şüpheli kadın cinayeti, diğeri de kaygılı bir şekilde belirlenmiş rakamlar bunlar; yine üzerinde konuşabiliriz. Çocuklarla ilgili, 2024 yılında 777 çocuk katledildi, şu gün geldiğimiz rakamlar da 650'ye yaklaşmış durumda.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Herkes kafasından bir rakam söylüyor!

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yani sizin aldığınız tedbirler, koyduğunuz kurallar, uygulamalar, her şey kâğıt üzerinde, her şey reklamdan ibaret, ileriye giden hiçbir iyi gelişme yok. Bunun karşısında da ne yazık ki ağdalı laflarla, sözlerle iktidarınızın reklamını yapmayı tercih ediyorsunuz.

Madde bağımlılığıyla ilgili, buyurun, 10 milyon madde bağımlısı var ülkede. Siz 2014 yılından beri 1,9 milyon kişiye yani yüzde 20'sine dokunabilmişsiniz, 8 milyon gence daha dokunamamışsınız ve her gün madde bağımlılığı bu ülkenin sokaklarında artıyor. Sabah da çağrıda bulundum, çıkın şu arka mahallelere, sokaklara, sizin önünüze getirilen programlara değil sokaktaki vatandaşa, gence, aileye bir dokunun, o ailelerdeki yaraya bir şahitlik edin; o ailelerin yıkıldığını, o çocukların yok olduğunu, bu ülkenin geleceğinin mahvolduğunu göreceksiniz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Sarı.

Evet, şimdi de söz sırası Sayın Aysu Bankoğlu'nda.

Buyurunuz lütfen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ailenin korunması ve güçlendirilmesi bütçe teklifinin en önemli programı. Tıpkı Bakanlığın adından kaldırdığınız gibi bütçeden de kadının yavaş yavaş silinmek istendiğini görüyoruz. "Aile" kadını anne, eş rolleriyle evin içine hapseden, onu erkeğe bağımlı kılmaya çalışan, cinsiyet eşitsizliğini perdeleyen bir politik söyleme dönüşmüş durumda. Sayın Bakan, biz kadınlar olarak artık birilerinin eşi, annesi, kardeşi olmaktan çok yorulduk, eylem planlarınıza doyduk "sıfır tolerans"

deyip sözleşmelerin paçavra gibi atılmasından usandık gerçekten. Geleceğimizi sizin vicdanınıza bırakacak hâlimiz ise hiç kalmadı. O yüzden de sizler ne dersiniz deyin biz İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmedik ve vazgeçmeyeceğiz, öncelikle bunu böyle bilin.

Daha birkaç gün önce Erzurum'da kadına şiddetten hapse giren kişi çıktıktan sonra Nermin Tirit'i sokak ortasında öldürdü. Failler cezasız, kadınlar mezarda Sayın Bakan. "Algı değişti." deyip sözleşmeden çıkacağınıza uygulaysaydınız belki korunabilirdi Nermin. Ama bu ülkede her şey sizin algınıza emanet, öyle mi? Algınıza göre sözleşmeden çıkılıyor, algınıza göre Bakanlığın adı değişiyor. Demek ki bizim kadınlar olarak yaşamak için sizin algınızı değiştirmemiz gerekiyor.

Bir kere, kadın cinayetlerinin politik olduğunu anlamamız gerekiyor Sayın Bakan. Kadın aileden ibaret değildir sadece. Aile diye diye kadınların can güvenliğini tehlikeye attığınızı anlamamız gerekiyor. Sizin göreviniz şiddeti kınamak, ayıplamak değil, sizin göreviniz şiddeti önlemek. İstanbul Sözleşmesi'nden de tam da bu yüzden vazgeçmeyeceğimizi bir kez daha algılamamız gerekiyor.

Geçtiğimiz yıl en az 394 kadın cinayeti yaşandı, 259 şüpheli kadın ölümü tespit edildi. Bu yıl ise yılın başından kasım ayına kadar 317 ve sadece ekim ayında 27 kadın katledildi. Aile Yılı özelinde altını çizerek soruyorum, cumartesi günü Kocaeli Dilovası'nda iş cinayetine kurban giden 6 insanı hatırlatıyorum, 2'si çocuk, 4'ü kadın günlüğü 650 lira kazanabilmek için öldüler. Öyle bir ülkeyiz ki sarayın başının "Niye en az 4 çocuk olmasın, 5 çocuk olmasın?" diye buyurduğu gün Dilovası'nda 4 kadın, 2 çocuk iş cinayetinde ölüyor. Ya Sayın Bakan, bir parça öz eleştiri ya, bir parça utanma duygusu; bu Hükûmetin hiçbir sorumluluğu yok mudur? Bunlar rakam değil, insan hayatı, çocukların hayatı, kadınların hayatı. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilerek, kadınları korumak yerine kadını savunmasız bırakan bir hukuk düzeni kurdunuz siz.

Kadınların yüzde 71'i aile bireyleri tarafından öldürülüyor ayrıca, yüzde 57'si de kendi evinde. Kadınların en çok öldürüldüğü yerin ev, en çok yoksulluk yaşadıkları yerin de aile olması herhâlde tesadüf olmamalı değerli arkadaşlar. Hâl böyleyken sizin aileyi koruma programınız ne işe yarıyor, sormak istiyorum. Kadınlar evinde öldürülüyor, kayıt dışı çalışıyor, sosyal güvenceleri yok, gelip burada Aile Yılı'nı savunuyorsunuz; bu tam olarak neyin savunması, neyin korunması, soruyoruz. Bu ülkede kadınların yüzde 30,8'i kayıt dışı çalışıyor, 3 milyon 248 bin kadın sosyal güvenceden tamamen yoksunlar ve bu ülkede her 3 kadından 1'i ya hiç gelir elde etmiyor ya da yoksulluk sınırının altında, emeği kayıt dışı, çok daha güvencesiz, çok daha görünmez.

Cumhurbaşkanlığı yıllık programınıza bakıyoruz, orada da durum aynı. 2012'den 2024'e çıktığımızda sosyal yardımların oranı tam yüzde 63 artmış. Bugün her 7 kişiden 1'isi yardıma muhtaç ve "Sosyal yardımları yüzde 63 artırdık." diye övünen bir bakanlık olabilir mi, soruyorum. Bu yardımların birçoğu kadınlara yöneliyor çünkü kadınlar artık sosyal politikanın öznesi değil bağımlı hâline getirilen hedef kitlesi.

Lafı eğip bükmeye gerek yok değerli arkadaşlar; "Aile Yılı" diyerek üstünü kapattığınız şey, kadınların ölümünü, ezilmesini, dışlanmasını meşrulaştıran düzenin adıdır ve biz kadına kasteden bu ataerkil, cinsiyetçi anlayışı kabul etmiyoruz ve asla da etmeyeceğiz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Bankoğlu.

Şimdi söz sırası Sayın Mehmet Baykan'da.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; yüce Meclisimizin çatısı altında millet iradesinin temsilcileri olarak bugün sizlere AK PARTİ iktidarlarımız boyunca devam eden sosyal devlet politikalarımızı paylaşmak istiyorum.

Yirmi üç yılda sosyal yardımları lütuf değil bir hak ve sosyal adaletin gereği olarak ele aldık. 2002 yılında sosyal yardımların millî gelire oranı yüzde 0,38 iken bugün bu oran yüzde 1,13'e yükselmiştir. Sosyal yardımların bütçe içindeki payı yüzde 1,19'dan 4 kat artarak yüzde 4,56'ya ulaşmıştır. 2002'de sadece 4 olan sosyal yardım program sayısı, bugün 50'nin üzerindedir. Genel sağlık sigortası, Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi ve e-devlet üzerinden yapılan dijital başvurularla vatandaşlarımızın sosyal desteklere erişimini kolaylaştırdık. Bugün bir vatandaşımızın, sosyal yardıma ihtiyaç duyduğunda kurum kurum dolaşmadan bir tuşla başvurusunu tamamlayabilmesi artık mümkündür.

Değerli milletvekilleri, aile, bizim için sadece bir sosyal birim değil bu milletin mayasıdır. Aileyi korumak, güçlendirmek ve desteklemek AK PARTİ siyasetinin merkezindedir. Bu anlayışla, 2013 yılından bu yana 432 sosyal hizmet merkezini vatandaşlarımızın hizmetine sunduk, Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) kapsamında 10 milyondan fazla haneye ulaştık. Evlilik öncesi eğitimler, aile danışmanlığı hizmetleri, aile eğitim programlarıyla toplumumuzun temellerini sağlamlaştırdık. Her çocuğun bir aile yanında büyümesi hedefiyle aile odaklı bakım modelini yaygınlaştırdık. Koruyucu aile sayımız, 500 koruyucu aile yanında 515 çocuk hizmetten yararlanırken bu sayı 10.732'ye çıktı. Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinden yararlanan çocuk sayısı 11.906'dan 170 bine yükseldi. Engellilerimiz için 2007'de başlattığımız evde bakım hizmeti, bugün 521 bin kişiye ulaşmıştır. 2012'den bu yana yapılan Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı'yla 81 binden fazla engelli kardeşimiz kamuya kazandırılmıştır. 2013'te başlattığımız ücretsiz seyahat hakkı bugün tüm ulaşım araçlarını kapsamaktadır. Yaşlılarımız için YADES ve Vefa Programı gibi yenilikçi modellerle onların yaşam kalitesini artırdık. Dünyada tek örnek olan Darülaceze Sosyal Hizmet Şehri insan onuruna yakışır bir vizyonun ürünüdür.

Değerli milletvekilleri, bugün geldiğimiz noktada sosyal politikalar alanında Türkiye artık sadece bölgesinde değil dünyada örnek gösterilen bir ülkedir. Yoksulluğu azaltan, kadını güçlendiren, aileyi koruyan, engelliye ve yaşlıya yalnız bırakmayan bir sosyal devlet inşa ettik.

Şimdi sizlere 2002 öncesi olmayan ve 2002 sonrası başlayan sosyal yardım programları hakkında bazı başlıkları paylaşarak seslenmek istiyorum. Paylaşalım ki 2002 öncesinde olmayan başlıklarda toplumumuzun farklı kesimlerine ulaşan destekleri daha iyi bilelim. Mesela, 2005 yılında başlatılan engelli yakını aylığı 2024 yılında 2 milyar 858 milyon 453 liraya ulaşmış, 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla 2 milyar 636 milyon 575 bin liraya ulaşmıştır. Silikozis aylığı gibi bir başlıkta yine ihtiyacı olan işçilere destek verilmektedir. Prim ödemelerinde, genel sağlık sigortası prim ödemelerinde yine 105 milyar 626 milyon 2024 yılı rakamlarıdır. Yeni doğum yardımı, şartlı eğitim yardımı, şartlı sağlık yardımı, çoklu doğum, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım, öksüz, yetim

yardımları, kronik hastalık yardımları, elektrik tüketim desteği, doğal gaz tüketim desteği, öğle yemeği yardımı, aşıları, barınma yardımı programı, yakacak yardımları, engelli ihtiyaç yardımları gibi başlıkları -bitmedi, devam ediyorum- katılım payı ödemeleri, ücretsiz ders kitabı, engelli öğrencilerin ücretsiz taşınması, öğrenci taşıma, barınma, yemek yardımı, ADEM projeleri, SODAM projeleri, Evsizlere Konaklama Projesi, sosyal hizmet projeleri, kronik hastalara elektrik tüketim desteği, eğitim yardımları kapsamında ulaşım giderlerine yönelik yardımlar gibi daha saymadığım birçok başlıkta, 4'ten 50'ye çıkan başlıkla... Bu ülkede bu yardımların artmasının yoksulluğun artmasına değil, toplumun her kesimine ulaşan sosyal yardımlara yol açılmasına sebep olduğunu bir kez daha ifade etmek istiyorum. Bu başarılar güçlü siyasi iradenin, bu yüce Meclisin yasama desteğinin ve en önemlisi milletimizin güveninin sonucudur. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde, Türkiye Yüzyılı vizyonu doğrultusunda biz milletvekilleri olarak sosyal adaleti güçlendirmeye, her vatandaşımıza devletin şefkat elini uzatmaya "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." anlayışıyla milletimize hizmet etmeye kararlıyız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, size beş dakika süre vereceğim, sonrasında soru-cevaba geçeceğiz.

Değerli milletvekilleri, lütfen sisteme girin, giriş sırasına göre önce Komisyon üyesi üyelere, sonra da Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerine soru için söz vereceğiz. Lütfen otuz saniyede toparlayalım ki bütün milletvekillerinin sorularını karşılayabilelim. Yorumdan kaçınırsak ben de sevineceğim.

Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bazı sorularım olacak, vaktim kalırsa da bütçe kalemleriyle ilgili birkaç değerlendirme yapmak isterim. Fleet kapsamında alınan veya kiralanan araçlar nerelerde kullanılmaktadır? 2025 yılı içerisinde, yakın zamanda 300 adet araç kiralınmış mıdır? Bu araçlar kimlere tahsis edilmiştir? Biliyorsunuz, bu araçlar, mültecilere yönelik hizmetlerde kullanılması gerekirken destek hizmetleri bünyesinde değerlendirilip üst düzey yöneticilerin makam aracı olarak kullanılmış mıdır, tahsis edilmiş midir? İlk sorum bu.

İkinci sorum: PTT Anadolom Lojistik A.Ş.'den Bakanlığınıza kiralanan araç var mıdır, varsa son üç yılda bu araçlarla ilgili kira bedeli olarak ne kadar ödeme yapılmıştır?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 2022-2023.

CEVDET AKAY (Karabük) - Evet, cins ve modelleri nedir? Tasarruf tedbirlerine uyulmuş mudur? Diğer bir sorum bu.

Yine, diğer bir soru da ek ders ücretli ders kapsamında çocukevlerinde, rehabilitasyon merkezlerinde yetim çocuklara dersler veriliyor, burada görevlendirilen birtakım kişiler var, Cumhurbaşkanlığı kararıyla bunlar Bakanlık kadrolarına memur olarak atandılar. Şimdi burada hiç ders vermediği hâlde bu kadrolara memur olarak atanan kimse var mıdır? Bununla ilgili bir cevap bekliyorum. Eğer böyle bir atanma varsa illere göre dağılımı nedir? Sayın Bakanım, sizin onayınız oldu mu böyle bir atamaya? Diğer bir soru bu.

Şimdi, Karabük Milletvekili olarak da Karabüklü hemşehrilerimizin sizden bir isteği, bir talebi var Sayın Bakanım, ben onu burada ifade edeceğim. Karabük'te bir tane huzurevi var, nüfus yaşlı, bu huzurevi yetmiyor, sırada bekleyenler var; bir huzurevi daha talep ediyorlar, çevre illere gitmek zorunda kalıyorlar. Safranbolu şartları taşıyor, Safranbolu'da bu huzurevi kurulabilir.

Karabük kamu geliri olarak 2024 yılında 4 milyar destek sağlamış devletimize ama buna mukabil 391 milyon yatırım almış ve bu yatırım gerçekten sağladığı katkıya göre az. Şimdi ben yatırım ödeneklerinize baktım, 6 milyar 318 milyonluk bir yatırım ödeneği var. Bunun yaklaşık 4,5 milyarı gayrimenkul sermaye üretim giderleri, 768 milyonu da gayrimenkul büyük onarım gideri. Bu bütçeden Karabük sizden müjdeyi bekliyor: Sizin Bakanlığınız zamanında ikinci bir huzurevi Safranbolu'ya da yakışır Sayın Bakanım, bunu talep etmiş olayım.

Yine, burada, Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğünde kişisel verilerle ilgili birtakım dışarıya sızıntı var mı Sayın Bakanım? Bunu özellikle soracağım. Burada kaç veri kaydı var? Yani bana gelen bilgiye göre 50 milyon civarında bir veri kaydı olduğu söyleniyor ama kesin rakamı siz bilebilirsiniz. Sizin kurumunuz haricinde bu veriler dışarıya paylaşıyor mu? Bunlar çok önemli veriler. Daha önce Bakanlığınızda, örneğin, TÜİK'te çalışıp da bu konuyla ilgili, veri sızıntısıyla ilgili dışarıya sızıntı sağladığı için soruşturma geçiren bir yöneticiniz var mı? Sizin kurumunuzda böyle bir veri sızıntısı oluyor mu, gerekli önlemleri alıyor musunuz diye sormak istiyorum.

Bu sorulardan sonra da bütçenizle ilgili birkaç şeye değineceğim. Şimdi, 2026 yılı bütçesi 531 milyar, yaklaşık genel bütçe büyüklüğünün yüzde 2,81'i; bir önceki yıla göre yüzde 30 oranında artmış. En önemli kalemlerden biri de yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma programı. İşte, 2026'da 284 milyar bu program, yüzde 53'üne tekabül ediyor sizin bütçenizin. Şimdi, 2027 ve 2028'e baktığımızda da sırasıyla, 2027'de 644 milyar, 2028'de de 718 milyarlık çok büyük bir sıçrama var yani sırasıyla yine, yüzde 193 ve yüzde 226'lık bir artıştan bahsediyoruz. Genel bütçenizin de bu yıldaki bütçelerdeki tahmini rakamlarında yüzde 70,66'sına tekabül eden bir büyüme yani 53'ten 70'e bir sıçrama var. Şimdi, halk yoksulluk içerisinde mücadele ediyor, sıkıntılar büyük, yardımlar yapılmaya çalışılıyor; böyle bir imkân varsa niçin 2027 ve 2028 bekleniyor, bu rakamları 2026 yılı bütçesine koyamaz mıydık? Bir vekil arkadaşım da ifade etti yani buradaki rakamların bu kadar sıçraması seçim ekonomisiyle ilgili midir? Bunu da size sormuş olayım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) - Sözüm bitti, uzatma yok galiba Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

CEVDET AKAY (Karabük) - Tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli milletvekilleri, soru kısmına geçtik. Toplam on beş dakika süremiz var. Lütfen süreyi verimli kullanalım, çok fazla soru talebi bulunmaktadır.

Sayın Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, özellikle çalışmalarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Şimdi, muhalefet milletvekillerinden bazı arkadaşlar özellikle doğurganlık hızının son dönemde azaldığını ve dolayısıyla da bunu ekonomik nedenlere bağladıklarını gördüm. Ben buradan sormak istiyorum: Ekonomik durumu iyi olan ailelerdeki çocuk sayısı kaçtır?

İkincisi, tekerlekli sandalye kullanan engelli kardeşlerimiz var. Bunlar eğer ellerini kullanabiliyorsa manuel tekerlekli araç alıyorlar, ellerini kullanamıyorsa elektrikli alıyorlar. Bunlara sadece manuel tekerlekli araçların ön kısmına takılabilen elektrikli araçlar var, çok basit. Her vatandaşımıza bunları verirken ev içinde manuel kullanır, dışarıda da elektrikli kullanır ve bu sorunu bu şekilde aşabiliriz.

Üçüncü bir soru da engelli yakınlarına bakan vatandaşlarımızın sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından ödenmesini arzu ediyoruz çünkü bu kişiler...

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani sağ olun Sayın Güneş, hakikaten otuz saniyeye uydunuz, çok teşekkür ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bir dakika olarak...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - O uymadı ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Uymadı diye onu söylüyorum zaten, siz uyun diye onun üzerinden uyarıyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bir dakika olarak ben algılamıştım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, otuz saniye...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Başkanım, İsmail Bey'e tolerans tanıyın ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gülsoy? Yok.

Sayın Erkan...

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Bakanlığımız ADEM ve SODAM çalışmalarını aile odaklı sosyal politikalar bağlamında nasıl konumlandırıyorsunuz? Bu merkezlerin toplumsal dayanışma, kadının güçlendirilmesi ve istihdama katılım açısından ülke genelinde etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kocacık...

ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, sosyal yardımların uzun vadede bireylerin iş gücü piyasasına katılımını olumsuz etkilediği yönünde literatürde ve kamuoyunda tartışmalar bulunuyor. Bakanlığınız sosyal yardımların istihdamdan kopuşu teşvik eden bir yapıya dönüşmemesi, aksine, ekonomik bağımsızlığı destekleyen bir mekanizmaya evrilmesi amacıyla hangi model, pilot uygulama veya ölçme değerlendirme araçlarını devreye almıştır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Cumhuriyet tarihinin en büyük yolsuzluğunu yapan Mustafa Yaman -Mardin kayyumu bu arada- Mehtap Bingül'ü daire başkanı olarak atadı Sayın Bakan, sonrasında kendi ailesine ait taşınmazları belediyeye yüksek bedellerle kiraladığı gerekçesiyle görevden alındı, daha sonra da Bakanlığınızın Genel Müdür Yardımcısı olarak atandı; bu konuda bir açıklama yapacak mısınız?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şu an kendisi bürokratlarınız arasındadır.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Şu anda oturuyor, beraber Meclise girdiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, 19 Mart darbe girişimi sonrasında Ekrem İmamoğlu ve birçok belediye başkanımız tutuklandı ancak burada size sormam gereken soru şu: Ekrem İmamoğlu'nun eşi Dilek İmamoğlu'nun pasaportu iptal edildi, Murat Ongun'un eşi ev hapsinde, baldızı tutuklu. Yine, diğer belediye başkanlarımızın selam verdikleri tutuklu. Baldız, bacanak olmak suç, maalesef suç. Kadriye Kasapoğlu Sayın İmamoğlu'nun özel kalem müdürü; o tutuklu, onun şoförü tutuklu, sağına soluna selam verdiği tutuklu. Acaba baldız olmak, bacanak olmak, enişte olmak suç mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tek başına yaşayan ve 65 yaş üstü olan yaşlı büyüklerimizin bakım ve destek ihtiyaçları göz önüne alındığında bu yaşlı büyüklerimize yönelik sosyal yardım programlarının kapsamının genişletilmesi yönünde bir çalışmamız var mı veya olacak mı Sayın Bakanım? Bu konuda bir cevap bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Bakanım, deprem bölgelerinden elinizi çekmediniz, her konuda desteklerinizi görüyoruz; bunun için teşekkür ederiz.

Kadim şehrimiz Adıyaman depremden etkilenen şehirlerden biri. İlimizde 844 ebeveyn kaybı yaşayan çocuğumuz var. Yine, bu çocukların 57'si koruyucu aileden yararlanıyor. Ebeveyn kaybı yaşayan 61 evladımız hakkında bakım tedbiri alınmıştır. 11 evladımız ebeveyn kaybı yanında uzuv kaybı yaşamıştır. Depremzede çocuklarımız ve aileler için hangi hizmetler veriliyor?

Yine, deprem travmasıyla ilgili psikolojik destekler veriliyor mu, hangi destekler veriliyor? Özellikle depremden ağır şekilde etkilenen 4 ilimizde, Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illerimizde deprem ve afet sonrası gelişen travmalarla ilgili hangi çalışmalar yapılıyor? Buraya personel desteği, özellikle bu meslek alanında uzman personel desteğine ihtiyacımız var.

Teşekkür ediyorum.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Kayıp çocuklar hakkında da herhâlde bilgi verirsiniz Sayın Kurt'un açıklamasından sonra.  
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Sayın Bakanım, 6 Kasım günü bir genelge yayınladınız. Bu genelgeye göre, kimsesizlerin barınma ve temel ihtiyaçlarının karşılanması için, sokakta kimsenin kalmaması için valiliklere talimat verdiniz. Yalnız, temel sıkıntı şu: Sokakta yaşayan bir vatandaş gördüğümüz zaman veya komşularda herhangi bir şekilde bir mağduriyet gördüğümüz zaman insanların "Alo." deyip telefon açacağı, bunu bildireceği bir makam yok. Bununla ilgili bir makam düşünüyor musunuz? Mesela, şimdi arayalım valiliği, valiliğe ulaşabilecek miyiz; zannetmiyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ama 183'ü ararsınız. Ben söylerim.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Tamam yani bunun da duyurusunu yapmamız lazım diye düşünüyorum çünkü bununla ilgili çok talep geliyor bazen. Nereye başvuracağımızı biz bile bilmiyoruz bazen, biz bile.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aksu...

ERSAN AKSU (Samsun) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, tabii, 2002'den bu zamana 82 bine yakın engellinin kamuya yerleştirilmiş olması nedeniyle Bakanlığımıza özellikle teşekkür ediyorum.

Buna ilave olarak, sabahki konuşmanızda sosyal medya kullanımına dair yaş sınırı düzenlemesi üzerinde titizlikle çalıştığınızı ifade ettiniz. Bu konuda zaman kaybetmeden bir düzenleme yapılmasının çok elzem olduğu kanaati içerisindeyiz.

Ayrıca, Atakum'da gündüz bakımevleri yatırımı ile Samsun Havza ve Vezirköprü ilçelerimizin huzurevlerinin yapım ihalelerinin bir an önce çıkartılması gerektiği kanaatindeyiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, tam da bugün tevafuken, Aile Bakanlığı bütçesini görüşürken bir ziyaretçim geldi, şöyle bir olay anlattı bir yakınıyla ilgili: Bir evde yaşlı bir baba ve eşi var, bir de engelli bekâr kızları var. Baba emekli aylığı alıyor, ondan sonra anneye engelli bakım aylığı veriliyor, engelli olan kızı da engelli aylığı alıyor. Şimdi, baba vefat ediyor; baba vefat edince engelli aylığı ve engelli bakım aylıkları kesiliyor. Anne yüzde 50, babanın yüzde 50'sini, kızı da yüzde 25'ini alıyor. Yani şimdi, burada bu, muhtemelen mevzuattan kaynaklanan bir şey tabii veya bu mevzuatta bir tuhafılık yok mu? Yani gelire bakmak gerekmez mi burada? Anlatabiliyorum, değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Gelirlerinden kaynaklı...

ERHAN USTA (Samsun) - Başka bir geliri yok bu ailenin yani bir anda gelir yani tam bir emekli aylığı, yüzde 100 emekli aylığı artı engelli bakım aylığı ve engelli aylığından sadece yüzde 75'e düşüyor. Böyle bir durum var. Buna ilişkin yani nedir, ne değildir; düşüncenizi bir paylaşırsanız sevinirim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Cari transferlerde hazine yardımları var; 2026 için 20 milyar 50 milyon ayrılmış, 2025'te sadece 11 milyar 278 bin lira ödenek ayrılmış ama haziran itibarıyla hiç harcama olmamış. Burada dikkat çekici husus: 2027'de 350 milyar, 2028'de de 400 milyar ödenek teklif ediliyor yani 2026'ya göre, sırasıyla, yüzde 1.645 ve yüzde 1.895 artış var; bu kadarlık sıçrama, artış nedeni nedir? Seçimle ilgili bir alakası var mıdır veya başka bir durum mu var?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ersoy...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım "Çocukları şiddet içeren ve uygunsuz içeriklerden, yabancılarla iletişim riskinden ve aşırı ekran kullanımının olumsuz etkilerinden korumak amacıyla Çocuklar Güvende internet sitesini geliştirdik." diye sunumunuzda bu hususa yer verdiniz. Bu doğrultuda, Çocuklar Güvende platformu üzerinden bugüne kadar kaç aile veya çocuk yararlanmıştı? Bu platformun etkileşim ve erişim istatistikleri nelerdir? Söz konusu internet sitesinin içerik denetimi ve güncelleme süreçleri hangi kurum veya uzman ekip tarafından yürütülmektedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Güner...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Tarım işçilerinin yaşam alanlarını hiç ziyaret ettiniz mi Sayın Bakan? Çadırda, okulsuz, banyo şartlarından uzak yaşayan çocuklara yönelik bir çalışmanız var mı?

Kamuda engelli kotasının artırılması için bir çalışmanız var mı?

Evlenmeler artsın derken boşanmalar arttı. Bunlarla ilgili bilimsel bir çalışma yapıyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Selcan? Yok.

Sayın Esen...

ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Bakanım, biz size uzun zamandır şunu söylüyoruz ve aslında istişare ediyoruz bunu sizinle: Veriye dayalı risk analizi. Geçen yıl, bildiğim kadarıyla, bu konuyla ilgili; veriye dayalı, mahalle bazlı risk analizleri ve sosyal yardımların da o ailelere yapılmasına yönelik pilot çalışmanız vardı. Hangi illerde yaygınlaştırıldı? Bunun etki analizlerinin sonuçları nelerdir, bunu merak ediyorum.

Bir de Sağlık Bakanlığında e-reçeteyle aslında standart bir belgeleme sistemine geçildi ancak sosyal hizmetlerde böyle standart bir belgeleme sistemi yok ve hizmet vericiler yani pedagoglar, psikologlar, RAM'larda görevli rehberlik uzmanları farklı

raporları A4'lerde veriyor. Ne zaman dijital ve standart sosyal inceleme raporu sistemine geçmeyi planlıyorsunuz? Bakım veren kişilerin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, süre azaldı, lütfen otuz saniyeye riayet edelim; diğer arkadaşlar da sorularını sormak istiyor.

Sayın Karaca...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda görev yapan, 696 sayılı KHK'yle kadro vaadiyle kandırılan işçilere fiilen taşeron muamelesi yapılıyor; çalışma koşulları, ücret düzenlemeleri ve izin hakları keyfî biçimde belirleniyor. Bakanlığın işine hangi yasa geliyorsa o yasa uygulanıyor; ceza kesilecekse TİS, fazla çalıştıracaksanız Borçlar Kanunu, her işi yaptırıcaksanız bireysel iş sözleşmesi. İş Kanunu da ya ara sıra uğruyor ya da hiç gelmiyor kurumlarınıza; kreş, tayin, izin, becaş, hatta insanca dinlenme hakkı bile tanınmıyor. Aile yılında tayin hakkı konusundaki sıkıntılar yüzünden ailelerinden ayrı olan yüzlerce çalışanınız var Sayın Bakan, fazla çalışmaktan ailesinin yüzünü göremeyen işçileriniz var. Resmî tatil ve fazla mesai ücretlerinin ödenmemesi, "Ödenek yok." bahanesiyle maaşların eksik yatırılması gibi durumlar yüzünden çalışanlarınız yoksul.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu sorunları nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ben otuz saniye diyorum, otuzu geçip... Hakikaten, diğer arkadaşlar da bekliyor; lütfen, istirham ediyorum...

Sayın Yaman, buyurun lütfen.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Bakan, Aile Bakanlığı yıl bitmeden alım yapacak mı acaba, personel alımı yapacak mı? Komisyonunda alım olacağını söylemişti yetkililer. Özellikle evde bakım, yaşlı bakım, engelli bakım teknikleri; sosyal hizmet uzmanları; çocuk gelişimciler, lisans ve ön lisans mezunu; PDR ve psikologlar; fizyoterapistler ve öğretmenler alım bekliyor. Bu yıl bitmeden olacak mı, bunu duymak istiyorum.

Bir de Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı kadroları artacak mı acaba? Kadrolar çok yetersiz. Çok yüksek puanlarla açıkta kalıyorlar; çok sayıda engelli öğretmen, engelli sağlıkçı, mühendisler ve tüm engelliler yüksek puanlarla açıkta kalıyor. Acaba kadro sayısı artacak mı?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arpacı...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Bakan, Bakanlığınızın ismini artık "sosyal yardımlar bakanlığı" olarak değiştirme zamanı geldi. Geleneksel Türk ailesi artık sadece ramazanlardaki kola reklamlarında kaldı; o geniş ailelerin oranı 8 puan düşerek yüzde 12'ye geriledi, 3 kişilik aileler ise yüzde 40'a yükseldi. Gençlerimiz evlenmiyor, evlense bile çocuk yapmıyorlar. 2 kişilik aileler yüzde 13'le geniş aileleri geçti. Tek kişilik haneler 5,2 milyon, bunu düzeltmemizin tek yolu ekonomik düzelme ve adaletin tesisi ve tekrar hukuk devleti olmaktan geçer, bunun dışındaki tüm çabalarınız nafiledir. Bakanlığınızın bütçesi gençlere bir umut vermiyor, bari büyüklerimize bir umut verin. Özellikle Denizli'de huzurevi ihtiyacı vardır, artık acil olarak yapılmalıdır Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Uysal...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Çocuk yoksulluğunda bölgesel dağılımına göre eylem planı hazırlamakta mısınız? Ana dilde kreş ve okul öncesi hizmetlerin eksikliğinin çocukların gelişiminde eşitsizlik yarattığı açıkken Bakanlığınızın ana dilde erken çocukluk eğitimi için bir planlaması var mı? Yerel yönetimlerin ortaya koymuş olduğu projeleri destekliyor musunuz?

Göçmen veya kimliksiz kadınların 6284 sayılı Kanun kapsamındaki haklara erişiminde yaşanan sorunları gidermek üzere Bakanlığınızın göçmen kadınlara ilişkin özel sosyal destek ya da koruma programı var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Beritan Güneş Altın...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Çocuk yoksulluğunda OECD rakamlarına göre ne yazık ki Türkiye 2'nci sırada. Türkiye ortalaması yüzde 38'lerde fakat bölgesel eşitsizlik de devreye girdiğinde Diyarbakır, Urfa, Şırnak ve Mardin'de çocuk yoksulluğu yüzde 78 oranlarında. Hem bölgesel eşitsizliği gidermek hem de Türkiye genelindeki çocuk yoksulluğuyla mücadele etmek için bir programınız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Saki...

ÖZGÜL SAKI (İstanbul) - Kadınlara yönelik sosyoekonomik destek programı açıkladınız ama evli olmayan veya çocuksuz kadınlar kapsam dışı. Dolayısıyla kadına karşı aileyi karşılaştıran bu uygulamadan vazgeçmeyi düşünüyor musunuz? Ayrıca LGBTİ+ bireylerin sığınmaevlerine kabul edilmemesi veya dışlanması konusunda Bakanlığınızın eşitlikçi bir yönetmelik değişikliği hazırlığı var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kış...

GÜLCAN KİŞ (Mersin) - Sayın Bakan, 26 Haziranda sorduğum sorulara yüz otuz dokuz gün boyunca cevap vermediniz. Bugün yani 140'ıncı gününde tam da bütçe görüşülürken saat 17.21'de "acele" notuyla bir "mail" geldi üstelik konuyla ilgisiz kaçamak cevaplarla. Bu bir tesadüf müdür yoksa hesap verme paniği midir?

Kamuya ait bakım merkezlerinde sadece 6.800 kişi, özel merkezlerde 31 bin kişi hizmet alıyor. Sosyal devlet neden bakım hizmetini özel sektöre devretti?

2026-2035 yıllarını Aile ve Nüfus 10 Yılı ilan ettiniz ama ortada kreş, istihdam desteği, sosyal konut yok. Bu on yıl hangi somut politikaları içeriyor?

Yoksullukla mücadele programı için 205 milyar lira ayırdınız ama yalnızca 184 milyar harcadınız. Kalan 21 milyar vatandaşa neden ulaşmadı, nereye harcadı?

2026 bütçe sunumunuzda kadın cinayetleri verisi yok, bu yokluk...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süre doldu değerli milletvekilleri, soru kısmıyla alakalı süremiz de doldu.

İki arkadaşımız kaldı.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Ben kaldım ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - AK PARTİ'den ve Cumhuriyet Halk Partisinden birer milletvekili.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Bu iki kişiye de verin artık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Benim dilimde tüy bitti "O kadar uzatmayalım." diye.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Doğru... Arkadaşlar hata yapmış, siz yapmayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlara bu kadar rica ettim. Bakın, iki arkadaşımız şimdi kaldılar ortada. Soru soracaklar, bu önemli katkıdan mahrum kalıyoruz Komisyon olarak.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Kısa sorularla bu işi tamamlayabiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Otuzar saniye veriyorum.

Sayın Korkmaz, buyurun. Adem Korkmaz...

Pardon, Sayın Üçüncü, buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Hocamla karıştırmış olmanıza sevindim.

Teşekkür ederim.

Anayasa'mızın 62'nci maddesi devletimize, yabancı ülkelerde çalışan ve yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik özel bir sorumluluk yüklüyor. Sunumunuzda bulunmadığım için tekrar sormak istiyorum. Demografik yapısı hızla değişen 7 milyon insanımızla ilgili 2026 yılında çalışmalarınızı biraz daha detaylandırabilir misiniz? Yurt dışında yaşayan insanlarımıza yönelik Bakanlık faaliyetlerimizi özetleyebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Sarı...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sayın Bakan, iktidarınız tarafından gaziler arasında yapılan ayrımcılık artık kabul edilemez bir noktaya gelmiştir. 15 Temmuz darbesinde yaralanan vatandaşlarımız yaralanma derecelerine bakılmaksızın gazilik ünvanı almışken terörle mücadelede parmağını kaybeden, vücudunda şarapnel parçası olan, kalbinde terörist kurşunuyla yaşamak zorunda kalan polis ve askerlerimiz kapsam dışında kalmıştır. Terörle mücadele sırasında yaralanıp gazi sayılmayan subay, astsubay, uzman çavuş, uzman erbaş, er, erbaş, polis ve kolluk kuvveti mensuplarıyla ilgili herhangi bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi Sayın Bakana cevap hakkını kullanması için otuz dakika süre veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaklaşık on saati aşkın süredir görüşmeler boyunca bütçemize dair önerileri ve eleştirileri dinledik, notlarımızı aldık. Öncelikle, tabii, sabahtan bu yana bize katkı sunan ve başından bu yana Komisyonda katkı sunan bütün milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Öncelikle 86 milyon vatandaşımıza doğrudan hizmet sunan bir Bakanlık olarak yapıcı katkıları, görüş ve önerileri, hizmetlerimizi daha nitelikli hâle getirmek bağlamında çok kıymetli bulunduğumu da özellikle ifade etmek istiyorum.

Milletvekillerimizin soruları da oldu, tarafıma yöneltilen sorulara bu otuz dakika boyunca elimden geldiğince cevap vereceğim. Vaktimin yetmediği sorulara da yazılı olarak dönüş yapacağız.

Aile Yılı'yla ilgili bazı milletvekillerimizin eleştirileri oldu. Bir vekil konuşmasında "Bir de utanmadan Aile Yılı ilan ettiniz." gibi bir ifade kullandı. Gerçekten ben duyunca utandım, hakikaten belli ki sayın vekil Aile Yılı'nın da 7'den 70'e toplumun tüm kesimleri nezdinde bulunduğu büyük bir karşılıktan rahatsız olmuş. Aile Yılı ilan etmemizin hemen ardından buna benzer birçok itibarsızlaştırma ve dezenformasyon oluşturma çabalarını da biz gördük, yaşadık. Ancak bu yıl Türkiye'nin dört bir yanına, 81 ilimizde ben sadece bu sene 111'den fazla il ziyareti gerçekleştirdim. Vatandaşlarımızla buluşmalarında da Aile Yılı'yla ilgili gerçekten çok büyük geri dönüşler aldık. Bu vesileyle "aile" kavramını gündemin tekrar merkezine aldık. Ailenin korunması ve güçlendirilmesine yönelik attığımız her adım farklı kılıflar altında eleştiri konusu hâline de getirildi maalesef bazı kişiler tarafından.

ASU KAYA (Osmaniye) - Teşkilatlarınızla bir araya geliyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ben her zaman vatandaşımızın yanındayım.

"Aile" kavramı toplumun birleştirici gücü olmaktan çıkarılıp tartışma konusu hâline getirilmeye çalışıldı. Aileyi ve kadını karşı karşıya getirme çabalarını ben gerçekten anlamıyorum. Birini yüceltip diğerini küçümseyen zihniyet aslında hem kadını hem aileyi zayıflatıyor. Biz, aileyi bu ideolojik kalıplara sığdırmaya çalışan bakış açısını tamamen reddediyoruz. Ayrıca, ben birine baktığım zaman önce insan görüyorum, bunun bir altını çizeyim önce: "Ailesi var mı, yok mu?" diye bir ayırım yaptığımızı söylemek en hafif tabirle kötü bir niyet okumaktır. Kalıp yargılarınızı bir kenara bırakarak ortak bir dille buluşacağımıza ben inanıyorum. Şu anda Türkiye'de 2,6 milyon kadın tek başına yaşamakta veya ailesiyle birlikte yaşamakta. Biz "aile" derken onları da kastediyoruz, onlardan da bahsediyoruz. Siz onlardan bahsediyor musunuz? Zannetmiyorum. Karşı karşıya olduğumuz tablo açıkça şunu gösteriyor: bireyselleşme, sosyal izole...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Metni siz okudunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Siz yoktunuz az önce Sayın Vekil, o yüzden bir şey söylemeyeceğim. Sabahtan bu yana burada olsaydınız ne söylemek istediğimi anlardınız.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Ben sizi dinledim sabah.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Karşı karşıya olduğumuz tablo açıkçası şudur...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın milletvekilleri, lütfen Sayın Bakanı dinleyelim, sorularınıza cevap veriyor, lütfen.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Konuyu kişiselleştiriyor Başkanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sosyal izolasyon, yalnızlık giderek artıyor. İletişim, teknoloji geliyor ama iletişimi zayıflıyor. İnsanlar aynı evde ama birbirleriyle konuşmuyor. Türk Dil Kurumu 2024 yılının kavramını "Kalabalık Yalnızlık" olarak belirledi. Demografik dönüşümün izleri hanelerimizde belirginleşiyor ve şu anda Türkiye'de ortalama hane halkı büyüklüğü 3,11'e gerilemiş durumda.

Sayın Ağbaba, çocuk meselesinde Sayın Cumhurbaşkanımızın söyleminin doğru olduğunu, muhalefetiyle iktidarıyla bu meseleyi sahiplenmek gerektiğini çünkü bu konunun bir millî mesele, ulusal mesele olduğunu dile getirdi. Bu vurgusu için kendisine teşekkür ediyorum. Açıkçası, bu konunun muhalefet tarafından öneminin anlaşılıp sahiplenilmesine sevindiğimizi de özellikle belirtmek istiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, siz çok yakından tanıyorsunuz, bu Plan ve Bütçe Komisyonunda benim ne kadar doğrucu bir adam olduğumu herkes bilir. Benim her zaman doğruları savunduğumu herkes bilir.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sağ olun Sayın Vekilim.

Gerçekten bu konu ülkemizin beka meselesi, hepimizin ortak meselesi. Günümüzde hanelerin yüzde 50'sinde Türkiye'de çocuk yok, yüzde 50'sinde Türkiye'de hanelerde çocuk yok. TÜİK projeksiyonlarına göre önümüzdeki beş yılda ilköğretim çağındaki çocuk sayısı 900 bin azalacak. Şunu net olarak ifade etmek isterim: Karşı karşıya olduğumuz bu gibi sorunların çoğunun temelinde aile kurumunun zayıflaması yatıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - O zaman bu meseleyi sadece AK PARTİ'nin meselesi yapmayın, Cumhurbaşkanı "3 çocuk, 5 çocuk yapın." demesin. Bunu Türkiye'nin yüzde 60'ı istemiyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bu durum yalnızca Türkiye'nin meselesi değil kıymetli milletvekillerim, doğurganlığı sadece ekonomik meseleye kapatmak meseleyi dar bir pencereden okumaktır. Zira bu mesele yalnızca gelir düzeyiyle, istihdam oranıyla veya ekonomik büyüklükle açıklanabilecek bir konu değildir. Kıymetli vekillerim, benim dedem 1964'te Avrupa'ya göç etti. Neden göç etti biliyor musunuz? Avrupa yaşlanıyordu, hızla yaşlanıyordu, çalışabilecek durumda olan genç ve dinamik nüfus yapısı yoktu. Dedem 4 çocuğuyla gitti, 4 çocuğu da orada oldu, ben de orada doğdum, büyüdüm. Ben istiyorum ki ülkemizin rekabetçi kurumu, özellikle demografik gücü hâlâ devam etsin. Ben bu konuda dertlendiğim için bunları dile getiriyorum.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Aynı şeyleri konuşuyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ama siz olayı yok yoksulluk, yok bilmem ne...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ya, sen istiyorsun da belki kadınlar istemiyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bu kapsamda, bu pencereden bakarsak bu işlerde ilerleyemeyiz. Bugün ekonomik göstergeler bakımından dünyanın en gelişmiş ülkeleri dâhil, bakın, dünyanın en gelişmiş ülkeleri, özellikle cumhurbaşkanlığı, başbakanlık seçimlerinde bu konuda çocukları destek programlarında hepsi ama hepsi şu anda bütün dünyadaki ülkeler bu konuda önemli tedbirler alıyor.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Senin kişisel travmalarının sonucunu kadınlarımız mı çekecek?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakın, biz size çok net çözüm önerisi sunduk: Toplayın siyasi partileri.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ve bunu Avrupa'dan tutun, dünyanın dört bir yanında bugüne kadar tek çocuk politikası yürüten ülkeler dahi aileyi korumak ve güçlendirmek adına önemli adımlar atıyor. Biz de bu konuda gerçekten sizlerden destek bekliyoruz, bu konuda farkındalık oluşturun. Ya, farkındalık oluşturun ama olaya sadece ideolojik bakmayalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, biz o desteği vermeye hazırız; toplayın siyasi partileri, hep beraber çalışalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Tamam Sayın Vekilim.

Diğer yandan, aileyi küresel ölçekte stratejik bir hâle getirmek durumundayız.

Türkiye'de 2000 yılının...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - E, kreş açalım o zaman Sayın Bakan, ücretsiz yemek verelim o zaman.

VELİ AĞBABA (Malatya) - CHP'yi yok etmeye ayıracağınız zamanı buna ayırın. Siz neslinizi yok ediyorsunuz. CHP'yi yok etmeye ayıracağınız zamanı bu işe ayırın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Geçmişte, bakın, şunu söyleyeceğim: Nüfus planlaması uygulandı uzun yıllar ülkemizde, hâlâ da uygulanıyor yani madde olarak hâlâ uygulanıyor fiiliyatta. Şunu söylemek istiyorum: Nüfus planlaması uygulanırken 2000 yılının Türkiye'de 100 milyon nüfus olacağı algısı oluşturuldu. Bakın, bu çok yanlış.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bütün bölgelerde çocuk doğurun diye politika yürütürken Şırnak'ta doğurmayın diye politika yürütüyorsunuz Sayın Bakan.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Şu anda biz ülke olarak 100 milyon muyuz? Yani demek oluyor ki burada gerçekten stratejik adımlar atıldı ve ülkemizin dinamik, rekabetçi kurumlarıyla ilgili önemi maalesef erozyona uğradı.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Ama adımlar sonuç vermiyor, durum ortada. Attığınız adımların sonucu ortada. İddia ettiğiniz ile aldığınız sonuç, kâğıt üzerinde her şey.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bununla beraber toplumsal bir zihniyet dönüşümüne bu konuda önemli bir şekilde yani konu sadece evde kalan kadınlar dahi, ekonomik seviyeleri yüksek olan ülkelerde dahi 2 çocuğu yapmıyorlar sayın vekillerim.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Çünkü bu ülkede gelecek göremiyorlar, onun için olabilir mi acaba!

SERKAN SARI (Balıkesir) - Verilerle aldığınız sonucu gösterin o zaman, başarıyı gösterin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bu, hiçbir şekilde sosyal ve ekonomik düzeyle açıklanamayacak durumda, sosyal ve ekonomik desteklerle açıklanamayacak durumda.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Başaramıyorsunuz, yapamıyorsunuz; yapamadığınız şeyin neyini tartışıyoruz? Destekse destek zaten veriliyor ama yapamıyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Pek çok ülke bu konuda ekonomik desteklere önemli yatırımlar yaptı. Artıyor mu bir bakın? Bir bakın ya, bir inceleyin, gerçekten davet ediyorum sayın vekilim sizi.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Tamam, tamam.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bir inceleyin diğer ülkeleri, bir davet edeyim sizi, dünya projeksiyonuyla ilgili size bir sunum yapayım. Bu çok çok önemli bir konu, gerçekten beka meselesi. Bunu özellikle söylemek istiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Memnun oluruz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Nüfusu artan bir ülkedeki artışı durduran sizsiniz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bakın, 2100 yılında ülkemizin nüfusu yeri geldi, 55 milyona düşecek, yeri geldi, 25 milyona düşeceği söyleniyor.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Genç bir ülke olarak gurur duyduğumuz Türkiye'yi getirdiğiniz nokta ortada, yaşlanan bir Türkiye'ye çevirdiniz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bu neyi gösteriyor, biliyor musunuz?

SERKAN SARI (Balıkesir) - Biraz önce siz bahsettiniz, genç nüfus yurt dışına gidiyordu bu ülkede çalışmaya, yaşlı ülkelere destek olmaya. Babanız gitmiş, bugün biz insanları getirmeye çalışıyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Çalışabilecek durumda olan çocuksuz bir ülke olabilir mi bu ülkede ya? Biz bu konuda hep beraber, el birliğiyle bu konuya el atmak zorundayız.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Bakan, bu riski hepimiz görüyoruz, bakın, bu riski hepimiz görüyoruz ama çözümlerle ilgili sizin ilkel yöntemlerinizi eleştiriyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Dolayısıyla bu konuda da biz çalışmaya devam etmek zorundayız ama olaya ideolojik perspektiften baktığımız sürece bu konuda bir adım daha ilerleyemeyiz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir komisyon kuralım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Siz aileden ne anlıyorsunuz bilmiyorum ama biz aileden dayanışmayı, merhameti anlıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, bir saniye.

Değerli milletvekilleri...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Aileye niye karşısınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Aileye karşı değiliz, aileyi getirdiğiniz duruma karşıyız, aileyi düşürdüğünüz duruma karşıyız. Yazıktır, aileleri düşürdüğünüz duruma... Sayılar ortada, veriler ortada; ailelere yaşattığınıza karşıyız biz.

SALIHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Hacım, ben cevap verdim, aç tutanaktan oku, oradan size cevap verdim; yeter artık!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayır, aileye niye karşı olalım? Çocuk konusunda fikrimizi söyledik.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sana demiyorum ben, onlara diyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Kıymetli vekillerim...

Sayın Bakanım, biz polemiksiz devam edelim konuya. Lütfen, son on beş dakika kaldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, bir saniye...

Değerli milletvekilleri, ya, kimse aileye karşı değil Sayın Kırkpınar.

Bir saniye değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; bir saniye...

İnsanların bireysel hayatıyla alakalı soru sormuyoruz Sayın Tanhan.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sormuyoruz ama kendisi söylüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Bir saniye...

Arkadaşlar, burada herkesin aileyle alakalı hassasiyet göstermesi önemli bir yaklaşım, iyi bir vurgu. Dolayısıyla hepimiz aileyle alakalı hassasız. İnşallah, nüfusumuz 150 milyona çıkar.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - İnşallah.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, devam edin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten çok özel bir örnek vereceğim ama ben ikinci çocuğuma hamile olduğumda ilk çocuğum on altı aylıktı ve kayıvalidem üzüldü, dedi ki: "Ya, diğeri çok küçük. Niye yaptın ki?" Hâlbuki ben isteyerek yapmıştım, anlatabiliyor muyum? Yani bizde bir çocuk, bir kadın, bir erkek, bir kız, bir oğlan olsun, yeter olsun; tek çocuk nitelikli olsun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - O sizin tercihiniz Sayın Bakan, her kadın bu tercihi yapmak zorunda değil ki.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ya, bir dinleyin ya! Ben sizi dinledim sayın vekil ya!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ya, sizin hayatınızı, kişisel örneğinizi...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ya, size ne ya! Ben söylemek istiyorum, bir örnek veriyorum şöyle zihniyetle ilgili, zihniyetle ilgili söylemek istiyorum. Yani bu konunun sadece bir tercihten öte olmadığını...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Her kadın o tercihi yapmak zorunda değil ki!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ben tercih etmeme rağmen böyle bir örneklerle karşılaştım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uysal, lütfen...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ama şunu söylemek istiyorum: Bu bir zihniyet meselesi ve maalesef toplumumuzda da "1-2 çocuk yeter." ya da "Tek çocuk, nitelikli çocuk." "Bir kız, bir oğlan olsun yeterli." zihniyeti de maalesef toplumumuzun genel yapısında da oluştu.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şırnak'ta 5 çocuğu olanlara Bakanlığınızdan gelip "5 çocuğun üzerinde çocuk yapmayın." diye politika yapıyor. Haberiniz var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yani mesele şu: 45-50 yaşında kadınlara soruyorsunuz, "Gençliğinde ne yapmak isterdiniz?" "Bir çocuk daha yapmak isterdim." diyenler var Sayın Vekilim. Yani burada gerçekten zihinsel dönüşüm de bu işin bir parçası; bunu vurgulamak istedim.

Diğer yandan...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Bakan, bakın diyoruz ki: Sizin Bakanlığınızda, sizin personeliniz Şırnak'ta "5 çocuktan fazla çocuk yapmayın." demiş.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Maddi imkânsızlıklar ya, zihinsel dönüşümle ne alakası var? Çocuğa bakamıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Vekilim ya, tamam sen konuştun, ben de bir konuşayım, sonra konuşuruz sizinle tamam mı? Beraber konuşuruz sizinle.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - "5 çocuktan fazla çocuk yapmayın." demiş sizin personeliniz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yanlış söylemiş, yanlış söylemiş.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu yani!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bizim aileyi güçlendirmedeki kastımız tam da bu olumsuzlukların yaşanmaması için.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Millet çocuk bezini bıraktı, önlüğe döndü, önlüğe.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yani biz sorunları konuşabilen, çözüm üretebilen, kriz anında birbirine kenetlenen, güçlü bağlara sahip aileler istiyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Millet önlük alıyor önlük, çocuk bezini bıraktı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Diğer yandan, toplumsal cinsiyet kavramının kullanılmasına yönelik genelgemize dair bazı eleştiriler oldu. "Hangi kavramın neye hizmet ettiğini bilmemiz gerekiyor." dedi Vekilimiz. Çok doğru, biz de tam da bu gerekçeyle bu genelgeyi gönderdik.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Nereye hizmet ediyor mesela, söyler misiniz neye hizmet ediyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Kadının güçlendirilmesi, kadın-erkek fırsat eşitliği...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Toplumsal cinsiyet eşitliğini istemek neye hizmet ediyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - "Kadın" kelimesini kullanabilelim arkadaşlar, "kadın" kelimesini kullanmaktan korkmayalım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Siz korkmayın, siz kullanın, Bakanlığınızda da geçirin hatta kadın bakanlığı yapın.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Toplumsal cinsiyet eşitliği... Siz İngilizce biliyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Kadın ve erkek, "kadın-erkek fırsat eşitliği" "kadın" ve erkek" kullanalım; başka şeyler kullanmayalım arada, muğlak cümleler kullanmayalım. Biz bu genelgenin her satırıyla arkasındayız. Dolayısıyla son yirmi üç yılda kadının güçlenmesi alanında devrim niteliğinde reformlara biz imza attık. Anayasa değişikliğiyle pozitif ayrımcılık ilkesini hukuk sistemimize yerleştirerek kadınların hak ve fırsat eşitliğini devlet güvencesine biz aldık. Üstelik kadının güçlenmesi alanında sadece Bakanlığımız çalışmıyor. Bakın, bütçeyi okumak sadece bizim Bakanlığımızın bütçesini okumak değil. Tarımda, sanayide, eğitimde, sağlıkta, her alanda kadınları güçlendiriyoruz. Dolayısıyla burada "kadın güçlenmesi" derken bizim Bakanlığımızın bütçesinin kadınla ilgili kalemi yüzde 53 ama bütün bakanlıklarda kadınlarla ilgili yapılan çalışmalar var, buna bu perspektiften bakmak lazım.

ASU KAYA (Osmaniye) - Yaptığınız bütün sosyal yardımları bu başlıkta yazmışsınız. Kadının güçlenmesine yüzde 1 ayırdınız.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - 14 yaşında kadın biçerdöverin altında öldü, öldü!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bakın, 2022 bütçesinde kadın-erkek eşitliğine duyarlı 39 gösterge bulunuyorken 2026 yılı bütçesinde bu sayıyı 60'a yükselttik. Bugün, kadınların sesinin daha gür çıktığı, haklarının güçlü bir şekilde korunduğu bir Türkiye Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğiyle gerçeğe dönüştü.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Kabinede sadece tek bir kadın bakan var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, sükûneti tesis edelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bakın, hayata geçirilen politikalarla kadın milletvekili oranı 2002'de yüzde 4,4 iken bu oranı yüzde 19,8'e yükselttik. Bunun yanı sıra kadın iş gücüne katılım oranını yüzde 27,9'dan yüzde 35,7'ye, istihdam oranını yüzde 25,3'ten yüzde 31,8'e yükselttik.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, lütfen...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Evet, istediğimiz şekilde ilerlemedi fakat altını çizerek bunu da ifade etmek istiyorum: Kılık kıyafetinden kaynaklı uzun yıllardır üniversite kapılarından geri döndürülen zihniyetle mücadelemizin de etkisi var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Türbanın etinden, sütünden, yününden faydalandınız! Sayın Bakan, sen daha doğmamıştın o zaman.

(Gürültüler)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Uzun yıllardır kız çocukları üniversite okuyamadı, evlerinde hapsedildi, o kapılarda ağladı kıymetli vekillerim. 2002 yılında 14 kadın büyükelçi...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, sen daha doğmamıştın o zaman.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sayın Vekil ya, ben 2005 yılında üniversiteye geldim. Burada İstanbul Üniversitesine başörtülüymüm diye sokmadılar ya.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen daha doğmamıştın o zaman.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Nasıl ya? Ben oradaydım, başörtülüydü arkadaşlarımız ya.

VELİ AĞBABA (Malatya) - 2005'te, AKP iktidarında.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - 2002 yılında 14 kadın büyükelçimiz varken bugün 297 büyükelçiden 80'i kadın. Benzer şekilde, 2002 yılında kamu ve vakıf üniversitesinde bulunan kadın profesör oranı yüzde 24 iken 2025'te yüzde 35'e yükseldi, kadın doçent oranı yüzde 44'e yükseldi, kadın öğretim görevlisi oranı yüzde 36'dan yüzde 53'e yükseldi, üniversiteye giden kız öğrenci sayısı yüzde 14'ten yüzde 53'e yükseldi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yangında yanıyor yangında, o başörtülü kardeşlerimiz yangında yanıyor şimdi, cayır cayır yanıyor; ona bakın siz!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Eğitimden sağlığa, siyasetten akademiye, adaletten kültür ve sanata hayatın her alanında kadınların önündeki yasakları ve engelleri tek tek kaldırdık. Milletimizin iradesi, kadınların kararlılığıyla artık bu ülkenin kadınları eski vesayet günlerine dönemeyecek.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Türbanın etinden, sütünden, yününden faydalandınız!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Kadınlar ölüyor, ölüyor, ölüyorlar!

VELİ AĞBABA (Malatya) - 15 yaşında yanmaya başladılar şimdi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri... Sayın Bakan, bir saniye...

Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - O başörtülü bacılarımız şu anda yangında yanıyor, onlara bakın onlara!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - 15 yaşında... 16 yaşında...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Onun üzerinden siyaset yapma, onun siyasetini yapma!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ona bakın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Onun siyasetini yapma ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Siyasetini yapan orası.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yıllardır türbanın etinden, sütünden, yününden faydalandınız!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Onun siyasetini yapma lütfen!

ASU KAYA (Osmaniye) - Siz yaparken, siz söylerken iyi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri... Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sıkışınca ora! Sıkışınca ora!

ASU KAYA (Osmaniye) - Siz söylerken iyi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye arkadaşlar... Bakın, değerli milletvekilleri, şimdi bu bizim 8'inci bütçemiz ve Kabinenin tek kadın Bakanı geliyor.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Zaten sorun o!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kadın bakan olunca...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Ağbaba, bir müsaade edin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Çoğaltın kadın sayısını.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir müsaade edin arkadaşlar. Ya, arkadaşlar, bir saniye... Beyefendiler, erkek milletvekillerimiz, bir kere bizim daha dikkatli olmamız lazım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kadınlar laf atıyor, ne yapalım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Bir saniye... Bir saniye... Değerli arkadaşlar, lütfen...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Erkekler bize her şeyi söylüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Laf atmayalım.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - "Sabahtan siz yoktunuz." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, bir saniye...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Öncelikle Bakan Hanım'a söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Bu konuda...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba... Sayın Tanhan...

Peki, değerli milletvekilleri, ikinci konu, ikinci söyleyeceğim şey; bir de değerli kadın milletvekillerimiz, sizden istirham ediyorum, Sayın Bakan cevap hakkını kullansın, lütfen en azından siz söz atmayın. Şimdi, hadi beyefendiler alışkanlıklarından kolay kurtulamıyorlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yok, biz, tövbe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Nezakete davet ediyorum! Kadın milletvekillerimiz bize daha fazla yardımcı olsunlar, zaten on beş dakika süre kaldı, şu işi bitirelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ne sizin laf atmalarınızla iş rayına giriyor ne burada birbirimizi ikna edeceğiz, ikna edebiliriz. Dolayısıyla herkes söyleyeceğini söyledi.

ASU KAYA (Osmaniye) - Göremiyoruz ki Bakanı, burada ancak görebiliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ziyaret edin Bakanlıkta Asu Hanım, Sayın Bakan davet etsin sizi, ziyaret edin.

Sayın Bakan, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Randevu isteyen her bir vekilimize kapım her zaman açık, bunu pek çoğunuz da biliyor saygıdeğer milletvekillerim. Telefonum her daim, 7/24, özellikle her zaman açık çünkü her türlü vaka bizim için önemli bir vaka, biz her vakayı titizlikle takip ederiz. Bizim için herhangi bir ihbar gerçek gibi titizlikle incelenir, bu konuda hiç kimsenin şüphesi olmasın, özellikle arkadaşlar bu konuyu çok da iyi biliyor.

Kadına yönelik şiddetle mücadeleimize yönelik eleştiren milletvekillerimiz oldu, bu konuda net tavrımızı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Biz sadece kadınları değil 6284 kapsamında çocukları da koruyoruz. Bu konuda, özellikle çocuğun ısrarlı takip edilmesi, istismarcının tehdidi, anne ya da babanın tehdidi, hepsinin 6284 kapsamında ele alındığını özellikle vurgulamak istiyorum. Dolayısıyla bu yasal düzenlemeyi lütfen küçümsemeyin. Ufacık bir şüphede, iddiada bile olsa biz 6284 kapsamında gizlilik ve uzaklaştırma kararı çıkarıyoruz. Dolayısıyla kanunun kapsamını daraltmak yerine, aksine, genişleterek kullanıyoruz. Bunun yanı sıra, Türk Ceza Kanunu'ndaki reformlarla cinsel saldırı, cinsel taciz, şiddet suçları ağırlaştırıldı. Tabii, ısrarlı takip müstakil suç olarak düzenlendi.

Biz, yıllarca pek çok ülkeden, uluslararası sözleşmeden çok daha önce başlattığımız bu mücadeleyi güçlü ve başarılı bir şekilde sürdürüyoruz. Tabii, bununla kalmıyoruz, bize göre elbette sıfır toleransla yaklaşmaya devam edeceğiz çünkü bir şüphe bile fazladır. Bakın, tek vaka bile bizim için fazla bir vaka, bunu her defasında söylüyorum. Yani burada sadece şunu söylemek istiyorum: Her vekil burada kendince bazı rakamlar verdi, bu rakamlar bir tane bile olsa bizim canımız yanıyor; her bir vaka, her bir kadının canı yandığında bizim canımız yanıyor. Dolayısıyla burada ben rakam tartışması yapamayacağım ama bu konuda mücadelemizi kararlılıkla, el birliğiyle sürdürmeye devam etmemiz lazım. Bunu gençlerimizde, çocuklarımızda, toplumun her kesiminde şiddet göreni dahi aktifleştirmemiz lazım.

Bir vekilimiz az önce, işte, faillelere yönelik yaptığımız çalışmayı kınadı. Ben de dedim ki yani faillelere yönelik yaptığımız aslında tamamen şiddet döngüsünü kırmak. Genelde hep mağdura yönelik zaten yaptığımız çalışmalar var.

Kadın konukevleriyle ilgili bir konu geldi ama ondan önce bir vekilimiz "Neden sadece siz varsınız, barolar da olsun." dedi. Mağdurların hukuki destek ihtiyacı bir gerçek ve bunun nasıl daha nitelikli olabileceği konusunda Türkiye Barolar Birliğine toplantı yapma talebini bizzat biz ilettik. Dolayısıyla bu konuda da bizim çalışmamız var. Mağdurlar şikâyetinden vazgeçmiş bile olsa biz takip etmeye devam ediyoruz.

Kadın konukevleriyle ilgili de epeyce bir tartışmalar oldu burada. Neden "sığınak" değil de "konukevi" dediğimizi bir kez daha ifade edeyim ama öncelikle Hasan Öztürk Milletvekilimize de teşekkür etmek istiyorum, konunun ne demek olduğunu kendisi bizzat anlatmış, ben de kendisiyle aynı bakış açısına sahibim bu konuda.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Biz değiliz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Daha önceki bütçe görüşmelerinde de "sığınak" kelimesinin kadını güçsüzleştiren bir bakış açısını yansıttığını söylemişim.

Bakın, kadınlar zaten... Zaman zaman arıyoruz, diyoruz ki: "Gelin." Reddediyorlar çünkü isminden... Veya içerisinde olanı bilmiyorlar. Dolayısıyla burada bir de şunu söyleyeceğim; kadın konukevi doluluk oranımız yüzde 69. Burada bir kadın bize geldiği anda, talep ettiği anda biz anında ona bunu öneriyoruz ve gizlilik kararları uyguluyoruz. Kadın konukevlerinde bazı vekillerin küçümseyerek bahsettiği eğitimlerle onların mesleki beceriler edinmelerini, istihdam hayatına dâhil olmalarını sağlıyor, onları daha da güçlendiriyoruz. Biz, buraya katılan kadınları da akabinde istihdama katıyoruz ki güçlü olsunlar, kendi ayaklarının üzerinde dursunlar. Bakanlığımıza bağlı 112 olmak üzere toplam 149 kadın konukevi bulunuyor, buna rağmen biz bu yıl bazı illerimizde ŞÖNİM'ler açacağız. 5 yeni ŞÖNİM ve 4 yeni kadın konukevine yönelik çalışmalarımızı da başlattık.

Burada, özellikle Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele V. Ulusal Eylem Planı'mızda bilimsel, temellere dayalı, katılımcı, çok paydaşlı bir yaklaşım benimsedik; hem kuruluş müdürlerimizle hem ilgili kuruluşlarımızla toplantılar yaptık. Bakın, ben sivil toplum kuruluşlarımızla iki ayda bir toplanıyorum, bizzat ben katılıyorum ve burada da görüş ayrılığına gitmeden, el birliğiyle neler yapabiliriz durumu düzeltmek için, varsa bir eksiğimiz düzeltelim; bunun için çabalıyorum, hep beraber bunun için çabalamamız lazım ama "Sen, ben; sen öldürdün, ben öldürdüm." öyle bir şey yok. Biz hepimiz kadınları güçlendirmek, hiçbir şekilde bir kadının bile canının yanmasına izin vermememiz üzerine birlikte daha güçlü adımlar atmamız lazım ve bu konuda da birbirimizi desteklememiz lazım. Bu dille hiçbir yere varamayız maalesef; şiddeti körükleyen dil bize de yakışmıyor.

"Çocuklar Güvende"yle ilgili bir vekilimiz vakaları basından ya da sosyal medyadan öğrendiğimizi iddia etti, Bakanlık takip mekanizmalarının bir zafiyet olduğu iddiasında bulundu. Bu doğru değil. Zira yedi gün yirmi dört saat esasıyla çalışan sürekli bir takip mekanizmamız var, ihbar hatlarımız, Alo 183, şiddetle mücadelede sosyal risk haritalarımızla özellikle önemli çalışmalar yürütüyoruz. "Çocuklar Güvende" mobil ekibimizle 394 personelimiz "Çocuklar Güvende"yi gece gündüz demeden sahada çalışıyor. Bununla beraber, eğer bir çocuğu sokakta bulduysak onunla ilgili hem mesleki çalışmalar yürütüyoruz hem de ailesine yönelik çalışmalar yürütüyoruz. Burada personel sayımızla ilgili yanlış bir bilgilendirme olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Bir milletvekilimiz, çocukları taciz gördükleri ailelerine bırakıp bir de üstüne para verdiğimizizi iddia etti. Bu gerçekten çok büyük bir yalan, esefle kınıyorum! Böyle bir iddiada bulunmak, 81 il, 922 ilçede çalışan tüm meslek elemanlarımızın hakkına girmektir; onların gayretlerini, emeklerini göz ardı etmektir. Bizim için, bu tacize uğramış çocuklarımızın...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - "Taciz" demedim Sayın Bakan, "ihmal ve istismar" dedim, ihmal ve istismar dolayısıyla verilen ödenekler olduğunu siz kendiniz açıkladınız.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Daha kötü ya, daha kötü yani; istismar olsa bile yani bir iddia bile olsa biz o çocuğu alıyoruz. Bakın, kesinlikle bütün şartları sağlamadan öncelikle biz çocukları alıyoruz; böyle riskli bir aileye asla teslim etmeyiz. Dolayısıyla bu travmalarını rehabilite ettiğimiz çocuklarımızın sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine yönelik özel çalışmalar yürütüyoruz. Biz bu konuda gerçekten güçlendirilmiş çalışmalar yapıyoruz. Zamanımızı kullanmak adına...

Suçla sürüklenen çocuklar konusunda ilişkin bazı milletvekillerimizin yorumları oldu. Koruyucu ve önleyici hizmetlerimiz çerçevesinde bu konuda önemli bir adım attık. Adalet, Sağlık, İçişleri, Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlıklarımız ile Diyanet İşleri Başkanlığı ve Yeşilayla özellikle bir protokol imzaladık. Güçlendirici bakım modelimizi inşallah hayata geçirdik. İlk kez sağlık, eğitim, adalet, güvenlik ve sosyal hizmetleri tek bir çatı altında bir araya getirdik. Böylece, çocuklarımızın korunma, özellikle tedbir kararlarının uygulanması açısından da bir çalışma başlatmış olduk. Biz, özellikle 12 ilimizde ihtisaslaşmış Çocuk Evleri Sitelerinde de bu modeli uyguluyoruz, kısa sürede de olumlu sonuçlar almaya başladığımızı vurgulamak istiyorum.

Öte yandan, açılış konuşmamda bahsettiğim sosyal risk haritalarımız da bu konuda koruyucu ve önleyici hizmet çerçevesinde genişletilmiş bir araç niteliğinde. Sosyal risk haritalarında diğer bakanlıklarda oluşan veri entegrasyonu oldukça kıymetliydi. Özellikle bir vaka bize düştüğü anda mesleki çalışmamızı anında yapabiliyoruz fakat sosyal risk haritası oluşturmak demek, veriler geldiğinde anında kullanabilmek için gerek personel eğitimi... Burada muhtarlarımıza dâhil eğitimler veriyoruz; il sağlık müdürlüklerimize, Millî Eğitime ve bir mahallede özellikle paydaş olan tüm kurumlarımıza bilgilendirici faaliyetler veriyoruz ki bir aile bile riskli olsa zamanda müdahale edelim, riske düşmeden, risk oluşmadan o aileyi güçlendirelim.

Çocuk bakımının çeşitlendirilmesi... Bir vekilimiz kreş sayısının az olduğunu söyledi. Çocuk bakım sisteminin güçlendirilmesinde geniş bir bakış açısıyla modelleri çeşitlendirmek üzere çalışıyoruz. Burada özellikle çocuk bakan annelere eğitim vererek biz bunu yapmak istiyoruz. Bakın, bugün Türkiye'de pek çok yerde kadınlar başka çocuklara bakıyor. Dolayısıyla bu kadınlara eğitimini vermek ve kayıtlı bir şekilde istihdam edilmesini sağlamak da önemli. Ancak diğer yandan, biz, tabii, bu konuda bir pilot projesi başlattık. Pilot ne demek? Bir modeli denemek; şayet yerinde gitmezse zaten revize edilebilir. Biz bu kapsamda, aynı zamanda bakım modellerini güçlendirici bir çalışma başlattık...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kriterleriniz ne mesela?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - ...ve bu konuda da özellikle UNICEF'le beraber Millî Eğitimle 180 saatlik eğitim, bizim Bakanlığımızdan eğitim alması, özellikle sağlık raporlarını alması, bu pilot çalışmalarımızı daha yeni başlatmış olduk. Burada, tabii, pilot ne demek? Bir olayı denemek ama başından itibaren itibarsızlaştırınca burada aslında model oluşmadan hemen başından itibaren yok etmek ve soru işaretleri oluşturmak...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Evler güvenli yerler değil Sayın Bakan, evler güvenli yerler değil.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Neden kamu kreşleri açmıyorsunuz bunun yerine Sayın Bakan?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Hâlbuki bu pilot projeler de oldukça kıymetli.

Bir diğer yandan, huzurevlerinin sürdürülebilir bir bakım modeli olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum. Nüfusumuzun yaşlanması son dönemde olduğu gibi temel konular arasında yer almakta. Nüfus projeksiyonlarına göre, 2075 yılında her 3 kişiden biri 65 yaş ve üstü olacak, dolayısıyla bu önemli bir veri. Bazı vekillerimiz yaşanan nüfusla huzurevi yatırımlarının gerekliliğinden bahsetti. Bizim tabii ki huzurevleri inşa etme çalışmalarımız devam ediyor, özellikle yaşanan illerimizde önceliklendiriyoruz. Bakın, biz 2023 yılında Türkiye Yaşlı Profili Araştırması yaptık ve yaşlılarımızın yüzde 75'i ne dedi biliyor musunuz sayın vekillerimiz? Dedi ki: "Biz evimizde yaşlanmak istiyoruz, kendi evimizde, bırakın huzurevini. Çünkü huzurevi bize yalnızlığı... Çocuklarımız uğramıyor, kimse yanımıza gelmiyor." Bundan bahsetti, bunlardan bahsetti, dolayısıyla burada ev bakımı modelini bizim güçlendirmemiz lazım. Tabii ki ihtiyaç sahibi olan vatandaşlarımıza yönelik de huzurevlerimizi, özellikle yoksulluk riski yaşayan, tek başına yaşayan, başka rehabilitasyon ihtiyacı duyan vatandaşlarımıza yönelik de huzurevi çalışmalarımız devam ediyor ama huzurevlerinin sürdürülebilir bir bakım modeli olmadığını özellikle biliyoruz. O yüzden, bir yandan Vefa Programı'mızı güçlendirerek, bir yandan evde bakım modellerimizi güçlendirerek, diğer yandan tabii ki huzurevi kuruluş bakım modelini de çalışmamıza devam etmemiz lazım. Diğer yandan, yerel yönetimlerle beraber YADES Programı'mızı da destekliyoruz.

Engelli, yaşlı göstergeleriyle ilgili de bazı çalışmalar vardı, buna yazılı cevap vereyim.

Kamuda engelli atamasına dair bir performans göstergesinin düşüklüğünden bahsetti. Engelli bireylerin topluma katılımlarını desteklemek için istihdam imkânlarını biz genişlettik. E-KPSS ücretlerini biz karşılıyoruz. Nitelikli, uygun kadrolarda görev almalarını sağlıyoruz. 2002'den bu yana -bazı milletvekillerimiz de söyledi- 14 kat artış sağladık. Diğer yandan, mesela, Millî Eğitim Bakanlığı engelli öğretmen atamasını bizzat kendisi yapıyor, bunlar bu verilere de dâhil değil; bunu da özellikle söylemek istiyorum.

Sosyal yardımlarla ilgili çeşitli eleştiriler oldu. AK PARTİ hükümetleri olarak yirmi üç yıldır vatandaşlarımızın refahını artıracak her türlü politikanın ve projenin öncüsü olduk, sosyal yardımlar da bu öncüsü olduğumuz alanların başında geliyor. Özellikle Aile Destek Programı'mız Covid-19 salgını sonrası düzenli sosyal yardımlarımızdan faydalanamayan vatandaşlarımıza yönelik geçici süreliğine yapıldı. O zaman açık ve net söylenmişti. Bu programı bir yıl daha uzattık, iki buçuk yıl uyguladık esasen, ihtiyaç sahibi vatandaşlarımızın ihtiyaçları doğrultusunda tematik sosyal yardım programlarımızla da desteklemeye devam ediyoruz.

Sosyal yardımları oy karşılığı dağıttığımıza dair oluşturmaya çalıştığı tezvira maalesef bugün de devam ettiğini ben üzülerek gördüm. Bir kez daha vurguluyorum, sosyal yardımlarımızı hak temelli, şeffaf kriterlere dayalı olarak hesap verilebilir bir şekilde vatandaşlarımıza ulaştırıyoruz. Bakın, aksi mümkün değildir çünkü bu veriler her gün bilgi işlem sisteminde güncelleniyor, dolayısıyla "Sen ihtiyaç sahibisin, sen bana oy kullanmadın, sana destek vermiyorum." diye bir anlayış olmadı, olamaz, mümkün de değildir.

CAVİT ARI (Antalya) - Var, Sayın Bakan, var.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Mümkün değildir Sayın Vekil.

CAVİT ARI (Antalya) - Seçim dönemlerinde bu tehditler kırsaldaki yaşlılara yapıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Dolayısıyla ihtiyaçların farklılaşmasıyla beraber...

CAVİT ARI (Antalya) - Bu maalesef acı bir gerçek.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ben size haritayı göstereyim Sayın Vekilim, ben size haritamızı göstereyim kimlerle yaptığımızı.

Bugün, 29 farklı kurumla, 29 farklı kurumla bütünlük sosyal bilgi sistemi sayesinde başvurular dakikalar içinde tamamlanabiliyor. Bazı yardımlarla...

CAVİT ARI (Antalya) - Acı bir gerçek, maalesef bu yaygın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ya, burada bence...

CAVİT ARI (Antalya) - Seçim dönemlerinde maalesef iktidarınızın temsilcileri o tehditleri orada yapıyor.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Depremzedeleri misafirhanelerden kovdunuz, doğru.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Valinin emriyle.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Ben bu konudaki algıyı tamamen reddediyorum, gelin, beraber size göstereyim.

Dolayısıyla önümüzdeki dönemde sosyal yardım sistemimizi gözden geçirerek daha bütüncül, adil ve aile odaklı bir yapıya dönüştürmeyi de hedefliyoruz. Sosyal yardımların sadeleşmesi, biliyorsunuz, bu konuda çalışma yürüttüğümüzü daha önce de söyledim, On İkinci Kalkınma Programı kapsamında bu konuda çalışmalar yürütüyoruz. Aile odaklı bu modeller sosyal yardımlar daha da etkin ve adil biçimde sunulacak. 2027 yılı bütçesi projeksiyonumuzda sosyal yardımlar programı altında görülen bu kalem esasen kapsayıcı bir modeli de kapsıyor. Gelir tamamlayıcı aile destek sistemi perspektifiyle yeniden kurgulanan bir modeli hayata geçirmeyi hedefliyoruz.

Diğer yandan, kuruluş denetimlerimizden bahsettik. Burada özellikle bir şeyden bahsetmek istiyorum. Kurumlarımızda karşılaştığımız hiçbir sorunu görmezden gelmedik, gelmeyeceğiz ve bununla ilgili özellikle denetim raporlarımızla beraber yapay zekâya dayalı kamera dijital sistemimizi hayata geçiriyoruz, 3 pilot ilimizde de uyguladık. Bu kapsamda, özellikle şiddet gören çocuğun vakası anında bize düşüyor, anında veya düşme tehlikesi yaşayan bir yaşlının verisi anında bize düşüyor. Bu sene bütün Türkiye'de, bütün kuruluşlarımızda bu sistemi de yaygınlaştıracamız; özel kuruluşlarımıza da benzer sistemi de mecbur bırakacağız. Aynı zamanda, çapraz denetimlerimize de özellikle devam ettiğimizi ifade etmek istiyorum.

ADEM ve SODAM faaliyetlerimizle kadınları güçlendiriyoruz. Bu kapsamda, gerçekten aile iletişim atölyelerimize devam ettik ve Türkiye'deki bütün kuruluşlarımıza çocukevi ve kreş açtığımızı, ihtiyaç sahibi bütün kadınlara ulaştırdığımızı özellikle vurgulamak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Son bir dakika istiyorum Kıymetli Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Değerli milletvekilleri, cevap veremediğim her bir soruyu not aldım, bunları size yazılı olarak beş gün içerisinde ulaştıracam.

86 milyonluk büyük Türkiye ailemiz için ne kadar çalışırsak çalışalım, ne kadar uykusuz kalırsak kalalım şunu çok iyi biliyoruz ki yürüyeceğimiz daha çok yolumuz var. 2025 yılında ülkemizde istikrar ve güveni muhafaza etmek için var gücümüzle çalışıyoruz, çalışmaya da devam edeceğiz.

Sözlerime son verirken burada çalışma arkadaşlarıma, katkı sunan tüm milletvekillerimize tekrar teşekkür ediyorum.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kurumların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi okundu)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan bu işi öğrenmiş, iki yılda çözmüş "Sorulara yazılı cevap vereceğim." diyor. İş çözmüş yani (!)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, biz bütün soruların takipçisi olacağız, hepsini alıp sizlere ileteceğiz.

14 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | EKLENEN TUTAR<br>(TL) |
|---------|----------|-----------|--------------|-----------------------|
|         |          |           |              |                       |

|                                                   |       |    |       |               |
|---------------------------------------------------|-------|----|-------|---------------|
| Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı (3) | 16.30 | 01 | 05.04 | 5.000.000.000 |
|---------------------------------------------------|-------|----|-------|---------------|

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu  
Manisa

Cavit Arı  
Antalya

Veli Ağbaba  
Malatya

Mustafa Erdem  
Antalya

Ümit Özlale  
İzmir

Tahsin Ocaklı  
Rize

Cevdet Akay  
Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ - CHP'nin 1'inci önergesi üzerinde Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Okuyorum:

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı'nın ilgili tertibine 5 milyar TL tutarındaki ödeneğin konulması için bu önerge verilmektedir.

Desteklerinizi bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah için hayra el kaldırın; hayra, hayra.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | EKLENEN TUTAR (TL) |
|---------|----------|-----------|--------------|--------------------|
| 3       | 16.34    | 01        | 05.04        | 100.000.000.000    |

Ayyüce Türkeş Taş  
Adana

Erhan Usta  
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Hepimizin bildiği gibi, toplam doğurganlık hızı Türkiye'de ciddi alarmla verilmekte, TÜİK verilerine göre 71 ilde doğurganlık hızı nüfus artış hızının ciddi altında gözükmemekte. Bu göstergeler demografik görünümün orta, uzun vadede iş gücü, sosyal güvenlik ve büyüme dinamikleri üzerinde baskı oluşturabileceğini açıkça bize gösteriyor. Uluslararası literatür doğurganlığı destekleyen politikaların tek başına parasal transferlerle sınırlı olmaması, çocuk bakım altyapısı, iş, aile, yaşam dengesi ve barınma koşulları gibi belirleyicilere eş zamanlı müdahalelerle kalıcı etki yaratabileceğini göstermektedir.

Bu önergeyle, doğurganlık hızının düşük olduğu illerde pilot uygulamalarla başlayıp ülke geneline yayılacak çok bileşenli bir eylem planı kurgulanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Çocukların güvenli, sağlıklı ve ekonomik koşulların iyi olduğu bir ortamda yetişmesine yönelik tedbirler yalnızca nüfus artış hızını değil beşerî sermaye kalitesini de olumlu etkileyecektir.

Bu ilave ödeneğin kreş kapasite artışı, ebeveyn destekleri, esnek çalışma ve babalık izni teşvikleri, konut kira destekleri, üreme sağlığı hizmetleri, çocuk beslenmesi ve sağlığı programları ile farkındalık kampanyalarının finansmanında kullanılması planlanmaktadır. Performans odaklı izleme ve etki değerlendirme yükümlülüğü kamu kaynaklarının etkin, verimli ve şeffaf kullanımını teminat altına alacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | ARTIRILAN MİKTAR  |
|---------|----------|-----------|--------------|-------------------|
| 5       | 16.31    | 01        | 05.04        | 20.000.000.000 TL |

Ayyüce Türkeş Taş  
Adana

Erhan Usta  
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bu da tüm gün boyunca konuşuldu çocukların cezai suça meyilli hâle gelmesiyle ilgili. Biz, bu önergemizde, çocukların korunması ve suça sürüklenmesinin önlenmesi amacıyla ilgili programlara ayrılan ödeneklerin artırılmasını istiyoruz, talep ediyoruz. Bu artış çocuk destek merkezlerinin, sosyal hizmet uzmanlarının, psikolojik danışmanların ve saha çalışmalarının sayısını artırmak için kullanılmalıdır. Aynı zamanda, risk altındaki çocukların erken tespitine ve aile bazlı sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesine yönelik bütçelerin artırılması da gerekmektedir. Bu önergeyle amaçlanan, her çocuğun güvenli, sağlıklı ve adil bir toplumda büyümesini sağlamak üzere devletin koruyucu elini güçlendirmek, benzer trajedilerin tekrar yaşanmasının önüne geçmektir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM                                                            | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | EKLENEN TUTAR(TL) |
|--------------------------------------------------------------------|----------|-----------|--------------|-------------------|
| Engellilerin Toplumsal Hayata Katılımı ve Özel Eğitim Programı (6) | 16.67    | 01        | 05.04        | 20.000.000.000    |

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu  
Manisa

Cavit Arı  
Antalya

Veli Ağbaba  
Malatya

Mustafa Erdem  
Antalya

Cevdet Akay  
Karabük

Ümit Özlale  
İzmir

Tahsin Ocaklı  
Rize

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Engellilerin toplumsal hayata katılımı ve özel eğitim programının ilgili alt tertibinde yer alan 10,7 milyar tutarındaki yetersiz ödeneğin 20 milyar TL daha artırılmasıyla ilgili önerge veriyoruz.

Kabulünü bekliyoruz değerli arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına  
Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI  
YIL: 2026  
ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | ARTIRILAN MİKTAR |
|---------|----------|-----------|--------------|------------------|
| 6       | 16.33    | 01        | 05.04        | 40.000.000.000   |

Adalet Kaya  
Diyarbakır

Kamuran Tanhan  
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç  
Antalya

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçe...

Gerekçe:

Engelli, hasta, yaşlı ve çocuk bakımı kadınların omuzlarına yüklenirken bu bakımı sunan kadınlara sağlanan ödenek sadece 11.702 TL'dir. Bu ödenek, kadınların yaşamlarını idame ettirmeye bir olanak tanımadığı gibi, engelli bireylerin ihtiyaçlarının da bu ödenekten karşılanıyor olması kadınlara ağır mağduriyet yaşatmaktadır.

Engelli mutlak yoksulluğunu önlemek amacıyla 2022 sayılı Kanun'da engellilere ve engelli bakım hizmeti yapanlara ödeneklerin memur aylık katsayısıyla çarpılmasından değil minimum asgari ücret esas alınarak belirlenmesi, yüzde 40 ve üzeri raporu olan tüm engellilere bu ödeneğin aylık olarak verilmesi, çalışan engelliler için bu ödeneğin asgari ücretin üçte 1'inden az olmaması sağlanmalıdır.

Ayrıca, engelli aylık ödenekleri ve destek ödeneklerinin bağlanması hane gelirinin değil engelli kişinin kendi geliri esas alınmalıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI  
YIL: 2026  
ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | ARTIRILAN MİKTAR  |
|---------|----------|-----------|--------------|-------------------|
| 6       | 16.33    | 01        | 05.04        | 25.000.000.000 TL |

Ayyüce Türkeş Taş  
Adana

Erhan Usta  
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Başkanım.

Engelli vatandaşların ekonomik ve sosyal hayata katılımları gerçekten bir devletin gelişmişlik seviyesini de gösteriyor; Sayın Bakanım siz de çok iyi bilirsiniz, Avrupa'da, Amerika'da bunu gözle görülür şekilde görüyoruz. Bizde engelli desteği geriliyor gözüküyor bütçede ve engelli vatandaşlar gerçekten kendilerini eve hapsediyor, mahkûm ediyor diyelim. Engelli bireylerin ayrıca istihdama katılmamaları bu engelli desteklerini kaybetme endişesinden de kaynaklanıyor. Bu nedenle, sosyal yardımlar ile istihdam arasında bir denge kurulmalı, engelli vatandaşlarımızın iş gücüne katılımını mali kayıp riski olmadan teşvik edecek yeni destek mekanizmaları oluşturulmalı. Biz de bu önergeyle, engelli vatandaşlarımızın sosyal adalet ilkesi çerçevesinde korunması, fırsat eşitliğinin sağlanması ve devletin sosyal sorumluluklarını etkin bir biçimde yerine getirmesi amacıyla hazırladık ve bu amaç doğrultusunda 25 milyar TL eklenmesini istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Kadınların oyu 10 sayılsın bugün.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - O zaman bu tarafta da var, gene nötr çünkü orada Elif Hanım'ın oyu geçersiz. Evet, önergeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. ERHAN USTA (Samsun) - "Kabul edilmemiştir." derken böyle, ne kadar sevinçle söylüyorsunuz. BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, ben bitirmeye çalışıyorum Sayın Usta ya. Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM                         | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | EKLENEN TUTAR (TL) |
|---------------------------------|----------|-----------|--------------|--------------------|
| Kadının Güçlenmesi Programı (8) | 16.32    | 01        | 07.01        | 5.000.000.000      |

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu  
Manisa

Cavit Arı  
Antalya

Veli Ağbaba  
Malatya

Mustafa Erdem  
Antalya

Ümit Özlale  
İzmir

Tahsin Ocaklı  
Rize

Cevdet Akay  
Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkan, burada Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun önerisi net. "Kadının Güçlendirilmesi" diye bir program var. Biz de diyoruz ki grubumuz olarak; bunun ödeneği yetersiz, kadının güçlendirilmesi için ödeneği artırmayı teklif ediyoruz. Buna kimin "hayır" kimin "evet" diyeceğini de az sonra göreceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyoruz: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | ARTIRILAN MİKTAR |
|---------|----------|-----------|--------------|------------------|
| 8       | 16.32    | 01        | 07.01        | 70.000.000.000   |

Adalet Kaya  
Diyarbakır

Kamuran Tanhan  
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç  
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Kaya...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Şimdi, Sayın Başkan, boşanmış ve çocuklu kadınlar için yapılan yardım ödeneğini yetersiz bulduğumuzu, bunun artırılması ve kadınlara istihdam alanının açılmasını istediğimiz için bu ödeneğin sağlanmasını istiyoruz. Önergemiz bu yönlüdür.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | ARTIRILAN MİKTAR |
|---------|----------|-----------|--------------|------------------|
| 8       | 16.67    | 01        | 06.05        | 15.000.000.000   |

Adalet Kaya  
Diyarbakır

Kamuran Tanhan  
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç  
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2025 yılı itibarıyla Türkiye genelinde Bakanlığınıza bağlı 112 konukevi kadınların ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında sığınmaevi sayısının artırılması gerekmektedir. Bu kapsamda, Bakanlığa bağlı sığınak sayısının artırılması gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | ARTIRILAN MİKTAR |
|---------|----------|-----------|--------------|------------------|
| 8       | 16.67    | 01        | 06.05        | 50.000.000.000   |

Adalet Kaya  
Diyarbakır

Kamuran Tanhan  
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç  
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kaya...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Şimdi, kadınlar ne yazık ki cinsel saldırıya uğradığında kapı kapı gezdikleri için cinsel suçlar cezasız kalmaktadır. Bu nedenle, nüfusu 200 binin üzerinde olan her kentte cinsel şiddet kriz merkezleri kurulmalı ve tek kapı sistemi olmalıdır; bunun için de ödenek ayrılması gerekmektedir. Çok önemsedığımız için bu önerenin geçmesini diliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

|  |  |  |  |  |
|--|--|--|--|--|
|  |  |  |  |  |
|--|--|--|--|--|

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | ARTIRILAN MİKTAR  |
|---------|----------|-----------|--------------|-------------------|
| 10      | 16.35    | 01        | 05.04        | 10.000.000.000 TL |

Ayyüce Türkeş Taş  
Adana

Erhan Usta  
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Başkanım.

Bizim bu önergemiz "Şehit yakını istihdam hakkı eş veya çocuklardan birisi ile ana-baba veya kardeşlerden birisiyle sınırlıdır." hükmüyle alakalı. Gelinek noktada, aile yapılarının çeşitliliği, çocuk veya kardeş sayılarının yüksekliği ve şehit ailelerinin sosyal, ekonomik yükleri dikkate alındığında bu haktan şehitlerin kardeşlerinin ve çocuklarının birden fazlasının yararlanamaması adalet ve hakkaniyet duygusunu zedelemekte, sosyal devlet ilkesinin gerektirdiği korumayı da sınırlandırmaktadır. Bu nedenle, şehit ailelerinde çocuklardan ve kardeşlerden birden fazla kişinin memuriyete atanabilmesi öngörülmektedir. Böylelikle, istihdam hakkı aile bütünlüğünü de güçlendirecek ve en önemlisi, şehitlerin emanetleri daha kapsamlı bir şekilde güvence altına alacaktır.

Ayrıca, yine aynı önergede, bu terörle mücadelede gazi sayılmayan 23 bin mağdurun da kapsanmasını talep ediyoruz. Düzenlemenin maliyeye etkisi de yeni atanacak şehit yakını eğitim ve istihdam destekleri ile danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin genişletilmesi, ayrıca, gazilik ünvanına bağlı hakların kapsamına göre oluşacaktır. Bu çerçevede, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde 10 milyar TL ilave ödenek öngörülmesi uygulamanın kısa vadeli finansman ihtiyacını karşılamak üzere yeterli bir başlangıç düzeyi olarak değerlendirilmiştir diyorum ve oylarınıza sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM                                                  | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | EKLENEN TUTAR (TL) |
|----------------------------------------------------------|----------|-----------|--------------|--------------------|
| Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı (11) | 16.34    | 01        | 05.04        | 100.000.000.000    |

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu  
Manisa

Cavit Arı  
Antalya

Veli Ağbaba  
Malatya

Mustafa Erdem  
Antalya

Ümit Özlale  
İzmir

Tahsin Ocaklı  
Rize

Cevdet Akay  
Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin Yoksullukla Mücadele Programı'nın ilgili tertibinde bulunan ödeneğin yetersiz olması nedeniyle bu ödeneye 100 milyar TL eklenmesi amacıyla önerge verilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI  
YIL: 2026  
ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | EKLENEN TUTAR (TL) |
|---------|----------|-----------|--------------|--------------------|
| 11      | 16.34    | 01        | 05.04        | 20.000.000.000 TL  |

Sadullah Kısacık  
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, bu Yeni Evlenecek Gençlere Destek Programı kapsamında Aile ve Gençlik Fonu'ndan 200 bin ve 250 bin TL destek ödeniyor ama şimdi, enflasyon düşmüyor. Bu enflasyon da en çok yeni evlenen gençlerimizi vuruyor. Hem sayının artırılması hem de işe yarar bir destek verilmesi anlamında bütçeye 20 milyar TL'lik bir katkı sunulmasını öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI  
YIL: 2026  
ÖDENEK (A) CETVELİ

| PROGRAM | KURUMSAL | FİNANSMAN | EKONOMİK KOD | EKLENEN TUTAR (TL) |
|---------|----------|-----------|--------------|--------------------|
| 5       | 16.67    | 01        | 05.04        | 5.000.000.000TL    |

Sadullah Kısacık  
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, biz bugün Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının birçok hizmetini konuştuk ama öksüz ve yetimi konuşmadık. En önemli şeylerden bir tanesi öksüz ve yetim. Özellikle kendi evinde kalan -tamam, devletimizin koruma altına aldığı ayrı- kendi ailesiyle veya akrabasıyla olan yetim ve öksüzlere destek çok önemli. Yani yetim ve öksüzlük sadece parasal bir şey değil aynı zamanda bir manevi boşluk. O boşluğun doldurulması anlamında da SED Programı için 5 milyar TL'lik -ama yetimlerde kullanılmak üzere- bir artış öngörüyoruz.

Bir de şeyi soracağım: Bu yetim ve öksüz daire başkanlıklarına falan ya da sevgi evlerine... Acaba mesela, bu kurum daire başkanımız yetim midir, öksüz mü? Yani şunu öneriyorum da: Bu tür yöneticiliklerin başına bunu yaşamış insanları koyduğunuz zaman bence çok daha önemli olacağına inanıyorum Sayın Bakanım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Yani o ayrı bir duygu, ayrı bir şey.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Bu kapsamda bazı önemli yöneticiler var da...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Yani evet, böyle önemli şeylerde bence -diyelim, yetim ve öksüz- hani onu yaşamış, annesizliği, babasızlığı yaşamış yöneticiyi başına koymak bence daha önemli diye düşünüyorum. Bu anlamda da bütçemizi teklif ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sayın Esen, siz Komisyon üyesi olmadığınız için sizin oyunuz geçersiz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Olsun Başkanım, ben manevi destek veriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Desteğinizi anlıyorum. Genel Kurulda oyunuz geçerli. Ben, tabii, önergelerin oylamasının bitmesini bekledim sizi uyarmak için.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ben manevi destek veriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Problem yok, ben saymıyordum ama siz tarafınızı belli ettiniz.

ERHAN USTA (Samsun) - Karınca misali...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet.

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, gündemimizde yer alan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe ve kesin hesabı kabul edilmiştir.

Hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri, gündemimize göre 13 Kasım Perşembe günü yani yarın saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.24